MKBT

ALBA REGIA

SPELEO CLUB

1988

CIMKÉPÜNK

A Pogányvár legnagyobb bazalt-
barlangja : a Jeges - barlang

/ fotó: Gönczöl Imre /

A Z

ALBA REGIA BARLANGKUTATÓ

CSOPORT

ÉVKÖNYVE

1988

Kézirat

Készült : 6 példányban

Tartalmaz: 147 gepelt oldalt

162 db fényképet

25 db térképet

5 db egyéb mellékletet

Szerkesztették:

szöveget: Zentai Ferenc

képeket: Gánczál Imre

Gépeltek: Szász Zoltánné
Szász Noémi
Wiedermanné Molnár Zsuzsanna

Fotókat készitették: D = Dezsö József

G = Gánczál Imre

KA = Kocsis Antal

Z = Zentai Ferenc

T A R T A L O M J E G Y Z É K

Oldal

I. TÁRGYÉVI MUNKATERV 1

Szolga Ferenc: Az Alba Regia Barlangkutató
Csoport 1988.évi munkaterve 2

Eszternás István: Az MKBT Nemkarsztos barlangok vizsgálata c.hosszutávú tudományos program 1988.évi munkaterve 3

Szolga Ferenc: Az 1988.évi munkatervünk végrehajtásának rövid értékelése..... 4

Eszternás István: A Magyar Karszt-és Barlangkutató Társulat NEMKARSZTOS BARLANGOK VIZSGÁLATA c.hosszútávú tudományos programjának 1988. évI MUNKATERVÉBEN FOGLALTAK VÉGREHAJTÁSÁNAK ÉRTÉKELÉSE 6

Eszternás István: Az Alba Regia Barlangkutató Csoport 1989. évi munkaterve..... 8

Eszternás István: A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat NEMKARSZTOS BARLNGOK VIZSGÁLATA c.hosszutávú tudományos programjának 1989. évi MUNKATERVE..... 9

II. ÖSSZEFOGLALÁS..... 10

III.FELTÁRÓ ÉS BARLANGVÉDELMI TEVÉKENYSÉG, EZEK DOKUMENTÁLÁSA..... 14

Gyebnár J.-Szolga F.: Feltárási,állagvédelmi és kiépitési munkalatok..... 15

IV. TUDOMÁNYOS MUNKÁK..... 21

Zentai Ferenc: karsztológiai mérések és adatok..... 22

- Barlangban tározott vizek vizkémiai adatai..... 24

Fatrix Nyomda (M-0008)

Oldal

- Fennsiki es fennsikperemi viznyerő helyek /források, kutak stb/ vizkémiai es hőmérseklet adatai 26

- Barlangi hőmérseklet, huzat és levegő összetétel vizsgálataink 1988 -ban 31

- A fennsik barlangjaiban 1988 -ban észlelt denevérek . 35

- Jelenkori szedimentáció vizsgálat a Tési-fennsikon... 36

- élettani vizsgálat az Alba Regia-barlangban..... 36

- Az 1988.évi kőzetvizsgálati eredményeink..... 37

- A Vadalmás-forrás árvizi forrásszájának leszivási gör-beje..... 37

- Lösztomródási vizsgálat..... 38

- Homérsi adatok..... 39

Zentai Ferenc:Muszaki fejlesztés 40

Dr.Jungbert Béla: Jelentés a Csészpusztán feltárt késői bronzkori halomsir feltárásáról..... 50

V. DOKUMENTÁCIÓS MUNKÁK..... 53

Vaskor J.-Zentai F.:Kataszter kiegészitése..... 54

Szolga Ferenc: Kiegészités a Vértes-hegység barlang-kataszteri adataihoz..... 63

Esztemas István: Magyarország nemkarsztos barlangjai.. 73

Esztemas István: A pulai gejzirkupok 75

Esztemas István: Adatok a Csernát nemkarsztos barlangjainak ismeretéhez..... 78

Esztemas István: Fokozottan védett barlangok és jelentős barlangok tudományos kutatását szolgáló kataszteri adatgyujtés a Medves-Ajnácskői-hegységbe /A IV.Bazalttábor tevékenysége /..... 98

Esztemas István: A magyarországi bazaltbarlangok kuta-tásának eredményei..... 126

Zentai Ferenc: Bemutatom a kutatóállomást..... 141

Oldal

VI. CSOPORTÉLET 155

Gonczol Imre : Csoportélet 156

Gonczol Imre: Az MKBT XXXIII.Vandorgyulése
Csészpuszta,1988.junius 24-26..... 162

Gonczol Imréné: Ásatási adoma 166

Németh Tibor: Fillantás az Elbai-homokkőhegység bar-
langvilágára..... 167

Szolga Ferenc: Zárszo..... 169

TÉRKÉPJEGYZÉK

Oldal

Dobos-hegyi-barlang M = 1 : 200 20

1.-126.sz.viznyelő kutatóakna alaprajza M = 1 : 20 55

1.-126. hosszmetszete M = 1 : 50 56

Tés 1.-62.sz.viznyelő M = 1 : 50 57

A 61.számú beszakadás térképvázlata M = 1 : 50 / M = 1 : 10/ 59

Mészáros-hegyi 1.sz.üreg /Mé-1/ M = 1 : 100 64

Mészáros-hegyi 2.sz.üreg /Mé-2/ M = 1 : 100 65

Mészáros-hegyi-sziklaodú /Mé-3/ M = 1 : 100 66

Mészáros-hegyi-sziklahasadék /Mé-4/ M = 1 : 100 67

Várvölgyi 4.sz. üreg /V-4/ M = 1 : 100 68

Buhin-völgyi-sziklaodú /V-5/ M = 1 : 100 69

Melegesi-sziklahasadék /G-9/ M = 1 : 100 70

Nagy-szénа-hegyi-kőodú M = 1 : 100 71

Nagy-tisztai-sziklaodú M = 1 : 100 72

Dupla-üreg M = 1 : 50 81

Függő-kői-barlang M = 1 : 50 83

Sárkányfürdő-barlang M = 1 : 50 86

Kőlyuk M = 1 : 200 90

Szőlő-hegyi-eresz M = 1 : 100 92

Takács-pince M = 1 : 100 94

Kis-kői-álbarlang M = 1 : 50 103

A Pogányvár barlangjai M = 1 : 1000 106

Hasadék-barlang M = 1 : 100 108

A Ragácsi-barlang M = 1 : 75 111

Az Alba Regia Barlangkutató Csoport kutatóállomása
Császpusztán 1988-ban M = 1 : 100 154

EGYÉB MELLÉKLETEK

Vadalmás-forrás Árvizi-forrásszája leszivási görbe 38

A ''Conrád'' hőmérő hitelesitési görbéje és beállási ideje ... 44

Az 1.-43-as hozamregisztrálójának mintavevő elektronikája ... 46

A DMM kapcsolási rajza 48

A halomsirból előkerült bronz kés 52

Patrik Nyomda (M-0008)

I.

TÁRGYEVŐ MUNKATERV

SZOLGA FERENC

Az Aiba Regia barlangkutató csoport 1988. évi MUNKATERVE

1. F e l t á r ó k u t a t á s:
   - Az Aiba Regia-barlang továbbkutatása
   - A Bongo-zsomboly feltárása robbantással
   - A Dobosnegyi-barlang alkalmankénti bontása
   - Háromkurtó-zsomboly lejáratának kiépítése és lezárása
   - Kiépítések és biztosítások a vándorgyülés és a kongresszus előkészületének jegyében

2. T u d o m á n y o s é s d o k u m e n t á c i ó s t e v é k e n y s é g:
   - A nemkarsztos barlangok kutatása program folytatása külön terv szerint
   - A Csengő-zsomboly felmérése,kiegészitve az újabb részletekkel
   - Térkép- és fotodokumentációk új feltárásokról
   - Az 1988 évi évKÖNYV elkészitése
   - Ismertető összeállitása a vándorgyülésre

3. E g y é b:
   - Az 1988 évi Vándorgyülés megrendezése Cseszpusztán
   - A vándorgyülés eseményeinek, szinhelyeinek előkészitése /tábor, info.központ,WC-mosdó, versenyek előadók stb./

   - A kutató állomás és környékének rendbetétele
   - Részvétel a hazai barlangkutatás eseményein
   - Nyári kutatótábor megrendezésse Cseszpusztán 1988 aug. 6-21 között
   - "Bazalt kutatótábor" -külön terv szerint/Medves-Ajnácskői -hg., július 8-17/

E S Z T E R H Á S I S T V Á N

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat "Nemkarsztos barlangok vizsgálata" c. hosszútávu tudományos programjának

1 9 8 8 . É V I M U N K A T E R V E

- Folytatjuk a Bakony nemkarsztos barlangjainak kataszter-szerű felmérését.

- Folytatjuk a Medves-Ajnácskői-egység bazaltbarlangjainak kutatását.

- Elkezdjük a Cserhát nemkarsztos barlangjainak kutatását.

- Kőzetgyűjtés, elemzések, ezek rendszerezése / a barlangokat befoglaló kőzeteken túl a feltükőzet megismerésére is/.

- A bazaltbarlangok ásványainak, ásványi képződményeinek vizsgálata.

- Immár a IV.Bazalttábor lebonyolítása / a pulai,kapolcsi, kab-hegyi tábor után/ a Medves-Ajnácskői-egység szín- és posztgenetikus bazaltbarlangjainak kutatására 1988. július 8-17. között.

- Publikációink felkeltették a külföldi barlangkutatók érdeklődését / sajnos a hazaiakét kevésbé/ a magyarországi vulkánszpeleológia iránt, így tervezzük az érdeklődő külföldi kutatók számára eredményeink és bazaltbarlangjaink bemutatását.

- Az MKBT-ben előadás során kívánjuk bemutatni eddigi tevékenységünk eredményeit / ha van rá igény/.

S Z O L G A F E R E N C

Az 1988. évi munkatervünk végrehajtásának rövid értékelése

1. F e l t á r ó k u t a t á s:

- Az Alba Regia-barlangban az év első részében kizárolag állagmegóvási és kiépítési munkákat végeztünk, tekintettel a vándorgyülésre. Új járatokat bontottunk ki e munkálatok során a Cseppkóves-aknában, az Omladék-labirintusban, illetve innen a Koch-csúszda felé. Átbontottuk a feliszapolódott U'-szifont . Évvégén folytattuk feltáró tevékenységünket a mélyszakasz Száraz-ág nevü végpontjan.
- A Bongó - zsomboly robbantási munkáit objektiv akadályok miatt csak kézi feszítéssel folytattuk ;-kevés eredménnyel.
- A Dobos-negyi-barlang új kutató aknáját kiépítettük, majd ismét megkezdtuk a végpont mélyítését.
- A Háromkürtő-zsomboly bejáratát a vándorgyulés előtt kiépítettük, majd lezártuk.
- A vándorgyulés előkészítése során további állagmegóvási és kiepitési munkákat végeztünk a Gubancban és bejárati zónajában, az I.-44-es lejáratban,a Háromkürtő-zsomboly mélyszakaszában és felszíni víznyelőket készitettünk elő a bontóversenyre.

2. T u d o m á n y o s é s d o k u m e n t á c i ó s t e v é k e n y s é g:

- 'A nemkarsztos barlangok kutatása' program végrehajtásáról önálló cikkben számolunk be.
- A Csengő-zsomboly új részeit /szerencsénkre/ vázlatosan már az elmúlt évben felmértuk.
- Új felmérésként térképet közlünk a Dobos-negyi-barlangról és a bontóversenyi munkahelyeiről,továbbá mellékeljük az évközben készitett fotodokumentációkat.
- Ezen értékelés irásakor már készul az 1988.évi EVKÖNYV.
- A XXXIII. Vándorgyulésre 'A Tési-fennsik barlangjai turakalauza' az MKBT gondozásában, az OKTH anyagi támogatásával husz oldalas ismertető füzetet sikerult 500 pl.-ban sokszorositanunk.
- A tudományos munkak C. fejezetben beszámolunk továbbá azokról a nem tervezett,de évközben elvégzett mérésekről , vizsgálatokról és szerványadatokról,amelyek jól illeszkednek korábbi hagyományainkhoz.

3. E g y é b:

- Vendégkönyvünk tanulsága szerint sikerrel rendeztük meg társulatunk XXXIII.Országos Vándorgyulését Csészpusztán.
- A vándorgyulés szinhelyeit,eseményeit megfelelően előkészitettük, /barlangok, kutatóház környéke, táborhely, WC-mosdó, turák, versenyek, előadások, állandó programok stb./

- Lehetőségeinknéz mérten részt vettünk a hazai barlangkutatás eseményein, és újabb szép sikereket értünk el.
- Hagyományos nyári táborunkat a Tési-fennsíkon augusztusban, míg IV. Bazalttábort a Medves - Ájnácskői - hegységben júniusban rendeztük meg.
- Évvégén kutatóállomásunkon alapfokú barlangkutatói tanfolyamot indítottunk /vendég résztvevőkkel is/ kezdő tagtársaink részére.
- A vándorgyülés mozzanatairól videófilmet forgattunk, több cikket publikáltunk,illetve segítettünk a velünk kapcsolatos irások megjelenésében.

ESZTERHÁS ISTVÁN

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat NEMKARSZTOS BARLANGOK VIZSGÁLATA című hosszútávú tudományos programjának 1986. ÉVI MUNKATERVÉBEN FOGLALTAK VÉGREHAJTÁSÁNAK ÉRTÉKELÉSE

-A Bakony nemkarsztos barlangjainak kataszterezését a Bakony Barlangkutató Csoport folytatta a Herend környéki konglomerátum-barlangok számbavételével .

-A Medves -dAjnácskái-negység bazaltbarlangjainak kutatását a IV. Bazalttábor alkalmával végeztük. Részletesen átkutattunk és dokumentáltunk négy, már korábban is ismert barlangot és tizenhárom korábban ismeretlen barlangot vettünk kataszterbe a szlovákiai Fogányvaron. Szpeleológiailag negtiv terepbejárásokat végeztünk a Nagy-kőn, a Mélylápa melletti két bazaltkúpon, a Medves-fensík szlovakiai területén, a kopaszkán és az ajnácskái Vár-hegyen. A Medves-Ajnácskái- hegységben összesen 34 bazaltbarlangról van tudomásunk/ a magyar részen 6 barlangot, a szlovák részen 28 barlangot ismerünk/.

-A Cserhátban részletesen feldolgoztunk három kiömlési kőzetben keletkezett barlangot és két homokkőbarlangot, megvizsgáltunk továbbá két barlangnak említett üreget, melyek mesterséges eredetűnek bizonyultak. Ezen túl szpeleológiailag negatív terepbejárást végeztünk a Mátra hídja, a Bézma - Tepke-csoport és a Kő-hegy andezithegyein.

-A barlangok környezetéből 15 féle bazaltmintát gyüjtöttünk a Medves-Ajnácskái-hegységben, 12 féle andezit-és andezittufamintát a Cserhátban és a Mátrában, valamint 4 féle homokkövet. Ezeket részben analizáltuk is.

-Ásványi mintákat gyüjtöttünk a Medves-Ajnácskái-hegység és a Cserhát vulkánikus barlangjaiból, melyeknek vizsgálata továbbra is gondot okoz/ egy részüknek az elemzését elvállalta a VVE/.

-Megrendeztük a IV.Bazalttábort Mélylápa illetve Almágy /Gemerská Jablonec/ központokkal 1988.júl.7.és 17. között. Összesen 9 -en vettek részt rajta /sajnos időben egybeesett a Központi Társulati Táborral/. A tábor fő célja a Kis-kői-bazaltbarlang és a Ragacsi-barlang genetikai ásatása volt. A kis-kői ásatást a törmelék hatalmas mennyisége miatt nem tudtuk befejezni, a ragácsi ásatás pozitív eredményt hozott. Továbbá térképezési,fotózási,biológiai, hidrológiai munkákat végeztünk és terepbejárásaink során 13 korábban ismeretlen barlangot vettünk nyilvántartásba.

-Külföldi/NDK-s, NSzK-s,osztrák és szlovák/ kutatóknak bemutattuk eredményeinket és legérdekesebb bazaltbarlangjainkat . Véleményt és szakcikkeket cseréltünk velük.

-Mivel a hagyományos társulati előadások sorába nem tudtuk elfogadtatni témánkat, így a kollektívánk csoportjai által rendezett XXXIII.Vándorgyülés három előadása közül kettőt a nemkarsztos barlangok kutatásáról tartottunk a szokásosnál nagyobb hallgatóság előtt.

Éves munkánk során voltak nehézségeink és akadályoztatásunk is, de eltökéltségünk, állhatatosságunk valamint szerencsénk nagyobb volt és néhány támogatónk segítségével a munkatervünkbe foglalt valamennyi programunkat sikeresen teljesítettük és még 23 korábban ismeretlen / publikálatlan / nemkarsztos barlangot is kataszterbe vettünk.

Végezetül köszönöm a NEMKARSZTOS BARLANGOK VIZSGÁLATA program minden ez évi aktív résztvevőjének áldozatos elkötelezett munkáját és alkalmi támogatóinak önzetlen segítségét.

ESZTERHÁS ISTVÁN :

Az Alba-Regia Barlangkutató Csoport 1989. évi MUNKATERVE

1. Csoportélet

- Munkajellegű összejövetel minden hétvégén a csószpusztai kutatóházunkban
- Tavaszi tábor a Tési-fennsikon 1989 április 1-től április 9-ig
- V. Bazalttábor Szilvás-kőn 1989. április 29-től május 2-ig
- Részvétel a X. Nemzetközi Szpeleológiai Kongresszus E 5-ös turáinak előkészitésében, lebonyolitásában és a D 1-es tura bakonyi szakaszának segitése.
- Alapfokú barlangjáró tanfolyam, továbbképzések, technikai és mentési gyakorlatok
- Kapcsolatok ápolása és bővitése a hazai és külföldi barlangkutató csoportokkal, egyéni tagokkal
- Együttmüködés az MKBT szakbizotsagaival, a KVM Barlangtani Intézetével és felugyelőségével, a Bakonyi Természettudományi Muzeummal, a Magyar Földtani Intézettel és egyéb tudományos intézetekkel , a Magyar Vöröskereszttel stb.
- Kutatóházunk folyamatos karbantartása és fejlesztése

2. Feltáró kutatás , kataszterezés

- Feltárás a Tési-fennsik barlangjaiban
- Kataszterkiegészités a 4421 és 4422-es barlangkataszteri területről
- Nemkarsztos barlangok kutatása az 5223 és 5230-as barlangkataszteri területen

3. Tudományos és dokumentativ tevékenység

- kőzet és ásványtani gyüjtések, elemzések
- Forrásvizek és barlangi vizek elemzése, összehasonlitása
- Felszini és barlangi klimatológiai mérések
- Laboratóriumi fejlesztés, müszerkészités
- Részvétel a hosszútávú tudományos programban
- Fotodokumentáció /objektumok, képződmények, csoportélet, eszközök stb./
- Térképezés a kataszterezett és ujonnan feltárt barlangokban
- Ismeretterjesztő és tudományos előadások tartása , illetve publikálás
- Részvétel a Cholnoki-pályázaton /évkönyvkészités/

ESZTERHÁS ISTVÁN

A Magyar Karszt és Barlangkutató Társulat NEMKARSZTOS BARLANGOK VIZSGÁLATA című hosszútávú tudományos programjának

1989. évi MUNKATERVE

1. Folytatjuk a Bakony és a Cserhát nemkarsztos keletkezésű barlangjainak kataszterszerű felmérését.

2. Kőzetgyűjtés a nemkarsztos keletkezésű barlangok térségében, e minták elemzése, rendszerezése.

3. Bazalt-és andezitbarlangok ásványi képződményeinek vizsgálata tudományos intézetekkel együttműködve / MTA;MÁFI;ELTE /.

4. Az V. Bazalttábor lebonyolítása a ronabányai SZILVÁS-KŐN 1989.április 29. és május 2. között /a kongresszus miatt hozzuk korábbra a hagyományos juliusi tábort/. A tábor célja a Szilvás-kői-hasadékrendszer és az ebben keletkezett barlangok felmérése, mind teljesebb megismerése.

5. Előadást szeretnénk tartani a hazai bazaltbarlangok genezisérői a X. Nemzetközi Szpeleológiai Kongresszuson,valamint a kongresszus D 1-es és E 5-ös turáin be kívánjuk mutatni a Bakony néhany bazalt- és gejziritbarlangját/Kapolcsi Pokol-lik, Pulai-bazaltbarlang, Rodostó-barlang, Nyereg-hegyi-eresz , Csucs-hegyi-forrásbarlang, Aranyház/ az eroeklődő hazai és külföldi kutatóknak .

6. Szakpublikációt kívánunk megjelentetni a magyarországi bazaltbarlangokról.

I I .

a s s z e f o g l a l á s

Ö S S Z E F O G L A L Á S

FELTÁRÓ éS BARLANGVéDELMI TEVéKENYSéG, EZEK DOKUMENTÁLÁSA

1988-ban a Tési-fennsikon hét objektumban végeztunk feltárási es állagvédelmi munkálatokat, kiemelten a vándorgyülés és kongresszus turáinak szinhelyén.
Az Alba Regia-barlang 2.sz. bejáratától a Koch-csúzdáig a a teljes turautvonalat atvizsgáltuk és 'kiépitettuk', kitisztitottuk az 'U'-szifont és több szukuletet átbontottunk a végpont felé. Folytattuk az I.Lapitából kb.-150 m mélységben leagazo Száraz-ág feltarasát.
Uj, függőleges kutatóaknat mélyitettunk a Doboshegyi-barlang/I-43./ végpontjára, amelyet falazással és 6 db beton kutgyürüvel épitettunk ki. A közlekedést 10,5 m vaslétra biztositja, bejáratát erős vasráccsal lezártuk.
Kézi csörlővel kezdtuk meg ismét a mélyitést a bejárati szint alatt 15 méterre levő bontásasi helyen.
Kb. 7 m hosszu tárót hajtottunk ki a Vadalmás-forrás Arvizi-forrás szaját követve furókalapáccsal és feszitéssel, szakaszos szivattyuzás mellett.
A vándorgyülésen meghirdetett 'bontóverseny' munkahelye volt a kréta mészkőben keletkezett I.-126.sz. beroqyás, amelyet napjainkig kb. 6 m mélységig tartunk fel.

Folytattuk az összedölt Pergő-lyuk /I.-3./ ujra feltárását teljes szelvényben és kb. 8,5 m mélységig jutottunk le.

Kitisztitottuk az I.-41.sz. objektumot, a vizvezető árokba laza kőgatat emeltünk az áradmanyvizek szürésére.

Betonozással és 6 db beton kutgyürüvel biztositottuk a Háromkurtó-zsomboly /I.-12/ lejárati aknáját, amelybe 6 m-es szögvas létrát szereltünk be,ill.rácsszerkezettel le is zártuk. Az akna alatti szük nasadék helyett, egy tágas átjárót alakitottuknk ki lefelé.

T U D O M Á N Y O S M U N K Á K

Az év folyamán különféle rendszeres és alakalmi méréseket, vizsgalatokat végeztunk, amelyeket kiegészitve néhány szóróvanyadattal, kisérleti eredménnyel e fejezetben közlünk, az az alábbi csoportositásban.

- barlangban tározott vizek vizkémiai adatai
- fennsiki és fennsikperemi viznyerőhelyek /források, kutak stb./ vizkémiai és hőmérséklet adatai
- barlangi hőmérséklet, huzat és levegőösszetétel vizsgálatok
- a fennsik barlangjaiban 1986-ban észlelt denevérek

- nehány kisérleti mérést végeztunk és adatot közlünk a jelenkori szedimentáció,barlangi élettani vizsgálat, kőzetvizgálat témakörökben továbbá ismertetjük a Vaalmás forrás árvizi-forrás-szája leszivási gerbéjét.
- első izben sikerult megvalósitanunk a hőmérést, a fennsikra hullott csapadék vizsgálata során

Tudományos munkáink jelentős részét teszik ki a különféle célirányos módszertani kisérletek, majd a tapasztalatokon alapuló muszaki fejlesztések, amelyek a kutatómunka teljes skaláját átfogják.

1988.évi fejlesztéseink címszavakban:
TOMOS benzinmotoros szivattyú felujitás,
agregator javitás, ioncserélő felujitás,
uj kötélcsiga készités, szendioxid mentesitő elkészitése,
plévécé, "üzemi próba", rezgő preparálóasztal,porszivó
pipettorok, hőmérő mérleg, 120 mm-es gyémántvágó, 200 mm-es
gyémántvágó, univerzális csiszológép, digitális óra és
hőmérő, az I-43-as hozamregisztrálójának terve, LCD kijelzésu digitális multiméter

- tudományos témaként folytattuk és befejeztük az Alba Regia-barlang felszinén lévő halomsir régészeti feltárását.

D O K U M E N T Á C I Ó S M U N K Á K

- Kataszterező tevékenységünk keretében ismertetjük a Tési-fennsik felszini és felszin alatti karsztobjektumaiban bekövetkezett változásokat, megfigyeléseket, ujabb adatokat.
- 9 db ujabban megtalált barlang térképet és fotódokumentációjat közöljuk a Vértes- negység barlangkataszteri kiegészitéseként.
- Elkészult egy általános ismertető Magyarország nemkarsztos barlangjairól,amely a hazánkban eddig felleit több mint 200 nemkarsztos barlang különböző genotipusait példákon keresztül igyekszik bemutatni a Csörgő-lyuk 230 m-es labirintusától, hazánk egyetlen jeges barlangjáig, a 2,5 m-es Sárkány-barlangig.
- A pulai olajpalával /alginittel/ kitöltött maar jellegü tufagyürü belsejében eddig két gejzirkúpot sikerült találni.Ezek kőzetanilag rendkivül érdekesek és eltömődött kürtőjük volta-képp barlang. Ezek leirását is közöljük.
- Adatokat szolgáltatunk a Cserhát nemkarsztos barlangjainak ismeretéhez.A kataszterező munkát még nem fejeztuk be, mégis e dolgozat az első teljességre történő részletes leirása a Cserhát nemkarsztos barlangjainak. A hegységben jelenleg

10 nemkarsztos barlangról,továbbá három barlangnak nevezett nemkarsztosodó kőzetből kifaragott üregről tudunk.
Ebből 5 andezitben keletkezett, a másik 5 homokos, agyagos üledékben. A leirt barlangok közül 3-nak ez az első említése / Sárkányfurdó-bg.,Dupla-üreg, Szálá-hegyi-eresz/.

- A IV.Bazalttábor keretében genetikai ásatást végeztünk a Kis-kői-bazaltbarlangban és a Ragácsi-barlangban. A kis-kői ásatást a törmelék hatalmas mennyisége miatt nem tudtuk befejezni, a ragácsi ásatás viszont eredményt hozott. Bebizonyitottuk, hogy a Ragácsi-bg.gézrobbanással keletkezett, szemben Pilous véleményével,aki kimalláásos eredetünek tartja. Továbbá részletesen átkutattunk 4 már korábban is ismert barlangot és 13 korábban ismeretlen barlangot vettünk kataszterbe a szlovákiai Fogányváron.A függelékben felsoroljuk a Medves-Ajnácskői-hegység eddig ismertté vált 36 barlangjának főbb paramétereit.

- A bazaltbarlangok tematikus kutatása 3 éve kezdődött a NEMKARSZTOS BARLANGOK VIZSGÁLATA c. hosszútávú program részeként.A program beindulás előtt 27 hazai bazaltbarlangról volt több-kevesebb ismeretünk.
Jelenleg már 46 bazaltbarlangról tudunk,melyeknek többségét alaposan átvizsgáltuk.Több ujszerü megállapitást sikerült tennünk a barlangok genetikáját, hidrológiáját illetőleg. Érdekesek az ásványtani és biológiai kutatások eddigi eredményei is.A jövőben szeretnénk vizsgálatainkat és ezek érdekében kapcsolatainkat is tovább szélesiteni.

C S O P O R T É L E T

- A csoportunkat támogató intézményekkel, vállalatokkal, a Társulattal, más barlangkutató és természetjáró csoportokkal való kapcsolataink felvázolása után az év rendezvényeit, táborait, túráit sorolja fel a cikk. Részletesen ismerteti a más cikkben le nem irt túráinkat.Közli ez évi publikációinkat, tanfolyamokat, a szerzett minősitéseket.Részletesen taglalja a kutatóház és környéke állagmegóvásával,fejlesztésével kapcsolatos szerteágazó tevékenységet.
- Ez évben csoportunk rendezte az MKBT XXXIII.Vándorgyülését. A leirás az előkészités sokirányu tevékenységének ismertetése után a Vándorgyülés eseményeit mutatja be.A rendező csoport szemszögéből értékeli a Vándorgyülést, összehasonlitva a 11 évvel ezelőtti csőszpusztai rendezvénnyel.
- A halomsir ásatása során előkerült - a kormeghatározást nagyban elősegitő, nagy értékü, ritka - bronzkés megtalálásáról, és a sokszor kipróbált, jól bevált, gyakorlott ásatási munkasoktól való megmentéséről szól az adoma.
- Drezdai barlangászok kiséretében jártunk az elbai homokkővilágban.Felejthetelen élmény es nagyon tanulságos volt a lepusztulás sajátosságainak, a bizarr formáknak és a homokkőben kialakult változatos genetikáju barlangoknak a megismerése.

III.

FELTÁRÓ ÉS BARLANGVÉDELMI TEVÉKENYSÉG, EZEK DOKUMENTÁLÁSA

GYEBNÁR JÁNOS-SZOLGA FERENC:

Feltárási, állagvédelmi és kiépítési munkálatok

1988-ban a Tési-fennsíkon hét objektumban végeztünk jelentősebb feltárási és állagvédelmi tevékenységet, amelyről az alábbiakban munkahelyenként számolunk be.

1. Alba Regia-barlang /I-44; I-45/

Az év első részében kizárólag csak állagvédelemmel foglalkoztunk a vándorgyűlésre és a közelgő kongresszusi turákra való készülődés jegyében. Az elvégzett munkákat a barlanban való haladás sorrendjében ismertettjük.

A barlangrendszer Gubancba vezető, 2.sz bejárati zónája /1.-45/ a feltárás óta omlásveszélyes volt, sok szükülettel tarkítva. Itt betonidomkő, acél áthidalók és cement felhasználásával pilléreztünk és stabilizáltunk, ill. fúrókalapáccsal járatot tágítottunk.

Innen a Vető felé vezető szelvényt a talpi omladék eldobozásával növeltük. Stabilizáltuk a Vető tetején kialakult omladékot, majd az alatta levő aknába fix laposvas létrát nitteltünk.

Következő munkahelyünk a Cseppkövés-akna volt, amelybe az előző évben már létrát szereltünk és bontottuk az aljat. Méréseink szerint tengelye az alatta húzódó Szita-terem felé, annak kurtájában összeboltozódott omladékba tartott, amit átbeszéléssel valószínűsítettünk. Az akna aljat tovább mélyítettük, a kitermelt omladékot és a PVC zsákokba depózott anyagot az oldalnásadékokba tömedékeltük. Sikeres átlyukasztás után, közel húsz méter mély függőleges aknán keresztül jutunk az Omladék-labirintus tetejére, miközben több, korábban kellemetlen szakaszt kerül el az új útvonal. A Szita-terem labilis almennyezetét leszakítottuk, majd itt is létrát helyeztünk el.

Az Omladék-labirintusban lefelé hatalmas kőtömbök félrerakásával tágas és egyenes útvonalat alakítottunk ki a Kupola-teremig.

Innenn a mélyszakaszba vezető régi útvonal tágítása igen veszélyes lett volna / a barlangot átszelő főtörés omladékán át/, inkább új áttörést kíséreltünk meg az Omladék-labirintus alsó részén keresztül.

A bontást alulról, egészen a Koch-csuszdától kezdtük, az omladék táblákat, tömböket a szálkötalpig felszedve, kb. 30 m hosszúságú szakaszon. Ezután értük el a főtörés síkja mentén kialakult omladékhalmazt, amelyet bravúros manőverekkel sikerült áttörnünk. Mivel a régi szűk járat is megmaradt, így most két útvonalon juthatunk lejebb a Kupola-teremből.

Az omladék átrendezésével további tágításokat végeztünk a I. Travi, Lohere-folyosó és a Bázis alatti részeken.

A járatrendezési munkálatokkal párhuzamosan a Kupola-t. felől átástuk az U''-szifonban felhalmozódott törmeléket, majd kitisztítottuk a kúszóda teljes hosszát /bg. ügyességi verse-

nyen a gyorsasági szakasz/.
Az I.sz. bejárat /I.-44/ zónáját is átvizsgáltuk,kitisztítottuk. Itt jegyezzük meg , hogy a télen behúzó légáramu Feltedezö-ág felfagyásának megelözésére,a bejáratot lezáró racsra erös muanyag borítást erösitettünk szellözö és roptetö nyilassal a genevereknek.
A vandorgyulést követöen a barlangnak ezt a bejáratát tábozó diákok igyekeztek felfeszegetni / szerencsére sikertelenul/. A sérült racsozatot kiegyengettük és ujra hegesztettük, majd lefestettük. Egyuttal a kopott zárszerkezetet / 11 éve uzemelt /is felujitottuk.
Mint már leirtuk a korabbiakban, tényleges új feltárást csak az év végén végeztunk a barlangban,a mélyszakasz továbbkutatására.
Az I.Lapitából /kb. 150 m/ jobbra kiágazó / ? inkább keresztezö/ Száraz-ág bontását már régebben megkezdtük és kb. 15 m hosszu lejtös, erözios jellegu kis folyosót tártunk fel.
Elöször mindjárt az ág bejárati szakaszát tágitottuk ki,majd a járatalapon lévö hordalékot termeltük ki egészen a szalkóig. Ezzel a bontási végpont teljes szelvényban láthatóvá vált a kitöltés és retegtani összetétele.
A szelvény felsö része 2-3 cm vastagságban finomszemcsés iszapolt lösz, alatta 15-20 cm vastagságban szalagos agyag található több rétegben - a rétegeket liszt finomságu,néhány tized milliméter vastag lösz választja el egymástól. Az agyag sárgásbarna szinu, szemcsézett és gyurhatósága a plasztilliméhez hasonló.
Ez alatt 35-40 cm vastag sárga löszréteg helyezkedik el, amely könnyen fejtheto.
Alatta,-egy kevés agyagot és legömbölyitett sarku tuzkészemcséket tartalmazó réteget,a legalsó nehezebben fejtheto,kevésse nedves réteg váltja fel,amely az utolsó bontási helyen /XII.31./ 30 cm vastag volt.
Lazitás után morzsalékos szerkezetü, agyagot alig tartalmaz, főleg tuzkötermelékből áll.Zömmel finomszemcsés,kevés mogyoró és dió nagyságu frakcióval.
A járat szálkafalai szinlösek,a talp is simára koptatott.
Formajegyei alapján egy ósi,tisztán erözios járatban vagyunk amelyből talán remény van lejutni a karsztvizszintre a jelenlegi végpontok megkerülésével.

2. A D o b o s - h e g y i - b a r l a n g / I . 4 3 /

A kutatóházunk közelében a 'táborhelyen' található a kréta rétegsor egyik legmarkánsabb objektuma.Az alatta húzódó aktiv viznyelö barlangot 1968-tól 12m mélységig tártuk fel napjainkig, több legendás szukületen és kanyaron keresztül / pl: Kin-vinkli/.
Bár időközben több átrobbantást is végrehajtottunk a végpont mélyitése igy is bonyolultan történt és legalább 7 embert igénybevett, ugyanakkor több rész omlásveszélyes volt. Ilyen előzmények hatására kezdtük meg egy új függőleges kutatóakna mélyitését,amely közvetlenül a bontási helyre lyukadt.
A végponti munkahely felszini vetületének kitüzése után,megkezdtük az uj akna mélyitését kb. 1,2-1,5 m átmérőju szelvénnyel , a barlangbejárat feletti akkumulációban lészkitöltésben.

Kb.0,8 m mélységben egy II. világháborús , kb.1,5m hosszú tűzérségi lövedéket találtunk, amely a riasztott tűzszerészek gépi erővel emeltek ki és szállították el hatástalanításra.
A továbbmélyített akna kb.3 m vastagságú lösz bontása után érte el a masszívan összecementálódott , csepkőkérges meszkő omladékot . Az alatta lévő barlangrészeket falrakással és betonozással stabilizáltuk, majd kialakítottunk egy betonidomkővel és vasúti sín athidalókkal megerősített , 0,8 m átmérőjű aknaszelvényt . Ezt ideiglenesen deszkapadozattal lefedtük, majd az összecementálódott omladékot fúrókalapáccsal és feszítő nyársakkal átbontottuk. Kitisztítás után eltávolítottuk a deszkapadozatot,s az előkészített stabil aknaperemre beton kútgyűrűt ereszttettünk le. Erre cementezés,tömedékelés után újabb 5 db betongyűrűt ültettünk, amelyet szintén gondosan körül tömedékeltünk. A legfelső betongyűrűre /talajszint/ erősítettük a víznyelő típusú zárszerkezetet,így a veszélyes mélységüvé vált kutatóaknát le is zártuk.
A zárszerkezet athidalójától 10,5 m lapos létrát indítottunk lefelé a beton gyűrűkhöz távtartókkal erősítve.
Felszíni csörlőállás elkészítése után folytattuk az időközben behullott friss törmelék kitermelését és a végponti kutató akna mélyítését. A végponton mélyített munkagödörben összegyült víz szintje /XII.13/ 14,8 m mélységben van a bejárati szint alatt.

3. V a d a l m á s - f o r r á s Á r v í z i f o r r á s - s z á j a

Az árvízi forrásszáj a Vadalmas-forrástól nyugatra kb. 150m -re található a Gaja -patak jobb oldali sziklás medrefalának tövében , a jelenlegi vízmedértől kb 6 m -re, kissé magasabban nyílik.
A forrásszáj ismereteink szerint csak igen ritkán, általában akkor is csak tavasszal, de bő hozammal működik. Az idei lassú hóolvadás hatására a kistési kréta rétegsorban lévő nyelőkbe víz csak szivárgással jutott így jelentős árnulám nem alakulhatott ki .
Ennek ellenére időszakos forrásunk rövid időre ismét működni kezdett kb.3 köbméter / perces hozammal, és meglepetésünkre a víz kristálytiszta volt. Szintező műszerrel történt méréseink során kiderült, hogy az árvízi forrásszáj átbukási szintje 62,5 cm-rel a benne stagnáló víz szintje pedig 48,5 cm-rel volt feljebb az állandó működésű Vadalmás - forrás vízszintje felett.
Kíváncsiságból elkezdük a vizet kimerni a vízszint csökkenés reményében, ami be is következett és köbméterenként kb. 10cm süllyedési átlagot adott. Másnapra a víz az eredeti szintre ugrott vissza. Május végén egy kutatótársunk jelezte, hogy eltűnt a víz, nyoma sem látszik. Kivonultunk és fúrókalapáccsal nekilátunk tárót hajtani a víz után.Az erőm nem tartott sokáig, mert pár méter után a víz ismét elétünk csillogott.
Nem volt mit tenni, megjavítottuk a kb. 300 l/p.teljesítményű Tomos motoros szivattyúnkat, amit 2 collos szívótömlővel és szűrőkosárral szereltük fel.Ezután minden műszakkezdés előtt 10-15 köbméter vizet szivattyúztunk ki a munkahelyekről, majd

folytattuk a vésést . Igy ment ez hétről-hétre.Tárónkat 7 m hosszan , kb. 3 m mélységben hajtottuk ki, követve a forrásjáratot predesztinálló DK-ÉNy irányú hasadékot. A vízszint nyugalmi helyzete a Gaja-patak szintje alatt 1 m-re van.A bejárattól 5 m -re tárónkkal jobbra fordultunk,tágítva az innen jövő forrásjáratot.
A hasadékból kikanyarodó forrásjáratban függőleges törés nem látszik , közel vízszintesen.réteglapok mentén jött létre az. Szilvamag szelvényű ovális járata 0.8 m széles és 15 cm magas átlagosan, a természetes kőzetfelszín fekete színű.Még nénány métert hasonló szelvényben látni előre , de akusztikusan egy nagyobb üreg érzékelhtő , különösen a szivattyuzás vége felé. Ilyenkor a belengő víztömeg /valahol baljaob/ a plafonnak ütközik , és távoli mennydörgésre emlékeztető hangon rezonál , dübörög nosszan és mélyen .
A technikai-műszaki akadályok elhárítása után a munkát szeretnénk a jövőben is folytatni.

4. I.126.sz.objektum/kataszteri térképunkon jelölve / Testtől északra szálerdőben, völgytalpon, a kréta rétegsorban keletkezett berogyás volt.
A vándorgyűlésen rendezett bontóverseny munkahelyeként a Szolnoki Hegymászó Klub 'húzta ki' és kezdte meg a munkát. Egészen a kb.1,5 m mélységben megjelenő üregesedő kőzetzónáig feltartak, de az üregesedés irányában az akna erősen alánajlott.Kutatását júliusban folytatta csoportunk, É-i irányban lejtősen mélyítve a meglévő aknát.A levegős oldalhasadékból, a kövekről kis szénlilis cseppkővek kerültek elő,ami a nyjoani szellőzésre utal.
A ferde akna homlokfalából időnként kőtömbök válnak le és a védrözés is nehézkes.
Alja kb. 6-7 m mélységben van, ahol egy keskeny keresztthasadék vált láthatóvá, de a lehulló bontási termelékkel időközben eltömődött.
További bontása esetén egy új függőleges akna kihajtása jelentene megoldást.

5. P e r g ő - l y u k /1.-3./
A hetvenes évek elején indult 'barlangfeltárási láz' egyik objektuma ez a barlang is, amely hasonlóan sorsára hagyott társaihoz,időközben összeomlott. A Pergő-lyukban /neve is erre utal/ az átbontott álmennyezetek állandóan mozogtak,így hatékony munkát kb.14m mély zsomboly-jellegű objektum alján végezni nem tudtunk.
Idén újra megkezdtük a feltárását de most lehetőség szerint szalkófaltól-szalkófalig. Az akna mélyülésekor fölője állást készítettünk, közlekedésre létrát szereltünk be.
Jelenlegi tágas kutatóaknánk 8.5 m mély . Alján zömmel korrodált felszínű kövekből álló omladék,termelék látható. Az omladékból időnként gyenge légáramlás észlelhető.

6. 1. - 4 1. s z. o b j e k t u m
A kutatóháztól ÉK-re, az erdőben nyíló időszakosan aktív víznyelő. Egy lnotapusztára lefutó völgy fejénél található,víz-

kréta mészkő.
A táborban lévő nagy köveket kiszedtük,amelyekből hordalékto-
gó gátakat épitettünk a nyelőárokba.

7. H á r o m k u r t ó - z s o m b o l y / I.- 1 2. /
Régi adósságunk volt az országos jelentőségű Háromkurtó-zsom-
boly bejárati zónájának kiépitése, amelyet a közeli események
miatt halogatni már nem lehetett.
Az uj bejáratot már korábbi években kibontottuk, amelynek al-
ján idén stabil alapot betonoztunk ki. Ezután kitágitottuk a
bejárati nyilast, majd a betonalapra 6 db kutgyűrűt engedtünk
le . Ezeket körültömedékeltük és a legfelsőre zárszerkezetet
erősitettünk, igy végre ez a barlangunk is zárható lett.A be-
tongyűrukkel biztositott aknába 6m hosszu szöggvas létrát erő-
sitettünk . Az akna alól oldalirányban /az alatta lévő szük
hasadék megkerülése végett/ áttértünk a Háromkurtó-terem leg-
nagyobb kurtójének tetejére, igy ez a szakasz is könnyen jár-
hatóvá vált.
A zsomboly-szakasz exponált pontjaira kötélfüleket nitteltünk
fel.Ezzel egyidőben az 1975-tól beépitett összes laposvas lét-
rát kiszereltük a balesetveszély miatt .

8. B o n g ó - z s o m b o l y / I. - 1 1 0. /
Kisebb vésési munkálatokat végeztünk még a Bongó - zsomboly
végpontján, mivel a robbantási tevékenységünket objektiv ne-
hézségek miatt nem tudtuk folytatni.

DOBOS-HEGYI-Barlang

M=1:200

0 2 4 6 m

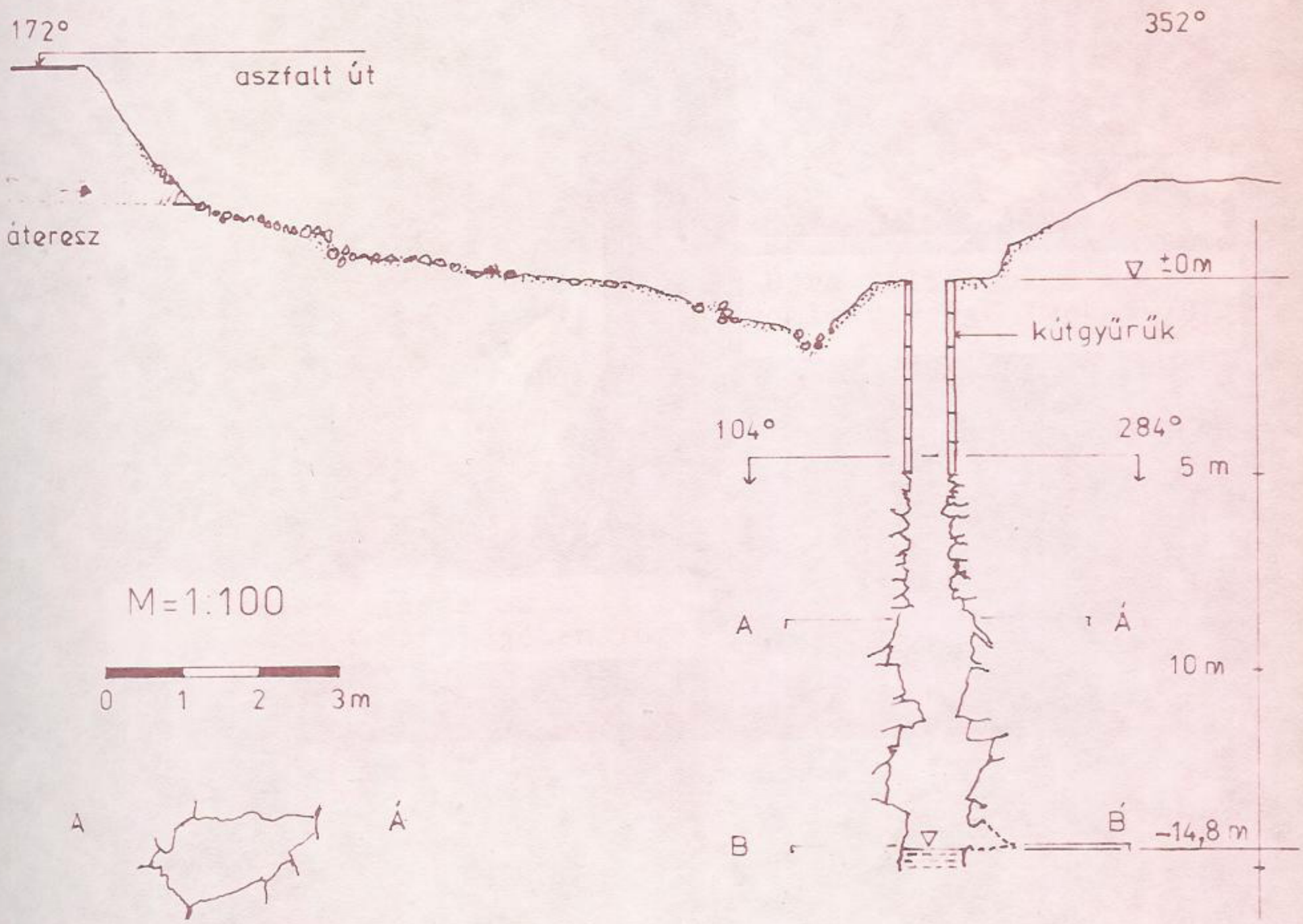

M=1:100

0 1 2 3m

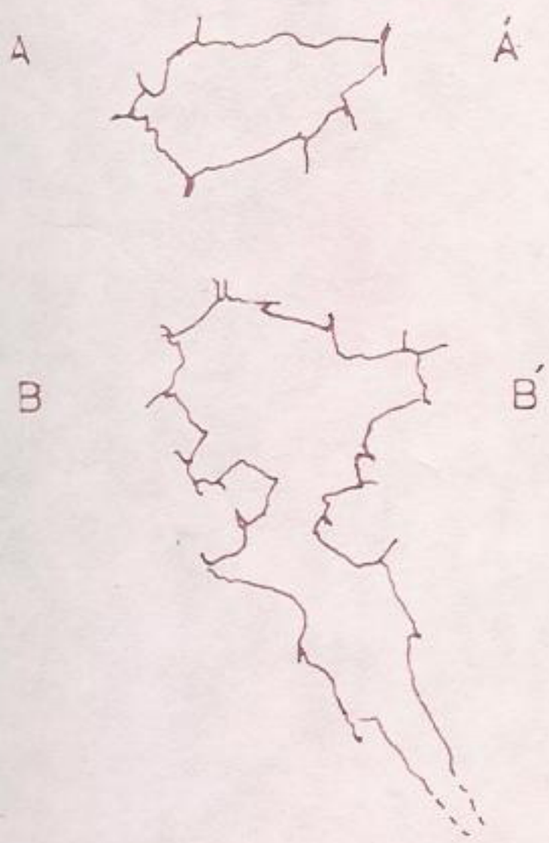

FELMÉRTE: GÖNCZÖL TÍMEA

NÉMETH TIBOR

1988 december 13

SZERK.: NÉMETH TIBOR

KUTATÓ MUNKA

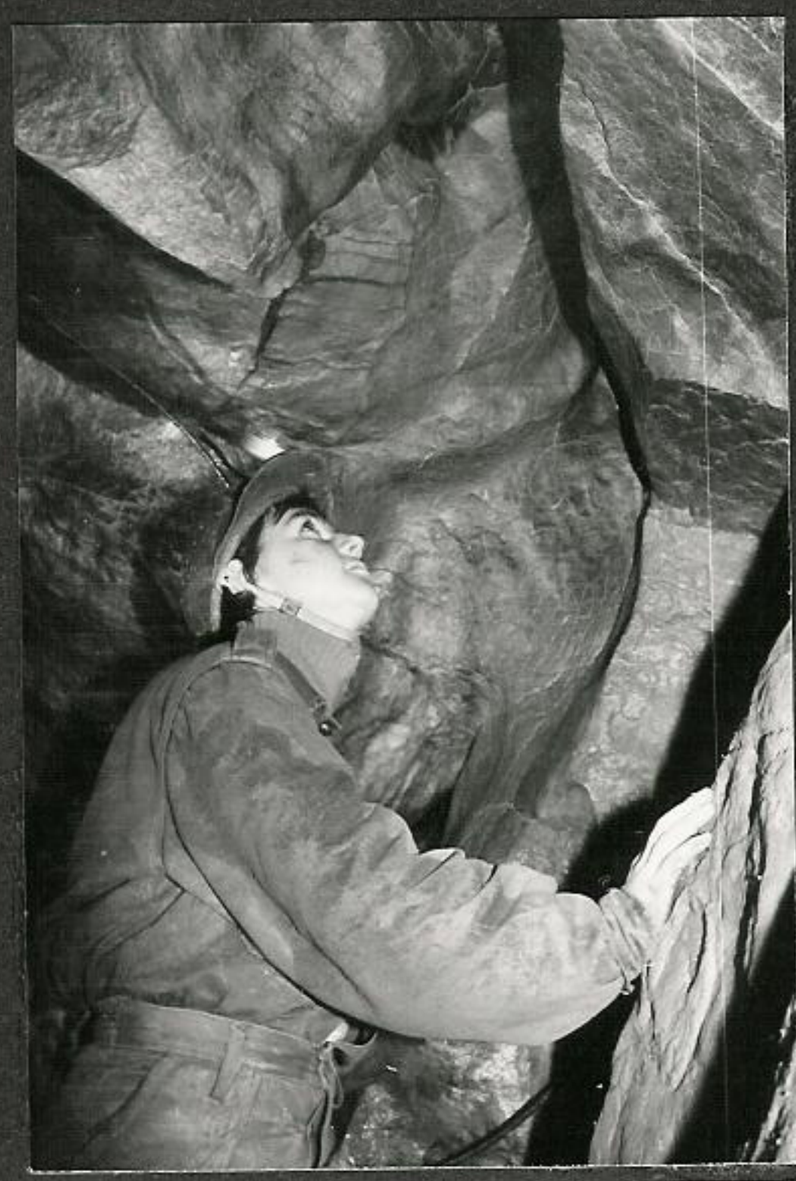

Meanderező csorga az
Alba Regia-bg.főtéjében /G/

Újra feltárjuk a be-
omlott Pergő-lyukat /G/

Az Alba Regia-bg.tüzetesebb átvizsgálása
során jókora Megalodusokat találtunk a
Kutya-ág falában /G/

ÁLLAGVÉDELEM

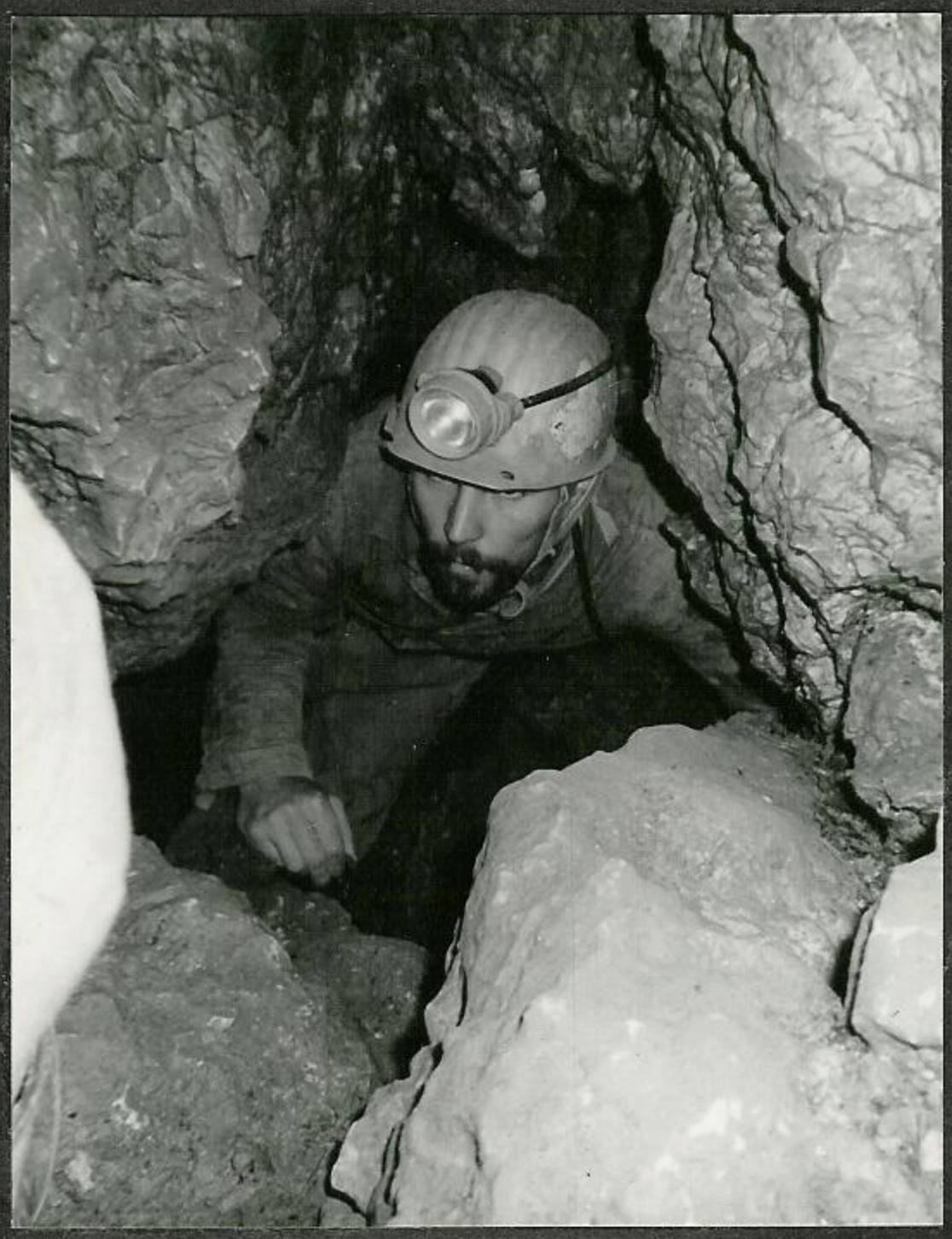

Tágításokkal is javítottuk a Gubanc bejárati szakaszának járhatóságát /Z/

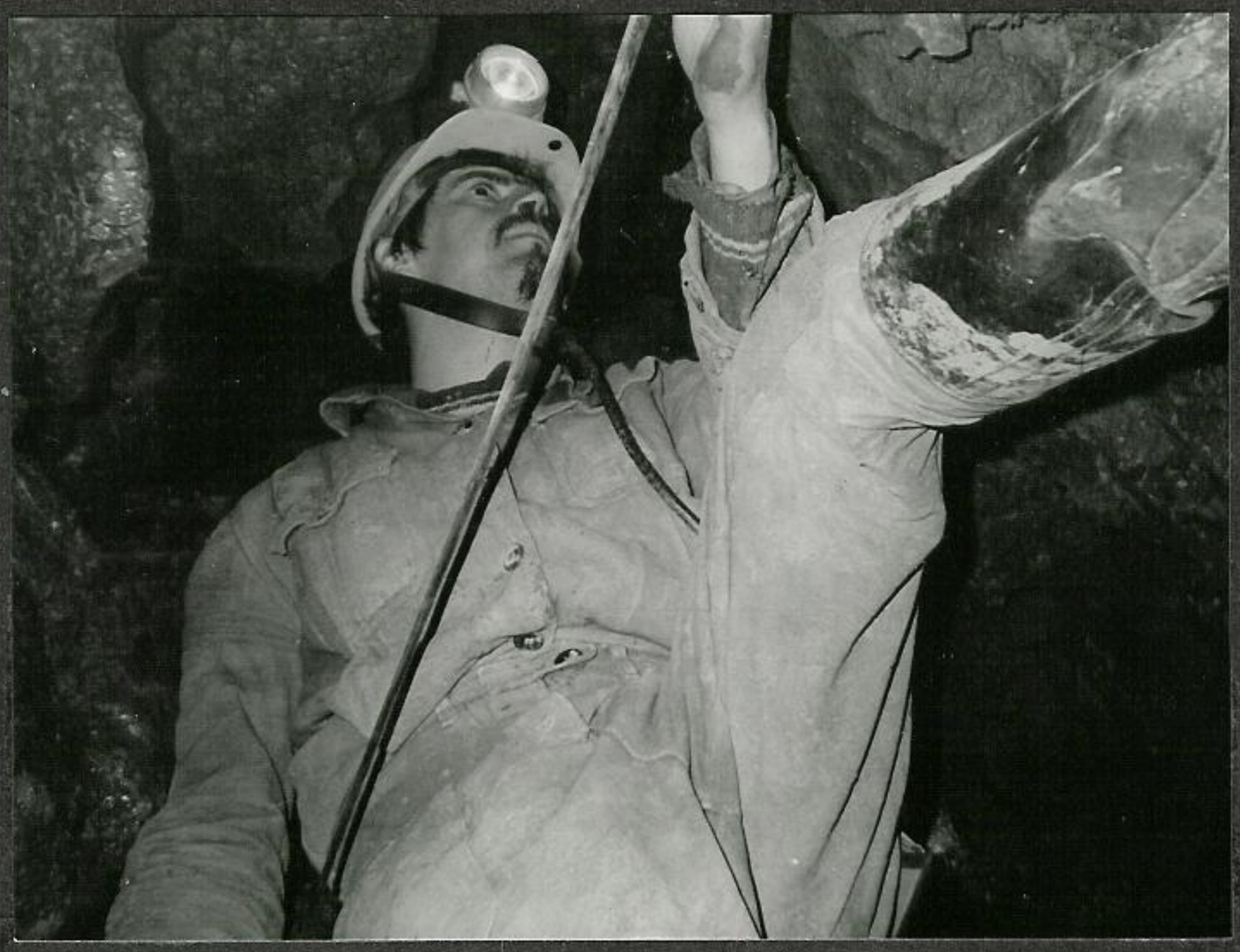

Ide ekkora merevitő szükséges /Z/

BARLANGLEZÁRÁS
I-12

A bejárati akna a lezárás előtt /G/

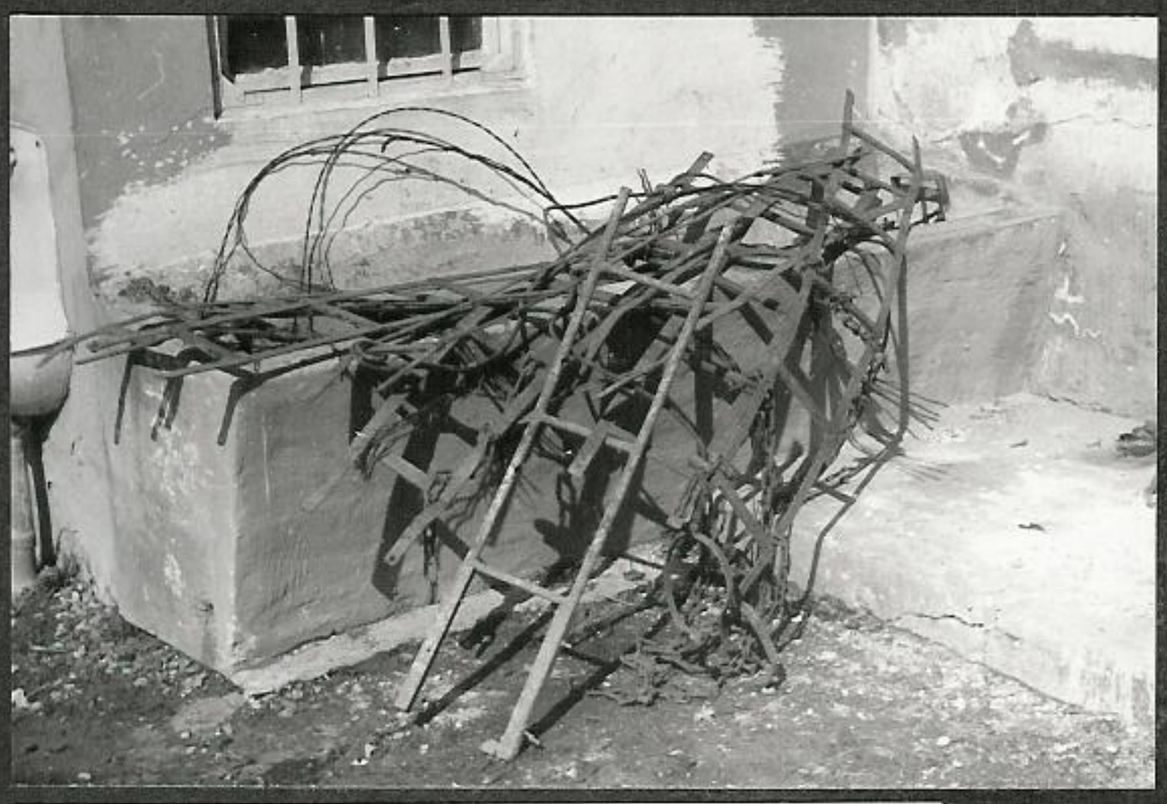

A zsombolyból kiszereltük az összes létrát /G/

Itt még nem fér el a kútgyürü! /G/

BARLANGLEZÁRÁS
I-12

Kútgyürü leengedése az aknába /G/

Utolsó simitások /Z/

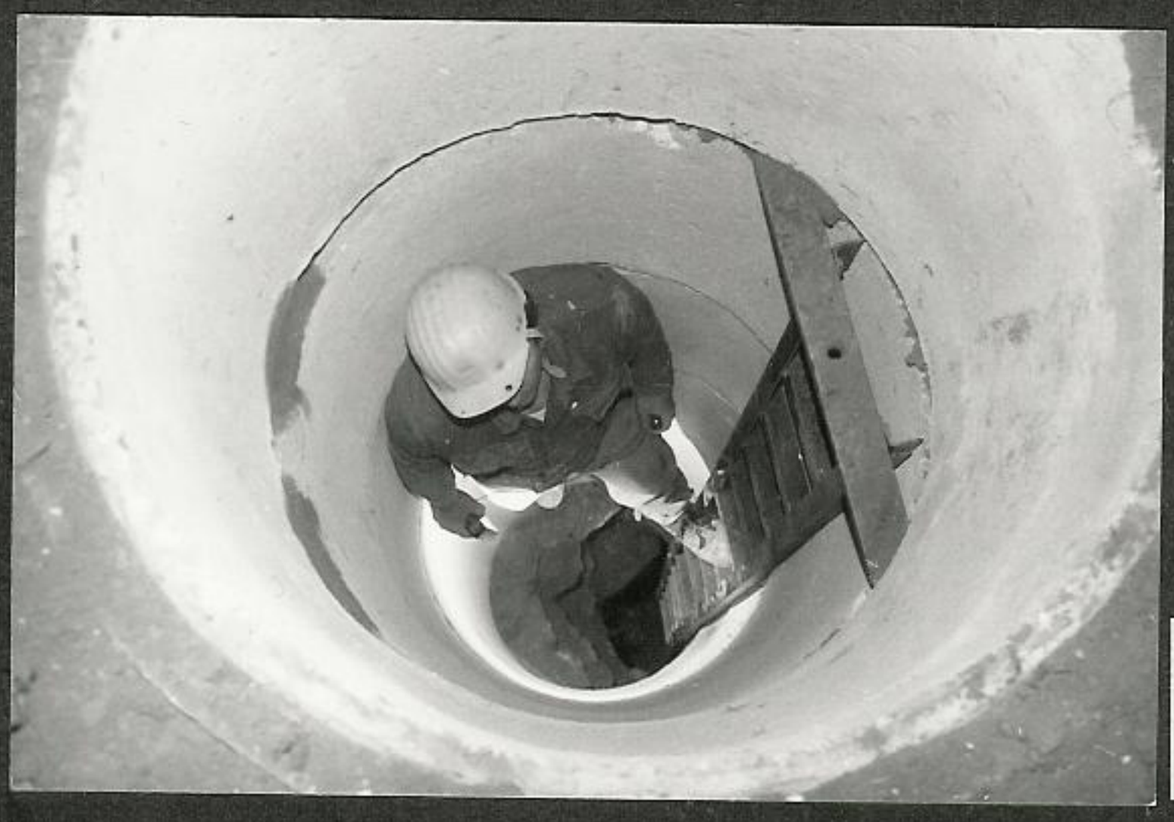

Hat kútgyürü van az új bejárati aknában /G/

ÁS

BARLANGLEZÁRÁS
I-12

A nyelő rézsüjébe készitett be-
vágásból nyilik a zsomboly lezárt
bejárati aknája /G/

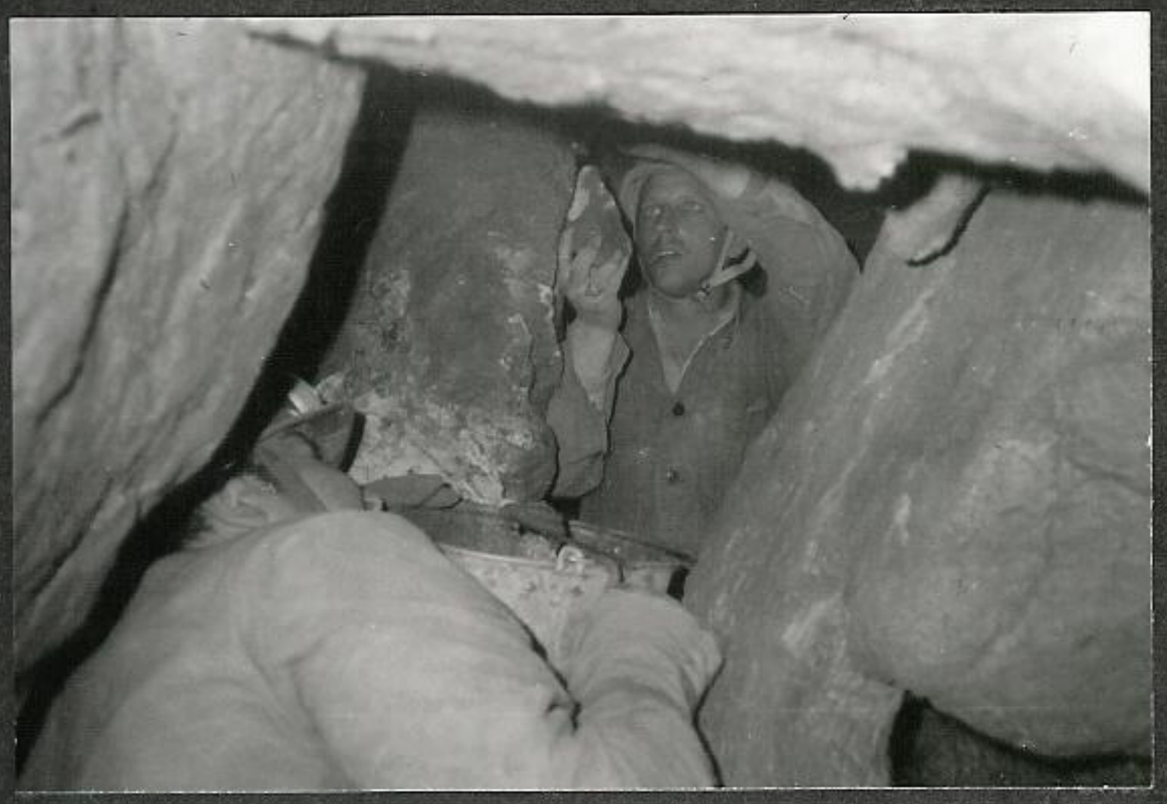

A bejárati akna aljáról áttörtünk
a Háromkürtő-terembe; ezzel lehető-
vé vált a Kutyaszoritó elkerülése /Z/

n
ak-

BARLANGLEZÁRÁS
I-43

Térképező adó-vevővel bemérjük az új akna helyét /G/

Elértük a kőzetfelszint /G/

Az áttört cseppkő-kéreg egy darabja/G/

A cseppkőkéreg a
pájszert is megviselte /G/

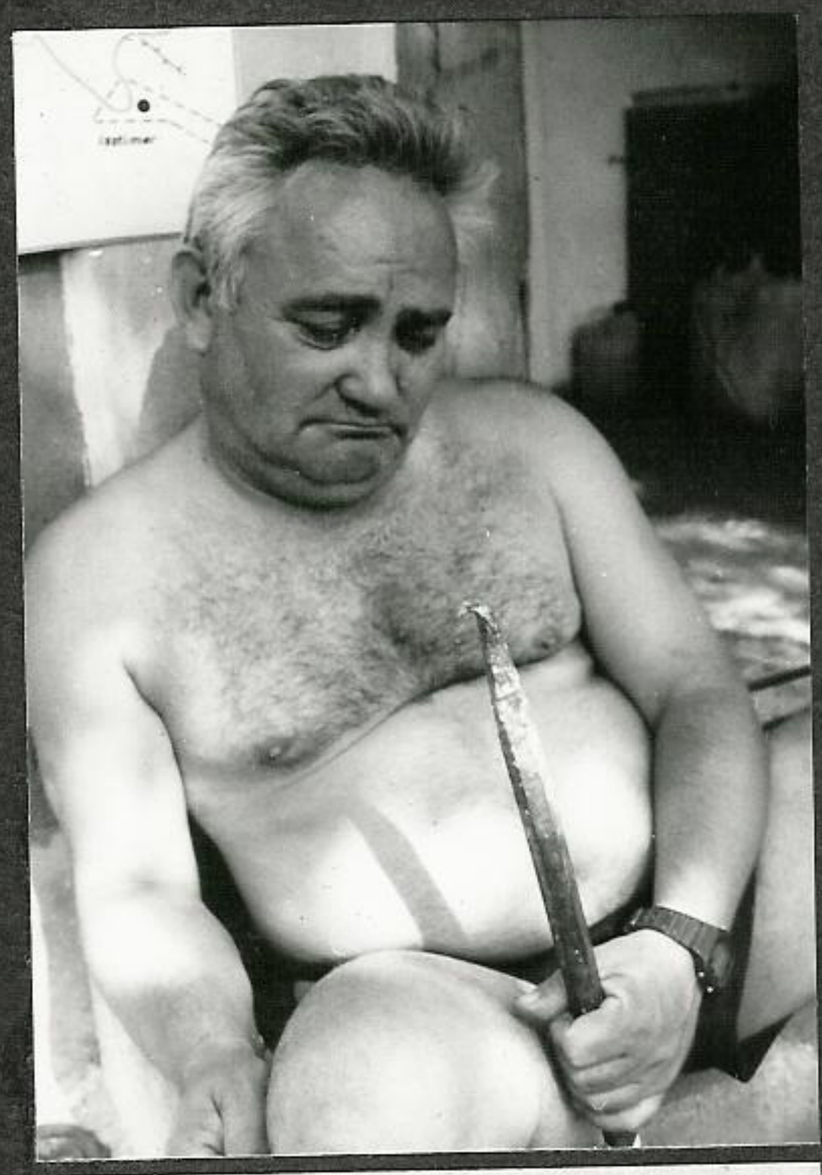

Ezt is javithatom ! /G/

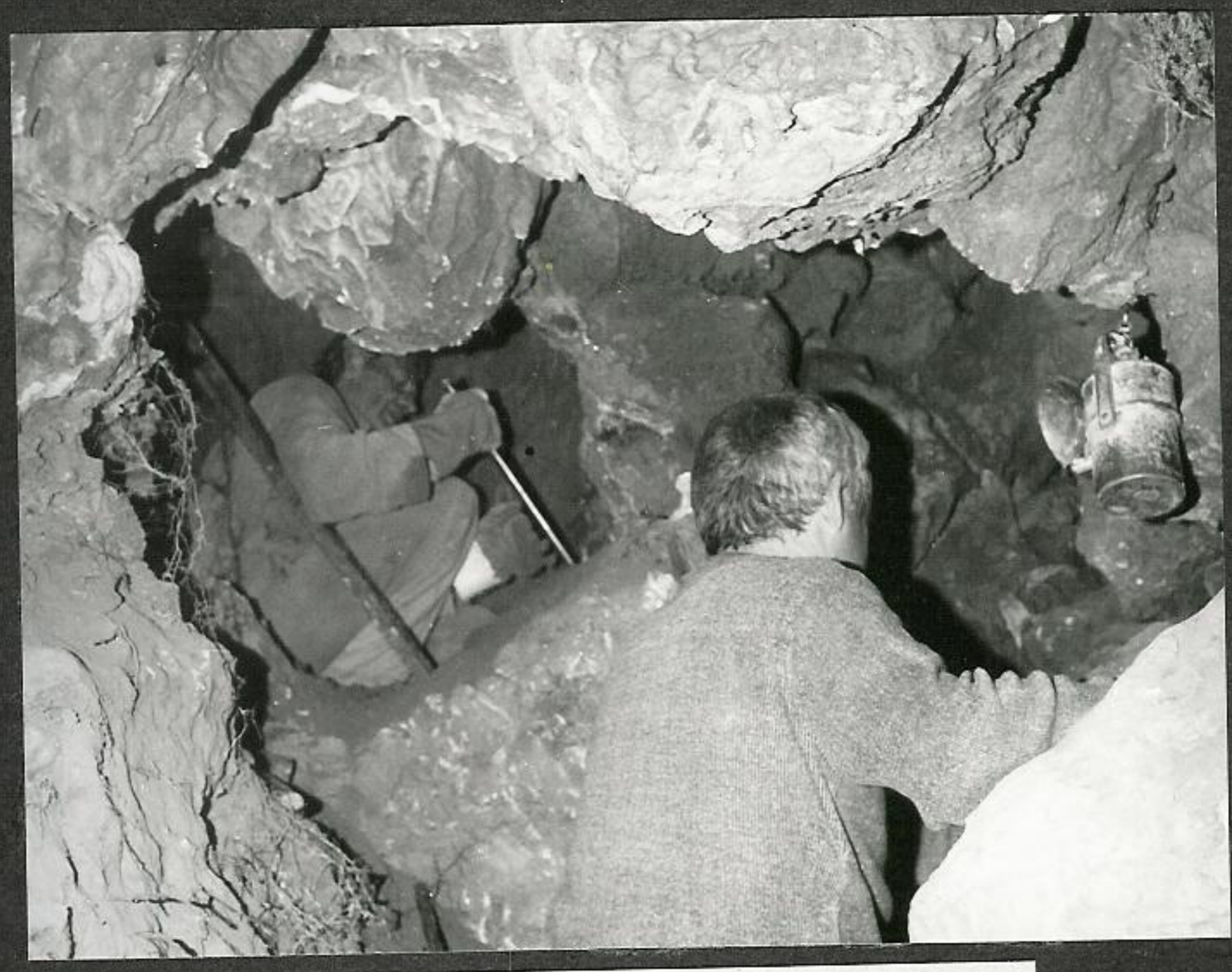

Az áttörés megkönnyitésére a barlang
felől rályukasztottunk az aknára /G/

BARLANGLEZÁRÁS
I-43

Fúrógép nélkül talán
át sem birunk törni.../G/

Most már a végpontról
a felszinre tudunk csör-
lőzni /Z/

IV.

TUDOMÁNYOS MUNKÁK

ZENTAI FERENC

Karsztológiai mérések és adatok

A Tési-fennsík karsztjának kutatása során, valamint egyéb karszterületek meglátogatása esetén is meglehetősen sok-az illető karsztra vonatkozó,-vagy vonatkoztatható adat birtokába jutunk,minden évben.

Az így nyert adatok egy része feldolgozásra kerül, másik részük viszont elveszne, ha nem gondoskodnánk külön a megőrzésükről.Ezt a célt szolgálja e munka, amelyben igyekszünk adatainkat témánként csoportosítva közölni - a már évek óta megszokott formában és hasonló tartalommal.

A feldolgozás tartalmi sorrendje a következő:

1. Barlangban tározott vizek vízkémiai adatai /marmonkannákból,illetve tavacskákból származó vizek./

1.1. Alba Regia-barlang
1.1.1. Felfedező-ág- Padlás
1.1.2. Zeusz-szíve
1.1.3. Kupola-terem
1.1.4. Hú-kürtő
1.1.5. Kutya-ág végponti tava
1.1.6. Bazis
1.1.7. Erdész-ág
1.1.8. Orrszarvú
1.1.9. Szifon-öröm-terem
1.1.10. Marathoni-szifon

1.2. Dobos-negyi-barlang. Tóvíz
1.3. Bongó-zsomboly jobboldali vízmedence

1.4. Pogányvár

2. Fennsíki és fennsíkperemi vízszerző helyek/források kutak, stb/ vízkémiai és hőmérséklet adatai

2.1. Kőbánya-forrás
2.2. Siska-forrás
2.3. Vadalmás-forrás
2.4. Vadalmás-forrás, -árvízi-forrásszáj
2.5. Janos-kút
2.6. Inota-puszta, közeli forrás
2.7. Inota-puszta, távoli forrás
2.8. Gaja-patak /a Vadalmás-forrás árvízi forrásszájánál/
2.9. kutatóházi kerekes-kút
2.10. Kutatóházi csapvíz

3. Barlangi hőmérséklet, huzat és levegőösszetétel vizsgálataink 1988-ban

3.1. Alba Regia-barlang
3.2. Csengő-zsomboly
3.3. Csipkés-zsomboly
3.4. Fergő-lyuk

4. A fennsík barlangjaiban 1988-ban észlelt üledékek
4.1. Alba Regia-barlang
4.2. Csengő-zsomboly
4.3. Jubileumi-zsomboly

5. Jelenkori szedimentáció vizsgálat a Tési-fennsíkon

6. Élettani vizsgálat az Alba Regia-barlangban

7. Az 1988 évi kőzetvizsgálati eredményeink

8. A Vadalmás-forrás árvízi forrásszájának leszívási görbéje

9. Lésztaméréses vizsgálat

10. Hőmérési adatok

A szükséges kőzet és vízvizsgálatokat:

Balogh Éva
Esztergás István
Galambos György
Gönczöl Tímea
Kostyák Mónika
Kovács Árpád
Németh Tibor
Pásztí Judit
Rutz Ferenc és
Zentai Ferenc — végeztek.

—o—

. Barlangban tározott vizek vízkémiai adatai/tavacskából ill. mármonkannákból származó vizek./

.1. Alba Regia-barlang.

.1.1.Felfedezés-ág Padlás

Dátum	s.k. o n.k.	Ca mg/l	Mg mg/l	Ca/Mg	lúg. mg-eé/l	v.k. o n.k.	á.k. o n.k.	HCO 3 mg/l	k.CO 2 mg/l	Cl mg/l
okt.										
01.	24,4	168	3,9	26,2	4,8	13,4	11,0	293	108	47,9
nov.										
12.	17,4	108	10,9	5,9	2,0	5,6	11,8	122	44	47,9

1.1.2. ZEUSZ-SZIVE

okt.										
01.	23,5	164	2,4	41,0	4,9	13,7	9,8	299	108	49,6
nov.										
12.	32,2	140	54,7	1,55	9,1	25,5	6,7	555	200	56,7

1.1.3. KUPOLA-TEREM

okt.										
01.	23,5	162	3,9	25,3	5,6	15,7	7,8	342	123	46,1
nov.										
12.	21,3	88	38,9	1,38	5,4	15,1	6,2	330	119	37,2
dec.										
03.	15,7	108	2,4	27,0	2,6	5,6	10,1	122	44	42,5

1.1.4. HÚ-KÚRTÓ

dec.										
03.	24,1	152	12,2	7,6	8,8	19,0	5,1	415	150	14,2

1.1.5. KUTYA-ÁG végponti tava

DÁTUM	o.k. Ca mg/l	Mg mg/l	Ca/Mg	lúg. mg eé/l	v.k. o n.k.	a.k. o n.k.	HCO3 mg/l	k.CO2 mg/l	Cl mg/l
okt. 22.	24.6	164	7.3	13.7	6.4	17.9	6.7	391	141	10.6

1.1.6. BÁZIS

dec. 03.	22.5	150	6.6	13.9	6.6	18.5	4.0	403	145	12.4

1.1.7. ERDÉSZ-ÁG

okt. 22.	24.6	166	6.1	16.6	7.3	20.4	4.2	445	161	7.1

1.1.8. ORRSZÁRVÍZ

nov. 12.	21.3	118	20.7	3.5	6.9	19.3	2.0	421	152	12.4

1.1.9. SZIFON-ÖRE-TEREM

okt. 15.	23.0	164	0.0	vég- telen	6.6	18.5	4.5	403	145	8.5
nov. 12.	25.8	160	14.6	6.7	4.7	13.2	12.6	287	103	14.2

megjegyzés: okt.15.-én pH=7.5

1.1.10. MARATHONI-SZIFON

DÁTUM	ó.k.	Ca	Mg	Ca/Mg	1ug.	v.k.	a.k.	HCO 3	k.CO 2	Cl
	n.k.	mg/l	mg/l		mgee/l	n.k.	n.k.	mg/l	mg/l	mg/l
okt.										
01.	24,1	168	1.9	52,8	7,1	19,9	4,2	433	156	10.6

1.2. DOBOS-HEGYI-BARLANG TÓVÍZ

okt.										
22.	29,1	156	31,6	3.0	6,0	16.8	12.3	366	132	131

1.3. BONGÓ-ZSOMBOLY JOBBOLDALI VÍZMEDENCE

okt.										
15.	24,6	120	34,1	2,14	7,1	19,9	4,7	433	156	6,4

megjegyzés: pH=7,5

1.4. FOGANYVÁR

jul.										
16.	5,6	23,1	10,3	1,35	1,3	3,6	2,0	78	28	6,7

2. FENNSÍKI ÉS FENNSÍKPEREMI VÍZNYERŐHELYEK /FORRÁSOK.KÚTAK.STB/

VÍZKÉMIAI ÉS HŐMÉRSÉKLET ADATAI

2.1. KŐBÁNYA-FORRÁS

aug.										
05.	26,9	160	19,5	5,0	7,8	21,8	5,1	476	172	24,8
aug.										
20.	24,9	164	8,5	11,7	6,9	19,3	5,6	421	152	17,7

2.1. KŐBÁNYA-FORRÁS /folytatás/

DÁTUM	c.k. o n.k.	Ca mg/l	Mg mg/l	Ca/Mg	lúg. mgeé/l	v.k. o n.k.	á.k. o n.k.	HCO 3 mg/l	k.CO 2 mg/l	Cl mg/l
szept.										
24.	25,3	168	7,5	13,6	7,0	19,6	5,7	427	154	26,2
okt.										
22.	28,3	184	10,9	10,22	6,65	18,6	9,7	406	146	21,3
nov.										
05.	30,8	60,1	97,3	0,38	3,6	10,1	20,7	220	79	78,9

megjegyzés: aug.05.-én pH=7,3
szept.24.-én 9,2 fokot mértünk
okt.22.-én 9,1 fokot mértünk

2.2. SISKA-FORRÁS

DÁTUM										
aug.										
20.	21,5	144	5,6	15,65	6,75	18,9	2,6	412	149	22,3
szept.										
24.	25,8	172	7,8	13,38	6,7	18,8	7,0	409	148	28,4
nov.										
05.	22,4	130	18,2	4,33	6,0	16,8	5,6	366	132	19,9

megjegyzés: szept.24.-en a hőmérséklet = 9,0 fok

2.3. VADALMÁS-FORRÁS

DÁTUM										
aug.										
13.	21,4	129	15,1	5,13	7,1	19,9	1,5	433	156	13,6

2.4. VADALMÁS-FORRÁS , ÁRVÍZI-FORRÁSSZÁJ /barlangban tározott víz/

DÁTUM										
aug.										
13.	24,0	98	44,7	1,33	7,2	20,2	3,8	439	158	11,3

2.4. VADALMÁS-FORRÁS, ÁRVIZI FORRÁSSZÁJ /barlangban tározott víz//folyt/

DÁTUM	o.k.	Ca	Mg	Ca/Mg	lúg.	v.k.	á.k.	HCO 3	k.CO 2	Cl
	n.k.	mg/l	mg/l		mgéé/l	n.k.	n.k.	mg/l	mg/l	mg/l
okt.										
21.	10,6	56	12,2	2,8	2,9	8,1	2,5	177	64	5,3

2.5. JÁNOS-KÚT

aug.										
20.	24,8	138	23,8	3,52	8,2	23,0	1,8	500	180	7,8

2.6. INOTA-PUSZTA, KÖZÉLI-FORRÁS

szept.										
24.	26,0	105	49,3	1,3	8,2	23,0	3,0	500	180	11,5

megjegyzés: a vízhőmérséklet = 11,7 fok

2.7. INOTA-PUSZTA, TÁVOLI-FORRÁS

szept.										
24.	22,3	114	27,4	2,28	7,0	19,6	2,7	427	154	16,0

megjegyzés: a vízhőmérséklet = 11,5 fok

2.8. GAJA-PATAK /a Vadalmás-forrás árvízi forrásszájánál/

aug.										
13.	33,9	128	68,1	1,14	7,1	19,9	14,0	433	156	28,4

megjegyzés: pH = 8,0

2.9. KUTATÓHÁZI KERÉKES-KUT

DÁTUM	ö.k. o n.k. mg/l	Ca mg/l	Mg mg/l	Ca/Mg	lúg. mgeé/l	v.k. o n.k.	a.k. o n.k.	HCO 3 mg/l	k.CO 2 mg/l	Cl mg/l
Jul.										
23.	37,0	193	43,3	2,71	4,0	11,2	25,8	244	88	78,0
Okt.										
23	38,6	192	51,1	2,29	8,0	22,4	16,2	488	176	60,3

2.10. KUTATÓHÁZI CSAPVIZ

Jul.										
02.	24,8	124	32,2	2,34	---	---	---	---	---	---
Jul.										
23.	24,6	128	29,2	2,67	3,6	10,1	14,5	220	79	19,5
Okt.										
23.	25,8	128	34,1	2,29	7,1	19,9	5,9	433	156	17,7

Megjegyzések az évközi megfigyeléseink alapján:

K Ő B Á N Y A - F O R R Á S:
f e b r. 7.-én. A felső forrás is mukodik, vize nem zavaros, hofoka 8,21 fok C , hozama pedig 120 l/perc.
m á r c. 20.-án. A viz tiszta, - a nozam 1050 l/perc.
a u g.5.-én. A hozam 15 l/perc korul i,a vizhőfok 9,1 fok C .
s z e p t.24.-én. Csak a gyuru és kornyeke ad vizet- kb. 21 l/perc-nyit,valamint az úttest forrása . Ennek hozama kb. 2 l/perc,hőmérséklete 9,7 fok C,szem- ben a gyurubol jövő viz 9,2 fokával .

K I S - K Ő B Á N Y A -f o r r á s :
m á r c.20.-án már nem mukodik, a felette lévő arvizi forrásszaj nem is mukodött.A Ny-i völgytalpon szivár- gó forrás van, becsült hozama 10-20 l /perc lehet.

S I S K A - F O R R Á S:
f e b r.7. vizhőfoka 8,33 fok C -nem zavaros
m á r c.20-án a viz tiszta,hozama kb. 2500-3000 l/perc

S Z E N T K Ú T - F O R R Á S
f e b r.7.vizhőfoka a híd alatt 8,33 fok C,nem zavaros
m á r c.20. A híd alatti kifolyocból tiszta viz jon. hozama kb.2500 l/perc .

V A D A L M Á S - F O R R Á S:
f e b r.7 Mindkét forrásszaj mukodik,vizuk nem zavaros, -a vizhőmérséklet 8,80 fok C. Becsult hozama kb.200 l/ perc .
m á r c. 20. Vize enyhén zavaros , becsult hozama kb. 3600 l/ perc.
m á r c.26.-án a becsult hozam kb 3000 l/ perc

V A D A L M Á S - F O R R Á S. Á R V I Z I F O R R Á S S Z Á J:
f e b r.7.-én nem mukodik, - tele van talevéllel.
m á r c.20.-án kb. 1200 l/ perc nozammal mukodik.Vize tiszta. A medernyomok arról árulkodnak, hogy az elmult héten a mostanit meghaladó vizmennyiséget is produkált.
m á r c.26 A vizhozam kb. 300-400 l/perc.
a u g.5.-én a vizhőfok 10,5 fok C.

J Á N O S - K Ú T:
f e b r.7.-én a felső forrás 8,44 fok C , hozama kb.10 l/ perc. Az alsó forrás 8,29 fok C , hozama kb.5 l/ perc.
m á r c.20.-án a viz tiszta,-hozama 135 l/ perc

I N O T A - P U S Z T A, K Ö Z E L I - F O R R Á S:
s z e p t.24.-én épp hogy csak szivárog, hozama kb 5 l/perc.

I N O T A - P U S Z T A T Á V O L I - F O R R Á S:
s z e p t.24.-én mindössze kb. 1 l/ perc hozammal mukodött.

A Kút-árok a János-kút felett /G/

Vizhőfok mérés digitális hőmérővel
a János-kút árvizi forrásánál. /G/

Vizhozam mérőhely a Kút-árokban /G/

Ontja a vizet a Vadalmás-forrás árvizi szája /G/

A bő vizü Siska-kút patakja /G/

3. BARLANGI HŐMÉRSÉKLET, HUZAT ÉS LEVEGŐÖSSZETÉTEL VIZSGÁLATA - 1988-BAN

Ez az év sajnos nem kedvezett a rendszeres mérésadatgyűjtésnek. A barlangnapi előkészületek minden energiánkat lekötöttek, így igen sok betervezett mérés elmaradt.Elszomorodva tapasztaltuk, hogy az 1/100-ad C fok felbontású digitális hőmérőnk nitetlesítése elmaszott / febr.20.-i méréskor!/, így az év eleji mérések pontossága megkérdőjelezhető. /a relativ értéksor azért még jó ! ujra hitelesitve febr. 27.-re./

Augusztusban vettettük be az új 1/10 C fok felbontású kvarcrával egybeépitett kismeretü digitális hőmérőt.Az ezzel szerzett tapasztalatok sem megnyugtatók, ugyanis az Alba Regia-barlang mélyszakaszában végzett méréseknél 0,6-1,0 C fokkal tobet mutat talajhőfokként, mint a puffertartályos levegőhőfokot mérő higanyos hőmérők. Valójában még nem sikerült tisztáznunk , hogy a mérési módszer a rossz , vagy tényleg valami miatt melegebb a talaj! Több esetben ugyanis megfelelő mérési tapasztalat nélkül kutatótársaink végezték a méréseket,akik néha még a mérősihelyet sem találtak meg. / lásd az 1-3 sz. táblázatokat!/

E téren a jövő évi kilátásaink sem jobbak, hisz jön a KONGRESSZUS ...

3.1. Alba Regia-barlang

1.sz. táblázat

Az Alba Regia-barlang 1988 évi,-Gubancban mért hőmérséklet adatai március 1.-ig

sz.	Mérőhelyek:	febr.14 C fok	febr.27 C fok
0	I.-45 bejárat alatt	4,31	3,19
1	Bejárati-terem	7,67	8,23
2	Kapolna	8,74	———
3	Cseppköves-akna	8,80	———
4	Kis-labirintus	8,68	———
5	Ujjongó	8,27	9,05
6	Vető-terem	8,45	———
7	Kis-elosztó	8,79	———
8	Város-lapító	8,59	———
9	45-ös-terem	8,34	9,14
10	Szita-terem	8,28	8,86
—	I-45,kulszin	7,9	———

2 sz. táblázat

A Gubanc 1988 márc.1. utáni hőfokadatai

/A kialakított új hőmérőhelyek miatt kezeljük külön/

sz	Mérőhelyek:	Dátum márc.05 C fok	aug.20 C fok	okt.01 C fok	okt.15 C fok	nov.12 C fok
0	I.-45 bejárat alatt	2,79	———	10,0	9,5	8,4
-	Bejárati-terem	7,23	8,2	———	———	———
-	Bejárati-terem telett /a/	7,06	8,4	———	———	———
-	Csepkeves-akna	8,78	8,3	———	———	———
-	I.-45 bejárat alatt	4,97	———	———	———	———
-	Ujjongo	9,01	———	———	———	———
-	Bejárati-terem telett /b/	7,49	———	———	———	———
-	Bejárati-terem telett /c/	5,95	———	———	———	———
-	45-ös-terem	8,60	———	———	———	———
-	Szita-terem	8,73	8,3	———	———	———
-	Kulszin	4,40	23,3	———	13,9	———
1	A falazás mögött	———	———	9,3	9,1	———
2	Szalkó felett balra	———	———	8,3	———	8,4
3	Szalkó felett jobbra	———	———	8,3	8,7	8,1
4	Szalkó alatt	———	———	8,3	8,6	8,6
5	Bejárati-teremtől jobbra	———	———	8,45	8,6	8,8
6	Kapcina-fele nasa-dékban	———	———	8,6	———	———
7	Bejárati-terem	———	———	8,7	8,7	8,6
8	Bejárati-terem omladéka	———	———	8,4	8,3	8,8
9	Bejárati-teremtől balra	———	———	8,5	8,6	8,8
10	Vető-felett	———	———	8,3	8,5	8,8

3 sz. táblázat

Az Alba Regia-barlang 1988 évi hőfok adatai /Gubanc nélkül/

Dátum		febr	febr	márc	aug.	aug.	aug.	okt.	dec.
	mély-	20	27	06	10	13	20	22	03
	ség								
Mérőhely	/m/	C	C	C	C	C	C	C	C
Faletra	-20	--	--	5,8*	--	--	7,3*	--	--
Fadlas	-30	--	--	8,5*	--	--	--	--	--
Zeusz-szíve.	-45	--	--	--	8,3T	--	7,5*	--	--
Kupola-terem	-65	--	7,07	--	8,7T	8,1T	8,5*	9,0T	7,6*
			8,0*			8,1*		8,4*	
Koch-csuzda	-77	--	--	--	--	--	8,3*	9,2T	8,3*
								8,4*	
Országzárvu	-78	--	--	--	8,9T	--	--	--	--
Tuskés-terem	-92	--	--	--	8,9T	--	--	--	--
Lőhere-folyosó	-100	8,9	--	--	--	--	--	--	--
Hu-kartó	-106	--	--	--	--	--	9,1T	--	--
Kutya-ág	-111	8,5*	8,4*	--	--	--	9,1T	9,4T	8,4*
							8,3*	8,4*	
Bázis	-120	8,82	9,33	--	--	8,9T	9,1T	9,3T	8,5*
		8,5*	8,5*			8,5*	8,4*	8,4*	
Fehér-terem	-127	--	--	--	--	--	9,1T	--	--
Szifon-ere-terem	-128	--	--	--	9,0T	--	--	--	--
Szarka-ág	-130	--	--	--	--	--	--	9,3T	--
Fipi-kurtá	-135	--	--	--	--	--	9,1T	--	--
Koch-kurtá	-145	--	--	--	--	--	9,1T	--	--
I.Lapito	-150	--	--	--	--	--	9,0T	--	--
Szaraz-ág	-155	8,62	--	--	--	--	--	--	--
Forrás-terem	-160	--	9,37	--	--	--	9,1T	--	--
Erdész-ág	-185	--	--	--	--	--	--	9,5T	--
Jobb o.-végp.	-200	--	9,08	--	--	9,3T	--	9,6T	--

Jelmagyarázat: / a 3. sz. táblázathoz/

* jelzésű adat = állandósitott puffertartályos higanyos hőmérőtől származik.
T - - = talajhőmérséklet /0,1 C fok pontosságú digitális hőmérővel, mérve /

A jelnélküli adatok 1/100 C fokos digitális hőmérővel lettek mérve.

Megjegyzés: A mélységadatok kerekitett értékek!

LEGARAMLÁS MEGFIGYELÉS március 12.-en történt, ekkor az I-44 és I-45 dejáratain befelé áramlott a hideg levegő.Az I-45/5-ből a levegő gyengén kifelé húz . A lyuk felett levő ágaknak csak az alsó részéről olvadt le a zuzmara.

SZÉNDIOXID MÉRÉSEK ADATAI:

febr.20	Lőnere-folyosó	3,0 %
	Szarka-ági elágazás	4,0 %
	Szaraz-ág	3,9 %
febr.27	Lőnere-folyósó	3,3 %
	Bázis	4,0 %
	I-lapitó	3,9 %
	Forrás-terem	4,0 %
	Jobboldali-végpont	4,1 %
	ugyanitt 30 perc mulva	4,9 % !
ápr. 9	A Csepegő-teremig nem zavaró,de a végpont felé erősen érezhető volt a széndioxid	
aug. 8	Kurtós-ág	2,76%
	Szifon-ágra-terem	3,33%
aug.13	Jobboldali-végpont	4,9 % !
okt. 1	Kupola-terem	2,0 %
	Kurtós-ági létra	3,75%
	Kőtár	3,85%
	Maratnoni-szifon vége	3,2 %

3.2. CSENGŐ-ZSOMBOLY

aug.14.-én a Vető-alján a talaj 8,7 C fok volt,mig a levegőt 9,6 C fokosnak mértük.

3.3. CSIPKÉS-ZSOMBOLY

aug.15.-én a végponti tavacska hőfoka 8,2 C fok .

3.4. PERGŐ-LYUK /I.-3./

Az ászi bontások során több alkalommal is erős kifelé húzó huzatot észleltünk.

4. A FENNSÍK BARLANGJAIBAN 1988-BÁN ÉSZLELT DENEVÉREK

4.1. ALBA REGIA-BARLANG

febr.6 A Szita-terem és Kupola-terem között 5 db. kis denevért láttunk.

febr.14 A Kis-elosztóban 1 db. , az Ujjongóban 3 db. 45-ös-teremben 3 db denevér aludt.

febr.27 A 45-ös-teremben 3 db kispatkós, a Forrás-teremben 1 db közönséges és a II.-Lapító felső végen szintén 1 db közönséges denevért láttunk.

márc.5 A 45-ös-teremben 1 db kispatkós és 1 db közönséges denevér függött.

márc.6 A Padláson 1 db kispatkós denevér volt.

márc.19 A Kupola-teremben 2 db. az Ujjongóban szintén 2 db denevért láttunk. Közülük az egyik kb. egy hónapja is ott volt, s akkor egy kb. légpuska golyónyi lyuk volt a hátán.Most a lyuk nagyobb, a széle véresnek látszik. Csúnya seb. A denevér izgett-mozgott nem takarózott be.

ápr.7 A Topográfus-ág vége felé sok denevér guanó volt, de denevér nem .

okt.15 Az Orrszarvúnál 1 db, a Kátránál 2 db, a Szifon-ére-teremnél 5 db denevért láttunk, amelyek között 1 db nagypatkós is volt .

dec.3 A Vetőnél 1 db /?/ denevért, a Csepkövess-akna aljánál 1 db nagyfülü denevért, a Kupola-terem tetején 5 db kicsi /teljesen 'beburkolt' / denevért, a Bázisnál 1 db pici de nagyfülü denevért , a Szita-terem alatt 1 db kispatkósorru denevért, míg ugyan-e terem felett 1 db kicsi 'beburkolt' denevért láttunk.

4.2. CSENGŐ-ZSOMBOLY

ápr.16 A Mokka-termben 1db nagypatkós, a Hál Isten-teremben-5 db nagypatkós és 1 db kispatkós, -a Vetőnél 2 db nagypatkós denevért figyeltünk meg. / A nagypatkós lenet, hogy közönséges volt!/

4.3. JUBILEUMI-ZSOMBOLY

márc.19 Az Átszálló-akna beszállásánál 1 db közönséges denevér tanyázott.

5. JELENKORI SZEDIMENTÁCIÓ VIZSGÁLATA TESI-FENNSIKON

Mindössze egyetlen minta feldolgozásáról van szó, amely 1987 dec. 5.-től 1988 febr.7.-ig terjedő időszakban gyűlt össze . Az idén e vizsgálatot szüneteltettük.

Adatok: összes víz 1380 ml; pH = 7,0
összes keménység 9,6 nk fok
oldhatatlan maradék 10 mg /szilikátok,korom,növényi részek/.

6. ÉLETTANI VIZSGÁLAT AZ ALBA REGIA -BARLANGBAN

Sajnos csak egyetlen alkalommal végeztük,- és ez is csak a légzéstérfogat meghatározására irányult.
Adatok október 1.-ről :

	Krix Robert	Lantos Andrea	Falvay Tamas
Gubanc-bejarat	0,88 l	0,57 l	1,17 l
Kupola-terem	1,19 l	0,58 l	2,51 l
Kötár	2,09 l	1,06 l	2,52 l

A kondicionáltság és a szendioxid hatása azonban e néhány adatból is világosan kirajzolódik. 1989-ben célszerű lenne komolyabban is foglalkozni a témával.

7. AZ 1988 ÉVI KÖZETVIZSGÁLATI EREDMÉNYEINK

I.-12o-os víznyelő ; -3 m mélyről származo kréta mészkő

CaCO3 tartalom : 95 %

MgCO3 - - : 3 %

Oldhatatlan maradék : 2 %

Kis-kő /bazalt alatt/ ;

CaCO3 tartalom : 8 %

MgCO3 - - : 0 %

oldhatatlan maradék : 92 %

Kis-kői-barlang : /hévizes lerakódásnak tűnő telérből./

oldhatatlan maradék : 34 %

Baglyas-kői-barlang : /telér anyag/

oldhatatlan maradék : 62 %

Kis-kői homokkő :

oldhatatlan maradék : 96 %

8. A VADALMÁS-FORRÁS-ÁRVÍZI FORRÁS-SZÁJÁNAK LESZÍVÁSI GÖRBÉJE

Április 10.-én néhány lelkes kutatónk elhatározta, hogy egy literes mérőkancsóval kimeri az árvízi-forrásszáj-barlangjából a benne levő vizet. A méregetés eredménye a következő oldalon levő diagramon látható.
A visszaszivárgás lassú, -feltehetően a feltételezett barlangrendszer és a bejárati zóna között törmelékzóna húzódik,-e felett viszont tágasabb hasadékrendszer,mísz olvadáskor /márc. 20.-án/ megfigyeltünk kb.1200 l/perces nagyságot is/.

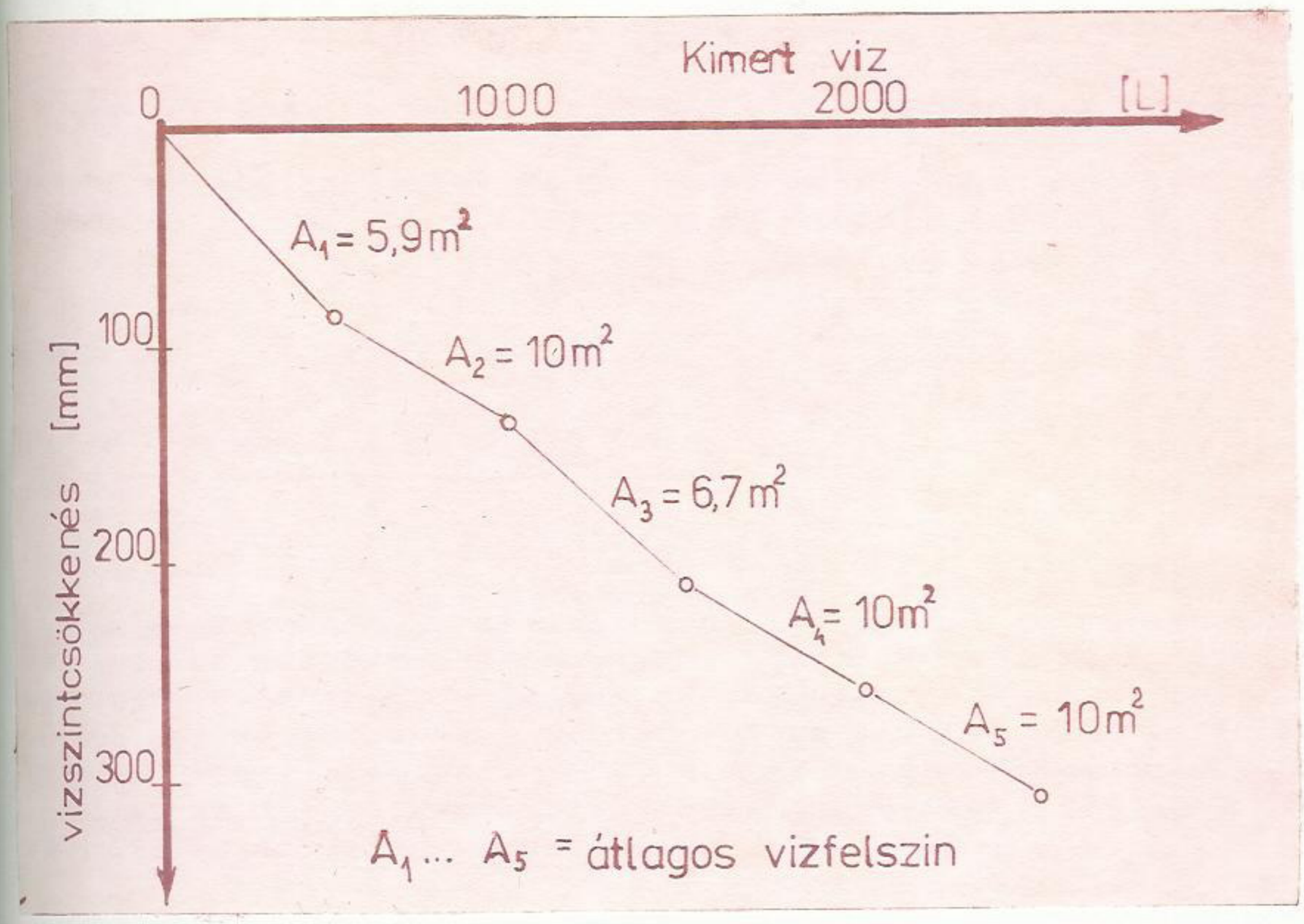

9. L Ö S Z T Ö M Ö R Ö D É S I V I Z S G Á L A T

A Tési-fennsikot néhány méter vastagon takaró,- helyenként völgyogosodott pleisztocén korú löss vizsgalatával már meglenetősen sok munkaórát eltöltöttünk.Egy késői vita során felmerult, vajh a száraz löss- szárazon-tömöritheto-e es hány % -ot ?

A vitát eldöntendő,-/mivel eddig még ilyen vizsgalatot nem végeztunk!/- másnap- a kőbánya-torrás előtti löszfalból legszáraz mintát vettünk. A laborban mozsárban szétnyomkodtuk, s ezt követően a következő alkalmi jegyzőkönyv szuletett.

fazáponar sulya : 75,35 g
pohar + lösz sulya : 290,25 g
lösz sulya : 214,90 g

laza lösz magassága : 63 mm
tömöritett - - : 57 mm

tömörödés: 6 mm ; ez megfelel 9,5 % -nak.

vizzel telitès utani össz.suly : 352,65g
ebből viz: 62,4 g ; -ez megfelel 29 % -nak /sulyszázalek!/
a fazáponar átmérője 59,3 mm

tömör lösz térfogata : 157,4 cm^3

a felvett víz térfogata : 62,4 cm^3

Víztartalom : 39,6 tf.% /térfogat százalék!/

Sajnos a leiszapolódott minta kiszáradás utáni mérését elszalasztottuk ./ Valaki kiborította és elmosta a poharat./

10. H o M É R É S I A D A T O K

Sok éves adósságunk pótlására nyílik ezután lehetőségünk,ugyanis sikerült beszereznünk egy a hó /jég/ víztartalmát közvetlenül meghatározó mérleget - összes tartozékával.

Egy hajdan aktív-nagy barlangkutató multtal rendelkező kutatótársunk készítette valamikor, s most a csoportnak ajándékozta.

Mivel az eszköz késő őszi szerzemény-bővebb adatsor csak a jövő évi jelentésben várható.

Ízelítőul azért:

1988 nov.25.	hóvastagság	:	15 cm
	víztartalom	:	34 kg/ négyzetméter
	hőmérséklete	:	1,1 C fok
dec. 4,	hóvastagság	:	5 cm
	víztartalom	:	17 kg/ négyzetméter

ZENTAI FERENC

MŰSZAKI FEJLESZTÉS

Mint az már az eddigi jelentéseinkből is kitünt, mi a Tési-fennsíki karsztkutatásban a műszaki fejlesztést annak teljes spektrális szélességében értelmezzük. Bele tartozik tehát a kutatást végző ember kényelmi, általános és speciális műszaki, valamint a lehetőségeknéz mérten modern méréstechnikai kiszolgálása is.

Természetesen a minden igényt kielégitő műszaki feltételek megteremtésétől még ugyszólván elérhetetlen távolságban vagyunk, de eziranyu törekvésünk céltudatos, és folyamatosságához nem férhet kétség.

Visszatekintve az 1988-as évre - minden oldalról támadó nehézségek ellenére is sikerült,-ha csak néhány apró lépéssel is - közelebb jutnunk kitüzött céljainkhoz. Nézzük tehát a megoldott problémákat közelebbről... Mottónk: Ha elromlott a régi,- és ujra nem telik,- a jól megjavitott régi- ismét felér egy ujjal!

SZIVATTYÚ

A Vadalmás-forrás arvizi forrásszájának megbontásához szükségünk lett volna egy közepes teljesitményü szivattyúra, amellyel viszonylag rövid idő alatt leszivható 2 - 3 köbméternyi viz. A kis szovjet búvárszivattyú erre a célra alkalmatlannak bizonyult, ezért más megoldást kellett keresnünk. Eszünkbe jutott, hogy 1984-ben feljavitottunk egy kis TOMOS motort, amelynek oldalán még a szivattyuház is megvolt, csak a járókerék beszerzését nem tudtuk akkor megoldani. A rendelkezésre álló adatok és méretek alapján Gyebnár Jani készitett egyet, amely már az első próba alkalmával sikeresen vizsgázott. Kellett még néhány csőcsatlakozó, - s az ötlettől a "bevetésig" mindössze 3 hét telt csak el ...

AGREGÁTOR

A szivattyú elkészülte után alig néhány muszakkal lőtt arra jött haza a bontóbrigád,- "dealit" az agregator dugattyúja! Nosza nekiérfejt le,- egy kis tisztogatás, egy kis olajozás, és máris "úgy megy mint régen" !Azaz, hogy csak azt hittük,mert a következő műszakban egy nagy csattanással eltörött a dugattyú hajtórudja, s majdnem "kikönyökált" az öntvényből! Szétszedésekor azután kiderült, hogy az olajhiány okozta a katasztrófát. Próba szerencsén alapon ismét Gyebnár lett a szenvedő alany,- aki csinált duralból egy hajtórudat. Azt már talán mondanom sem kell,- azóta ezzel megy az agregator...

I O N C S E R E L Ő

Eventé altalaban csak 1-2 a:ikalommal szoktuk uzemeltetni, amikor az előző 15-20 liternyi ioncserélt vizunk fogytán nyan. Sajnos a készitéskor elég gyenge minőségu gumicsövekkel oldottuk meg a csatlakozásokat /nem volt más!/ es az idén az uzemeltetés során egymás után durrantak ki a csőcsatlakozások. Szerencsére időközben sikerult nyomásálló fonalbetétes műanyagcsövet szerezni, s ezzel felujitottuk az egész berendezést.

K Ö T É L C S I G A

Felszinkőzeli munkahelyeken szinte nélkulözhetetlen a kötél biztonságos megvezetését biztositó - könnyedén forgatható, könnyu es egyszerüen szerelhető, kezelhető kötélcsiga. Ezért készitettunk egy mélyhornyu, golyóscsapágyazott, aluminium csigát, melynek függesztőfulei a tengely körül elforgathatók,igy könnyen össze es szétszerelhető csomózott végü kötél befuzése esetén is.

S Z É N D I O X I D M E N T E S I T Ő

Eddigi tapasztalatunk szerint azokban a karsztobjektumokban, amelyek lomberdőben helyezkednek el,s többé-kevésbé zárt alfenékkel rendelkeznek-időnkent veszélyes mennyiségu szendioxid gyulhet össze.E szendioxid eltavolitásával - már néhány évvel ezelőtt is sikerrel próbalkoztunk ugy, hogy egy porzsák nélküli közönséges háztartási porszivóval - kemény PVC-ből készült pordisz gegecsővel / villanyszerelők használják!/ kiszivattuk a szendioxidos levegőt, igy a helyére friss levegő áramolhatott a felszinről. /M 4-es karsztobjektum/.

Már ekkor felétlett dennunk, hogy egy esetleges baleset alkalmával gyorsabb - s ezért célszerubb lenne nem az egész barlang levegőjét kicserélni,nanem csak egy járatszakaszát,vagy teremét. Nos a problémak két porszivó egybeépitésével sikerult megoldani. A legcserére kiszemelt barlangszakasz mélypontjáról elszivjuk a szendioxidban dus levegőt,s a legfelső pontján pedig betaplájuk a felszinről a friss erdei levegőt.Vigyázni kell természetesen a felszini légcsövek elhelyezésére,nehogy az agregátor kipufogógázait vagy a kiszivott levegőt jutassuk vissza a barlangba!

P L É V E C E

A 11 évvel ezelőtti barlangnapra 20 mm-es pozdorja lemezből készitettük el közös fedél alá a férfi és női WC-t.Sajnos azonban azóta a faanyagot már másnova elhasználtuk,igy kénytelenek voltunk egy uj WC-t készitení.Mivel jovőre is szükség lesz ra,- /kongresszus!/ ugy dontottunk, hogy egy kis helyen tárolható, tehat szétszedhető - kettős lemezházikót készitünk.
A hajdani TV kávákra szerelt ülőkéket is modernizáltuk, igy az ülőke deszkája egy -egy 500 mm átmérőju,- a gyujtő fellázsák egyszeru rögzitését is megoldo vaslemez nengerre került.

Az igy elökészitett szerkezet 1-2 órás munkával a kivánt helyszinen uzembeheiyezhetö.
Sajnos a kongresszusi résztvevök elöreláthatóan nagy letszáma miatt még egyet kell készitenunk!

R E Z G Ö P R E P A R Á L Ó A S Z T A L

A Tesi-fennsik különböző helyeiről izolált mikroszkópikus gombak vizsgálatához,meghatározásához és esetenkenti fotózásához elengedhetetlenek a jó minöségü preparatumok. Mivel ezek elöállitása meglehetösen munkaigényes,-megpróbáltuk legalább az eloszlatás munkafazisát gépesiteni.
Möködése:Az asztal két oldalára szerelt 220V-os elektromagnesek -azonos fazisban mozgatják a tárgylemez rögzitését is elvégzö kengyeleket/másodpercenkent 50-szer!/ A befogott tárgylemezre preparáló oldatot cseppentunk,s a lángban sterilizált miniatür spatulával a vizsgalandó gombatelepböl kimetszünk egy kis darabkát és a csepp közepére helyezzük. Ezután bekapcsoljuk a készüléket,s a spatulát lapjával ráhelyezzük a kimetszett telepdarabkára. A gyors mozgás miatt kialakuló kavitáció rövid idö alatt roncsolásmentesen szétoszlatja a telepdarabkát, s csak le kell fedni és máris vizsgálható.

P O R S Z I V Ó

Kutatóházunknak sok olyan helyisége van,amelyet rendszeresen takaritani kell, mert a szakszerü munkavégzéshez a tisztaság elengedhetetlen.Egyetlen öreg Raketa porszivónk ezért/no meg azért mert ez is roncsból lett feljavitva!/ meglehetösen 'használt' állapotban van már. örültünk ezért tehát,amikor a MéH-telepen a kezunkbe akadt egy- a viszonylag nagy mérete ellenére is könnyü ipari porszivó.Sajnos a javitást célzó szétszereléskor kiderült, hogy motorhiány miatt volt az istenadta oly könnyü! Nos-hát ilyen is van!- s most azután lesnetjük mig egy megfelelö motor is a kezunkbe akad.

P I P E T T O R O K

Egy vállalati vegyilabor meglátogatásakor láttunk elöször ilyen eszközt. Meglátni és megszeretni a pillanat müve volt,- de hat a közel 10 ezer forintos import beszerzési ár reményeinket rögvest lelohasztotta. Történt azonban egyszer, hogy a MéH telep üvegtermelékgyüjtö kupacában felfedeztünk néhány tört - kidobott selejtes példányt. Nyomban felvásároltuk,s két napos pepecselés, aztatás, cserélgetés, ragasztó-és egyéb munkával végül is több,-az ujakkal azonos értékü készülék boldog birtokosaivá lettünk.
Akik nem tudják, hogy mi ez az eszköz, azoknak eláruljuk,- elöre programozható, 1/100 ml pontosságu vegyszeradagoló pipettak...

H ó M É R Ö M É R L E G

A hó,ill.jég víztartalmának és vastagságának közvetlen meghatározását teszi lehetövé. Az egykaru mérlegről a mintavételt követöen leolvasott érték rögtön kg/négyzetméterben adja meg a víztartalmat. A komplett felszereléshez tartozik még egy kis hólapát, a mintavevö cso és egy vaszon nordtaska is.

120 mm-es G Y E M Á N T V Á G Ó

A közvetlenül a 90 W-os 2800 ford/perces villanymotor tengelyére szerelt vágókoronggal /csehszlovák gyártmány,- darabja 2o korona/ kisméretu /dísnyi/ kőzetmintak darabolását tudjuk elvegezni./pl.vékonycsiszolatokhoz/
A hutést nehány tizedszázalékos mosogatószeres vízzel /detergens!/ végezzuk. A vágandó kőzet megvezetése a parányi vágoaszталon kézzel történik./lásd a fotón/ Egy korong kb két négyzetdecimeternyi kvarcmínőségu kőzet átvágására elegendő.

200 mm-es G Y É M Á N T V Á G Ó

A segédfázissal uzemelő egyfázisu villanymotor kétlépcsős ékszijtárcsával hajtja meg a külön csapágyazott - 70 mm-nyi szabadmagasságu vágókorongot. A hutővíz a korong felett és mögött konzolokon függeszkedik, adagolását Hoffmann szoritóval szabályozhatjuk. A használt hutővíz az állványként is szolgáló lemezedényben gyülik össze. A géphez csehszlovák vágókorongot alkalmazunk, melynek darabja mindössze 36 korona.

U N I V E R Z Á L I S C S I S Z O L Ó G É P

Lelke egy kiselejtezett mágneslemeztár /DISZK/ hajtómotorja, melynek tengelyére különféle köszörűkövek, csiszoló és polírozó tárcsák szerelhetők fel. A függőleges tengely kényelmes munkát tesz lehetővé.

D I G I T Á L I S Ó R A É S H Ő M É R Ő

Az 1986-os évkönyvunkben már lekozöltünk egy 1/100 C fokos felbontásu digitális kijelzésu hőmérőt, amelyet specialisan barlangi célra tenyésztettünk ki, azóta is sikerrel használunk.
Ez év nyarán a nyugatnémet CONRAD Elektronic prospektusából - majd később a helyszinen felfedeztem egy olcsó /darabja 19.80 DEM/ digitális kijelzésu kvarcórával egybeépitett - 0,1 C fok felbontásu hőmérőt. Az általunk készitett hőmérő A/D átalakitó IC-jét sem kapjuk meg itthon ennyiért! Megvettem! Itthon kifor-rasztottam a hőérzékelőjét, csináltam hozzá egy vizálló mérőfejet, s egy kb. 1 m-es vezetékkel csatlakoztattam az eredeti helyére. Az uj mérőfejjel való viselkedését, valamint a mérőfej kialakitását és a hitelesités eredményét a mellékelt rajzok mutatják.

T E C H N I K A I A D A T Ö K /eredeti/

A muszer neve: Digital Thermo-Clock
Számjegyek mérete: 13 mm - folyadékkristályos kijelző
Hőfokmérés tartománya: - 10 C fok - + 60 C fok
Felbontás: 0,1 C fok
Pontosság: +- 1 C fok
óra üzemmód: 4 számjegyes - 12 órás szervezésu
gombnyomásra működtethető

A „CONRÁD" HŐMÉRŐ

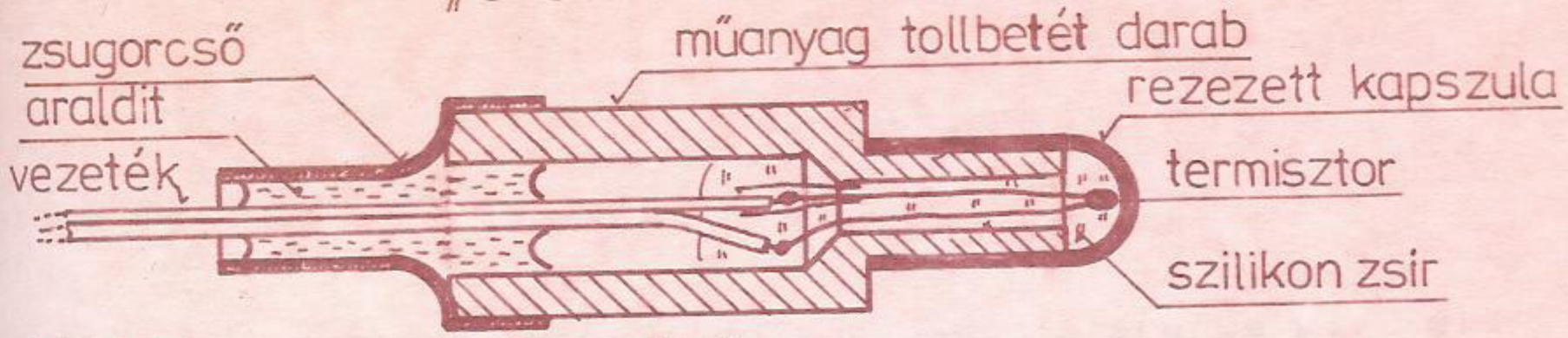

M = 4:1

..ÚJ MÉRŐFEJE...

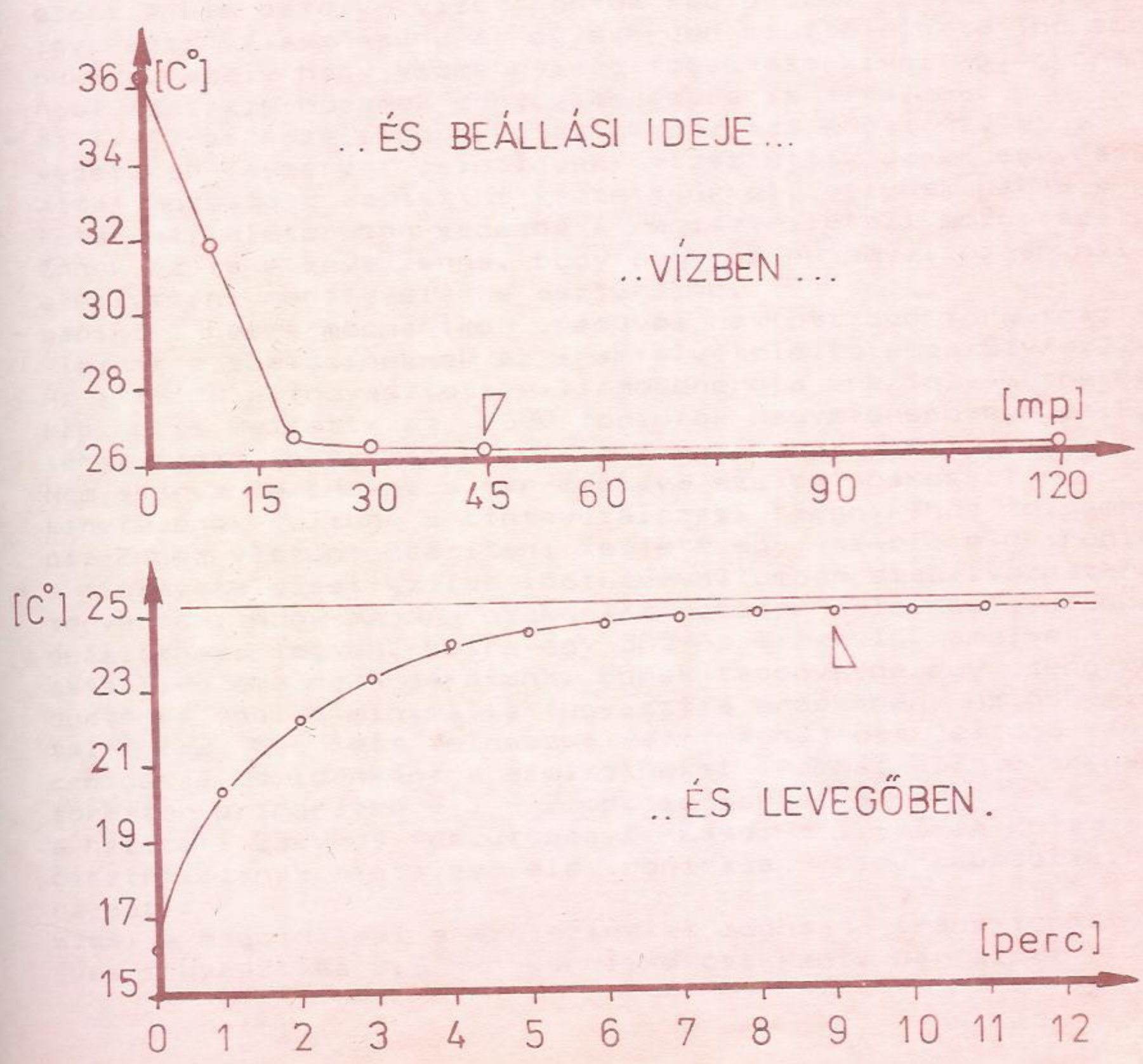

Méretek: 64 x 50 x 13 mm
Súly: 4,5 gramm

Meg kell még jegyeznem, hogy igen sok hasonló áru és kivitelű műszer kapható, amelyek nagyrésze barlangkutatási célra is kiválóan megfelelne.

A Z I -43-as H O Z A M R E G I S Z T R Á L Ó J Á N Á K
T E R V E

Csoportunk az I-43-as víznyelő/Dobos-negyi-barlang/és a kobánya-forrás közötti hidrológiai kapcsolat felismerése óta rendszeresen gyujti az adatokat erről az elszigetelt karsztvizrendszerről. A mult év folyamán be kellett látnunk, hogy továbblépni e rendszer megismerésében csak úgy tudunk, ha a nyelőbe befolyó vizek mennyiségének időbeni eloszlásáról is pontos képünk lesz. Ennek a kötkező megfontolások alapján terveztük meg regisztráló rendszerünket:

- mivel a f o r r á s n á l m u t k o d ó m ú s z e r regisztrátumáról 1 mm hozamváltozás már egyértelműen leolvasható /ez a kis hiperbolikus buká miatt 42 - 2370 l/p tartományban barnol/!/ é l/p hozamváltozásnak felel meg!/ ezért a kis befolyó vizek pontos regisztrálása is fontos! Így esett választásunk az egyszerüen kivitelezhető Thomson-bukóra, amely nagy vízmennyiség fogadásán kívül /pl gyors hóolvadás kis hozamok pontos mérésére is alkalmas.
- az I.-43-as közelsége a kutatóházhoz azt sugallta, hogy vezetékes távmérést csinaljunk. Vízszinttávadónak egy úszó által mozgatott szelszint képzeltünk el, melynek parja a kutatóház előterében végezne a regisztrálótoli mozgatását. Ennek az is előnye lenne, hogy nagyobb hozamváltozásoknál a helyszini megfigyelésre ösztökéline.
- papirt 1 hetes mechanikus óramüvel hajtott dob forgatná, viszont a szelszineknek az áramtelvétele tetemes/55V/0,22A/ Az általuk elfogyasztott villamosenergia ára/folyamatos bekapcsolás mellett/ az 1000 forintok nagysagrendjébe esik, tehat használhatatlan!
Nem akarva lemondani a már meglévő szelszinpárosról - kénytelenek voltunk a mintavételezési technikához folyamodni. Ehhez viszont készíteni kellett egy vezérlő elektronikát.
- a mintavételezést széles időintervallumban szabályozhatóra terveztuk, hogy majd a gyakorlat részére a legmegfelelőbbre beállítható legyen. Lelke egy 555-ös Timer IC, amelyet astabil üzemmódban járatunk. Ennek tápegysége egy csengőre-duktorra épul a minimális fogyasztás érdekében. Az 555 által / 1/2 555e lett felhasználva!/ meghajtott jelfogó kapcsolgatja be időnként a szelszineket árammal ellátó transzformator primerjére - 2 - 2 mp. időtartamra - a hálózati 220V-os feszultséget./Lásd:Az I.-43-as hozamregisztrálójának mintavevő elektronikája - cimü kapcsolási rajzot!/
Ezzel a megoldással a szelszineket meghajtó transzformátor éves fogyasztása 0,5 KWh-kurulire csökkent, bár az öt

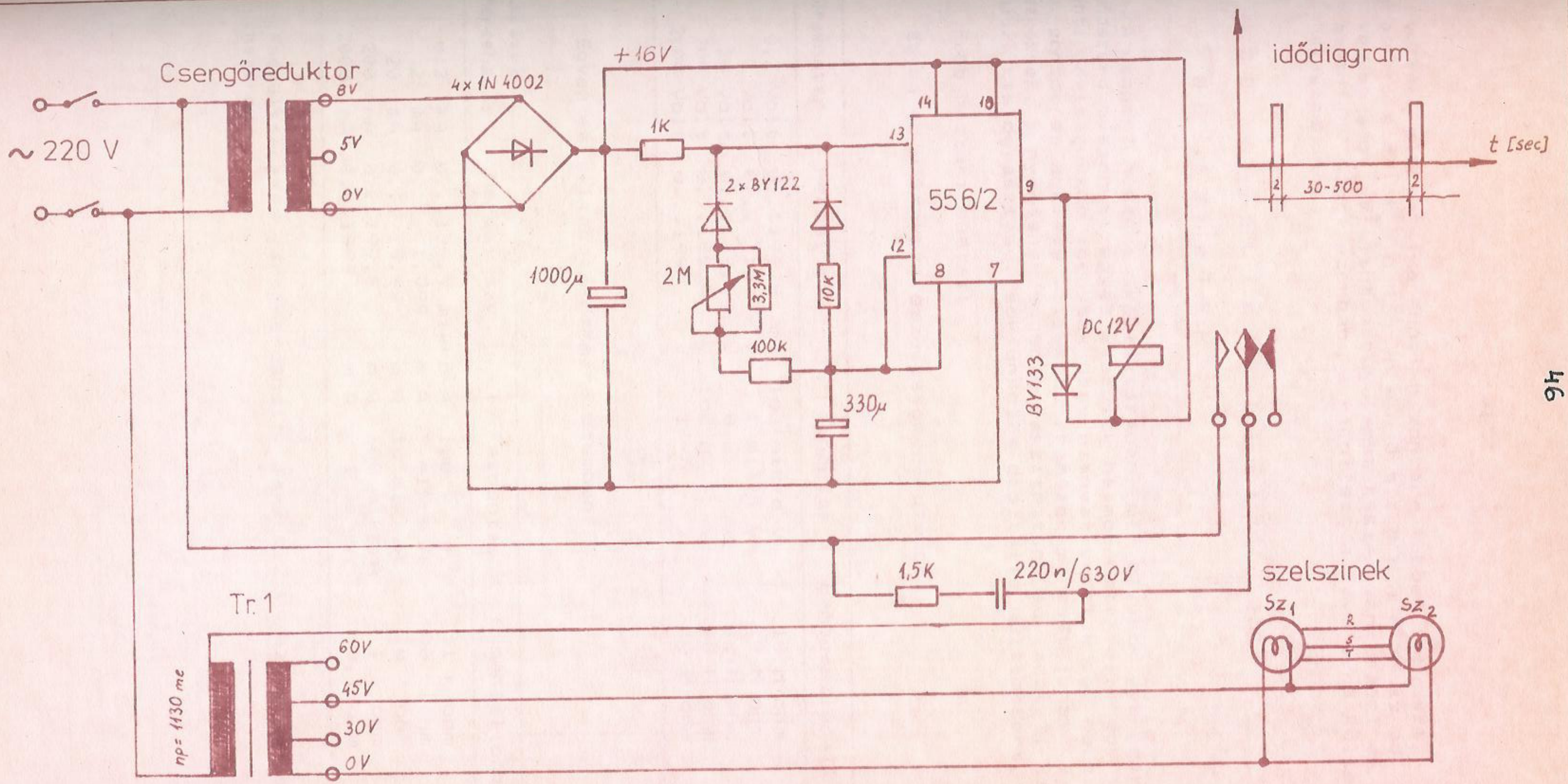

AZ I.-43-AS HOZAMREGISZTRÁLÓJÁNAK MINTAVEVŐ ELEKTRÓNIKÁJA

vezérlő elektronika ennél bizonyára többet fogyaszt.
- a k i é p í t e n d ő r e n d s z e r h e z az adó és vevőegység, valamint a bukólemez készen van. Kábel és cementhiány miatt azonban a kiépítést a jövő évre kellett halasztanunk.

L C D K I J E L Z É S Ű D I G I T Á L I S

M U L T I M É T E R

A csoport műszaki kollektívában már oly sok gyengeáramú rendszerű műszer és egyéb készülék halmozódott fel, hogy időnkénti javításukkor igencsak nagy hiányát éreztük egy megbízható,-pontos és sokféle villamos paraméter mérését lehetővé tevő eszköznek. E nyomásnak engedve készítettünk egy asztali kivitelű., kisfogyasztású, sokfunkciós digitális multimétert.

Főbb műszaki adatai:

Egyen és váltakozófeszültségmérő üzemben:

Méréshatár	Mérési sáv	Felbontás	Bemenőellenállás
0,2 Volt	0...199,9 mV	100 mikro V	10 M ohm
2 Volt	0... 1,999 V	1 milli V	10 M ohm
20 Volt	0... 19,99 V	10 m V	10 M ohm
200 Volt	0...199,9 V	100 m V	10 M ohm
2000 Volt	0...1999 V	1 V	10 M ohm

Egyen és váltakozóárammérő üzemben:

Méréshatár	Mérési sáv	Felbontás	Bemenőellenállás
0,2 mA	0...199,9 mikro A	100 nA	1 k ohm
2 mA	0... 1,999 m A	1 mikro A	100 ohm
20 mA	0... 19,99 m A	10 mikr.A	10 ohm
200 mA	0...199,9 m A	100 mikr.A	1 ohm
2000 mA	0...1999 m A	1 mA	0,1 ohm

Feszültségesés /árammérésnél!/ max. 0,2 V /az összes méréshatáron/

A DMM KAPCSOLÁSI RAJZA

Ellenallasmero uzemben:

Meresnatar	Meresi sav	Felbontas	Meroaram
0,2 K	0...199,9 Ohm	100 m Ohm	1 mA
2 K	0... 1,999 K	1 Ohm	0,1 mA
20 K	0... 19,99 K	10 Ohm	10 mikro A
200 K	0...199,9 K	100 Ohm	1 mikro A
2000 K	0...1999 K	1 K	0,1 mikro A

Tapolalas:

220 V halozati feszultseg -
vagy 1 db 6 F 22-es / 9 V-os/ zsebradiotelep

Kijelzes:

13 mm magas 3 1/2 digites folyadekkristalyos /LCD/
kijelzovel

Aramfelvetel:

9 V-rol - 6 mA

Meretek:elolap: 265x70 mm;melyseg: 130 mm

Suly: 1300 gr teleppel

Mukodes:

A muszer lelke az INTERSIL gyartmanyu ICL 710e-os egy chipes A/D-konverter,amely egymagaban,csupan a kijelzo es nehany passziv elem felhasznalasaval alkalmas egy nagyerzekenysegu,nagy bemeneti ellenallasu,digitalis kijelzesu alapmuszer elkeszitesere.Ezt egeszitettuk ki egy CD 4030-bol kialakitott tizedespont megnajtoval,bemeneti osztoval,AC/DC atalakitoval,aramgeneratorral /az Ohm meresnez/ es egy egyszeru integralt stabilizatoros halozati tapegyseggel.
Arammeresnel vedodiodak es biztositek,- mig Ohm - meresnel csak olvadobiztositek gondoskodik rola, hogy a helytelen uzemmodvalasztas ne okozzon a muszerben komolyabb karosodast /Sajnos nem sikerult teljesen bolondallora kialakitani!/

MÜSZAKI FEJLESZTÉS

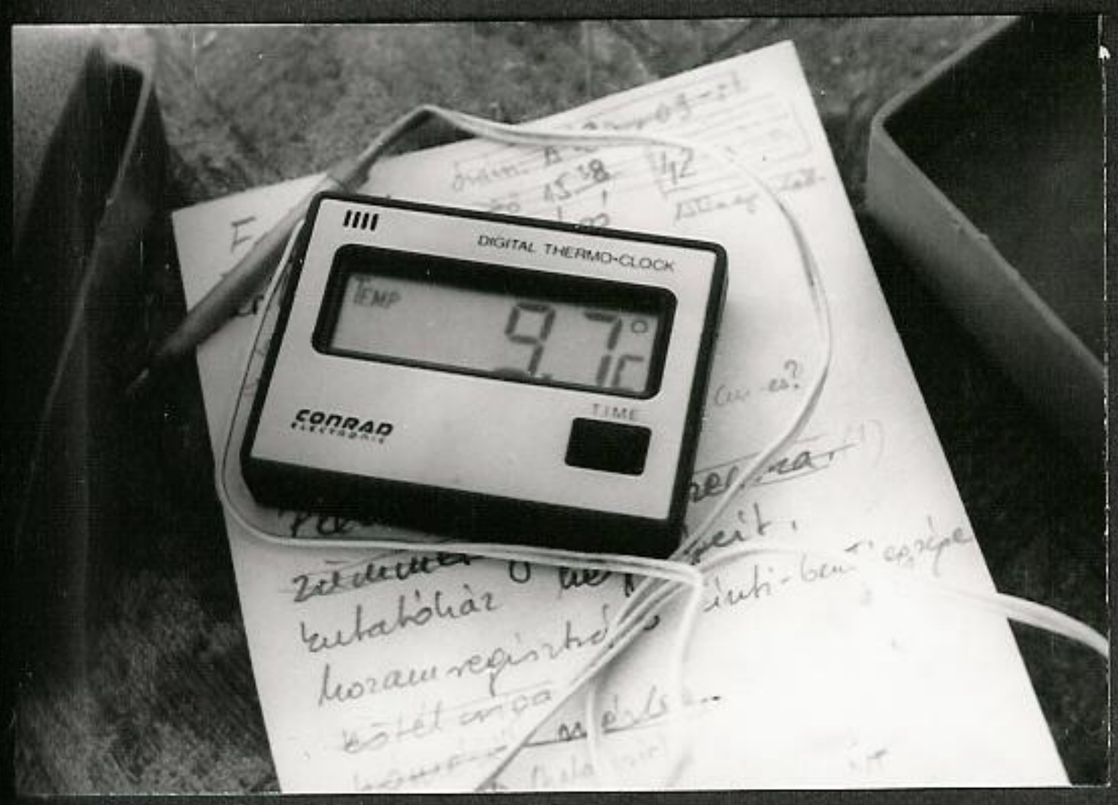

Új digitális hőmérőnk..

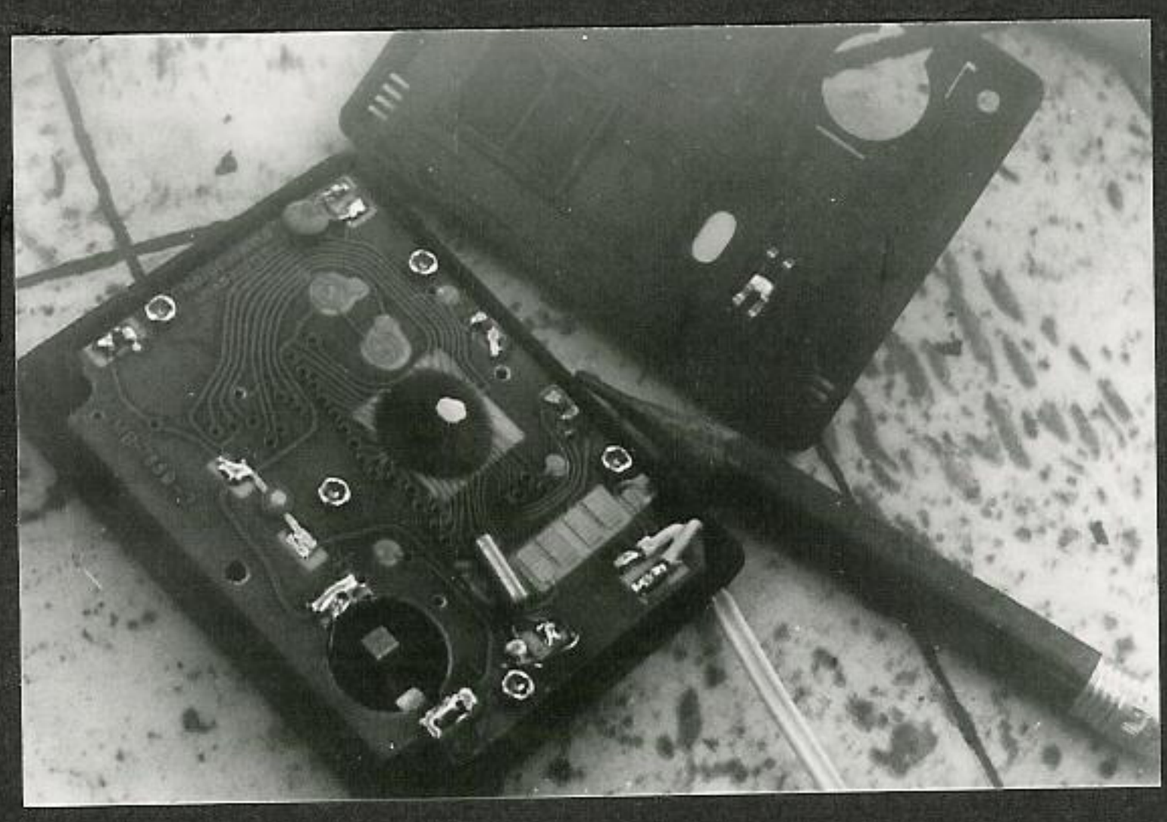

...és belseje /Z/

Dobos-hegyi-bg.vizhozam távmérőjének kutatóházi egysége /Z/

Saját készitésü digitális multiméter /Z/

MÜSZAKI FEJLESZTÉS

Méhtelepről megmentett, feljavitott pipettorok. /Z/

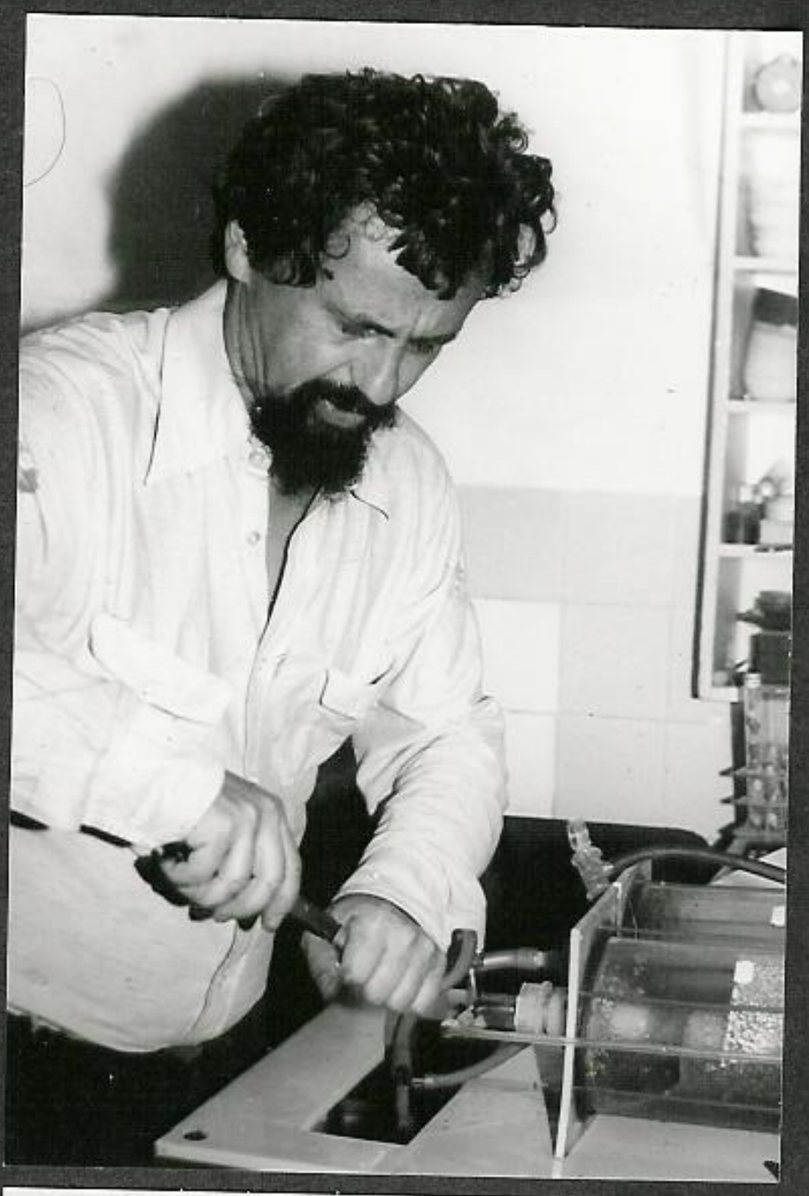

Ioncserélőnk nagy-javítása /Z/

Legújabb univerzális kőzetcsiszolónk /Z/

..és

Nagyt
barla
oxid

SZTÉS

MÜSZAKI FEJLESZTÉS

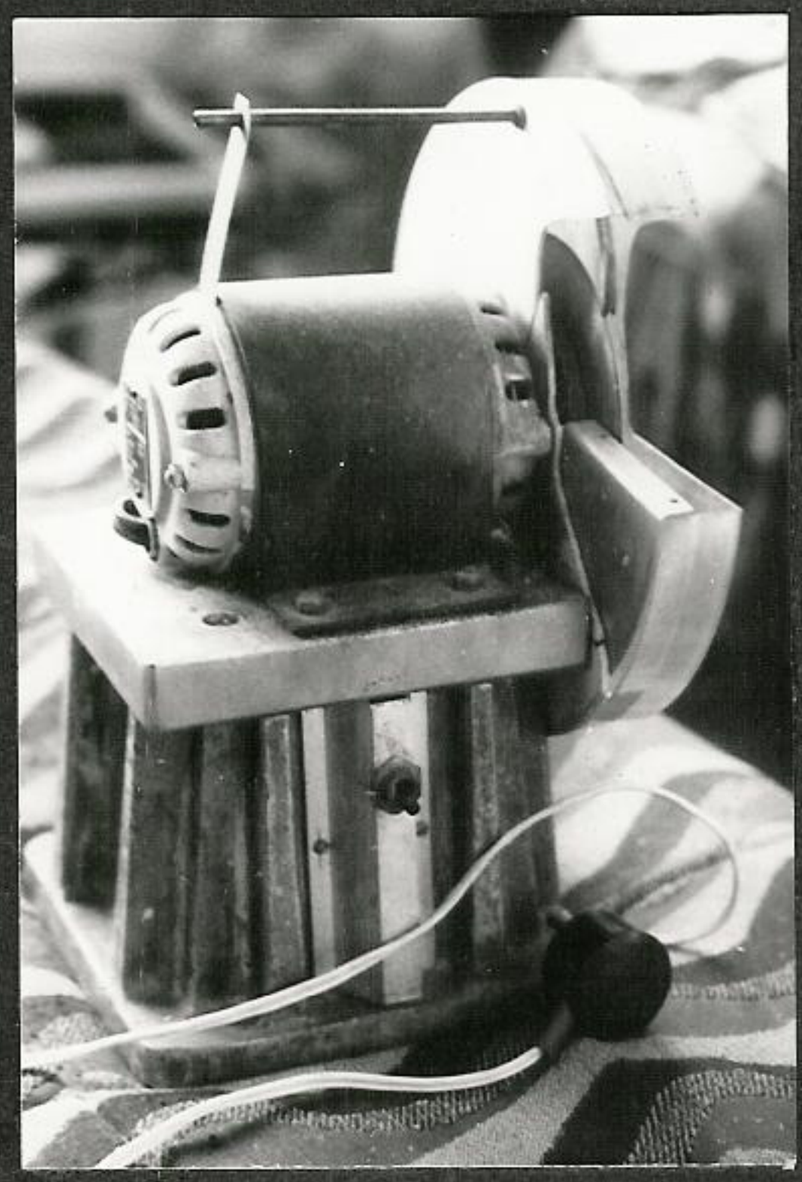

120 mm-es...

..és 2oo mm-es gyémáttárcsás kőzedarabolónk/Z/

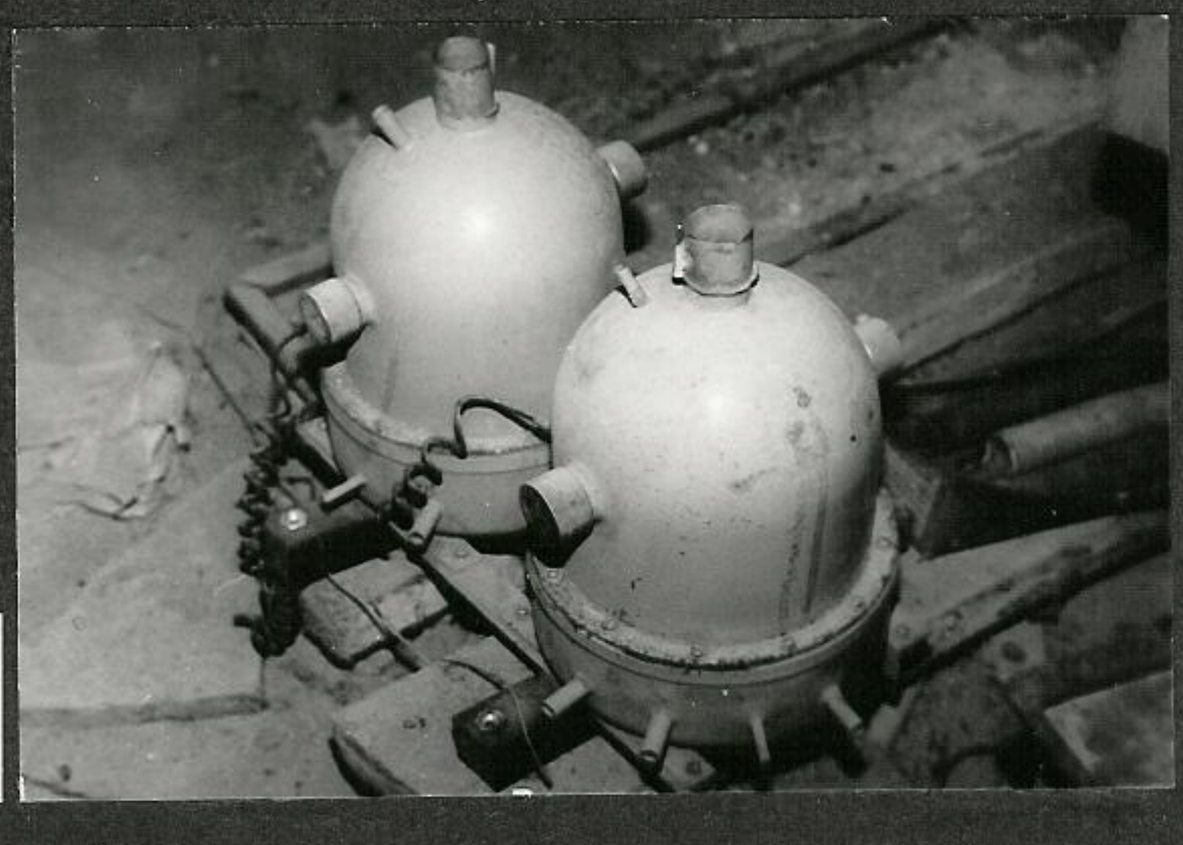

Nagyteljesitményü barlangi széndi-oxid szivattyú /Z/

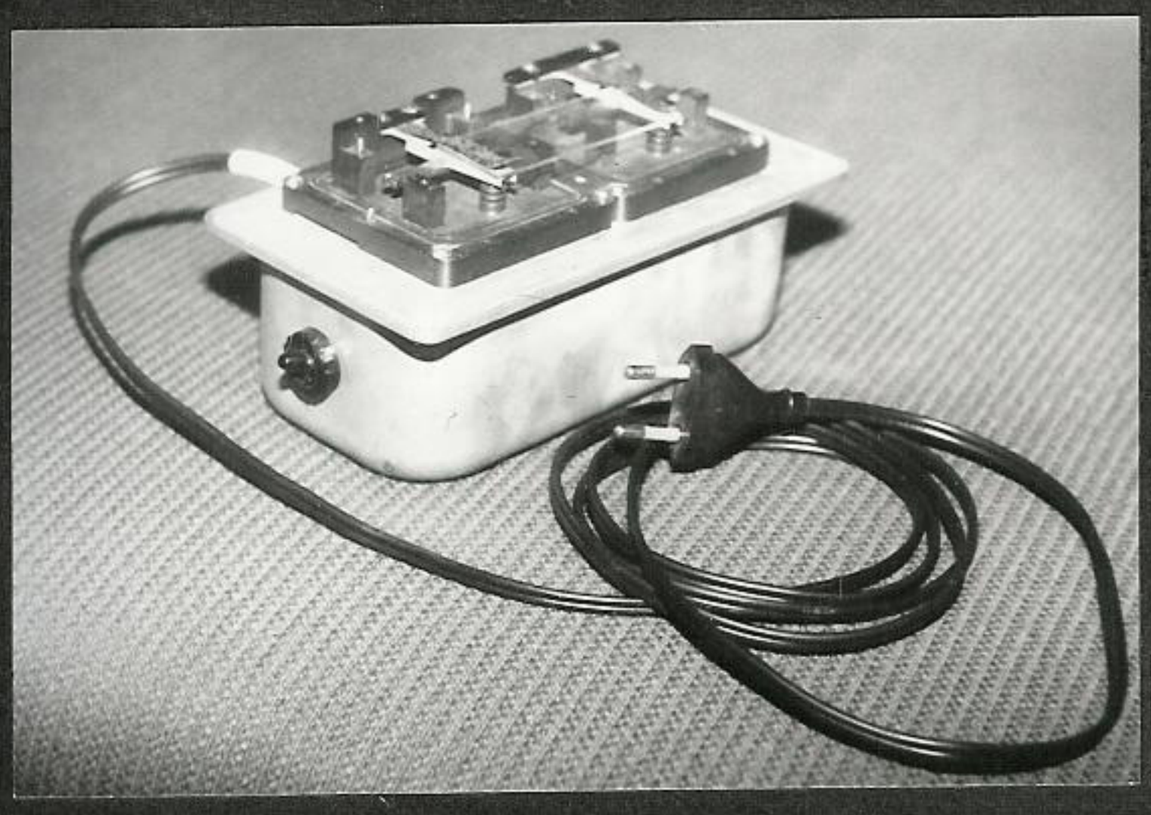

Vibrációs preparátum készitőnk /Z/

Az új mélyhornyú kötél-csigánk /Z/

Még motorra vár új szerzeményünk: az ipari porszivó /Z/

Mérőkészülék a hóban lévő fajlagos vizmennyiség meghatározásához.
...erre már régóta nagy szükségünk volt ! /Z/

Dr J U N G B E R T B É L A -régész
ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM Székesfehérvár

JELENTÉS

A CSÓSZPUSZTÁN FELTÁRT KÉSŐI BRONZKORI HALOMSÍR FELTÁRÁSÁRÓL

1988 őszén sikerült befejeznunk a Csószpuszta isztimeri határában található halomsír régészeti feltárását.Az anyag restaurálatlan volta egyelőre hátráltatja a tudományos feldolgozást , mégis néhány alapvető következtetés már összegezhető.

Az 1987. évi ásatási kampány során az Alba Regia Barlangkutató Csoport tagjainak aktív részvételével sikerült a régészeti jelenség jellegét és korát, valamint kiterjedését meghatározni . Az objektum temetkezés voltát bebizonyítani csak az idén sikerült , hiszen anyagi fedezet hiján az előző kampány során, tudatosan csak a halomfelhordat vizsgáltuk . Akkor a jelenség korát a nagy mennyiségű kerámia alapján,tág időhatárok között a halomsíros kultúra és az urnamezős kultúra korában,i.e.XII-IX sz.-ban jelöltük meg .

Az idei év munkálatai során a halom felhordásában és az őskori járószinten különböző kupacokban - foltokban elhelyezett hatalmas kerámiamennyiségen túlmenően megtaláltuk magát a temetkezést, valamint egy kb. 2,2 x 3 m -es ovális magiyafoltot amely valószinuleg a halott elégetésének a helye volt / itt szorvanyos emberi kalcinatumokat is találtunk faszén, állatcsontok kerámia és kövek mellett /. A magiya helyétől mintegy 1 m -re az őskori járószinte mélyitettek egy kb. 0,80 x 1 m -es ovális, kb. 0,60 m mély gödrot,ebben helyeztek el a felületesen összegyujtott emberi kalcinatumokat, melyeket nem helyeztek urnába nanem u.n.szórtham-vas rítussal egyszerüen beszórtak a sirgödörbe . Érdekes rítuselem , hogy a járószint magasságában a gödör legfelső szintjét kövekkel rakták ki . Ámint már utaltunk rá , a felhordásban a nagymennyiségű kerámia különböző , tudatosan elhelyezett csoportokban fekudt, dé megfigyeltük, hogy egymással összeillő töredékek különböző, egymástól akár távolessó csoportokból is előkerülnek. Bizonyos az is , hogy ép edényeket már eleve nem helyeztek a sírba . Itt az u.n. Scherbenmacnen rítuselemmel állunk szemben , mely a korszak Morva - és Bajororszagi lelőhelyein gyakori, - történetesen arról van szó,hogy a valószinuleg valahol a közelben található településről rituális céllal már eleve összetört nagymennyiségű edénymaradványt hordtak a telepitendő halom néhány pontjara. Ezt részben az őskori járószinten terítettek el, részben pedig a felhordás különböző szintjein,amint ezt a dokumentációban rögzitettük. A már említett magiyafolton több másodlagosan is égett csereptöredéket is találtunk.A halom területén egyetlen valódi magiyafoltot találtunk és egyetlen olyan gödrot amely a járószintbe ásva halotti maradványokat őrzött.Megfigyelhető volt, hogy a tipusosabb ,fényezett-grafitos , fekete, vékonyfalu, esetenként sikozott vagy más módon diszitett díszkerámia a halom közepén és a járószinthez közelebb eső részeken

koncentrálódott. Ugyanitt került elő egy bronzkés,amely kiemelkedő jelentőségu régészeti lelet! Analógiáit morva-bajor területről ismerjük. Fontos, hogy a sírból került elő, tehát nem szórványértékü. Jelentőségét növeli, hogy az egyébként csak viszonylag nagy toleranciával keltezhető keramián túlmenően ezzel a késsel pontosabban meg tudjuk határozni a feltárt jelenségek korát . A kés markolatának két szélén egy-egy gerinc-borda van, a penge ívelt és egyélu, hátán széles gerinc fut, de érdekessége,hogy a negyedénél már kétéluvé válik . A ritka és archaikus késtípus az u.n. Baierdorf - Velatice horizontba tartozik és jól keltezi a halomsíros kultura legkésőbbi, u.n. továbbélő szakaszát , tehát az i.e.XI.sz.-ról van szó,valószinüleg annak is inkább a második felérol.

A feltárt keramia anyagban szépszámmal fordulnak elő a korszak jellegzetes csuszkos peremü vagy fekete,arkolt,turbántekercses stb. tipusu töredékei. Több, eddig a megye területén ismeretlen diszitésu töredék is feltárásra került.Ezek feldolgozása, közzététele csak az anyag tisztitása és restaurálása után valósulnat meg . Az Alba Regia barlangkutató csoport ebben a tevékenységben is aktiv és kompetens munkát vállalt . A jelenségek értékelését , a korszak u.n. Farkasgyepü csoport anyagával és a Bakony, de főleg Zirc vidékének hasonló koru és jellegü feltárásaival történő összevetését a jövő év folyamán tervezzük elvégezni .

Számitani szeretnénk az Alba Regia barlangkutató csoport közremüködésére abban a terepbejárásban amelynek célja a temetkezéshez tartozó település illetve további sirok azonositása lesz.

A halomsírból előkerült bronz kés

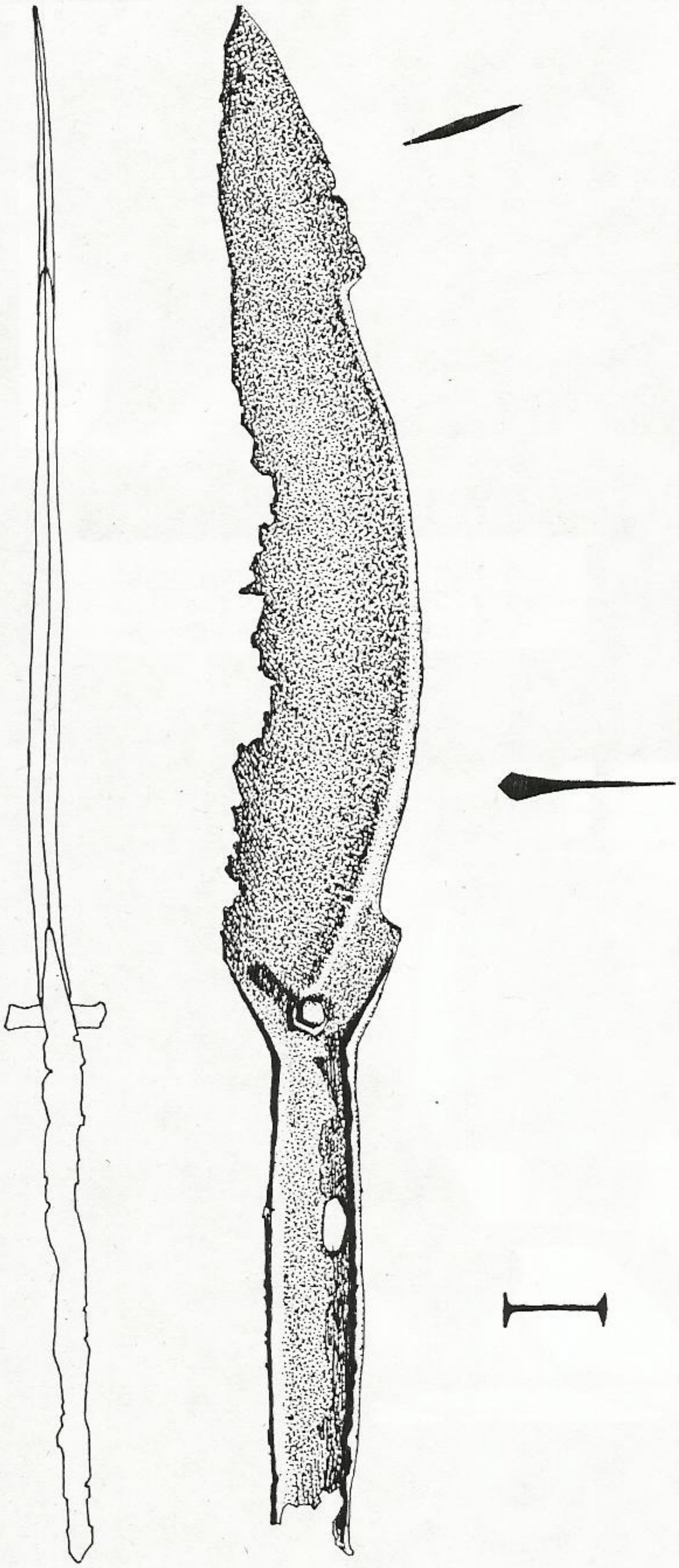

A halomsirból előkerült bronz kés

Nagy gonddal történik a halomsirból előkerült cserép töredékek mosása /Z/

VÁLOGATÁS A HALOMSIR LELETEIBŐL

Változatos formáju edényfülek /G/

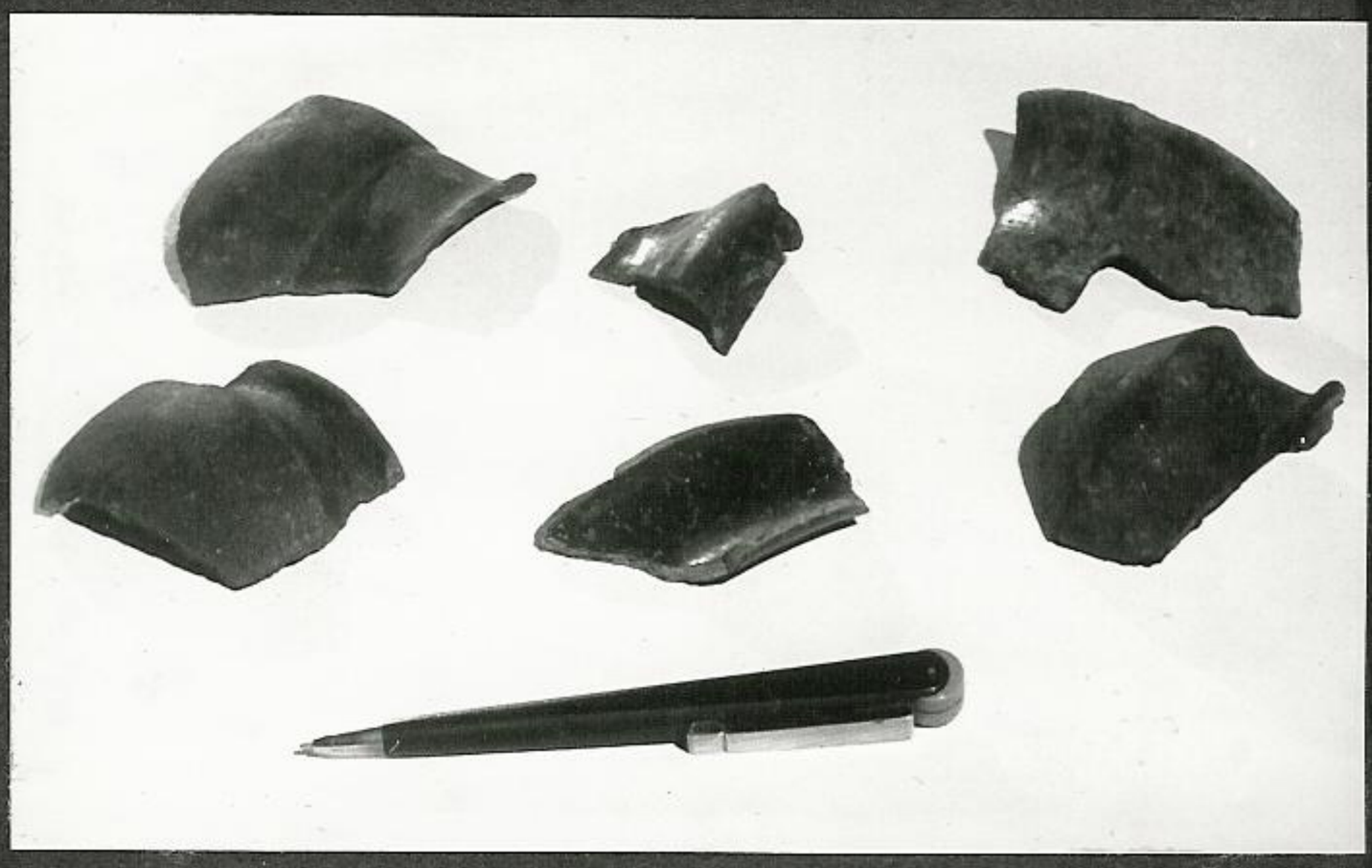

Szép profilu edények töredékei/G/

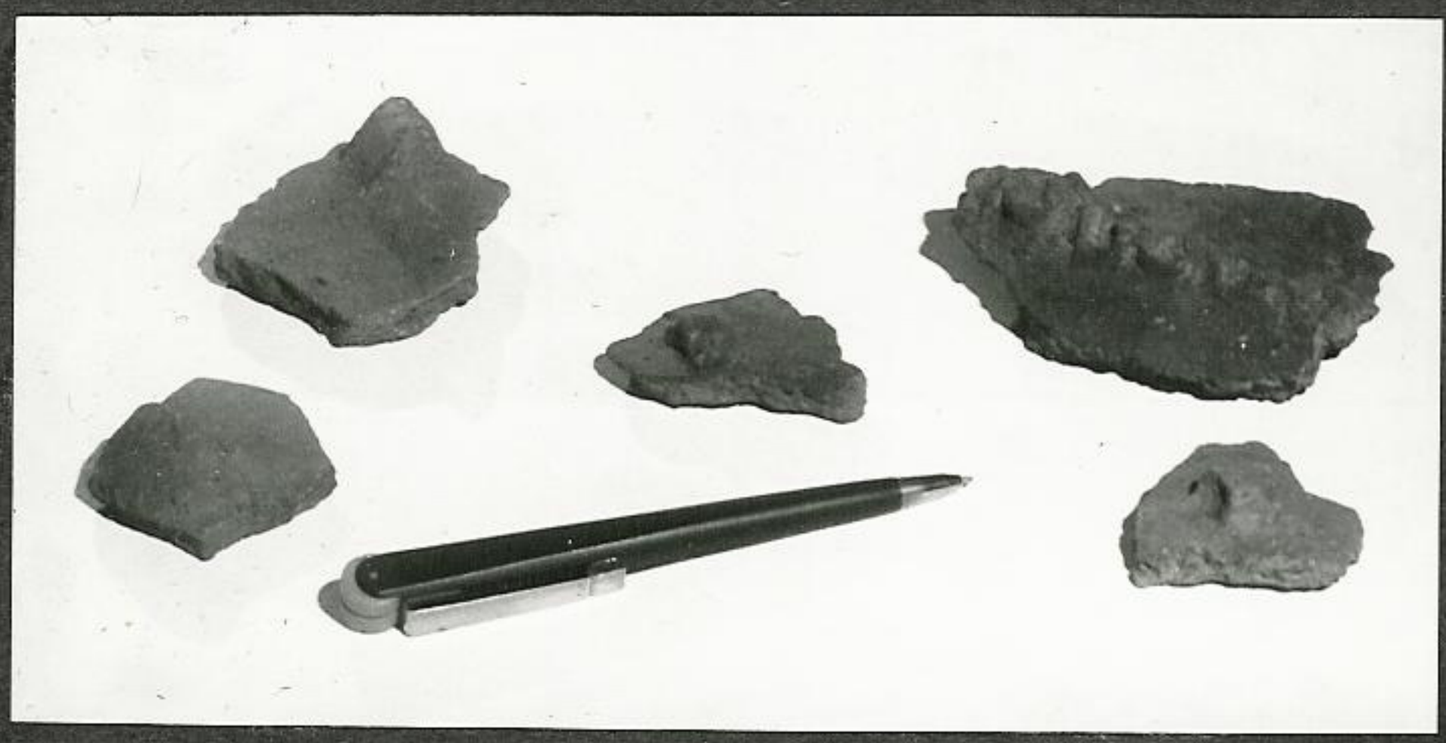

Bütyökfülek; és csipett diszités /G/

VÁLOGATÁS A HALOMSIR LELETEIBŐL

Diszitések /G/

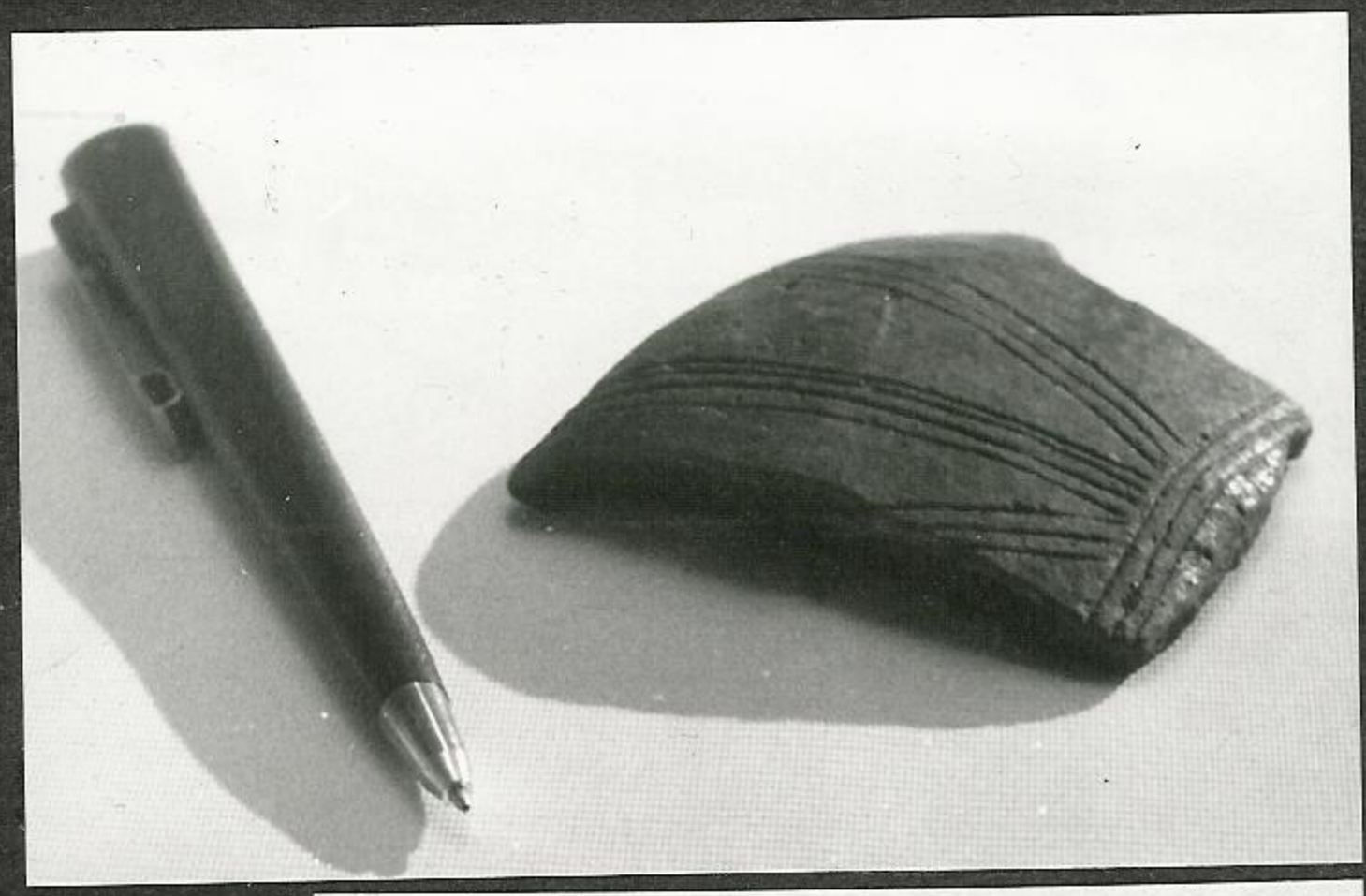

Vonaldiszes kerámia töredéke /G/

VÁLOGATÁS A HALOMSIR LELETEIBŐL

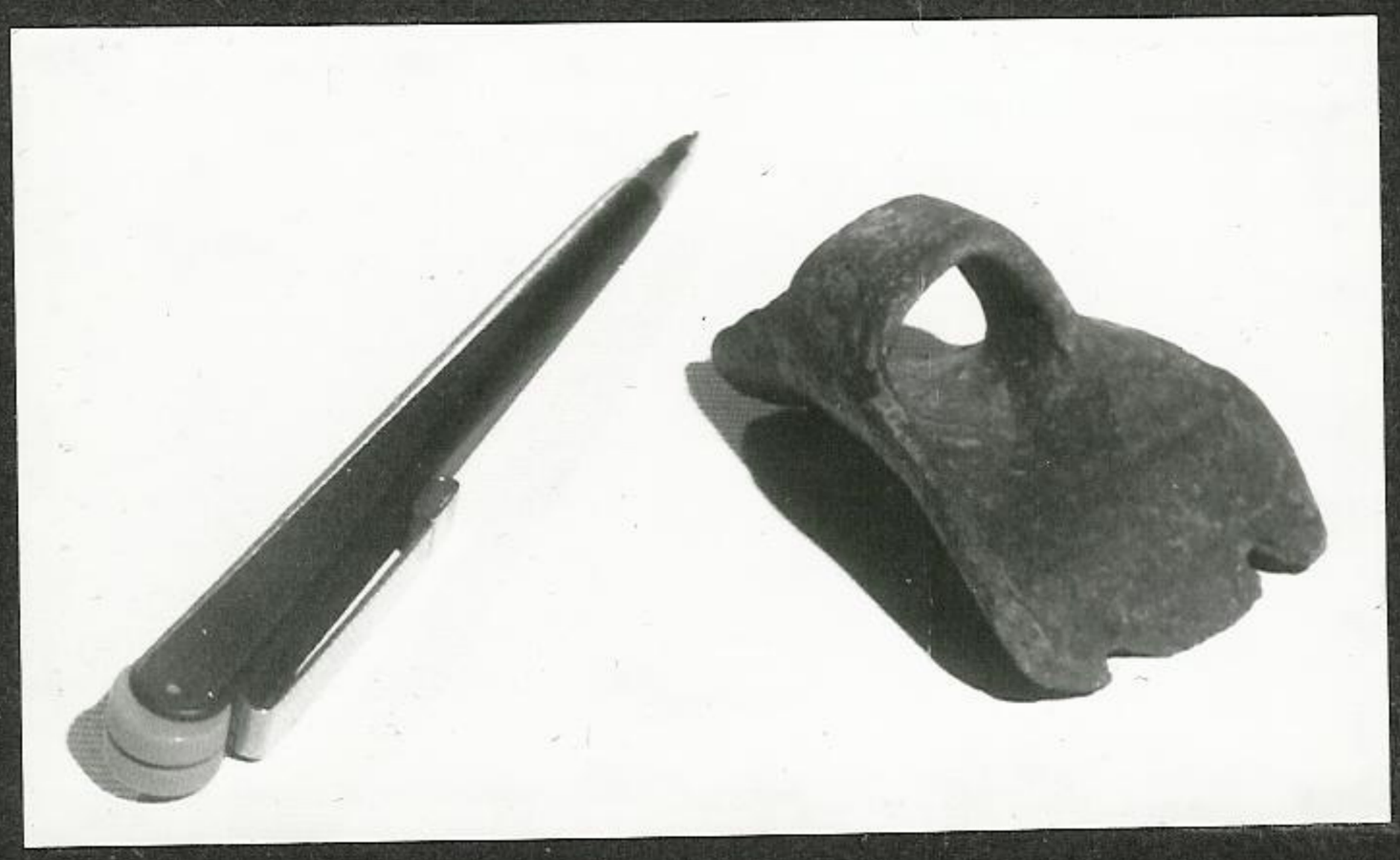

... kár, hogy nem épségben kerültek elő! /G/

V.

DOKUMENTÁCIÓS MUNKA

VÁSKOR JÁNOS - ZENTAI FERENC

KATÁSZTER KIEGÉSZÍTÉS

Az első kataszteri pályázat leadása óta rendszeresen-minden évben jelentkezünk hasonló címu beszámolókkal. Ezek nyoman végigkísérhető egy-egy karsztobjektum jelenkori-többnyire megis igen markans fejlődése.Ugy gondoljuk, hogy az évenkénti változások rendszeres rögzítésével életben tartjuk a kataszterт, s azon kívul.hogy nekünk is hasznos segitséget nyujt időnként-talán a következő kutatónemzedék is hasznonal forgathatja-addigra már ólomnyára sárguló lapjait.

AZ 1988. ÉVI TEREPBEJÁRÁSOK

TAPASZTALATAI A TÉSI-FENNSÍK

KARSZTOBJEKTUMAINÁL

Ez évben több terepbejárást végeztünk-elsősorban abból a célból ,hogy a barlangnapi bontó versenyre a legmegfelelőbb objektumokat jelölnessük ki.

A kiválasztást végül is a következő szempontok alapjan végeztük:

-legyen viszonylag közel a sátortáborhoz/kutatóházhoz/
-első látásra ingereljen a bontásra
-a munka beindítása ne igényeljen nagyobb terepрendezést
-gépkocsival könnyen megközelíthető legyen
-a rendelkezésre álló idő alatt legyen remény a szabad üregbe valóbejutásra
-illeszkedjen csoportunk feltárási elképzeléseibe
-szuz-azaz még bontatlan legyen és
-legalább 12 csapat részére tegyük lehetővé a nevezést.

A megjátogatott objektumokat leosztályoztuk ,majd értéksorrendbe raktuk őket.

Ennek alapjan a következő eredmények születtek:

KIVÁLÓ minősítést mindösszec egy objektum kapott,I.-2-es DK-i felszakadása.

Jó minősítést már többen is kaptak.Azl.-126 kréta rétegekbe mélyülő vélgytalpi víznyelő, valamint az I.-62,az I.-61,az I.-2-esNy-i és az I.-2-es EK-i felszakadása,amelyek a triász rétegsorba adják időszakosan a felszinen lefutó vizeket.

KÖZEPESRE minősítettük az I.-12-es NY-i, az I.-2-es DNy-i, az I.-6-os,az I.-21-es,az I.-30-as,az I.-36-os és az I.-40-es karsztobjektumokat.

Elégséges minősitésre még többen jutottak, -ugymint az I.-125-ös; I.-127-es;I.-12-es-DK;I.-12-es DNy;I.-12 É;I.-7;I.-8;I.-13 D; I.-115 és az I.-40 K-i felszakadása.

Mivel sajnálatos módon mindössze 4 kutatócsoport nevezett csak a versenyre, s azok közül is, amelyik a legjobb /kiváló minősítésü/ munkahelyet húzta, -csak a tési kocsmáig jutott - ezért csak a jó minősitésü csoport első három munkahelye kerulhetett le a "szüzek" listájáról.

Erről azonban beszéljenek inkább az első három , helyezésen osztozkodó csoportok kutatasi jelentései.

SZOLNOKI HEGYMÁSZÓ ÉS BARLANGKUTATÓ CSOPORT

Az 1.-126-os objektum bontása során kutatóaknank 2,5m mélységben érte el a szalkavet. Itt az akna egy 130fok-310fok irányu hasadékban mélyült tovább, melynek oldalait szalkő képezte, több helyen korrozios nyomokkal.

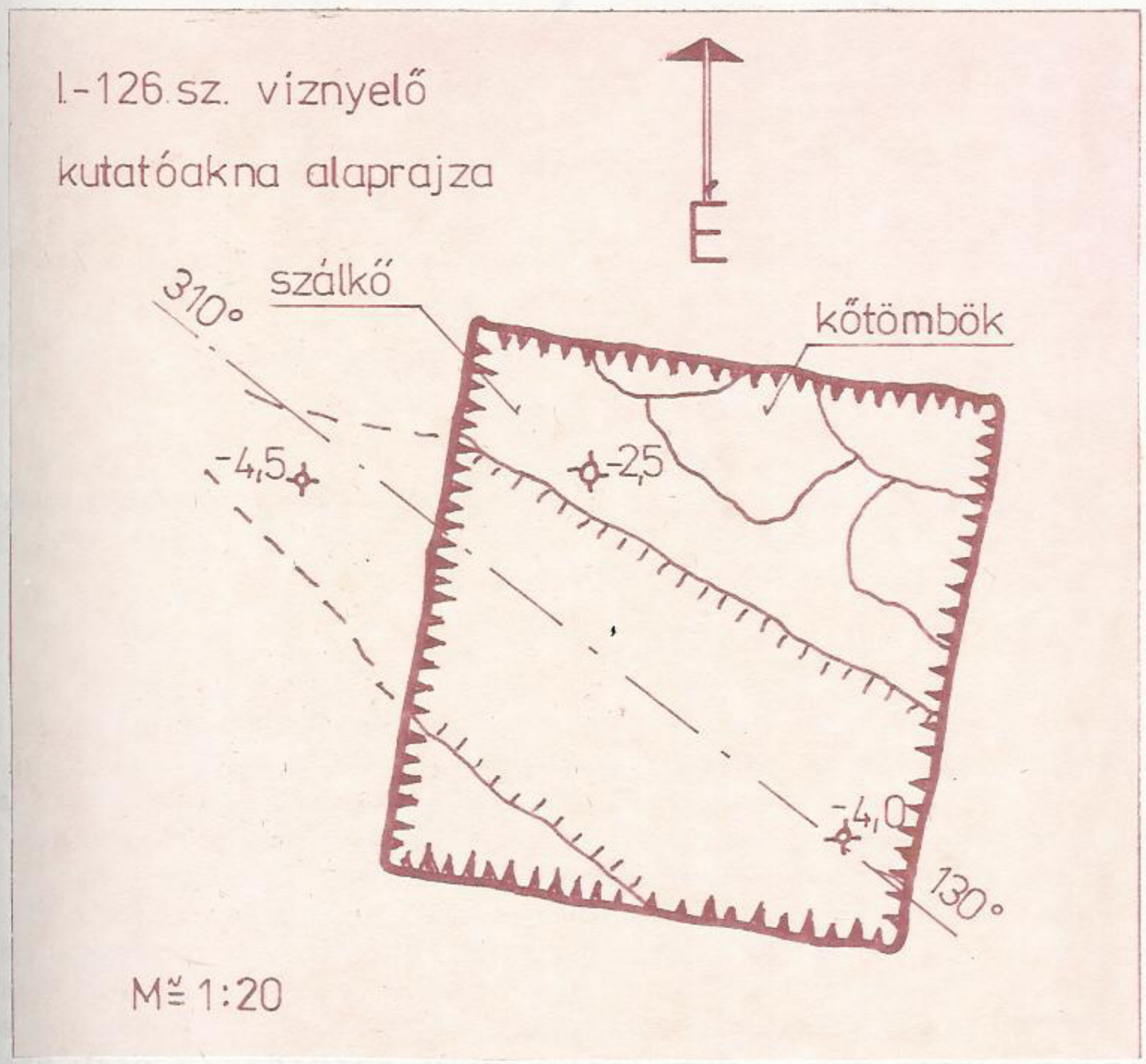

A bontást nehezitette a sok 50 - 100 kg-os tömegü kötömb, melyeket a munka során a rendelkezésre álló eszközökkel igen nehez volt az aknából kitermelni. A hasadékban 4,5m mélységben rabukkantunk a nyelő vizjáratára, amely megnyitotta az utat a kétséget kizárólag létező barlang feltárásához.A munka során jelentős mennyiségü állatcsontot, és egy II. világháborús lövedéket is találtunk,és biztonságba helyeztük.A kitermelt anyagmennyiség kb. 0,5 köbméter,a legnagyobb mélység pedig 4,5m.

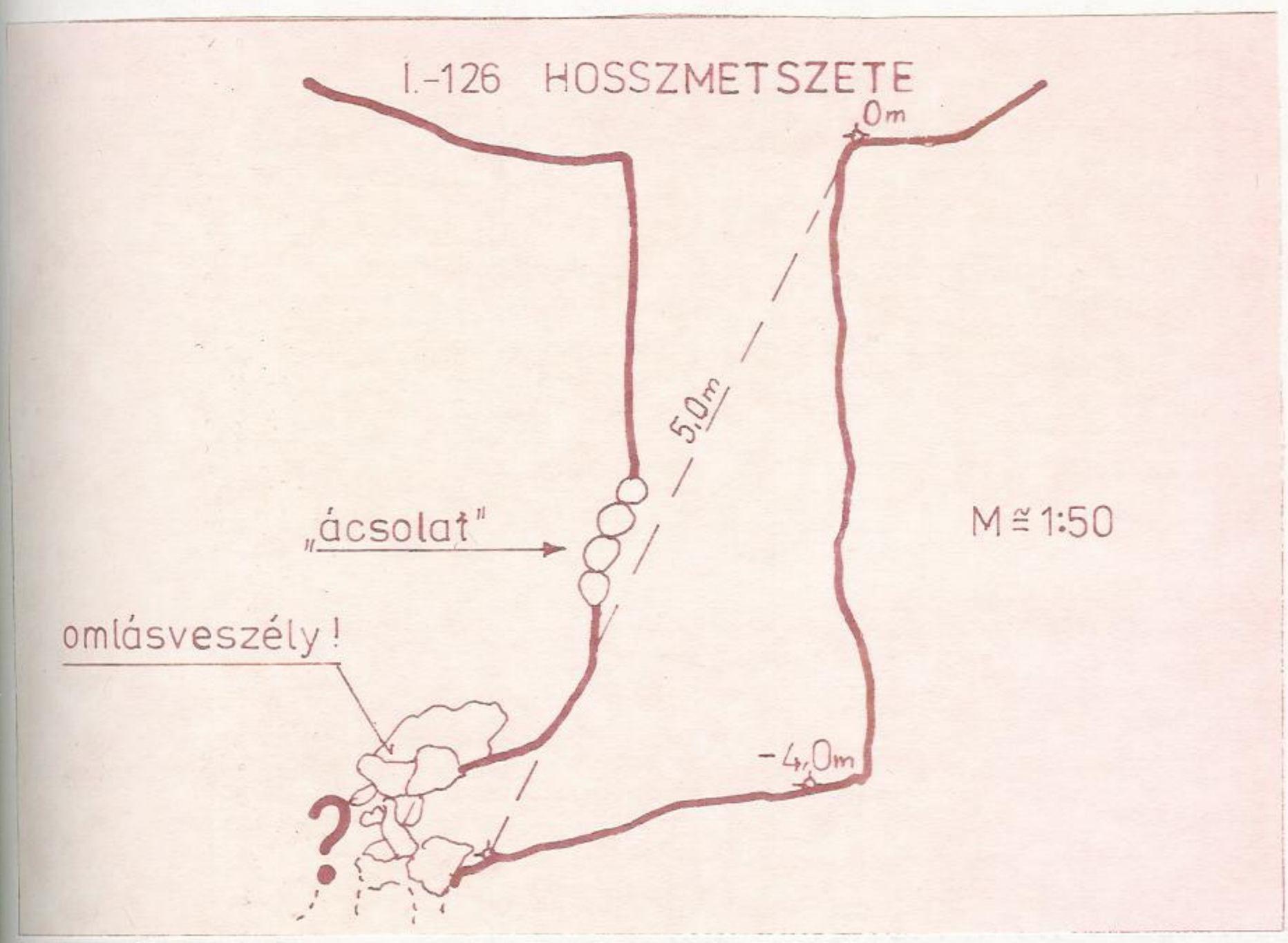

ACHERON BARLANGKUTATÓ CSOPORT

PRÓBABONTÁS AZ I-62. SZ. VÍZ-NYELŐBEN

A karsztobjektum Tés keleti szélmalmától 90 fokra,1050 m-re található egy ENy-DK-i lefutású nyelő és töbörsor tagjaként . 450 m tszf. magasságban a szántóföldön.

A kettős, lapos berogyás ENy-i tagjában egy kb.1m-es utánrogyás alján kezdtünk 1*1 m-es szelvényű kutatóaknát mélyíteni.Az akna DK-i oldalában az első kövek már 0,6 m mélyen megjelentek, lőszbe ágyazódva.1,5m mélyen a DNy-i oldalról szálkő,/vagy nagy tömbök/szűkítették le a szelvényt, majd DK felé üregesedés és enyhe kinúzó légáram mutatkozott.Nagy tömbök szétverése,ill.kiemelése után vízszintes üreg nyílt meg, amelyben a talpszintsüllyesztéssel 2m-t tudtunk előrejutni.Végpontján laza kőtörmelék között kb.1métert guruit a dedobott kő.

A barlang ill. a kutatóakna teljes mélysége 2.6m, összes hosszúsága 4,5 méter.A kitermelt anyagmennyiség kb.3 köbméter volt.

Tekintettel a jól karsztosodó dachsteinmészkőre, az objektum helyét kijelölő markáns törésvonalra és a végponton tapasztalt üregesedésre a munkahely további bontásra érdemes.A munka folyta-

TÉS I.-62. sz. viznyelő

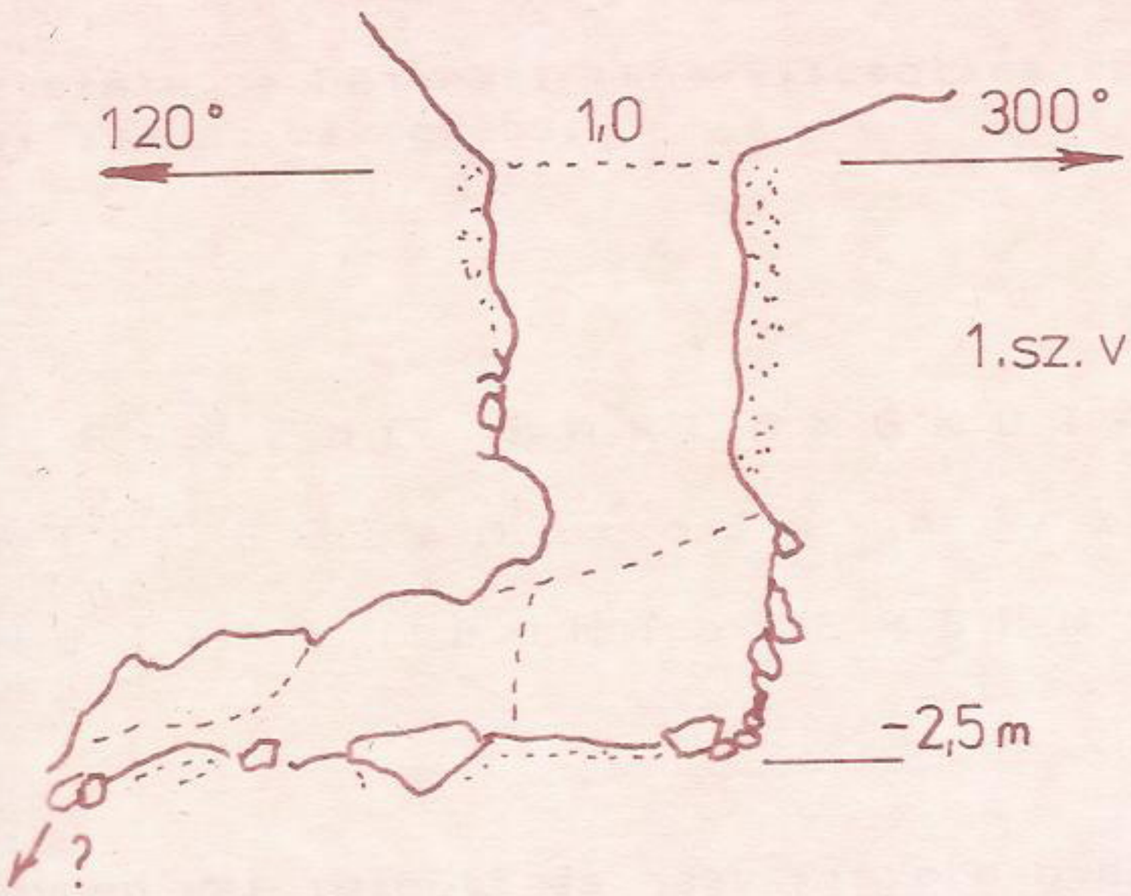

1.sz. vetített hosszelvény

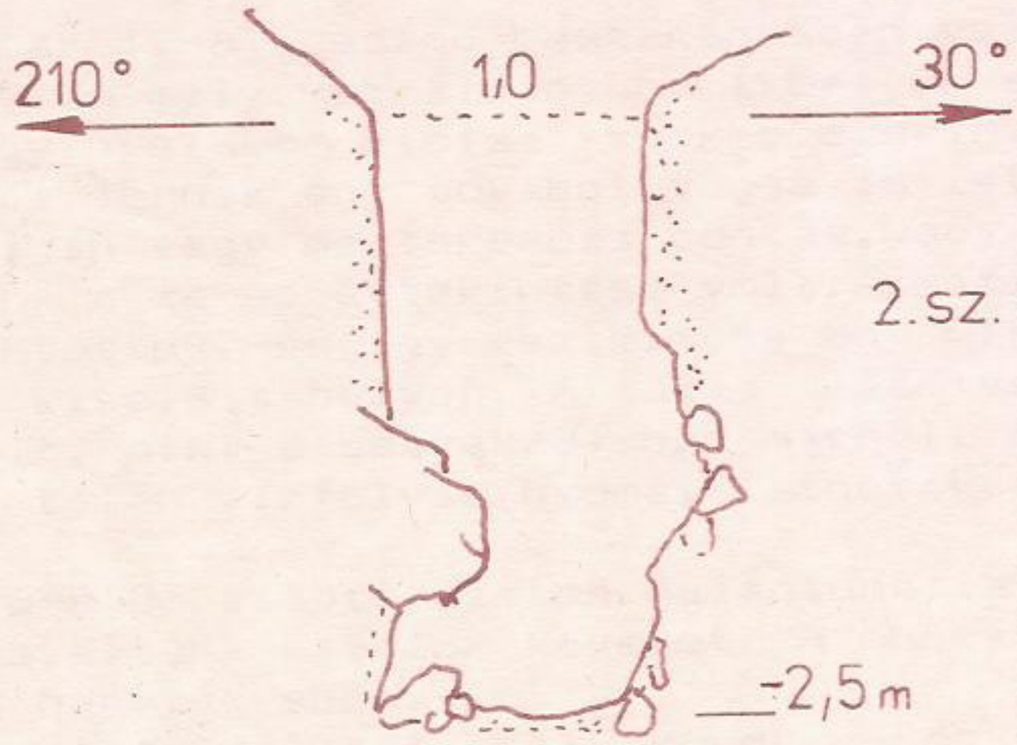

2.sz. vetített hosszelvény

ALAPRAJZ:

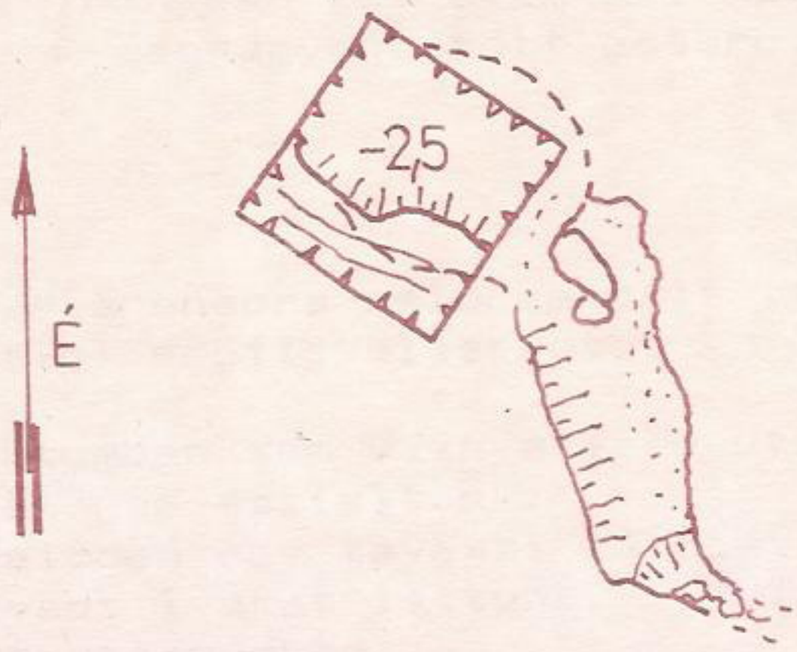

M = 1:50

0 1m

FELMÉRTE ÉS SZERKESZTETTE:

Kárpát József

1988. jún. 26.

„ACHERON"

(Készült: laptájolóval, collstokkal)

tasanak feltetele a bejarati akna kiacsolasa es a végpont szelvenytagitasanak elvégzése.

A PAPP FERENC BARLANGKUTATÓ CSOPORT BESZÁMOLÓJA A XXXIII. BARLANGNAPI BONTÓVERSENYRÖL

Résztvevők:
A versenyben két felnőtt és négy kiskoru gyermek vett részt. Ez a tény nem tette lehetővé a teljes munkaidő kihasználását.
A feladat:
Feladatunk az 1.-él. szamu beszakadasban való bontas volt. A beszakadas kb. 3m mély, az aljan kb. 1,5*1,0m sik területtel. A beszakadas egy nyelősor utolso /térkép szerinti/ tagja. Megjegyezzuk, hogy a sornak egy további tagja is létezik körülbelül 10 méterre. Aljan vagy mesterséges bontás,vagy friss beszakadas. Első feladatunk a terep áttekintése volt.A méteres csalánt nagy területen kiirtottuk, és igy észleltünk egy kis mélyedést a későbbi bontásra kijelölt helyen. A talaj valamivel puhább,mindenesetre más volt, mint a beszakadasban máshol. Az 1. ábrán látható irányból talán vízfolyás nyomai láthatók.
A kivitel:
Ásással 0,6*0,8m alapteruleten haladtunk lefelé.Körülbelül 1,5m mélységben észleltünk először köveket. A munkát a 2. ábrán bemutatott állásban hagytuk abba.
A munkagödör déli oldalán masszív kövek/vörös mészkő/vannak. Az egyik kő mellett jellegzetes barlangi agyag. A gödör északi oldalán kb.20cm-t beástunk a szelvény alá.Ennek a célja egy kő/kiemelendő kő/kiszabadítása volt.Ezt a követ sikerült körbeásni . két oldalán 10-30 cm-es üregek vannak.
Javaslat:
A gödröt a déli irányban kb. 60cm-rel meg kellene nyujtani. /Kb. 2 órai munka/ A megnagyobbitott gödörből az emlitett kő kiemelhető. Alatta?...

Természetesen a barlangnapra célorientált terepbejárásokon kivül is végeztünk felszini megfigyeléseket.

-1.81.sz. objektumban sem viznyelésre utaló nyomot,sem egyéb tozást nem észleltünk.
-1.82.sz. vinyelőben egy tavaszi látogatás alkalmával a hóban kiolvadt lyukat láttunk, - feltehetően a légáramlás következményeként.
-1.83.sz. objektum melletti felszakadás átmérője, már 1,2m-re bővült.

A 61. SZÁMÚ BESZAKADÁS TÉRKÉPVÁZLATA

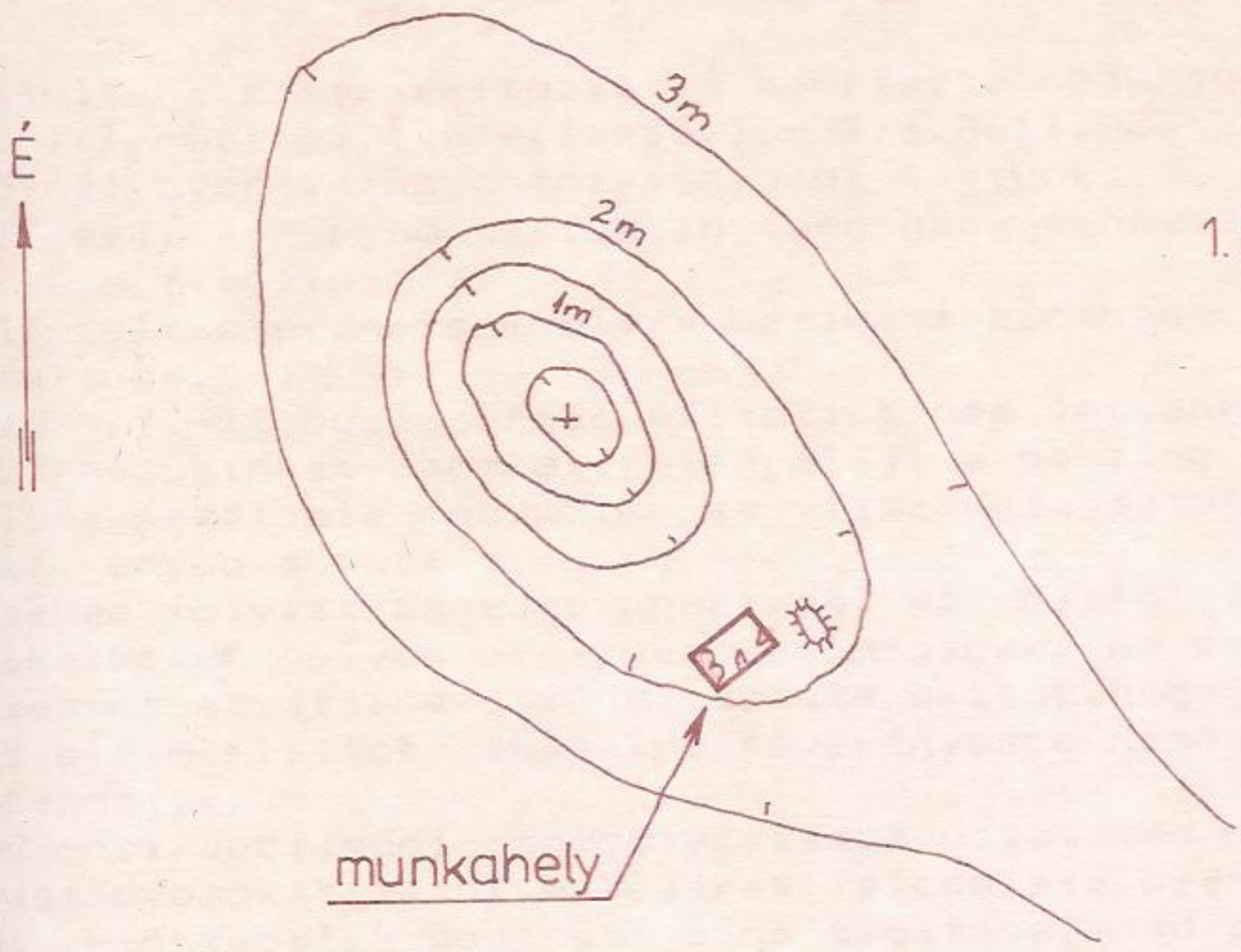

1. ábra

M ≅ 1:150

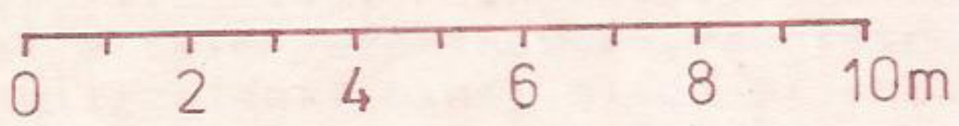

A MUNKAGÖDÖR...

2.ábra

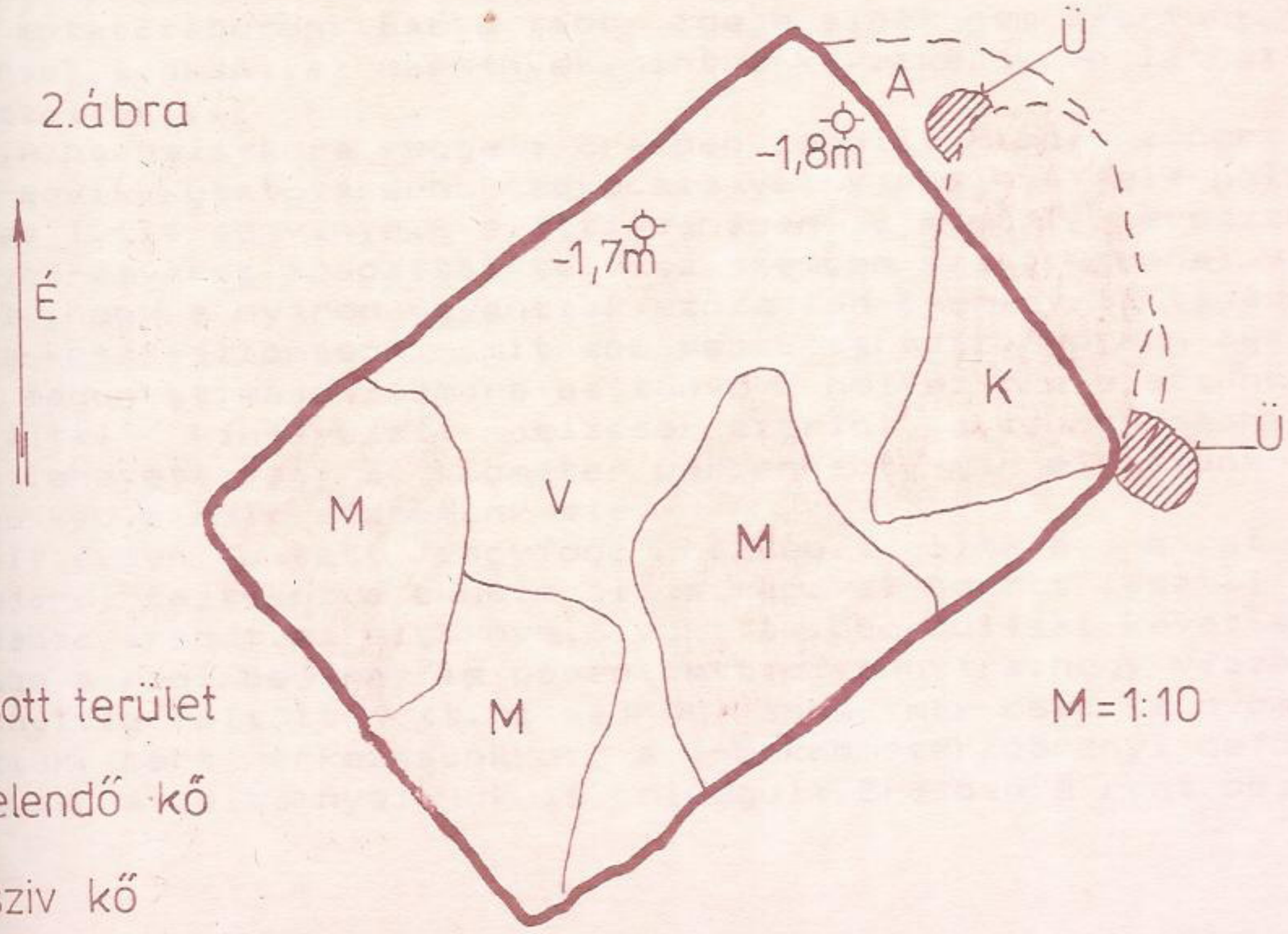

A=aláásott terület

K=kiemelendő kő

M=massziv kő

Ü=üreg

V=vörösagyag

M=1:10

Rajzolta: Szabó Géza

EGY JUNIUS 18-I TEREPBEJÁRÁS TAPASZTALATAI:

-Nem észleltünk semmi változást a következő objektumok felszínén l.-4;l.-7;l.-8;l.-9;l.-10;l.-33;l.-35;l.36;l.-37
-Az l.-5-nél gyér vízhozzáfolyásnyomot láttunk.
-Az l.-13 ésl.14 a nyomok alapján igen nagy mennyiségű vizet vezettek le a felszín alá.
-Az l.-15-nél/Veterán-zsomboly/a bejárati zónában változást nem tapasztaltunk.
-Az l.-16 - l.-17 nyelésornal változást nem vettünk észre
-Az l.-28-as/Csipkés-zsomboly/víznyelője a barlang zárszerkezetet üledéklerakással eltömedékelte és visszaduzzasztott.erőkés elenzéki anyag a víz!
Ahol szabad folyást engednek neki,ott azt eltömi és mellette-valami lehetetlen helyen új lyukat ás magának. Ha pedig gáttal,tömedékeléssel az útjába állunk,-szinte biztos,hogy előbb-utóbb átteri az eleje állított akadályt!tevékenysége hasonlít a barlangkutatókénoz!...
-Az l.-29-nél/Jubileumi-zsomboly/visszaduzzasztás nélküli vízhozzafolyási nyomokat látni.A lejárat fáscsolata elöregedett,elkorhadt ,-instabil.A bejárati zóna tagítása,majd pedig a barlang stabil lezárása indokolt lenne!
-Az l.-31 /Tábla-völgyi barlang/bejáratától kb. 2m-re ENy-ra keletkezett- a befolyó víz által megnyitott lyuk tovább tagult.A lejárati akna kövei a télen szétfagytak,-a létra alatti zóna omlásveszélyes!Stabilizálását minél előbb el kell végezni!
-Az l.-32-es objektumban található löszkút a hozzafolyó vizek hatására igen gyorsan fejlődik,már megindult benne a tölcséresedés .
-Ugyanez objektumban - a Szeleló -lyuk bejárati ácsolata cserére szorul.

A barlangnapot követően alig szusszanásnyi időnk maradt, s jött a nyári kutatótáborunk.Bár a tábor ideje alatt nem akartunk terepbejárást végezni,az események,mint a következőkben látható -közbeszóltak...
-Aug.lo.A hajnali-kora reggeli órákban lenullo kiadós zápor követően-egyik kutatótársunk gépkocsijával Várpalota felé haladván,az l.-14-es víznyelő előtti zónában a muutat keresztező hompolygó-zavaros áradattal találta szemben magát.Azonnal visszais jött ,hogy a nyáron ugyancsak szokatlan eseményről tájékoztassa a kutatóállomáson - mit sem sejtő társait.Gyorsan összekaptuk magunkat,majd járműre pattanva a helyszínre siettünk.Bár a víz által kihelyezett jelzések szerint a csucshozamnál , -amely lehetett vagy 20 köbméter percenként!-már elkéstünk-mégis megkapó kép tárult a szemünk elé.
A mult évben épitett zagyfogó rézsegát alita a sarat , -tetejéről tajtékozva zúdult alá a magával hozott lösztől sárgulo-habzó áradat.Az első nyelőlyuk túlcsordulását követően a nyelésbe a régi bejárat is besegített,olyannyira,hogy vízzel az is szinultig feltöltődött.Mi sajnos ennek már csak a nyomait láthattuk, mert érkezésunkkor a 3-5 köbméter/percnyi befolyó vízzel már az első nyelőjuk is boldogult.Eközben a régi bejárat-

dan az első létraelem toldásánál /kb.-2m/ stagnált a vízszint. Egyszer csak erős morgás, -zúgás után/azt hittük,hogy repülőgép halad at felettünk/a vízszint gyorsan csökkenni kezdett,majd szabad vált a szuk-lejtós járat/ Boskovitz-járat /ahova tódult a víz.Az ez alatti szinten-miközben a befolyó vízmennyiség lényegében nem változott-a vízszint erós habzás mellett-kb.1cm/sec sebességgel sülyedt,mignem eltünt a szemünk elól...

Világitoeszköz nem levén nálunk-megvizsgáltuk a környező vízmelóket is,miután sikerült a Trabantot kézi erővel kimenteni a sár fogságából.

Az I.-13-as víznyelő nyelőzónája is nyelt.Itt a hozamcsucs 1-2 kométer/percnyi lehetett.s bár ettól kissé visszaduzzasztott,-később folyamatosan nyelte a viszonylag kis lejtésü és kis terület vízgyujtéról lefutó vizeket. Ugyanigy viselkedett az ettól k-re mintegy 20 m-nyire levó Rozoga-zsomboly bejárati felszakadásának tolcsérre is.Itt azonban némi kózet áthalmozódás is történt amitól a najdan-volt meglehetósen szukós bejárat is megszünt. Innen átmentünk azi.-8.;I.-9.;I.10-es nyelósornoz.Ezek egyikénél sem észleltünk nyelési nyomokat!Ugy látszik,hogy a lefolyt buzatarló igencsak szomjas volt, s a kis lejtésü területre hullott csapadékot képes volt esteben elnyelni.

Természetes,hogy az I.-14 esetnél lezajlott rejtélyes hangeffektussal kisért események nem nagytak bennunket nyugodni, s ezért az esti órakban ismét kivonultunk a nyelósor.Mivel a rendkivül szük Boskovitz-hasadék zónájának átvizsgálása is szerepelt a tervben-ezért a jelenlévók közül a leheto leszükebb keresztmetszettel rendelkezó Gonczol Tímeára esett a választás,hogy a frissen szaftozott járatokban dagonyázhasson.Elbeszéléseiból a következók derülnek ki: A létra aljánál bemászva a Boskovitz-hasadékba a járat kétfelé ágazik.A felsó járat mintegy 2 m után járhatatlanná szükül,a lefelé tartó pedig kb.3 m-re a létra aljától ismét a már ismert lejárati aknába torkollik.A két bejáratot összekotó barlangrészbe egy szükület miatt nem sikerült bejutnom,de a járat folytatása amugy is tele volt habbal.A Fek-hasadék felé vezetó járat nagyon iszapos,ezért csak a feleig jutottam.A közvetlen lejárat alatti kutatóakna aljában ismeretlen mennyiségü iszap van,és az alsó /É-i/ csucskében egy kis pocsolya. Valószinuleg arra ment el a legtóbb víz!

Ezt követoen megkiséreltük a bejutást az elsó nyelóiyuk felól, azonban a rózsegat ellenére a víz annyi gezemicet és követ parkolt a bejárati aknába, hogy mintegy félórás munka után feladtuk az aznapi bejutás remenyet.Teny azonban, hogy a fennsik, talán legnagyobb méretü víznyelóbarlangja szólait meg mintegy cukkolva bennunket,-hogy na mi lesz már!-sohasse akartok belém bujni?!

E G Y E B M E G F I G Y E L É S E I N K
A Z É V F O L Y A M Á N

-A fennsíkon márc.4-én megindult a hóolvadás. A hó vastagsága 35cm!
-márc.13.Az I-41-es víznyelő mindkét bontási helyén lyuk olvadt a hóba.
-márc.18-án az Eleusár-tónoz csatornát ásunk a holé részére.
-márc.18.Az I-43-as víznyelőbe átlag 200-300 l/p-es hozammal zúdul be az olvadékvíz.
-márc.19.Az Alba Regia-barlang barlangi víznyelőjében eltűnő víz az I. lapitoig nem jelent meg!
-márc.19.A Jubileumi-zsomboly végpontja erősen sáros.de az elmult netek olvadékvizéből nem kapott!
-ápr.22-én szomoruan tapasztaljuk,hogy az Eleusár-tó vízszintje erősen megcsappant az előző hetinez képest.Valószinuleg a felszín alatt szokik a víz a Dobos-negyi-barlang felé!
-május07.-en az 'U' -szifon sara átjárhatatlan!
-jun.12.Az 'U' -szifon több keserves bontómunka eredményeként végre ujra járható!
-Az I.-43-as/Dobos-negyi-barlang/lezárását követő bontás során igen nagymennyiségu,-redkivül büzös iszapot kellett eltávolitani a bejárat alatti terem fenekéről.

SZOLGA FERENC

KIEGÉSZITÉS A VERTES-HEGYSÉG BARLANGKATASZTERI ADATAIHOZ

A Vertes-hegysegben végzett terepbejárásaink során, ebben az evben 9 db ujabb, kisebb barlangot sikerult megtalalnunk, amelyek a teruletrol megjelent korabbi publikációkban nem szerepelnek.

Evkönyvunk ezeknek a barlangoknak térképet, továbbá fényképfelvételeit is tartalmazza, de bővebb szöveges leirasat és a terület kiegészitett attekintő térképeit objektiv nehézségek miatt csak a jövőben közöljük.

Az alábbiakban ismertetjük az uj barlangok elnevezéseit, amelyek szorosan illeszkednek a csoportunk által készitett /1979/ és leadott kataszteri feldolgozáshoz.

1./ Mészáros - hegyi 1.sz. üreg /Mé - 1/
2./ Mészáros - hegyi 2.sz. üreg /Mé - 2/
3./ Mészáros - hegyi - sziklaodu /Mé- 3/
4./ Mészáros - hegyi - sziklahasadek /Mé - 4/
5./ Var-völgyi 4.sz. üreg /V - 4 /
6./ Buhim-völgyi-sziklaodu /V - 4 /
7./ Melegesi - sziklahasadek /G - 9 /
8./ Nagy-széna-hegyi-kúpodu
9./ Nagy-tiszta---szikaodu

A Mészáros-hegyi 1.sz. és 2.sz. üregeket javasoljuk Kazay Endre barlangoknak elnevezni, a területen munkálkodó egykori gyógyszerész tiszteletére, akiről 1987. évi beszámolónkban már röviden megemlékeztünk.

KAZAY ENDRE BARLANGOK

Mészáros–hegyi 1 sz. üreg
/ Mé–1 /

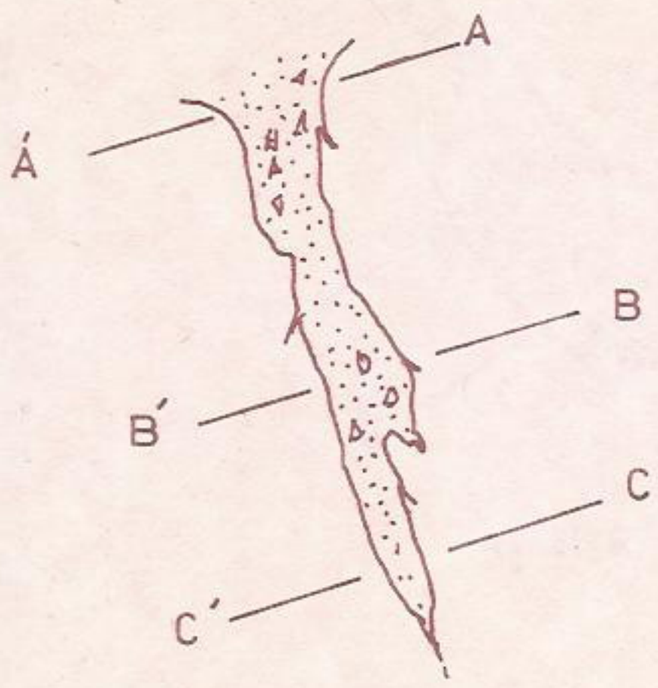

ALAPRAJZ

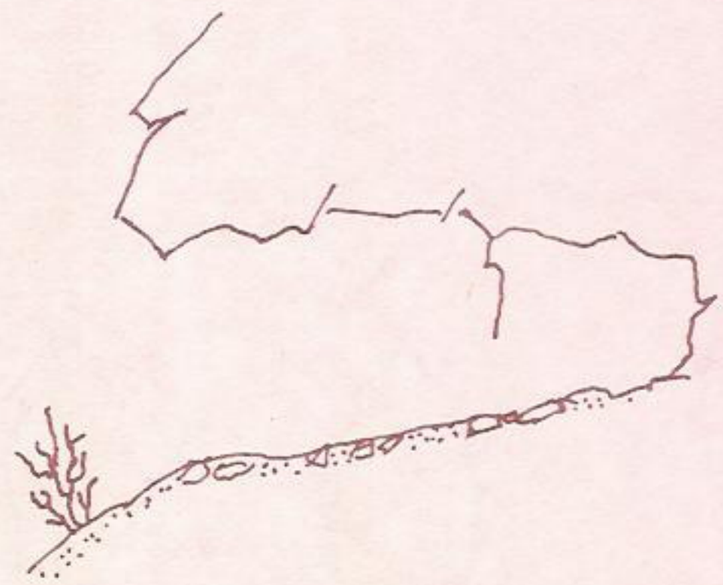

HOSSZMETSZET

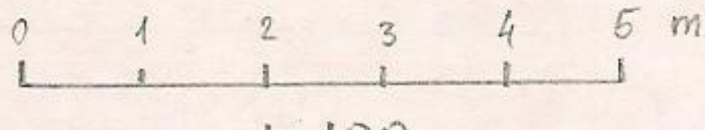

FELMÉRTE, RAJZOLTA: KOCSIS ANTAL 1988. 10. 29.

KAZAY ENDRE BARLANGOK

MÉSZÁROS-HEGYÍ 2 sz. üreg
/ Mé-2 /

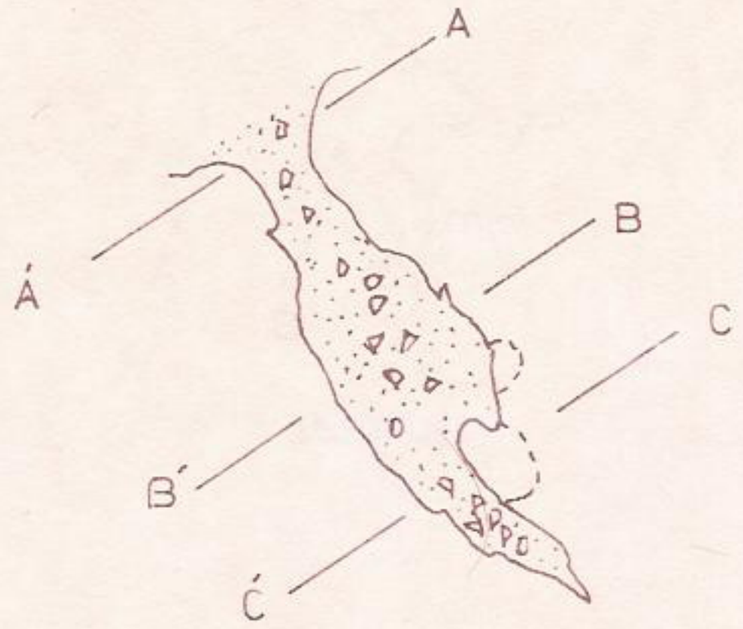

ALAPRAJZ

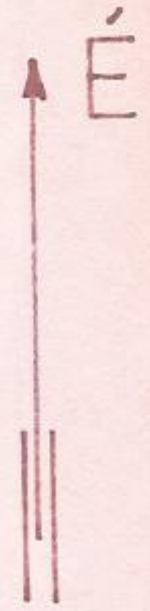

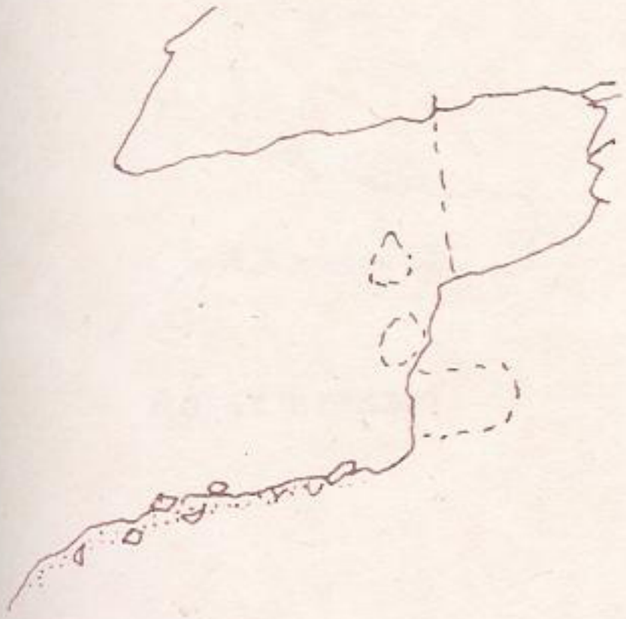

HOSSZM.

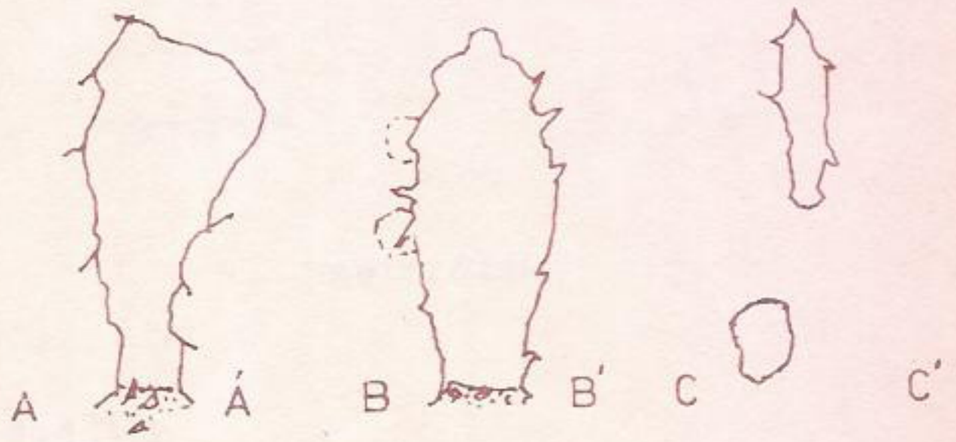

1:100

FELMÉRTE, RAJZOLTA: KOCSIS ANTAL 1988. 10. 29.

MÉSZÁROS-HEGYI-SZIKLAODU
/ Mé-3 /

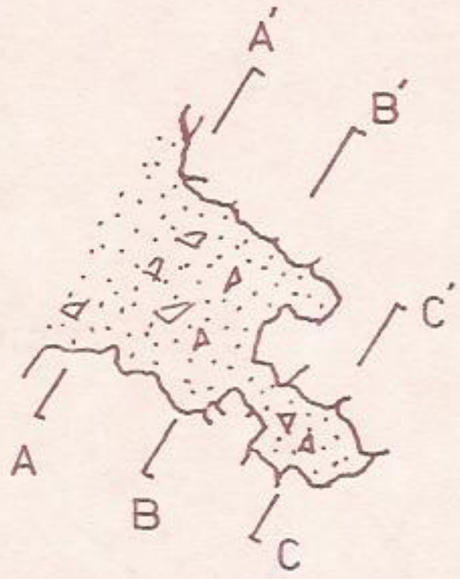

alaprajz

hosszmetszet

metszetek

M=1:100

Felmérte, rajzolta: Kocsis Antal 1988. 10. 29.

MÉSZÁROS-HEGYI-SZIKLAHASADÉK
/Mé-4/

alaprajz

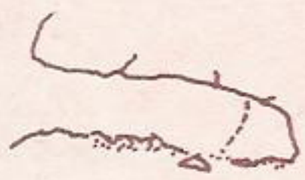

hossz metszet

metszetek

M=1:100

FELMÉRTE, RAJZOLTA:

Kocsis Antal

1988.10. 29.

VÁRVÖLGYI 4.sz. ÜREG

/ V-4 /

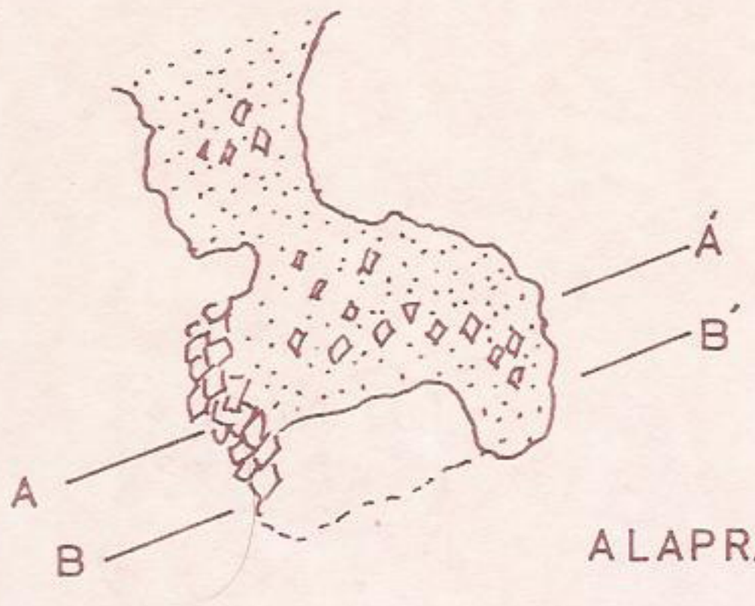

ALAPRAJZ

É

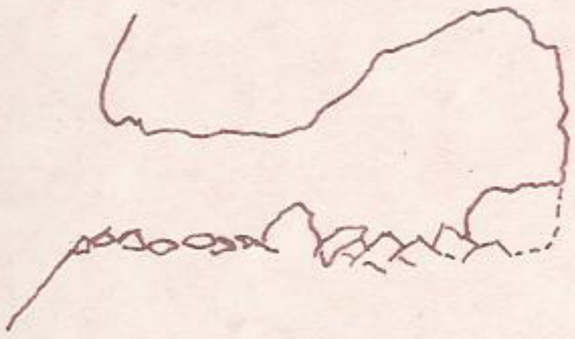

HOSSZMETSZET

M=1:100

0 5 m

FELMÉRTE, RAJZOLTA: KOCSIS ANTAL 1988. 11. 12.

BUHIN-VÖLGYI-SZIKLAODU

/ V-5 /

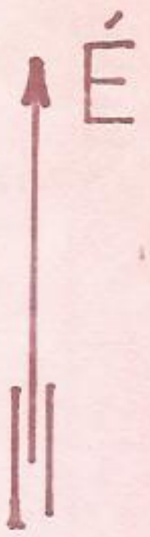

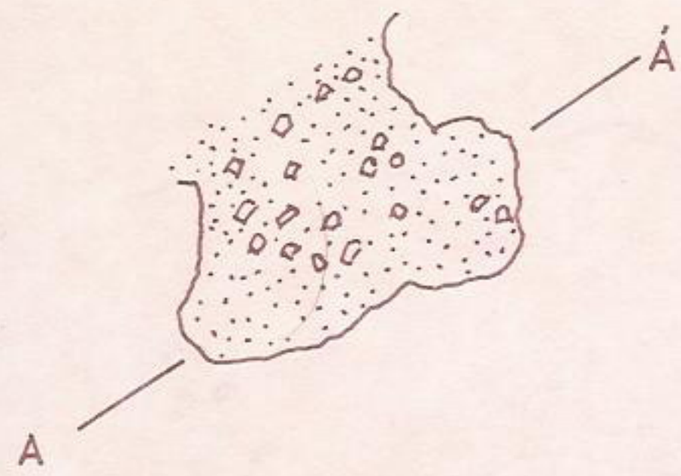

ALAPRAJZ

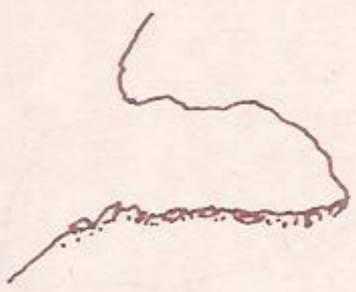

HOSSMETSZET

M=1:100

0 5m

FELMÉRTE, RAJZOLTA: KOCSIS ANTAL 1988. 10. 29.

MELEGESI-SZIKLAHASADÉK
/ G-9 /

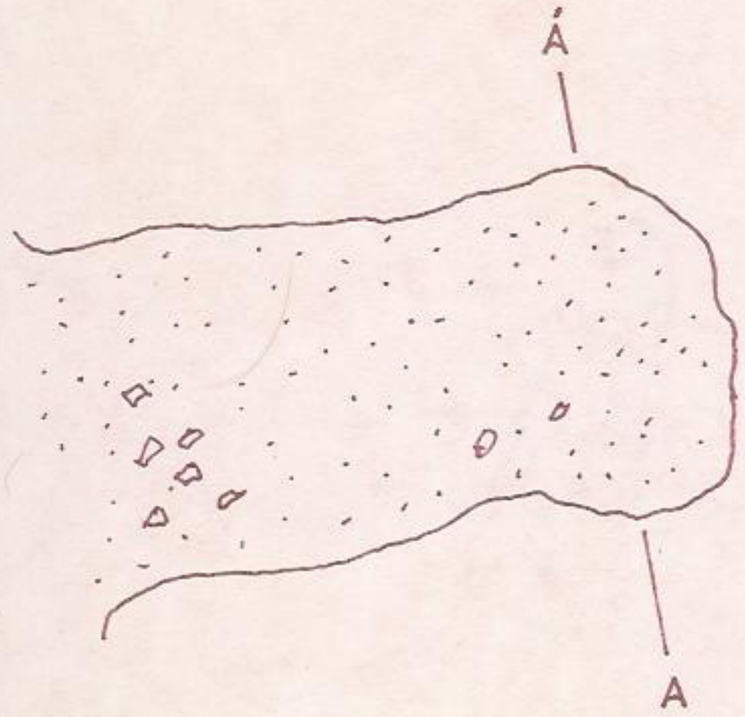

ALAPRAJZ

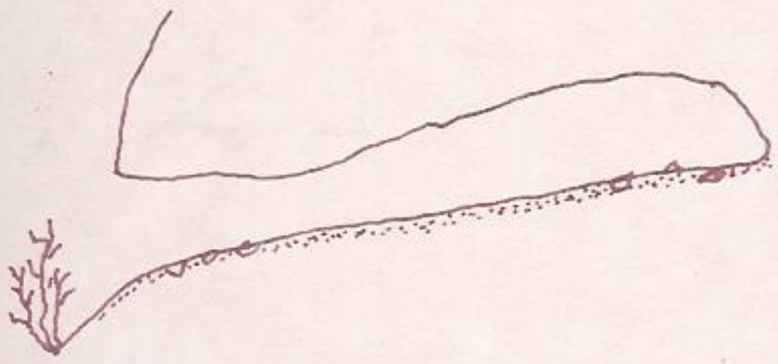

HOSSZMETSZET

M=1:100

FELMÉRTE, RAJZOLTA: KOCSIS ANTAL 1988. 10. 29.

NAGY- SZÉNA-HEGYI-KŐODU

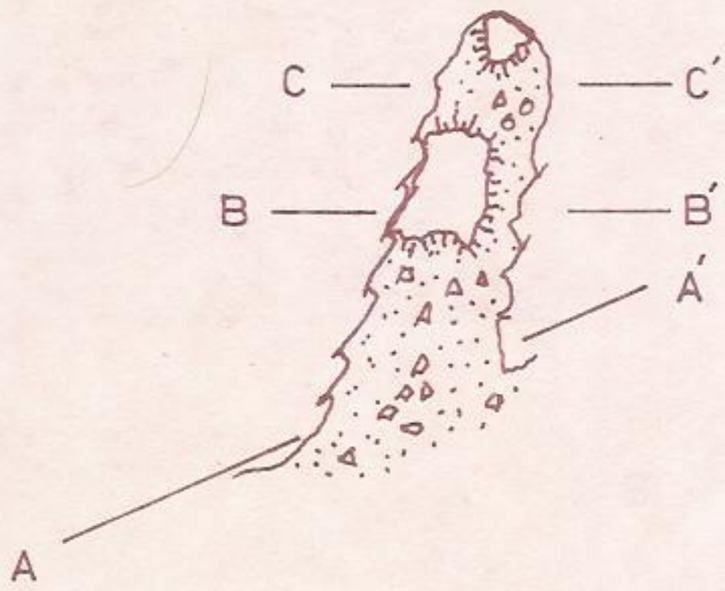

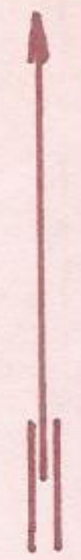

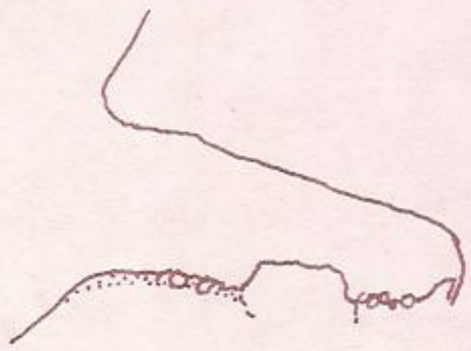

HOSSZMETSZET

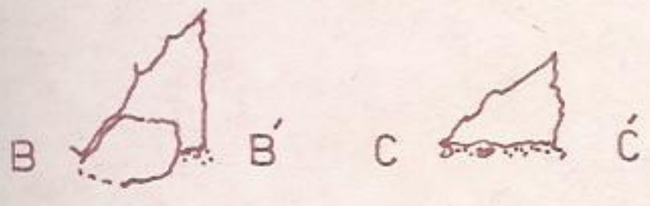

METSZETEK

M=1:100

FELMÉRTE és RAJZOLTA: KOCSIS Antal 1988. 10. 29.

NAGY-TISZTAI-SZIKLAODU

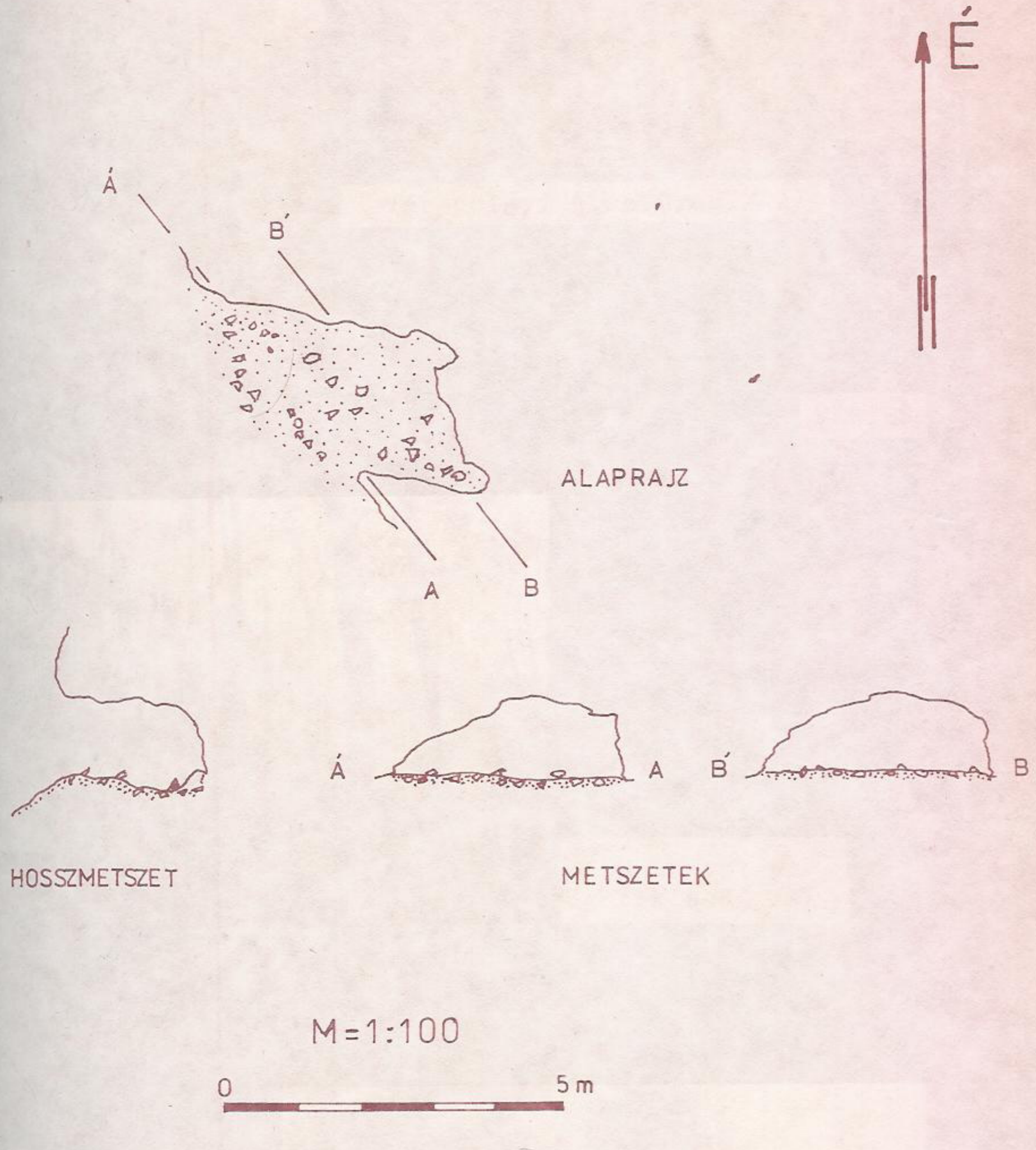

M=1:100

0 5 m

FELMÉRTE, RAJZOLTA: Kocsis Antal 1988. 10. 29.

Vár-völgyi 4.sz.üreg /KA/

VÉRTES

Buhin-völgyi-
sziklaodú /KA/

Melegesi-sziklahasadék környezete /KA/

VÉRTES

Melegesi-sziklahasadék közelről /KA/

Nagy-tiszlai-sziklaodú /KA/

A Nagy-tiszlai-sziklaodú belseje /KA/

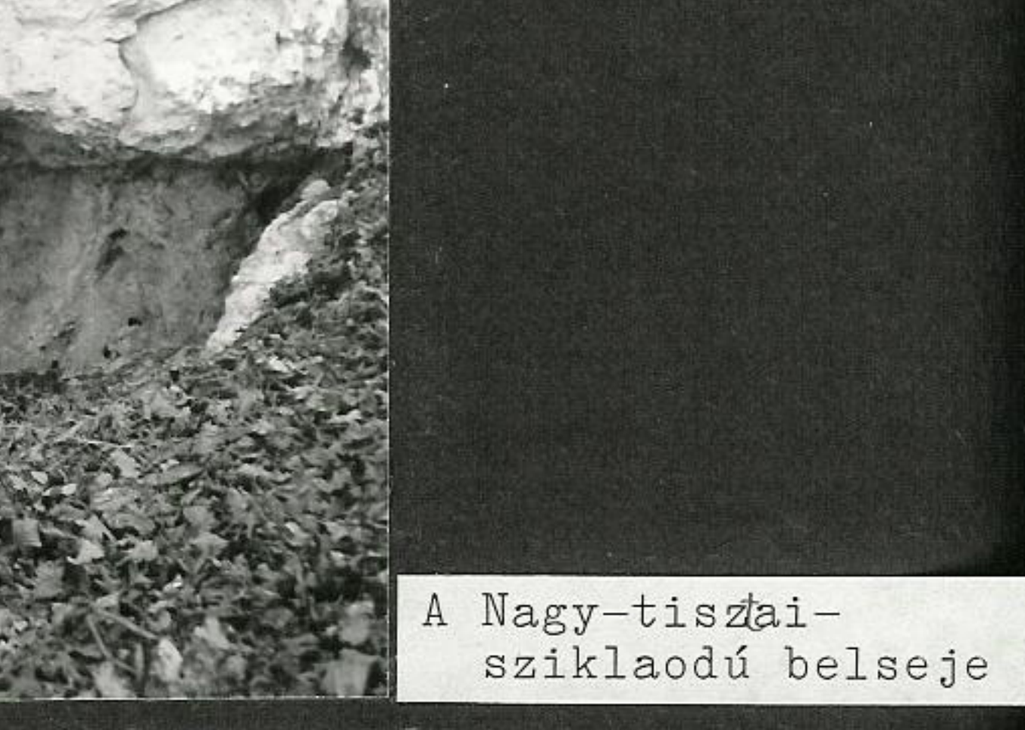

A Nagy-tiszlai-sziklaodú részlete/KA/

VÉRTES

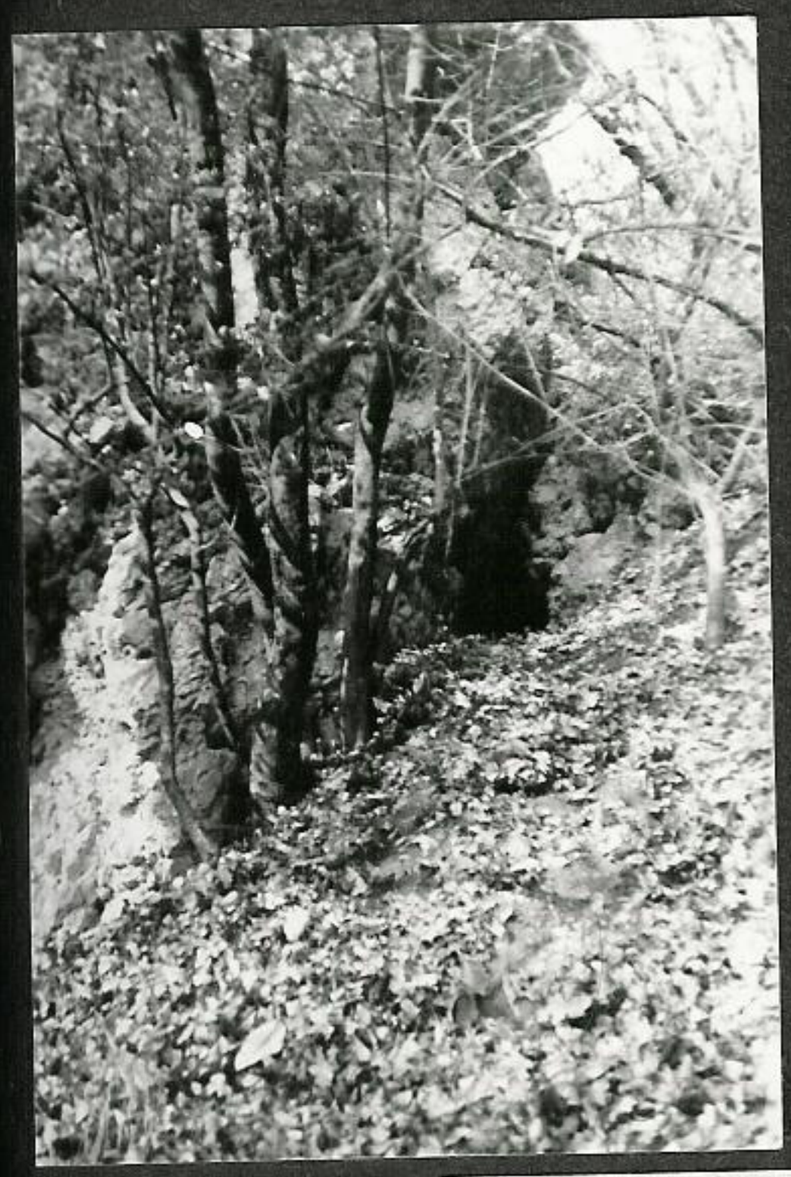

Nagy-Széna-hegyi-Kőodú /KA/

ahasadék

Képek a Mészáros-hegyi-
sziklahasadékról /KA/

-
belseje /KA/

VÉRTES

Mészáros-hegyi 1.sz.üreg /KA/

KAZAY ENDRE
BARLANGOK

Mészáros-hegyi 2.sz.
üreg képei /KA/

Mészáros-hegyi-
sziklaodu /KA/

ITERHAS ISTVAN:

MAGYARORSZÁG NEMKARSZTOS BARLANGJAI

Magyarországon napjainkig 200-nál több nemkarsztos barlangot ismertünk meg. Ezek az ország szinte minden hegyvidékén előfordulnak, a vulkánikus kőzetek /bazalt, andezit, riolit, gejzirit stb./alkotta negyekben épp úgy .mint nemokkában. konlomerátumban egy mészcsillámpalában. Különösen sok van belőluk a Bakonyban /47 db/, Mátrában /21 db/ .

A magyarországi nemkarsztos barlangok nagyságban ugyan nem versenyezhetnek a karsztbarlangokkal, hisz közülük a legnagyobb is csak 230 m-es /Csorgó-lyuk/, de genezisük sokfélesége és betogazatuk változatossága igen sokszínűvé teszi a barlangok e csoportját.

A vulkanikus kőzetekben, bár kisebb arányban, előfordulnak posztgenetikus barlangok. Egyszerű, szabályos alakú gázhólyag az oszlopos-üreg /2 m/ a Balaton partján levő szigligeti Vár-hegy bazaltjában, vagy a Samsonházi-hólyagbarlang /3 m/ andezitben. Egy komplikáltabb a két egymást követő kiömlés határán keletkezett gázhólyag sorozat, a vízalatti Halász Árpád-barlang /72 m/ Kab-hegyen. Ismerünk gáz- és gőzrobbanás hatására alakult barlangokat a Tihanyi -félszigeten a Gödrösi -explóziós -barlangot /16 m/, Salgótarján város közelében a Kis-kői-barlangot /30 m/, a Baglyas-kői-bazaltüreget /13 m/ és a mátraszőlősi Függő-kői-barlangot /3 m/.

Sokkal több posztgenetikus barlang fordul elő a magyarországi vulkánikus kőzetekben. Egyrészük a láva kőzetre települt bazaltok alkotta fennsíkok peremével kötődik és az ilyen hegyek sajátos denudációjával függ össze. A bazalttakaró alatt kisajtolódással, lineáris földalatti erózióval, karsztosodással, deflációval anyagtalany keletkezik és ebbe szakadozik bele a bazaltperem barlangokat alkotva. Legszemléletesebb példái az ilyen barlangoknak a Bakonyban vannak , úgymint a Remete-barlang /40 m/ a Tatika-hegyen, a Pokol-lik /51 m/ a Bondoro-hegyen, a Vadlány-lik /24 m/ a Kovácsi-hegyen, de e csoportba tartozik Magyarország egyetlen jégbarlangja, a Sárkány-barlang is a Szentgyörgy-hegyen.

A törések menti elmozdulással és felnyílapodással keletkeztek a legnagyobb nemkarsztos barlangok. Riodácittufában alakult a Csorgó-lyuk /230 m/ a Mátrában, bazaltban képződtek a Bakonyban a Fülöp-bazaltbarlang /151 m/, a Medves-Ajnácskői-hegységben a Kőlyuk-kői-hasadék barlangjai /300 m hosszú 5-10 m mély nyílt hasadék több 20-50 m-es barlanggal/,andezit agglomerátumban jött

letre a Vasas-szakadek három barlangja / együttes hosszuk 58 m/
:Pilis-hegységben.

Kötömbök egymásradólásával keletkeztek az albarlangok . Ezek
Magyarországon csak kisebb üregeket alkottak / a Kovácsi-negyen.
:Tatikán, a Kis-kőn stb./.

Kimallással szintén csak kisebb barlangok keletkeztek mind a
vulkanikus kőzetekben, mind homokkőben, konglomeratumban. Kvar-
citból alakult a Velencei-hegységben a Likas-kő /ez a legrégeb-
ben említett nemkarsztos barlang -1925/, bazaltból a Somlo-hegyen
levő Sziklakonyna , homokkőben a Kali-medence Kő-hegyének bar-
langjai és a Mecsekben a Jakab-hegy barlangjai,konglomeratumban
az Ajka-hegy barlangjai.

A deflacio eresz jellegu barlangokat szolgaltat, ilyen a
Tihanyi-félszigeten a bazalttufa és gejzirit határán alakult
Kyereg-hegyi-eresz vagy a Csernat-hegységben a homokkőben képző-
dött / majd az ember által tovább alakított/Kishartyani Kő-lyuk.

Genetikailag külön csoportot képeznek a gejzíritbarlangok.
Ezek részben szingenetikusak a forráskürtőjük 'bélését vagy a
központi üreget körulfogó forráskupot tekintve és részben poszt-
genetikusak, ha a lúgosan oldott fülkéiket, falfelületuket néz-
jük. A Tihanyi-félszigeten 40 gejzíritbarlangról tudunk. A leg-
jelentősebbek a Tihany falu központjában levő Forrás-barlang ,
a Csucs-hegyi-forrásbarlang, az Aranyház üregei.

Asványi képződmenyeket elsősorban a vulkanikus kőzetekben
keletkezett barlangokban találtunk. Ezek egyrészt a barlangot
befoglaló kőzet asványainak különböző kristályai, másrészt a bar-
langot korábban kitöltő oldatokból, vagy a jelenleg is szivárgó
vizekből váltak ki.

Napjainkig a nemkarsztos barlangokból 13 növényfajt és 53
állatfajt sikerult meghatározni. élővilágunk összetétele hason-
lít a karsztbarlangok biotopjához , de nagyobb arányban tornul-
nak elő bennük a penicillinek és a lepkék. A történelem során
emberi szállásnelynek, menedékhelynek, eddigi ismereteink
szerint a kapolcsi Fokol-lik szolgált,amely a neolitikumtól a
közelmultig többször is benépesult.

Magyarország nemkarsztos barlangjainak jelenlegi kutatásával
a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulaton belül egy külön
team, a Vulkánszpeleológiai Kollektiva foglalkozik .

Esztermas Istvan

A PULAI GEJZIRKUPOK

A Balaton-felvidéken a pulai olajpalaval kitoltott maar jelle-
gu tufagyuru belsejeben SOLTI /1981/ gejzirkupot mutatott ki.
A gejzirkupot magam is megtekintettem es azt a Solti altal leir-
takkal megegyezonek talaltam. Tovabba talaltam egy masik, az iro-
dalomban eddig nem emlitett gejzirkupot is Pula tersegeben. A
gejzirkupok kurtoi voltakepp barlangok /ESZTERMAS 1987/, ezert
is tekintek megkulomboztetett figyelemmel rajuk.

A Soiti-fele gejzirkup Pulatol a Tapolca felé vezeto muut
eszaki oldalaban van,a falu nyugati szeletol kb.700 m-re /Solti
szerint ezt 550 m-nek adja meg,valoszinuleg a terkeprol legvonal-
ban merve/ egy eszak felé kiszogazo szekerut torkolataban.A krater-
kup a kornyezo terszinbol mintegy 10 m-re emelkedik ki.Kozel sza-
lyos csonkakup alaku dombot alkot.A 15-20 fokos emelkedesu domb
tetejen 5-6 m atmeroju, nagyjabol kor alaku krater talalhato. A
krater perneme kb.1 m szeles, mar csesze nem fuggo sziklakbol allo
gyuru alaku fal.Maga a krater jelenleg a peremetol szamitva 1 -
-1,5 m melysegu tal alaku demelyedes fakkal es bokrokkal surun
benove.

A krateperem falat porozus gejzirit alkotja.Ettol lejjebb es
tavolabb, a lejtotormelekben lemezes gejzirit van keveredve vo-
roesbarna bazalttufaval és kekesfekete nolyagos bazalttal.A pulai
gejzirit jellegzetessege, melyben eltérest mutat a tihanyiaktol,
hogy kovaanyagot alig tartalmaz, kémiailag meszes dolomitnak, ko-
zettanilag forrasdolomitnak neveznetjuk.Mind a bazalt/és tufaja/,
mind a gejzirit felso pannon koru, az un. 3. ciklusbeli / Unio
wetzleri-vel jelzett szint/ képzodmeny, ami fiatalabb mint a
kornyeken altalanosan elterjedt 2. ciklusbeli / Congeria bala-
tonica-val jelzett szint/ bazalt és bazalttufa/SOLTI 1981/. Ez a
fiatalabb bazalt csak a gejzirkup kozvetlen kornyezeteben ismert.
Letet annak koszonheti, hogy a ratelepedett gejzirit megvédte a
lepusztulastol.

A Solti-féle pulai gejzir is csak idoszakosan mukodnetett
mert az olajpalat,/alginitet tlepito maar to vize a vizsgalatok
szerint atlagosan 13-14 fok lehetett/HAJOS 1976/.A furasok csak
harom aragonitos retteget mutattak ki,tehat csak ezek ulepedése-
hez emelkedett /az aragonit kristalyosodasahoz szukseges/ 29 fok
felé a maar to vize/SOLTI 1981/.

Az altalam talalt gejzirkup mar teljesen szét lett verve.fel-
szinét evenként szantassal aprítjak tovabb.A kup maradvanya Pu-
lától 2 km-re van a Tapolca felé vezeto ut mellett, a 25-os

kilométertáblával egy vonalban. Az útról északi felé térjünk le, haladjunk át egy keskeny megmővelt földterületen az Eger-patakig. Átkelve a patakon egy nagyobb tábla szántóra / a Nagyvárkonyi TSz tulajdona/ érünk. A felénk eső részen kicsiny, enyhe lejtoju szabályos dombot látunk . Ez a domb a gejzirkup maradványa. Betakarítás után, az uj vetés kikelése elott már a távolból is látszik , hogy a domb felszínének a szine eltér a környezetétol. A környéket itt löss és vele keverten teraszkavicsok /homok, aprószemu kavics/ fedik. Ez a szürkéssárga aprószemcsés anyag elut a domb kövés felszínétol.A kövek nagysága a dionyitól a futball-labda nagyságáig terjed . Keverten egyesen fordul elo köztük porózus és lávaias gejzirit, vörös és fekete szinu.tömör vagy hólyagos bazalt, illetve egy sárgás metamorf karbonátos kőzetféle. E kőzetek erősen hasonlítanak az előbb már leirt gejzirkup köveinez. A hasonlóság-és az, hogy csak ezen a szabályos kis domboon láthatók, kétséget kizárólag bizonyitják, hogy egy gejzirkup maradványával van dolgunk. A kőzetek laboratóriumilag még nem lettek megvizsgálva, de összetevésztheto-en hasonlítanak a "Solti- féle gejzirkup kőzeteihez.

A két eddig megismert pulai gejzirkup egymástól mintegy 1000-1300 m-re van a tapolcai ut északi felen. Elképzelheto , hogy több kúp is van az egykori maar to medencéjében .Szpeleológiai szempontból az épebb. Solti-féle kúp feltárása látszik biztatóbnak, bár ennek a kurtője is teljesen feltöltött. A gejzirkupokban levo barlangok /kürtök, parazita járatok, oldott fülkék/ nem terjedelmesek . Méretuknél jelentosebb genomorfológiájuk és a kitöltodésükből kiolvasható kronológiai jellegzetesség /Esztermás 1987/ .

IRODALOM

ILLA B./1943/:Geomorfológiai megfigyelések a Balaton-felvidéken - Földr. Közl. Bp.p. 18-45

SZTERHAS I./1987/: A Tihanyi-félsziget barlangkatasztere - A Bakony természettudományi kutatásának eredményei 18. kötet, Zirc p. 1-84

AJOS M./1976/: A Pulai Pul-3. sz. fúrás felsőpannóniai képződményeinek Diatoma flórája - MÁFI évi jelentése az 1974. évről, Bp. p. 263-285

AMBOR-SOLTI /1976/: A Balaton-felvidéken és a Kemeneshátón feltárt felsőpannóniai olajpala - előfordulás földtani viszonyai - MÁFI évi jelentése 1974-ről, Bp. p.193-219

ONAI-SZENTES /1972/: Magyarázó Magyarország 200 000-es földtani térképsorozatához L-33-XII. Veszprém, Bp MÁFI kiadvány

OLTI G. /1981/: A pulai gejzirit -MÁFI évi Jelentése az 1979. évről, Bp. p. 241-247

SZTERHAS ISTVAN:

ADATOK A CSERHAT NEMKARSZTOS BARLANGJAINAK ISMERETEHEZ

A Magyar Karszt- es Barlangkutato Tarsulat nemkarsztos eredetu barlangok kutatasara alakult teamje,a Vulkanszpeleologiai kollektiva evi munkatervenek megfelelően elkezdte a Cserhat nemkarsztos barlangjainak megismeresét,kataszterezését.Az irodalom 8 nemkarsztos barlangról tesz tobb-kevesebb említést a negységben. Kulonboző turistaterkepeken tovabbi ket barlangjelzést találhatunk. A barlangok említett szaman tul terepbejarásainkon meg hatom, eddig sehol nem publikált, ujabb barlangot találtunk.tovabbá megallapitottuk, hogy az említettek közul narom ureg mesterseges - tehat nem barlang /erre reszben az irodalom is utal.Igy jelenleg /1988-ban/ a negységben tiz nemkarsztos barlangról tudunk /illetve narom nem karsztosodo kőzetben készitett, de a turisztikai kőznyelvben barlangnak nevezett mesterséges uregről/. Tizennarom uregből natot reszletesen atvizsgáltunk,egyet felulvizsgálatosan, tovabbi otot meg nem kerestünk föl, egy korabban ismert barlang pedig megsemmisult.

A Cserhat körulhatárolása a földrajzi irodalomban / Hunfalvy, Holnoky, Lang,Bulla stb./ nem egységes.Eltérés abban mutatkozik, hogy a Gödöllői-dombságot és a Karancs - Medves-hegységet/más elnevezés szerint: Medves - Ajnacskői -negység, Fulekí-hegyseg,illetve Karancs - Sátor/ a Cserhathoz soroljak - e, vagy nem. Mi a szpeleologiai szempontokat előterbe helyezve a földrajzi körulhatárolásnak a Hunfalvy-, illetve a Bulla-féle változatat fogadjuk el, miszerint nem tartozik a Cserhathoz a Karancs - Sátor és a Medves - Ajnacskői-negység, de része a negységnek a Gödöllői-dombság. A negység északon, a magyar-csehszlovák határon tul a Gaba-volgyig /Dolina Baba/ terjed, igy nem fogadjuk el a nivatasos csehszlovák terminologiat sem, mely Cserhatnak/Cerova vrchovina/ nevezi a Karancs - Sátor és a Medves - Ajnacskői - negység nyugat szlovakiai reszet.

A Cserhat barlangkataszterileg negy teruletre lett osztva:
5100 Gödöllői-dombság /szpeleologialilag inpotens terület/
5221 Naszály /karsztos rog/
5222 Csővar - Nézsa /karsztos rogok/
5223 Salgótarjan / homokkő és andezitbarlangok/

A nemkarsztos barlangok szempontjából viszont csak a 5223-as teruletnek van jelentősége.

A középső és felső oligocen idején sekélytengeri üledékként keletkezett a Cserhat homokköveinek /es homokos agyagmárgainak/ egy része. Ez a sekélytengeri üledékképződés athuzódott az alsó miocénbe is. Előbb glaukonitos homokköveket, kavicsot lerakva, majd később megindult a szénképződés is. A tenger regressziója a miocén vulkanizmusának első jeleivel párosult alsó riolittufát

retegezve a nomakos, agyagos, kavicsos es barnakőszenes uledék
közé.
A hegység fejlődésének legintenzivebb szakasza a helvét es tor-
ton határán indult az o steier hegységképződéshez kapcsolódó
vulkanizmussal. kezdetben középső riolittufát szolgáltatott,
majd nagytomegu andezitet, andezittufát. Az andezit és tufaja
több szakaszban elsősorban részvulkani tevékenység során került
a felszinre, több helyen rétegződést alkotva, masutt dejkekként.

A Cserhát általános vulkángeológiájával többen is foglalkoztak
/LANG 1967, NOSZKY 1940, SCHAFARDZIK 1892./ és néhány kistájjal
részletesen is / HAJNOS 1923, NOSZKY 1914, SZEKELY 1954, VENDL
1933, VITALIS 1915/, de elfogadható részletességgel még ma sem
ismerjük a hegység vulkángeológiáját. A korábbi munkák mind-
egyike megegyezik abban, hogy a Cserhátban csak piroxénandezitek
különböző változatai vannak. Magunk viszont terepbejárásunk so-
rán olyan barlangot befoglaló, óde piros szinu kőzetet találtunk,
amit nem minősithettünk piroxénandezitnek. Az ebből vett mintát
Kemecz Ernő professzor volt szives megvizsgálni és az ő elemzése
alapján oxi-amfibolandezitnek tartjuk /részletesebben majd a
Függő-kői-barlang leirásanál foglalkozunk vele/.

Az explozios, erupcios vulkani tevekenység már a történai e-
melet közepére befejeződött. A vulkanizmus folytatását a poszt-
vulkani jelenségek /fumarolák, meleg vizek feltörése/ jelentették.
Ezekkel a jelenségekkel egyidőben a tenger ismét jelentős teru-
leteket öntött el és a felső tortonban több helyen is tetemes
vastagságu lajta mészkövet rakott le, majd a szarmatában édesvi-
zi mészkövek keletkeztek.E mészköveket az utóvulkáni tevékenység
némány helyen átkovásitotta /olykor jaspist, kalcedont alkotva/.

A Cserhát vulkángenetikailag összefügg a Mátrával.attól morfo-
lógiailag csak a szarmatában tektonikusan keletkezett Zagyva-
völgy választja el /LANG 1967/, de nem függ össze a Karancscsal
és a Sátorral /ez utóbbiak alsó miocén kori lakkolitok, kőzetük
pedig gránátos biotit-amfibólandezit/ holott a morfológiai megje-
lenés ezt sugallja.

A Cserhát nemkarsztos barlangjainak vizsgálata a korábbi idők-
ben meglehetősen szegényes volt /kivételt képeznek a mészkőrögök
karsztbarlangjainak vizsgálatai/. A tíz ismertté vált barlangról
és három mesterséges üregről / eddig csak két tudományos munka
jelent meg /JÁNOSSY 1959, JÁNOSSY-KORDOS-KROLOFF 1983/,említés-
szerüen,vagy ismeretterjesztő jelleggel kilenc irás foglalkozik
velük, ezek közül is a legtöbb a mesterséges eredetü szentkúti
Kemete-barlanggal .

A következőkben leirást adunk a Cserhát tíz eddig ismertté vált
nemkarsztos barlangjáról - részletesebben az általunk is átvizs-
gált öt barlangról és az egy megsemmisült barlangról, valamint
ismereteinknek megfelelő vázlatossággal a még fel nem keresett
egy barlangról. Függelékként szólunk a három barlangnak titu-
lált mesterséges üregről is.

D U P L A - Ú R E G

Korábban publikálatlan üreg, terepbejárásunk során találtunk a Nyugati-Cserhát legészakibb részén, a Csúd-hegy /368 m/ keleti lábánál, a Kis Zagyva jobb partján, Sámsonháza közigazgatási területén közvetlen a falu belterületének északnyugati végén, szemben a természetvédelmi területté nyilvánított egykori sámsonházi kőbánya parkolójával található. Barlangkataszteri szempontból az 5223-as területhez tartozik. A Kis Zagyvától mintegy 9-10 m-es relatív magasságban /kb. 200 m tengerszint feletti magasságban/ kis kőfejtő tárta fel a kettős üreget. Kőzetanyagát tekintve alsó miocén sírre /echinoideás márgára, agyagra/ települt piroxénandezitben keletkezett az üreg, amely rétegeket lajtamészkő takarja be.

A valamikor egységes Sátoros /488 m/, Kerekbükk /365 m/, Határhegy /353/, Csúd /363 m/, Vár-hegy /279 m/ részekre tagolódott és délnek billent, amit a lajtamészkő pusztulása is szemléletesen mutat. A barlang feletti lajtamészkő egyes helyeken mészkőbreccsá .

A barlang felső üregének északkelet felé néző szája 90 cm széles és 40 cm magas. A bejárat 20 fokosan emelkedő kúszójáratban folytatódik, mely fokozatosan elszűkül, így csak 2,5 m-ig járható, bár részszerűen tovább is folytatódik. Falait rétegesen elváló andezit alkotja, melynek lepergett darabjai törmeléket képeznek a kúszójárat alján. Az alsó üreg a barlangméretet nem növeli, hossza csak 1,40 m, de tágasabb mint a felső üreg, hiszen a bejárat szélessége 90 cm, magassága 50 cm, a fülke belmagassága pedig 60 cm - tehát guggolva járható. Falai és kitöltődése hasonló, mint a felső üregé.

Keletkezését tekintve vulkáni kőzetben /piroxénandezit/ szingenetikusan alakult üreg. Morfológiájából és ásványkitöltődéséből ítélve robbanásos hólyagbarlang. A robbanás a még plasztikus kőzetet feszítette szét üregrendszert alkotva. Az üreg belső fala újraolvadt és ettől hagymahéjszerűen elváló rétegzettséget kapott a fala. Több helyen látszanak az újraolvadásból származó lefolyások, másutt pedig apró /2-3 mm-es/ ásványkivalások kis csoportokat képezve. A barlangot minden bizonnyal a kőfejtés tárta fel, majd annak megszűnte biztosítja megmaradását. A kis üregcsoportnak csupán a genetikája figyelemre méltó, de ez egyedként csekély jelentőségét
megnöveli az, hogy a méltán országos hírű, természetvédelmi területté nyilvánított sámsonházi kőbánya közvetlen közelében van. Jónak tartanánk, ha a TVT-t a barlang környezetével kibővítenék, így a kőbánya által feltárt igen látványos rétegeken túl bemutatható lenne az explóziós hólyagbarlang és a származata - csigabreccsa - valamint ez karpotlást is jelentene a bánya területén lefejtett egykori Sámsonházi-hólyagbarlangért.
A bejáratához /kúszásához/ legfeljebb elemlámpa szükséges.

SÁMSONHÁZA, KIS-ZAGYVA-VÖLGY

DUPLA-ÜREG

Felmérte: Eszterhás István 1988. augusztus 21-én

Tengerszint feletti magassága 200 m

Hossza: 3,90 m Mértek 1:50

0 1 2 3 m

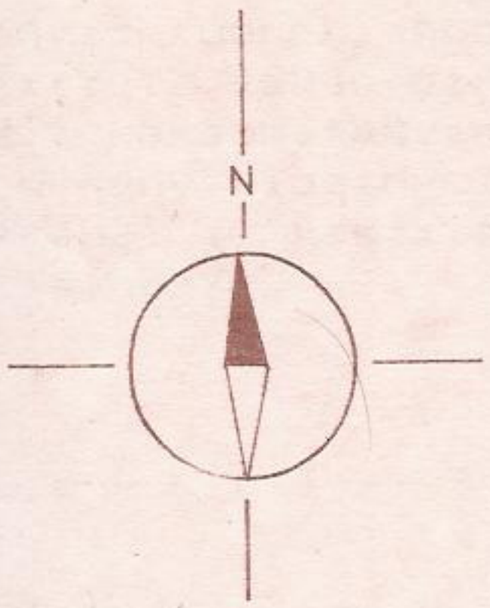

alaprajz

metszet

bejárati szelvény

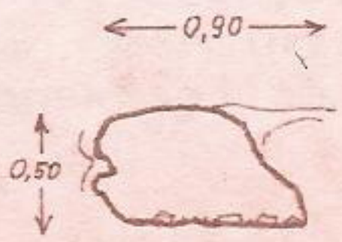

helyszínvázlat

Samsonházi - hólyagbarlang

barlang megsemmisült, 1966-ban az akkor még működő / ma ter-
vészetvédelmi terület / samsonházi kőbánya a kőfejtés során le-
rombantotta azt. A barlangról csupán SZENTES /1971/ rövid,fény-
képekkel is illusztrált leírásából tudunk. Az egykori barlang a
Cserhát Mátra nidjának nevezett régiben, a Kis-Zagyva bal part-
án, Samsonháza északnyugati szélén, a kőbányában volt, valószí-
nűleg egy magasabban fekvő művelési szinten. A terület barlang-
kataszterileg az 5223-as területhez tartozik. Szája nagy valószí-
nűséggel délnyugat felé nézett. Varga Gy. által készített fénykép
alapján a bejárat kb. 1-1,2 m magas 50-60 cm széles négyszög for-
májú nyílás volt, amit a kőfejtés tart fel. A mögötte lévő bar-
langról annyit tudunk, hogy fülkéje 3 m átmérőjű lehetett. A bar-
lang andezittufa fekün piroxénandezitben gázrobbanással keletke-
zett. Falait karbonátásványos kivalások borították. A barlang
közelében néhány kicsiny /decimáteres méretű/ hólyagüreg is volt
ezek egyikéről is készített fényképet Varga Gy. az említett mű
illusztrálásához/.

F U G G Ő - K Ő I - B A R L A N G

ővid elnevezései: Mátraszőlősi-sziklaüreg, Mátraszőlősi-kőfülke,
átraszőlősi Függőkői-barlang

A barlang a Nyugati-Cserhátban a Nagykő-tető /551 m/ és Mátra-
szőlős falu között félúton lévő kisebb névtelen hegy /398 m/
délkeleti lábánál, az időszakos Hévíz-patak völgyében,a Függő-kő
sziklá nyugati tövében van. Barlangkataszteri felosztás szerint
az 5223-as tájegységbe esik. Mátraszőlősről megközelíthetjük a
piros jelzésű turistautón a falu nyugati szélén lévő vízmúbe
foglalt Meleg-forrás mellett, majd a felhagyott faluszéli bányán
áthaladva. El nem téveszthető támpont,hogy utunk a faluszéli bá-
nya területén a vízvédelmi támfalrendszer boltíves kapuján halad
át.A kapun túl a piros jelzésű turistaösvény balra elágazik, mi ví-
zszint jobbra a jelzetlen szekerúton, párhuzamosan a Hévíz-patak
folyásával menjünk és mintegy 800 m út megtétele után elérjük a már
nem művelt un. Vöröskő-bányát . A bányát balról, a patakvölgy
felől megkerülve jutunk az alsónyló 10-12 m magas Függő-kő szik-
lafala alá.A Függő-kő tövében nyugat felé néz a barlang szája, me-
lyet meredek hordalékkúpján közelíthetünk meg a patakmeder felől.

A barlang befoglaló kőzete ude nusvörös színű kiömlési kőzet.
Kőzet építi fel az egész Függő-követ és a szomszédos Vöröskő-
bánya jelentős részét / a bánya másik részén világos-szürke
andezittufa van/. E kőzet semmiképpen illett bele abba a képbe,
amit általában a Cserhát kiömlési kőzeteiről írtak /Lang 1976,
LÓCZY 1940, SCHAFARZIK 1892, VENDL 1933, VITÁLIS 1915/, de
még a barlangról írt korábbi konkrét leírásba /JÁNOSSY-KORDOS-
KOLOPP 1983/ sem - mármint, hogy ez piroxénandezit, illetve
andezittufa és annak agglomerátuma lenne. A kőzetmintát a

MÁTRASZŐLŐS, HÉVÍZ-VÖLGY

FÜGGÖ-KÖI-BARLANG

Felmérte: Eszterhás István 1988. augusztus 21-én

Tengerszint feletti magasság 290 m

Hossza: 3,75 m Mérték 1:50

eszprémi Vegyipari Egyetem kivalo szaktekintelyével. Nemecz
ná tanszékvezetá egyetemi tanarral vizsgáltattuk meg, aki
sban a következöket közölte rola: "Kiömlesi közet. Sok u-
ges alapanyagban foldpát /plagioklasz/ és kevés kriesztoba-
t kristállyal. Készoen holyagos szerkezetü. A holyagurege-
t helyenként rialit vonja be. Az erösen vörös szin az üveges
zisban levö vastól ered, mely valószinüleg az olvadék gyors
hülése miatt nem tudott asványokká formálódni . Igy sajat
zikai /surüség, kemenység, szin,struktura stb./ vizsgálódása-
nk és Nemecz professzor minösitése után e közetet oxi-amfibol-
ndezitnek tartjuk. Ami azt is jelenti, hogy savanyubb es idö-
sebb a Cserhátban általánosan elterjedt különböző piroxénandezi-
knél.

A Fuggö-kö-barlang kb. 290 m tengerszint feletti magassag-
n van.Szája a vizszintesnez közelálló, enyhén lejtös rés.
lessége 3,80 m, átlagos magassága 0,70 m. A bejárati nyilást
patak az árvizek idején hordalékkal töltötte fel, igy nagyon
alószinü, hogy a szálkáfalak közti bejárat magassága 3 m kö-
ül lehet. A bejáratot egy alacsony /0,60 - 1,05 m/,széles
3,20 m/ lejtös pitvar követi, amely 1,5 m után a vakkürtös
ülkébe torkollik.A fülke alját az 1980-as évek elején paleon-
ológiai kutatás céljából kiásták /JÁNOSSY-KORDOS-KROLOPP 1983/,
gy a pitvartól 90 cm-es lépcsövel juthatunk le az aljára.
özzávetöleg 4-5 köbméter anyagot ástak ki a fülkéből. A beja-
t folytatásában a fülke 1,80 m-t halad befelé, szélessége
dig 4 m, magassága általában 2 m, a vakkürtönél 2,90 m.
fülke hátsó részén jól látszik, egy a bejárati nyílással pár-
uzamos törés, amely a vakkürtöt is metszi. A barlang eredeti
zegét a Heviz-patak hordaléka nozzavetöleg 1/2 - 2/3 - rész-
en kitöltötte. A barlang hossza kisebb /3,75 m /, mint a szé-
ssége/4 m/.

A barlang genetikájáról más a véleményunk, mint ahogy azt
ÁNOSSY-KORDOS-KROLOPP 1983-ban leirta. Ök a következöket irtak
genetikával kapcsolatban: "A barlang környezetének morfogene-
tikája feltételezi,hogy a Fuggö-kö vulkanikus eziritjének olda-
ában kialakult üreg a völgyfejlödés korábbi szakaszában,az
akori patak kanyarulatának erözios hatásaként alakult ki,majd
völgy devágodásával szárazon maradt.
A viszont szingenetikus üregnek tartjuk, mely a közet megszi-
árulásával egyidöben keletkezett gözrobbanás hatására.Az e-
özlos keletkezéssel nem lenet megmagyarázni a vakkürtö kiala-
ulását. Ami viszont döntö erv a szingenetikus keletkezés el-
fogadása mellett, az az asványi kivalások elhelyezkedése és
egyi összetétele/erröl az elöbb idézett mu szerzöi egyaltalan
em tesznek említést/. A barlang vakkürtéjében és a déli falon
kulcsszen a demélyedésekben /3-5 mm nagyu, 1 mm szélés kis
unkó formáju ásványkivalások vannak. Ezen ásványi képzödmények
zont hianyoznak a nordalék kiszallitása után szabadda vált
ebb részek falarol - nyilvan nordaléktelepedés sodorta azokat
a, vagy a maradékot az ásatás során tisztitották le. Az ásva-
yi kivalásokat szintén Nemecz Erno elemezte és a következöket
onta roluk:

Felületi bevonat,oldatból történt kiválással. A röntgenfelvételeken az alapkőzet ásványai is megjelennek. Így a keverék összetétele a következő: sok amorf anyag, kevés kvarc, földpát, kalcit és gipsz.Utóbbi másodlagos ásvány.
Tehát, az ásványi képződmények közel egyidősek a befoglaló kőzettel.Ebből arra következtethetünk, hogy az üreg a láva megszilárdulásának stadiumában gázrobbanással keletkezett, melyet a feltörő forró oldatok kitöltöttek és belőluk a fentebb említett ásványok váltak ki a falra.

A barlang száraz és poros, hőmérséklete csak kevéssel tér el a külszinitől.Élővilágából néhány rovart/szunyogokat, pókot, százlábuakat /észleltünk.Bejárásához elegendő egy elemlámpa.

A barlang ásatása során / JÁNOSSY-KORDOS-KROLOPP 1983/ a felső fulkét szalkőfenékig /1,8 m mélységig !/ kiásták, a törmeléket átvizsgálták.Kb. 50 cm-es mélységben éles diszkordancia felületet találtak. A felső réteg humuszban gazdag,őskori cseréptöredékeket, megmunkált kőszilánkokat, sőt fémdarabokat tartalmazó rész. A benne talált kagylót /Unio sp./ valószinüleg az ember hozta ide, mert a környéken nincs olyan terület,ahol a kagyló megélhet. E felső rétegből csak a ma is élő gerinces fajok maradványa került elő. Az alsó réteg tömör szerkezetü sárgásbarna szinü lösszes törmelék. Benne a felső pleisztocén hüvös éghajlatot türő fajoknak leletei kerültek elő. A bükki lelőhelyekkel ellentétben itt gyakoribb a sarki hód /Lagopus lagopus/, mint a havasi hód /L.mutus/. A pocokleletek alapján meg lehetett határozni a kitöltődés időszakainak átlaghőmérsékletét is/ a kitöltődés kezdetén 14,9 C fok, ami fokozatosan nőtt az 50 cm-es szintig, ahol 11,9 C fok majd ezt követően erős felmelegedés következett 17,7 - 18,9 C fok-ig/. A barlangi ásatás során 53 puhatestü és 34 gerinces lett meghatározva. A faunaelemek alapján úgy tünik, hogy a középső würmtól napjainkig gyult a kitöltés és a sziklaüreget időiglenes tanyahelyének a különböző korok emberei is használták.

A kismeretü barlangban 3-4 ember bivakolhat. Jelentősége viszont ezen messze túlmutat. Befoglaló kőzete és ásványkiválásai a korábbi irodalomban ismeretlenek voltak. A gázrobbanásos kialakulás, bár más barlangok esetében is előfordul, de oxi-amfibolandezitben nem találtunk korábban még ilyen genezisü barlangot hazánkban. Jelentőségét fokozza még az ásatási leletek alapján megismert képe.

S Á R K A N Y F Ú R D Ő - B A R L A N G

Korábban publikálatlan üreg. Ribár Balázs helyi lakos /Ecseg, Ribártanya, más néven Szigethi-malom/ útmutatása alapján találtunk rá, elnevezését is tőle hallottuk. Tehát,a környék lakói korábban is ismerték, de sem a szakmai, sem az ismeretterjesztő /turisztikai/ irások nem említik. A Nyugati-Cserhát Bézma-Tepkecsoportjában, a Magas-/392 m/ és Közép-hegyet /413 m/ elválasztó

ECSEG, CSERKÚTI-VÖLGY (EGRES-VÖLGY)

SÁRKÁNYFÜRDÖ-BARLANG

Felmérte: Eszterhás István 1988. augusztus 20-án

Tengerszint feletti magasság 240 m

Hossza 2,05 m Mértek 1:50

0 1 2 3 m

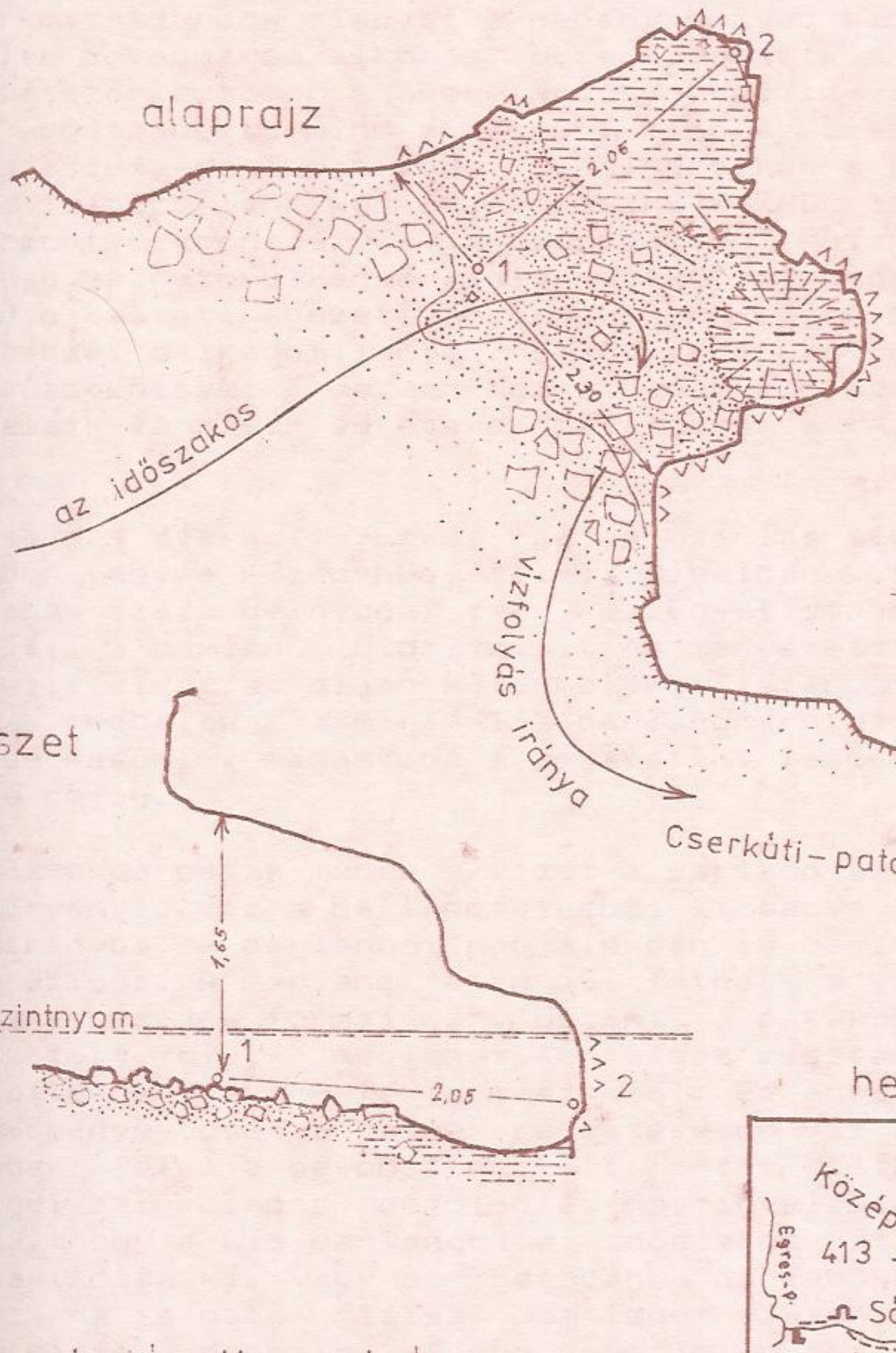

helyszínvázlat

bejárati szelvény

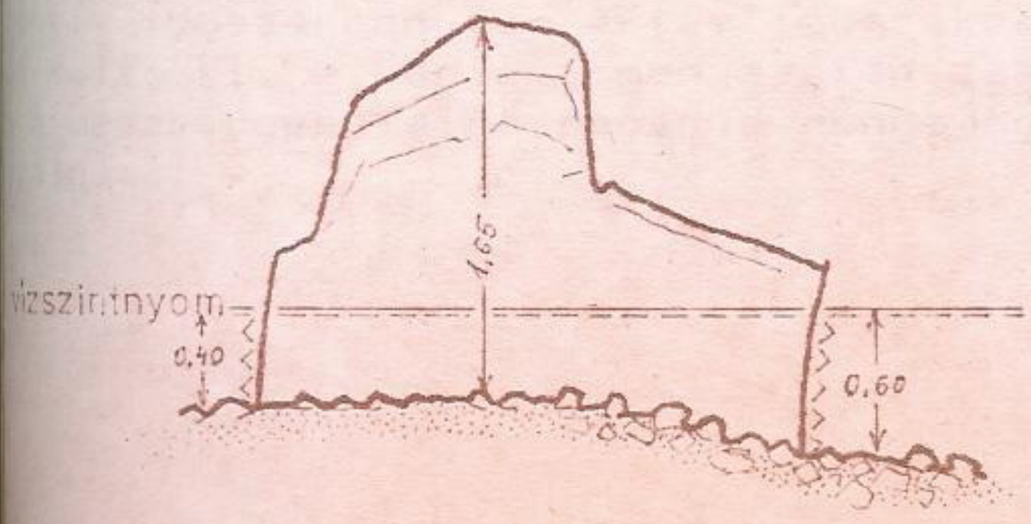

serkuti- /vagy Egres -/patak volgyeben. Ecseg kozigazgatasi
eruleten talalnato az 5223-as barlangkataszteri teruleten.
egkozelitheto Ecseg felol a Zsunyi-patak volgyeben, a kek +
elzesu turistauton eszak fele a Kibartanyaig /Szigetni-malom/,
innen pedig balra /eszaknyugatra/kell elterni a Cserkuti-volgy-
e vezeto szekerutra. A szekerut a Magas-hegy oldalanak aljan
alad es a Kibartanyatol kb. 2 km-re atvag az idoszakos vizu
atak tulso felere, a Kozep-hegy oldalaba.Az ut patakmedren
alo atvagasanak kozvetlen kozeleben, a sziklas patakmederben
alaljuk a barlangot, hozzavetoleg 240 m tengerszint feletti
agassagban.

A Cserkuti-szurdok alapjat a nehany helyen kibukkano felso
elvet silir agyagmarga alkotja, erre telepszik a bazalthoz ha-
mlo sotetszurke tomor szovetu prioxenandezit- valtozat,az
olvinos augitandezit mind a Nagos-, mind a Kozep- hegy fele,
ajd andezittufa es ismet andezit, mindezeken a Kozep-hegy volgy
ele nezo felsobb lankakon lajta meszko /VENDL 1933/. A Bezma-
oke-csoport kozpontja volt a csernati vulkanizmusnak. A nagy-
terjedessu sztratovulkanra lajta meszko telepedett,a szarma-
kban pedig osszetaredezett a korabban egyseges hegy mikozben
gyes darabjai delre billentek. Ezert van, hogy a regi vulkani
egy maradeknegyei eszaknyugati oldalukon meredekek, delke-
ti oldalaik lankasak es ezeken talalhatok a lajta meszkarete-
ek is.

A barlang a Cserkuti-/Egres-/patak sziklas medrenek egyik
anyareben van, a Kozep-hegy felsoli oldalban. 2,30 m szeles,
,60 m magas szaja delnyugat felé néz.Egyetlen befelé lejtő
ulkebol all a barlang. Oldalfalait es menyezetet szalbanallo
ugitandezit alkotja, aljan kotormelékes iszapos nordalék van.
ppen csak meghaladja a minimalis barlangmeretet, hossza 2,05 m,
elessege hasonlo, magassaga a bejarattol lepcsozetesen alacso-
odik 80 cm-ig.

Az idoszakos patak medre a vizet a barlang szajanak vezeti,
ajd az orvenylo viz a barlangfulkebol kicsapva folytatja utjat
folyasiranyba. A barlangot napjainkban is boviti a patak ol-
alazo eroziója. A barlang falan jol lathato a vizallas nyoma
eszes dekergezodés formajaban. Ugyanis a patak-bar andezit-
iklak kozott folyik- meglehetosen magas mesztartalmu a kor-
veket foltokban takaro lajta meszkotol. Ez apro todros szurke
eszkepzodmenyek csak a falnak rendszeresen viz ala kerulo re-
ben vannak, felul a bevonat nelkuli, sotét szalkás andezit lat-
zik. A helyszin alapos morfologiai megfigyelésebol arra kovet-
eztetunk, hogy a kis barlangot az idoszakos patak oldalazo ero-
ioja alakitotta ki, vagy pontosabban a barlangkepzodésnek ez a
egutobbi /ma is hato/ fazisa. Nem lenet viszont kizarni azt,
ogy egy masfele genezisu kisebb ureg jelenlegi tovabbfejlodése
A barlang, mivel patakmeder falaban van, meglehetosen nedves
aktiv idoszakban is- aktiv idoszakban pedig narmadaig, felig
i tolti ki. A barlang menyezeten csak néhany szunyogot lattunk.
a meszkerges falra ragadva rengeteg ures tegzes-epitmeny
alalhato.

·talon a 5-6 mm nagyságu un.babházai vannak a Beraeodes minuta
ajnak, az alsónajlo részeken, a barlang alsónak kövein egy na-
gyobb /2-3 cm-es/ kömorzsakból épult tegezei vannak a Stenophy-
lax stellatus fajnak.
naktiv időben a barlang mindenféle segédeszköz nélkül megte-
ntető. Kicsiny helyi jelentőségu üreg.

B U J A K I - H A S A D É K B A R L A N G

Egyenlőre igen keveset tudunk róla. Bujákon a helynévgyujtők
ősége /tanácselnök, nyugalmazott erdész stb./sem hallott
la még. Egyetlen vele kapcsolatos információnk JÁNOSSY /1959/
vid említésse, melyet a Barlangtani Intézet leltára is átvett
KORDOS 1984/ sem nagyja ki a felsorolásból.Helyét ugy jelölik
g. hogy " a Bujak melletti Pappenheim féle kőfejtőben " van.
barlang jellegére utal az a mondat, hogy " Vizszintes elválasi
ok mentén keletkezett hasadék ".

B E R C E L I - H E G Y I - Ü R E G

Eddig még nem kerestük fel, csupán OZORAY /1960/ munkájában
lálunk róla néhany mondatot. " Alkarsztos földalatti erózio ál-
i keletkezett a Cserhat Berceli-hegyének K-i oldalában a hel-
et slir 350 m magasban egy szakadék fejénél 0,5 - 1 m széles,
0 m mély aknat találunk.Zápor utáni viz mosta ki, bar nagyon
sonlit a löszkarszthoz, genetikájában nem az. " A Barlangtani
ntézet leltárában megjegyzésként még annyi áll, hogy " rövid
letu jelenség, valószinüleg már nincs is még. " A Berceli-hegy
roxénandezittakarója délkelet felé megbillent, nyugati és
eleti végen suvadások keletkeznek, mert a mély völgybevágódások
t érik el a hegylábat / LÁNG 1954/.

B E T Y Á R - B A R L A N G

Eddig még nem kerestük fel, a megjelent kiadványokban /a ka-
ncs, a Mecsek és a Mecsek-Borsodi-dombság 1:50000 Turistatérképe
82, FANCSIK 1988/ pedig igen kevés információ van róla. A tu-
istatérkép csak a hozzávetőleges helyét adja meg Szupatak köz-
gazgatási területén, a Meszes-tető /422 m/ nyugati oldalában,
lamint a nevét közli. FANCSIK /1988/ ismeretterjesztő cikkében
lán e barlangra utal a következő mondat: " Az ut a fennsíkról
zmosásos mészkőhasadékon keresztül vezet vissza a templomhoz,
közben egy kis mészkőbarlang teszi még vadregényesebbé a tájat.
fenti információból nem lehet egyértelmüen eldönteni, hogy nem-
rsztos vagy karsztos barlangról van-e szó, hisz FANCSIK /1988/
ásában szereplő " mészkőbarlang " nem biztos, hogy azonos a
ristatérképen jelzett barlanggal. A Meszes-tetőt ugyanis sirrés
épült piroxénandezit, ezen lajta mészkő, majd homokos agyag-
rga és szarmata édesvizi mészkő rétegei épitik fel. Hogy a
rlang melyik kőzetben, milyen hatásokra keletkezett azt csak
y terepbejáráson történő azonositással fog kiderülni./Lehet,
gy a " Béla-barlang " megnevezés is rá vonatkozik./

CSAPÁS-TETŐI-BARLANG

Még nem sikerult felkeresni a barlangot. Csak a turistatér-
pek /Mátra 1:40000 Turistatérképe 1980, Szatmári 1982-es uti-
lauzának 165. oldalan közölt térképvázlat/ utalásaiból tudunk
etezéséről. A Samsonháza és Szupatak között levő Csapás-tetőn
358 m/ jelzik a turistatérképek/ de nem azonos ponton!/
Csapás-tető sliriből, riolittufából, lajta mészkőből és homokos
agyagmárgából épul fel. A barlang pontos nelye és genezise e-
gyenlőre ismeretlen előttünk.

KŐLYUK

Egyéb elnevezései: Kishartyani Kőlyuk, Remete-barlang,
rvölgyi Remete-barlang, Kő-völgyi Kőlyuk.

A barlang az Eszaki-Cserhatban, a Pilinyi-Etesi-dombságon,
shartyan közigazgatási területéhez tartozó Kő-völgyben, a
rek-hegy /276 m/ délnyugati falában van. Barlangkataszterileg
5223-as területhez tartozik. Megközelitheto Kishartyanból a
shartyan felé vezető uton. Menjunk a falu déli széleig, a teme-
lig,itt a műutból balra/K-re/agazik el az egynyomsávos aszfalto-
ti ut a Kő-völgybe. A kő-völgyi uton párszáz meter után elérjuk
Sz állattarto telepét /ezen tul mar nincs szilard burkolata
utnak/, majd athaladva a majorságon rövidesen a kőlyuk-oldal-
k nevezett sziklafal tövébe érünk, hol asztalokkal, padokkal
egitett turistapihenőt találunk. E felett kb. 20 m-es magas-
ban /270 m tengerszint feletti magasság/ található a barlang
szinte függőleges homokkőfalban. A fal tövétől a barlanghoz a
homokkőből faragott korlatokkal biztositott lépcső vezet.
Kőlyuk-oldal és környéke, benne a barlanggal 12.o ha-os terme-
etvédelmi terület - Nógrád megyére jellemzően - mintaszeruen
ndezve és tajékoztato táblákkal ellátva.

A Pilinyi-Etesi-dombság jellemző kőzete a felső oligocén
homokko. A Kerek-hegy Kő-völgy felé eső un.Kőlyuk-oldalát is e
zet epiti fel. A morzsalékosabb homokkövet 2-3 m-enként ke-
nyebb, ellenállóbb, 8-10 cm vastag agyagmárgarétegek tagoljak.
homokkőnek megvizsgáltuk a mésztartalmát, ez az egyéb összet-
vők/kvarc, csillám stb./ mellett 32 százalékot tett ki. E
homokkóves domvidék tektonikusan erősen megdolgozott. A fel-
tabdalt rögök többnyire megbillentek, aszimmetrikus völgyeket
kotva, ilyen tektonikusan preformált aszimmetrikus völgy a
rlangot magába foglaló Kő-völgy is. A Kerek-hegy és a tőle
rvölggyel elválasztott Sóshartyani-hát észak felé billent,
gy azoknak déli oldala meredek, az északi lankásabb. A Kőlyuk-
dal a Kerek-hegy déli oldalán levő tektonikus vetősik maradványa
lyat a deflácio alakitott tovább.

A barlang bejárata délnyugat felé néző, 7,30 m széles, 3 m
gas nyilas. Ezen kivül még két ablaka tekint a völgyre.
bejárat és a mögötte levő csarnok egy része az egykori terme-

KISHARTYÁN, KŐ-VÖLGY

KÖLYUK

Felmérte: Eszterhás István 1988. augusztus 21-én

Tengerszint feletti magasság 270 m

Hossza: 27,50 m Mértek 1:200

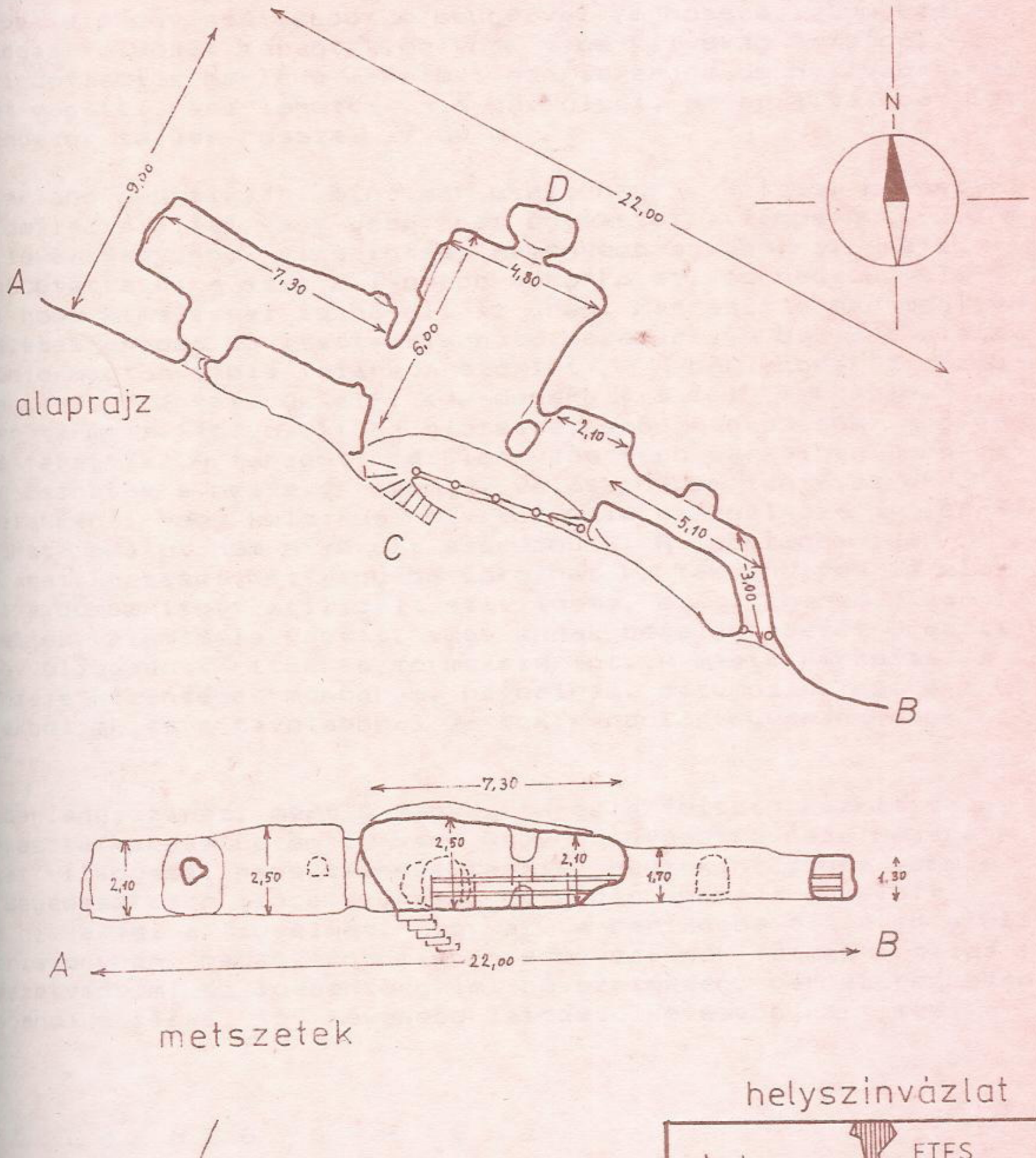

metszetek

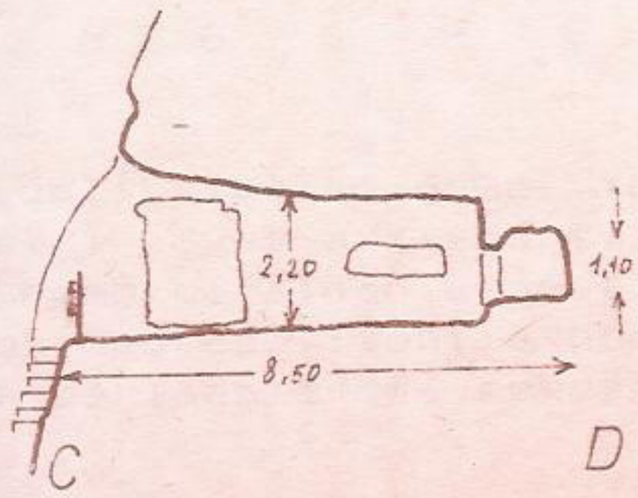

helyszínvázlat

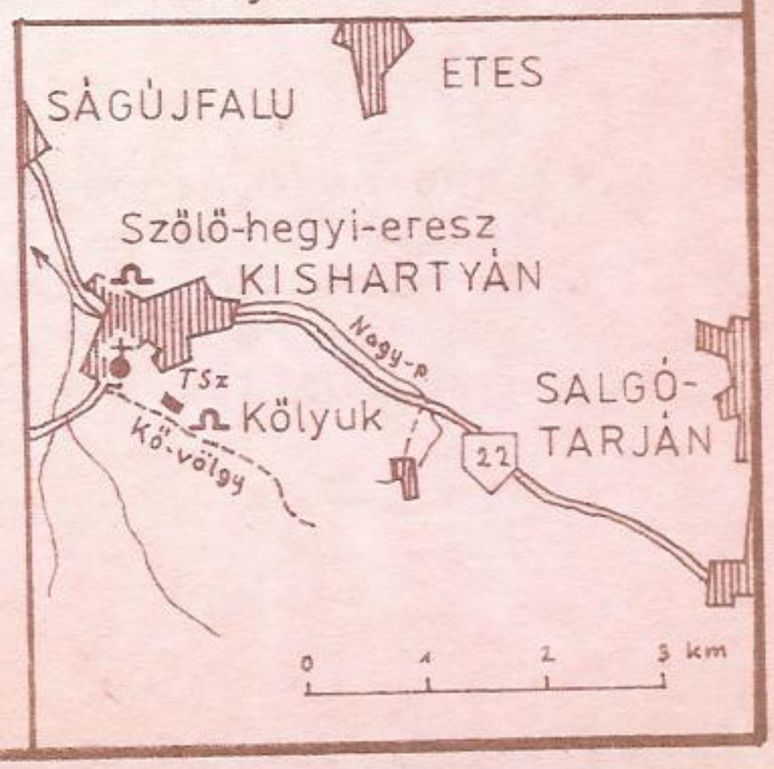

tetes /deflacios/ üreg maradvanya, melyet aztan az emberek bő-
itettek, faragtak tovabb. A bejarat mögött van a barlang legta-
sabb resze, ez egy 6 x 4,80 m-es alapteruletu, atlagosan
,20 m magassagu resz. Ennek hatso falaba mélyitettek egy
20 x 180 cm teruletu, 1,10 m magas fulkét. A csarnokbol balra
yilik egy 7,30 x 2,20 m alapteruletu, átlagosan 2,30 m magas-
gu terem, a völgy felé néző, 1 m átmérőju majdnem kerek ablak-
al.Jobb felé egy szélesebb/2m/beugróval 7m hosszu,1,10m széles
,7m magas folyosót faragtak,melynek vége kilyukad a falból.Az
eredeti deflacios barlang méreteit nem ismerjük,de nyilvan a mai
ejarat mögötti rész lehetett - a jelenlegi, ember által bővitett
végrendszer teljes hossza 27,50 m.

A barlang genetikaja, mint mar utaltunk rá, kettés. Eredeti-
g a deflacio által vajt üreg. Két egymástól átlagosan 2-2,3 m
ivol levő, nagyjából vizszintes, keményebb agyagmargas reteg
ul koptatta ki a szél a lagyabb nomokkavet, de nagyon valo-
inu, hogy kimalassal is bővult az üreg. Masreszt a már meglevő
ermeszetes üreget bővitették lakható méretüre. A barlang alatt
evő informacios tábla felirata szerint " A barlangban a közep-
orban laktak, a tatárok elől ide menekult a falu lakossaga ".
üreg termeit, folyosoit szogletesre, embermagassagnak megfe-
elore faragtak. A faragott felulet védettebb sarkaiban több ré-
egben láthatók a meszelés nyomai. Valószinünek tünik az üreg
emetelakként, vagy kultikus helykent valo naszn alata- bár erről
egbizhato adatot nem sikerult szereznunk. A legutóbbi idők
arcolasai, vésései két tipusba sorolhatók. Több helyen is elő-
rdul a domboritott stilizált szív forma, ez alignanem a kér-
ekbeliek valamiféle vágyat, vagy annak beteljesedését örökiti
eg egy elfogadott ritus es forma szerint. A masik karcolás, a
indenféle kézansegés monogram, névbeirás, datumozás, ezt a
ményekbeliek és a távolabbról jött kirándulók egyaránt meg-
eszik.

A barlang száraz, mert a menyezete és a felszin között több
izrekeszto margás reteg is van. Nagy délnyugatra néző bejárata
olakai világossá, napsütéssessé teszik. Megtekintéséhez semmi-
ele segédeszközre nincs szükség, de a barlangbejárat alatt
bla hivja fel a figyelmet, hogy a a barlangba tiz even aluli-
k,teriszonyban, magasvernyomasban szenvedóknek felmenni tilos !
ermészetvédelmi és idegenforgalmi nevezetesség, bár szerencsére
ropagandaja kicsi, igy kevesebb látogató kevesebb kárt tesz
enne.

S Z O L Ó - H E G Y I - E R E S Z

A korábban publikálatlan üreg, terepbejárás során akadtunk rá.
shartyán felől jövet a kishartyani Fő utca házsora mögött
evő meredek nomokkófalban üreget véltünk látni. A kertek mögé
érulve tudtuk megközeliteni a nomokkófalat, melyben aztán
egtaláltuk a barlangméretu ereszt. A falubéliektől tudtuk meg.

KISHARTYÁN, SZŐLŐ-HEGY

SZÖLÖ-HEGYI-ERESZ

Felmérte: Eszterhás István 1988. augusztus 21-én

Tengerszint feletti magasság 250 m

Hossza: 12,00 m Mérték 1:100

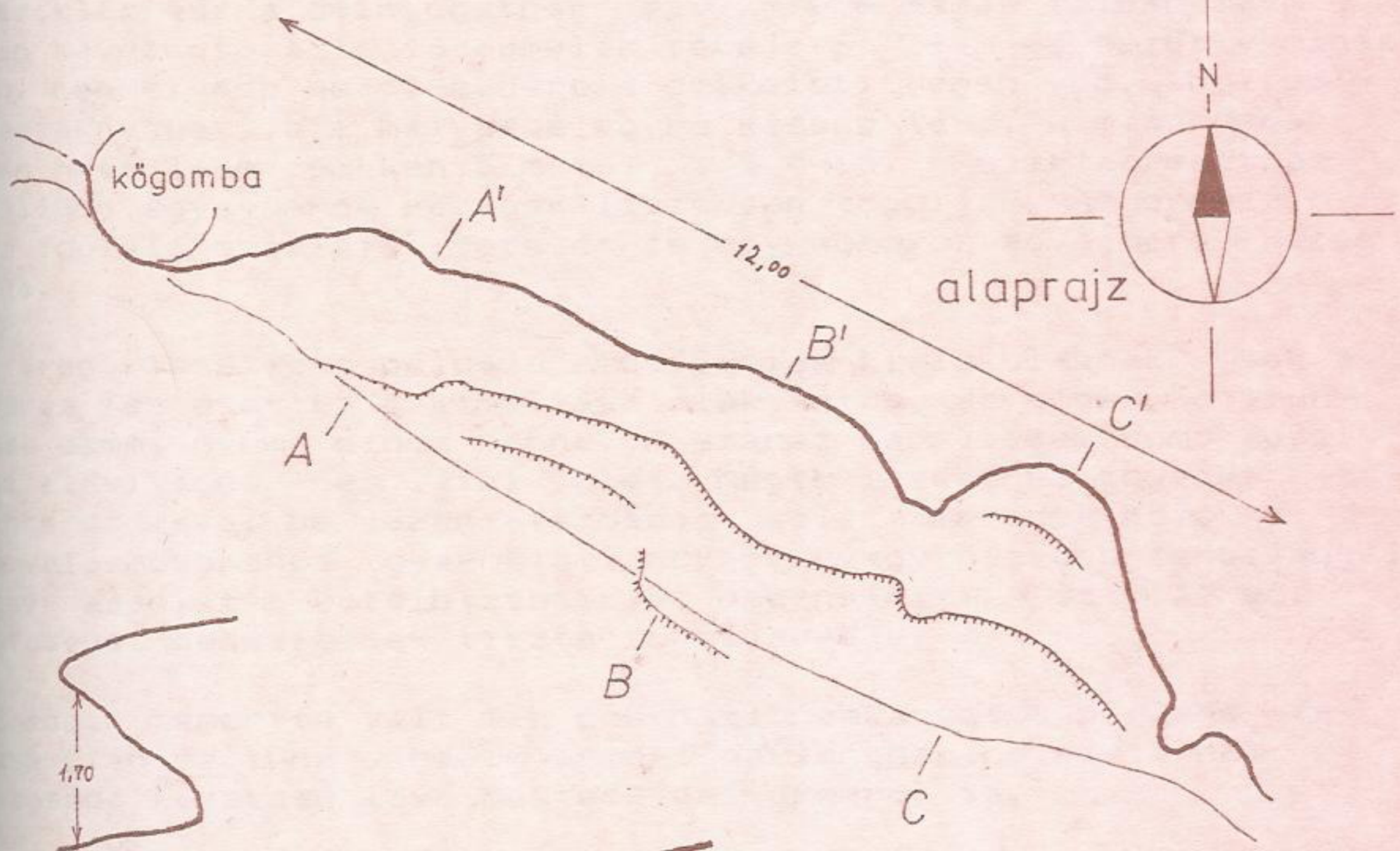

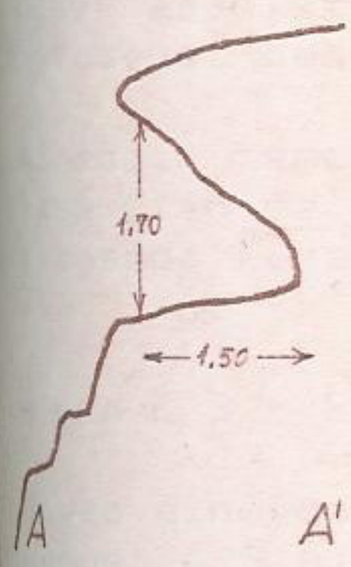

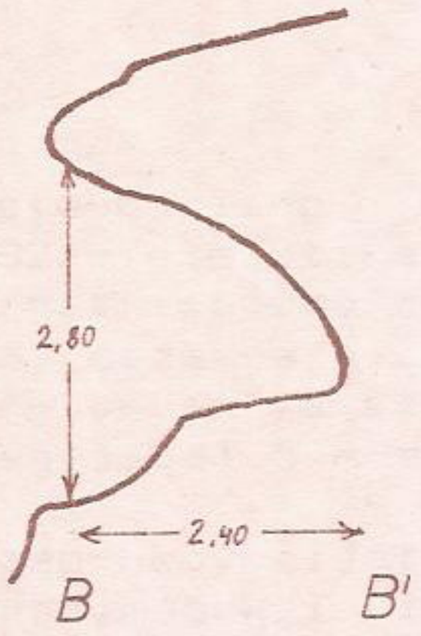

metszetek

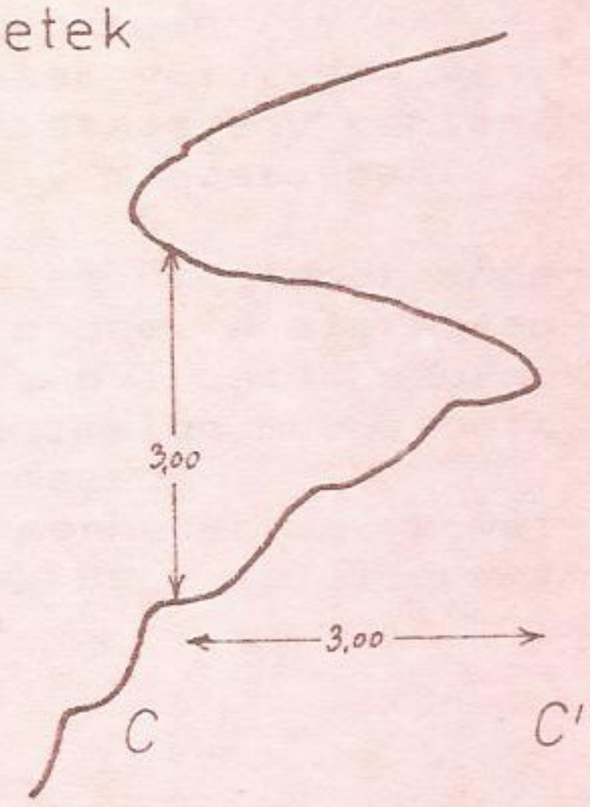

helyszínvázlat

ogy a házsor mögött /a falutól északra/ levő negyet Szálő-negy-
ek nevezik,amol régen tenyleg szőlőskertek voltak - ma pedig bo-
tos akácerdő és legelő. Földrajzi helye után mi neveztuk el
szálő-negyi-eresznek. A sziklaeresz kishartyanban, a Szálő-negy-
ek a kertekre-néző meredek falában kb. 250 m tengerszint fele-
ti magasságban, az 5223-as barlangkataszteri területen van.

A kőzete a felső oligocen /kattai/ glaukonitos homokkő agyag-
arga padokkal tagolva. Tektonikailag nasonló helyzetben van
int az előbb említett barlangnál a Kőlyuk-oldal. Ez a fal is
z északi fele megbillent-rog meredek déli oldala, melyet szintén
eszelverés dolgozott meg.

A sziklaeresz a délnyugatnak néző 7-10 m magas falban 12 m
összan követhető,a lejtőtermelék tetejétől 2-4m-es reletiv magas-
ságban. Legmélyebb beöblösödése a délkeleti végén van, ahol ez
m. északnyugat felé mélysége egyre kisebb lesz. A magassága
szintén hasonlóan csökken 3 m-től 1,5 m-ig. A sziklaeresztet az
ellenállóbb agyagmárga rétegek lépcsősen tagolják. Az eresztet
ogába foglaló sziklafal tetejét is egy homokos agyagmárga-réteg
lkotja.

Az üreg klasszikus példája a deflációs kialakulásnak. Csak a
zelverés /és esetleg a kimallás/ alakította, az ember kezemun-
kájának semmi nyoma nincs benne. A szaraz napsütéses homokkőzik-
en az elővilágnak nem látni jelét. Megtekintéséhez segédeszköz-
e nincs szükség, de józan óvatosság kell a meredek homokkő-
lon való mozgásnoz /gyakorlatlanoknak, vagy nagyobb társasággal
ávoknek ajánlatos kötélbiztositást használni/. A sziklaeresz
elentőségét genezisének tiszta formája adja.

Az eddig ismertté vált tiz csernáti nemkarsztos barlang tár-
galása utan szólunk a három ismert barlangnak nevezett nem
arsztosodó kőzetben levő mesterséges üregről is.

T Á K Á C S - P I N C E

Egyéb elnevezése: Remete-barlang
z üreget a SZATMÁRI /1982/-féle útikalauz alapján /p. 163-164/
erestük meg, mely a Csernát 1:60000 turistatérképén /1979/
s ábrázolva van. Ecsegtől északra a Zsunyipatak völgyében van,
c. 400 m-rel tul a Ribár-tanyán /a kék + turistaösvény mentén/
völgy jobb oldalában nagyjából 5 m-es relativ magasságban.

Befoglaló kőzete a közép-negy aljat képező szürkésfehér ande-
zittuf. Az üreg kéziszerszámmokkal kivésett pince. A szerszámok
yoma mindenutt kitünően látszik a falon. A Zsunyi-patak szurdok
ölgyének déli részén egykor a Takács-féle vizimalom működött.
malom, a lakás és a gazdasági épületek már megsem-
ültek, romjaik pedig éppen hogy csak felismerhetők.Jól követ-
ető viszont a malom felső csatornája és ennek hegy felőli part-
án a malomgazdasághoz tartozó pince.

ECSEG, ZSUNYI-VÖLGY (SZUHA-VÖLGY)

TAKÁCS-PINCE

Felmérte: Eszterhás István 1988. augusztus 20-án
Tengerszint feletti magasság 195 m
Hossza: 6,50 m Mérték 1:100

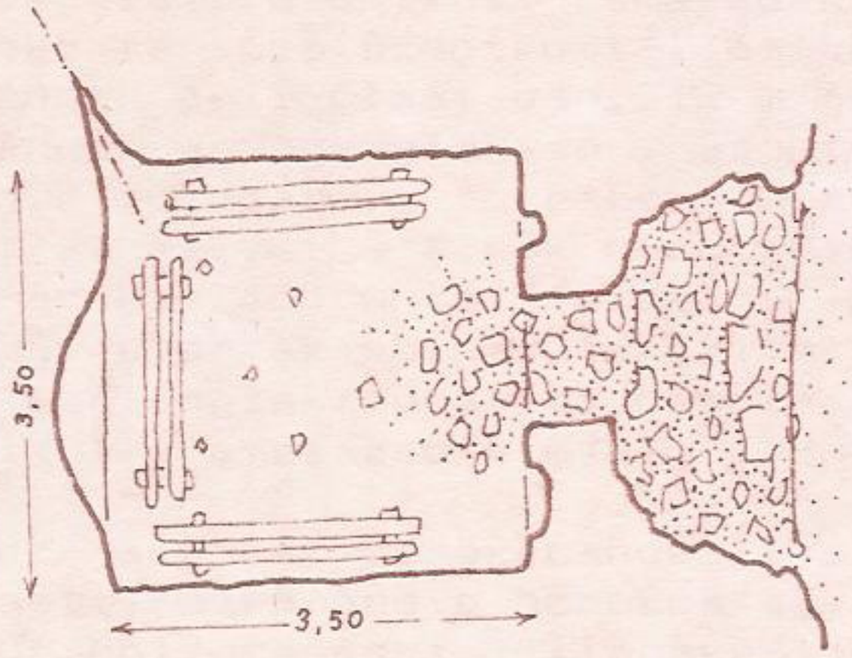

alaprajz

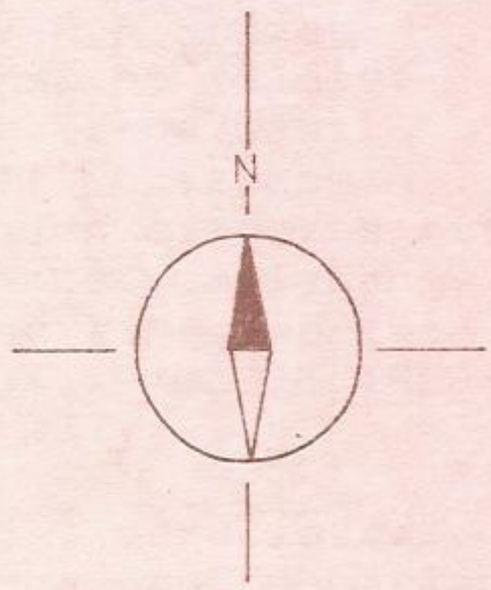

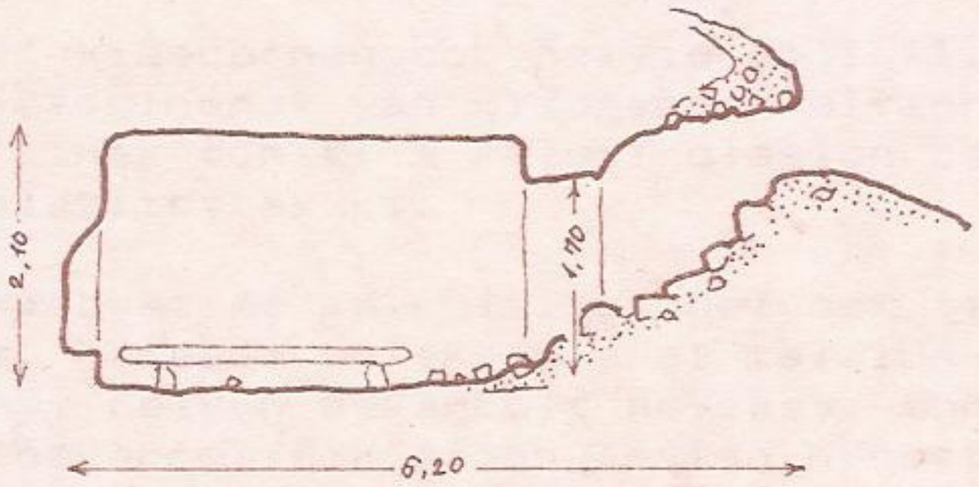

hosszmetszet

keresztszelvény

helyszínvázlat

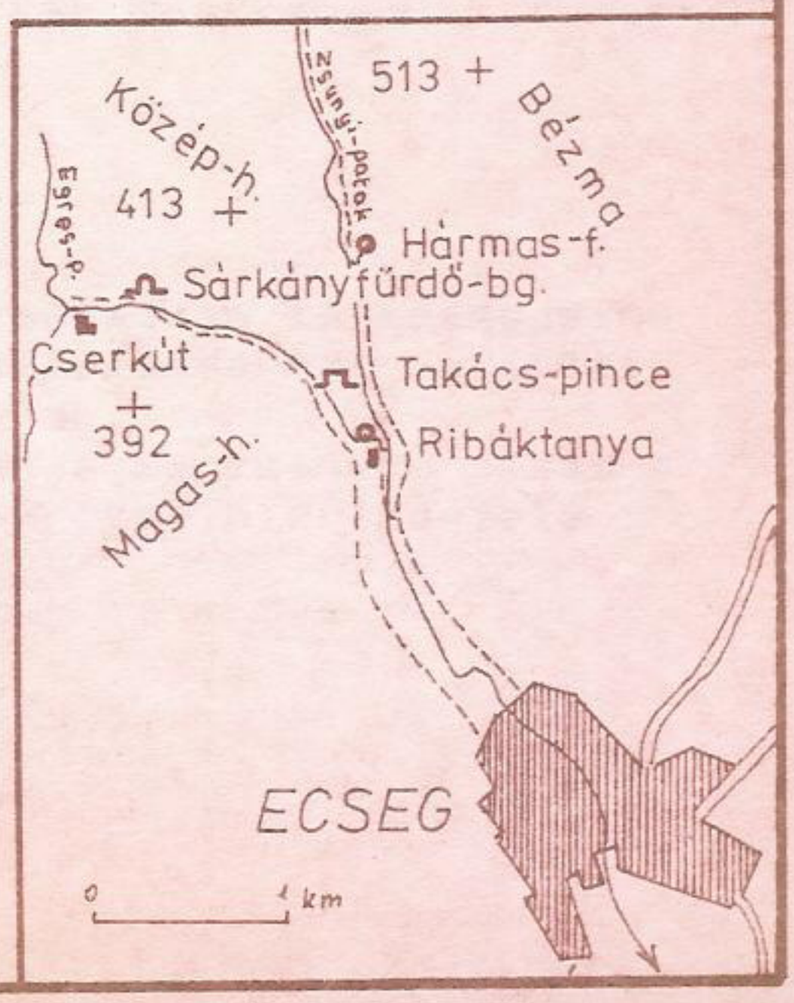

Az alacsony, félig beomlott bejárati rész után a boltíves, ...gyszög alaprajzu dince aranylag jó állapotban van. 3,50 x 3,50 ...es alapterületu, 2,10 m magas helyiségben padok vannak. Ugy ...nik,rendszeresen használt esőbeálló, illetve bivakoló hely ...kar 8-10 ember szamara is./Ez a magyarazata, hogy barlang ...nt került a turistatérképekre.

S Z E N T K U T I - R E M E T E L A K Á S O K

Egyéb elnevezései: Szentkuti-remetebarlangok,Béla-barlang. ...traverzelyhez tartozó Szentkuttól északra van a Meszes- ...to/421 m/, ennek déli oldalában,312 m tengerszint feletti ...gasságban vannak a Remetelakások. Szentkut a Szent László ...enda nyomán,a csodatevő források miatt vált országosan ...ert bucsujáró hellyé. A török nádoltság idején a Meszes-tető ...atti katlanban Ballagh Antal feldebrői plébános remetepap- ...nt épitett egy kis fakápolnát társaival, majd a Meszes-tető ...li oldalába barlanglakásokat és kápolnát vájt./FANCSIK 1988/ ...uregek állitólag a század elejéig lakottak voltak.

A Meszes-tető alapját piroxénandezit alkotja, erre lajta ...szká telepedett, ezen pedig homokos agyagmarga van. A barlang- ...kásokat ez utóbbi, tengeri liliomokról nevezetes agyagmargába ...ultak. Ma már nem lehet megállapitani, hogy eredetileg volt-e ...rmészetes üreg, vagy nem - ezért ugy kell tekintenünk, hogy ...lamennyi emberkéz alkotta helyiség.

Összesen hét kisebb-nagyobb helyiségből áll az üregegyüttes. ...ető nagyobb kápolnának van kifaragva /oltárral és feszülettel/, ...gy remetecellának tunik, a keleti oldalon pedig egy kisebb fülket ...lemhelynek alakitottak ki.

A Remetelakásokat ma is kultikus helynek tisztelik sokan. ...rgescsokrokat, halaadó emléktáblákat találunk bennük és szinte ...nden tenyérnyi helyen bekarcolt neveket, monogramokat, dátumo- ...t látunk. E bekarcolások a tanulatlan népréteg tagjaitól szár- ...znak, hisz a helyesirási hibák, betütévesztések legmeghökkentőbb ...eldainak tárháza az üregcsoport. Az üregcsoport bivakolásra is ...tunően megfelel. Befoglaló kőzetében pedig sok érdekes kövüle- ...t lehet találni /lábasfejüek, monaállatkák,tuskésbőrüek,tenge- ...i liliomok stb./

M A R T Ö N - L Y U K

Még nem kerestük fel,sőt helyével kapcsolatban is kétségeink ...nnak. BARCZA-THIRRING /1923/ szerint Balassagyarmat melletti ...rton-negyen mesterségesen kialakitott üreg.
...RDOS /1984/ pedig könyvének függelékében a Börzsönybe teszi a ...lyét. A Barlangtani Intézet leltára a Barcza-Thirring-féle ...ltozatot erősiti meg.

A Cserhát nem tartozott soha a barlangkutatás fő érdeklődési körébe. E dolgozat sem tudta bizonyára a hegység valamennyi nemkarsztos barlangját feltárni, de talán jó kiinduló pontot ad a későbbi kutatásokhoz. Az irodalomban eddig említett összes cserháti nemkarsztos barlangot tárgyaltuk. A jövő terepbejárásai során valószínű találunk még ilyen jellegű barlangokat,hiszen munkát megelőző turánk alkalmával is találtunk korábban nem említett barlangokat.

Érdes minuta bádnázai
Sárkány-fúrás-barlangból

Stenopnylax stellatus kőmorzsákból épült tegezei a Sárkány-fúrás-barlangból

I R O D A L O M

BALOGH és társai /1938/: Magyarázó Magyarország 1:300000-es földtani térképéhez - Földtani Intézet kiadványa Bp.

BARCZA - THIRRING /1923/: Budapest Duna-balparti környéke /Márton-lyuk/

DENES GY./1982/: A Börzsöny és a Cserhát barlangjai in Szatmári T.: Börzsöny, Cserhát útikalauz - Sport kiadó Bp. p. 59-68./Kályuk, Remete-bg./

FANCSIK J./1988/: Ahol szétnyíltak a hegyek - Búvár 9.sz. Bp. p.21-23 /Remete-bg./

HAJNOS R./1923/: Adatok a Kis Zagyva környékének földtani ismeretéhez Bp. p.1-8.

JÁNOSSY D./1959/: Neuere Angaben zur Kenntnis der postglazialen und holozanen Kleinvertebratenfauna Ungarns - Ann. hist.nat.Mus.Hung. 51.köt. Bp. p. 113-116 /Bujáki-hasadék bg./

JÁNOSSY-KORDOS-KROLOFF /1983/: A Fuggő-kői-bg. /Mátraszőlős/ felső-pleisztocén és holocén faunája - Folia Historico - naturalia Musei Matraensis. Gyöngyös 8. köt.p. 47-61. /Fuggő-kői-bg./

KORDOS L./1984/: Magyarország barlangjai - Gondolat Kiadó Bp. p. 290-291 /Sámsonházi-hólyag bg..Fuggő-kő-bg. Bercelli-hegyi-bg. Bujaki-hasadék bg.. Remete-bg./

LáNG S./1954/: A Csernát morfológiája /II.rész/ - Földr. ért. Bp. p.139-164

LANG S./1967/: A Csernát természeti földrajza - Akadémiai Kiadó Bp. p. 1-376

NOSZKY J./1914/: A Csernát középső részének földtani viszonyai - Magy.kir.Földt.Int. évi Jelentése 1913-ról Bp. 303-325

NOSZKY J./1940/: A Csernát hegység földtani viszonyai-Magyar tájak földtani leirása III.kötet. Bp.

NOSZKY J./1941/: Adatok az északi és középső Csernát geológiai felépitéséhez - Magy.kir.Földt.Int. évi Jelentése Bp. az 1936-1938. évekről I.köt.p. 531-545

OZORAY Gy./1960/:Nemkarsztos üregek genetikája magyarországi példák alapján - karszt és Barlangkut.T. Bp./jan-febr./p. 4-15 /Bercelli-hegyi-bg./

PÁSZTOR J./1929/:A Matra /Remet-bg./

POLGÁRDY /1943/: A Csernat-hegység kalauza Bp.

SCHAFARDZIK F./1892/: A Csernat piroxénandezitjei - Földtani Int. évk. Bp. IX.köt. p. 173-327

SZATMARI T./1982/: Börzsöny, Csernat utikalauz - Sport kiadó Bp.p.89.ló8 263-264 /Kályuk, Remete-bg. Takácspince/

SZÉKELY A./1954/: A Zagyva-völgy geomorfológiája - Földr.ért.Bp.p 3-25

SZENTES Gy./1971/: Caves Formed in the Volcanic Rocks of Hungary - karszt es Barlangkutatas Bp. p 117-129 /Sámsonházi-hólyagbg./

SZOMBATHY V./1970/: Mesék földje. A Kis-Zagyva völgye-Turista /jun/ Bp. p. 8-9 /Remete-bg./

VENDL A./1933/: A Csernat piroxénandezitjeiről - Math. és Term.tud. ért. XLIX.Köt. Bp. p. 504-561

VITÁLIS I./1915/: Adatok a Csernat keleti részének geológiai viszonyaihoz - Math.és Term.tud. értesitő XXXIII.köt. Bp. p. 561-576

CSERHÁT

Táborunk
Ecseg mellett /G/

A Sárkányfüdő
barlangja /G/

Függő-kői
barlang /G/

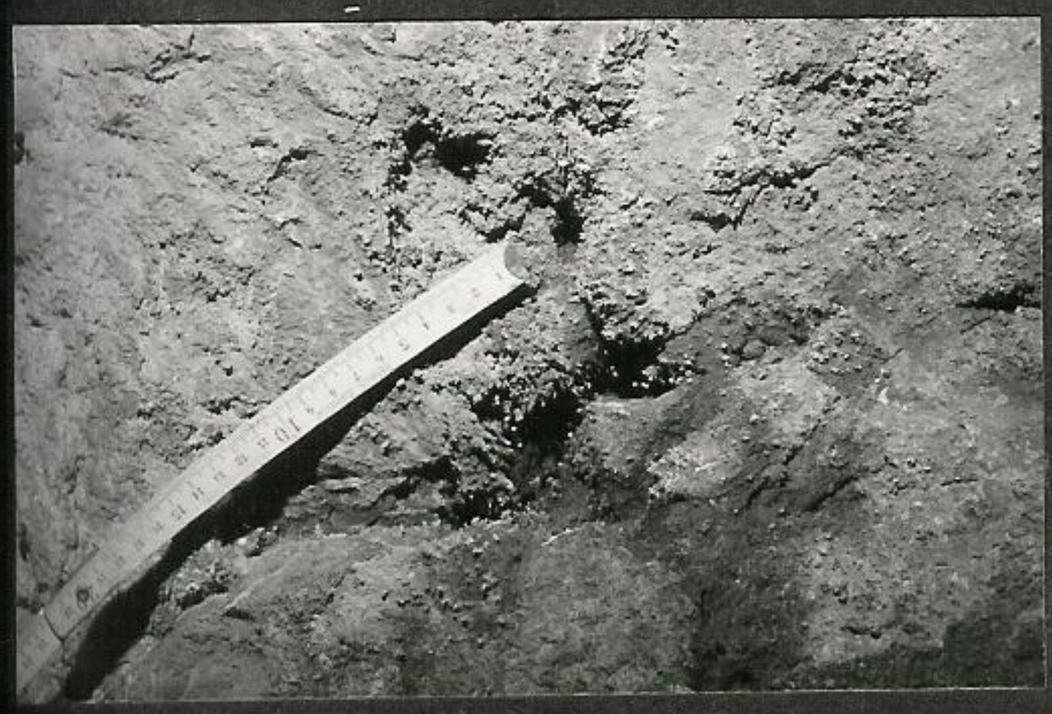

A Függő-kői-
barlang fala /G/

CSERHÁT

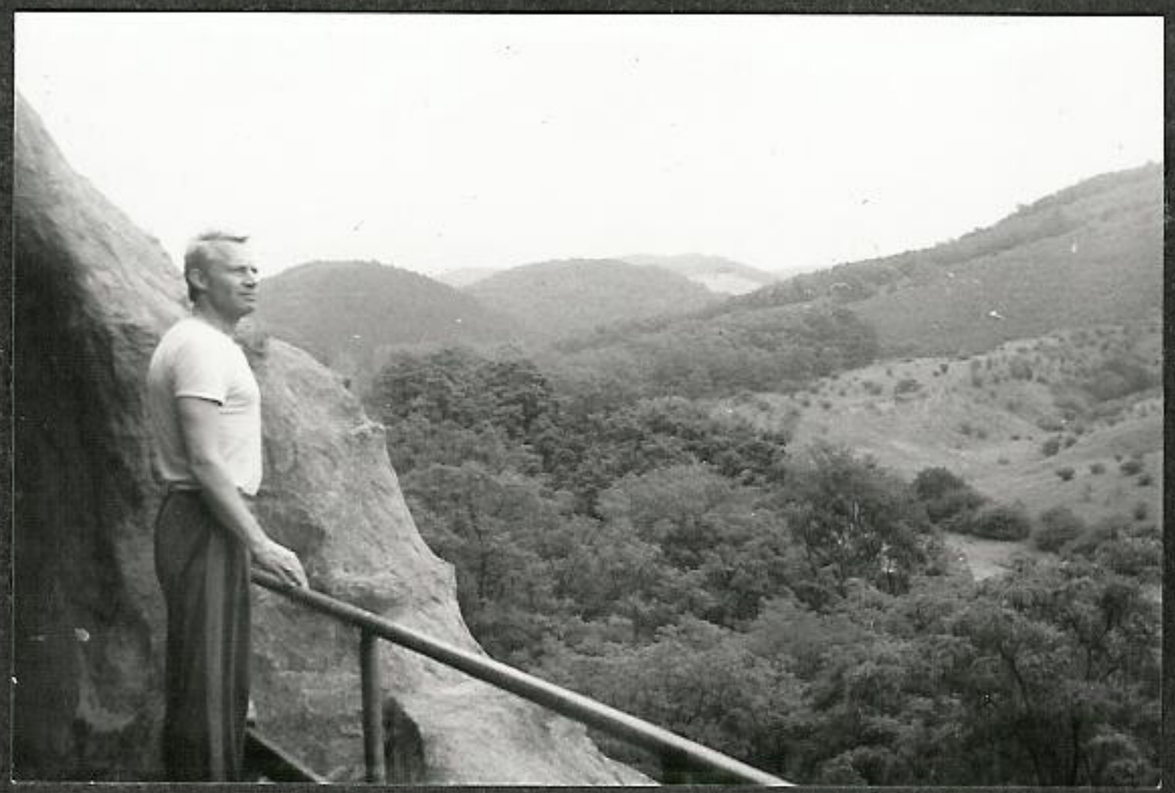

Kilátás a Kishartyán melletti Kő-völgy "barlangjából" /G/

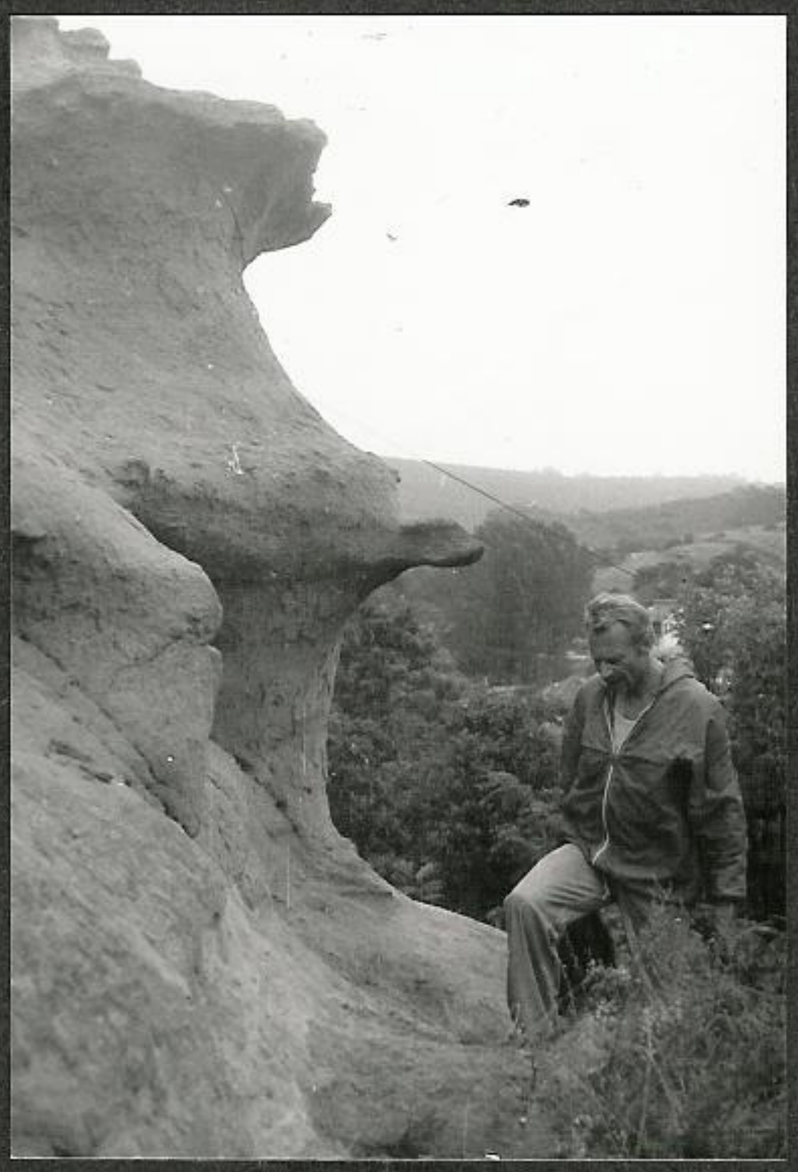

Homokkő alakzat Kishartyán felett /G/

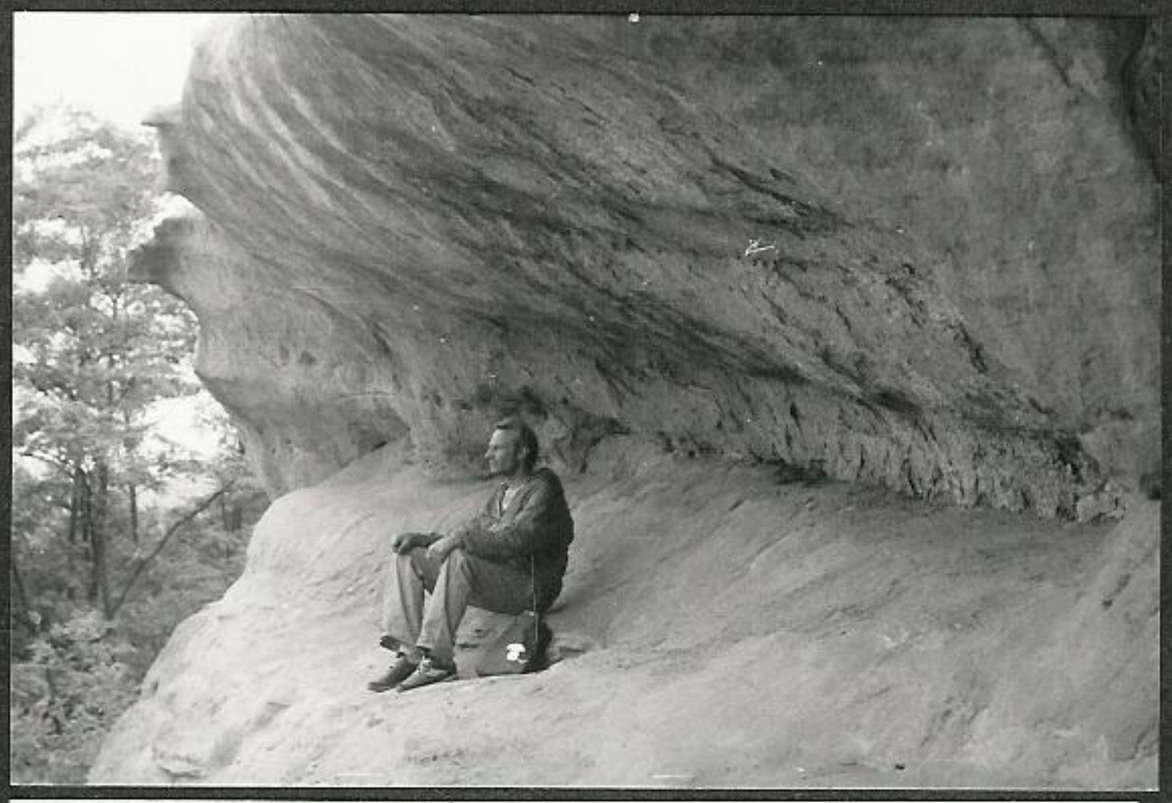

Sziklaeresz Kishartyán felett /G/

SITERHAS ISTVÁN:

FOKOZOTTAN VÉDETT BARLANGOK ÉS TELEPÍTÉS BARLANGOK TUDOMÁNYOS KUTATÁSÁT SZOLGÁLÓ KATASZTERI ADATGYÜJTÉS A MEDVES-AJNÁCSKÖI HEGYSÉGBEN

/A IV. Bazalttábor tevékenysége/

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat hosszútávu tudomá-nyos tervének 7.3. pontja szerinti 'Nemkarsztos barlangok vizs-gálata' témakörének munkaterve alapján került megrendezésre a IV. Bazalttábor 1988. július 7-17. között . A tábor tevékenysége kiterjedt a Medves-Ajnácskői-hegységnek mind a magyar , mind a szlovák részen a legigényesebb területek szpeleológiai átvizs-gálására .

A szervezés során elnyertük az MKBT Elnökségétől, hogy tábo-runkat társulati tábornak elismerje / E 20 /88/. Megszereztük a kutatási engedélyt a hegység magyar területére/KVM észak-magyar-országi Felügyelőségének 917/1988 sz. engedélye/ és szlovák terü-letére / krajsky ustav pamitkovej staroslivosti a ochrany prody Bratislava - Lucenec 1988.ápr.15-i datumu engedélye / Ideiglenes táborlétesítési engedély/. Ezúton köszönjük a Cered Közös Községi Tanácstól a táborunkra és az Almágyi/Gemerský Jablonec/ Magyar Nyelvu Elemi Iskolától az intézmények barlangkutató tá-borként való használatára . Meghirdettük a tábort a Műsorfüzet-ben és postai információkat tartalmazó egyéni meghívókat külö-nböző szét az érdeklődést mutató kutatóknak.A tábor közös felsze-relését az Alba-Regia Barlangkutató Csoport és a Salgótarjáni Hegymászó Club adta . A tábori élet költségei /utazás,élelmezés, egyéni felszerelés/ a résztvevők saját maguk állták mindennemű befizetés mellőzésével.

A IV. Bazalttáborban 9 kutató vett részt, mert időben sajnálat-osan egybe esett a társulati központi Táborral és a szlovákiai Nemzeti Barlangász Találkozóval. A résztvevők a következők voltak :

1.	Eszterhás István	/Alba-Regia/ kutatásvezető	10 nap
2.	Németh Tibor	/Alba-Regia/ kutatásvezető	9 nap
3.	Gyurman Csaba	/Bakony/ kutatásvezető	9 nap
4.	Gonczol Imre	/Alba-Regia/	9 nap
5.	Gonczol Tímea	/Alba-Regia/	9 nap
6.	Szeidl István	/Salgótarjáni Hegymászó Club/	10 nap
7.	Burka Lajos	/szimpatizáns/	3 nap

8. Dezső József /szimpatizáns/ 5 nap
9. Dr Gaál Lajos /Szív. Bgkut.Társ.Rimaszombati Cs./ 3 nap

A negység magyar területén 1988. júl. 7-10. között 5 sátorból álló táborunk volt Mélylápán a forrás mellett. Szlovakiában júl. 11-17. között az almágyi iskola testnevelési kabinetjét / tornaszermek, mosdók / kaptuk meg. Az étkezés többnyire kiscsoportosan de egyénileg történt hideg ételemből, vagy melegített konzervekből. Szlovakiában éttermi étkezést is megengedhettünk magunknak. A terepi kutatómunkán túl kulturprogramként városnézéseket is szerveztünk . Táborunk életét , tevékenységét gyetlen magyar engedélyező szerv /MKBT,KVM,tanács/sem tekintette meg. Szlovakiában viszont mind a losonci Területi Igazgyelet, mind a vállalkozó iskola vezetősége segítő érdeklődéssel kísérte munkánkat / az érdeklődők sorából még a határőrség sem maradt ki/ .

A tábor egyik célja a negység barlangjairól való kataszteréhez adatgyujtés. Egyrészt a már korábban is ismert barlangok alaposabb megismerése, másrészt terepbejárások során újabb barlangok számbavétele / különösen a szpeleológiailag igen értékes Bükkanyvár déli peremének átvizsgálása/és mindezek dokumentálása. Ilyik cél a termelőtevék kibontása a Kis-kői-bazaltbarlangban és a Ragacsi-barlangban azok genetikájának igazolására.Továbbá a vállalkozó és lehetőségünket meg nem haladó tudományos vizsgálódások a litológia,mineralógia,hidrológia,genetika,biológia stb. területén.

A tábor ideje alatt 29 barlangban és 2 mesterséges üregben jártunk - ezek közül 13 korábban ismeretlen /publikálatlan/volt. Eredményesen elvégeztük a Ragacsi-barlang genetikai adatsát,de hatalmas mennyiségu termelék miatt nem tudtuk befejezni a Kiskői-bazaltbarlang genetikai feltárását. Ezeken túl számos tudományos vizsgálatot végeztünk a Medves-Ájnácskői-negységnek mind a magyar, mind a szlovák területen levő barlangjaiban.A továbbiakban utalunk a negység szpeleológiájának korábbi ismereteire, összevesszük a tábor tevékenysége során szerzett újabb adatokat /terepbejárások tanulsagait,a megismert barlangokat, és az egyéb szpeleológiai vizsgálatok eredményeit/ , végezetül pedig a függelékben felsoroljuk a Medves-Ájnácskői-negység eddig ismertté vált valamennyi barlangját és azok több paramétereit és adunk egy teljességre törekvő irodalom jegyzéket a szpeleológiai vonatkozású forrásokból .

ORÁSBBI ISMERETEK

A Mecsek-Ajnácskői-hegység hozzávetőleg Salgótarján , Matra-
vak, Rimaszombat,Losonc által határolt négyszögben kb. 1600
négyzetkilometer területen terül el /déli 1/3-a Magyarországon,
északi 2/3-a Csehszlovákiában van/.Hegyeinek többsége 300-500 m
körüli magasságú,különböző típusú bazalttal fedett tanúhegy . A
felső - kétmillió évvel ezelőtti vulkánosság oligocén és miocén
üledékes terszint takart be. Alaphegységének na-
gyobb része homokkő,közbetelepült riolittufa-és készenrétegekkel.
BALOGH 1981 ,ESZTERHAS 1987 - b, GÖBL 1866 , HANGRAD 1988 ,
JÁGOVICS 1935 ,1942 , 1944 , 1948 - a , 1948 - b , KANTOR 1981,
LINDA 1976-a 1976 - b , LANG 1967 , MARTON 1983 , SZENTES 1942/

A hegység szpeleológiai kutatottsága közel 450 évre nyúlik
vissza . Az első hazai tudományos igényu barlangleirás 1549-ből
származik és ez többek között a nógrád megyei
Wernher Györgytől származik és ez többek között a nógrád megyei
Fuleki-barlangot is tárgyalja/WERNHER 1549/-bár e barlang lété-
sését többen kétségbe vonják / BEL 1742, DENES 1969/, de nemléte
sem bizonyított . A múlt században NYÁRY Jenő / 1870 / irt a po-
gányvári barlangokról. Kifejezetten szpeleológiai kutatásokat a
hegység 30 évben mindössze harman végeztek a hegységben, a ma-
gyarországi részen OZORAY György / 1957 /, a szlovákiai részen
Vladimir STARKA /1967/ és Vlastimil PILOUS /1982/ . 1987-ig a
Mecsek-Ajnácskői-hegységből összesen 12 barlang lett több-keve-
sebb részletességgel publikálva / 2 Magyarországról, 10 Szlová-
kiából / .

Baglyas-kői-bazaltüreg	H
Kis-kői-bazaltbarlang	H
Ragácsi-barlang	Cs
Ragácsi-kürtő	Cs
Lakó-barlang	Cs
Ördögfej-barlang	Cs
Pogányvár 3.sz.barlangja	Cs
Hasadék-barlang	Cs
Pogányvár 5.sz.barlangja	Cs
Pogányvár 6.sz.barlangja	Cs
Jeges-barlang	Cs
Fuleki-barlang	Cs

Az MKBT Vulkánszpeleológiai kollektívája 1987 - ben két
alkalommal végzett kataszterező tevékenységet a hegységben
(ESZTERHAS 1987_- b/ . E munkánk során átvizsgáltak, térképeztek
újratérképezték/ a már korábban ismert barlangok közül 8 - at ,
valamint számbavettek további 8 . korábban ismeretlen barlangot.

Kis-kői-albarlang	H
Pogányvár 8.sz.barlangja	Cs
Pogányvár 9.sz.barlangja	Cs
Pogányvári-résbarlang	Cs
Zabodai-bazaltbarlang	Cs
Zaboda felső barlangja	Cs
Zabodai-résbarlang	Cs
Zabodai-omladékbarlang	Cs

Így 1987 végére a hegységből 20 barlang vált ismertté, melyek
ből 19 -et részletesen, vagy vázlatosan leírtunk / ESZTERHÁS
87 -b /, kivéve az azonosítatlan Fuleki-barlangot .

1988. év tavaszán újabb terepbejárás során sikerül megismerni
Ebből 3 újabb barlangot /ESZTERHÁS 1988/

Szilvás-kői-barlang	H
Kis Szilvás-kői-sziklahasadék	H
Fecs-kői-barlang	H

Az IV. Bazalttábor megkezdése előtt a Medves-Anincskői-hegy-
ségből összesen 23 bazaltbarlangról volt tudomásunk. A Tábor
tevékenysége során újabb 13 korábban ismeretlen barlangot
feltérképeztünk, így jelenleg 36 bazaltbarlangról tudunk a hegységben.

KUTATÓBEJÁRÁSOK

A Tábor ideje alatt a magyarországi részen átvizsgáltuk a Kis-
kő /381,2/ bazaltkúpját, a két alacsonyabb Mélylapai-kúpot
és a Nagy-kő /522,5/ bazaltkúpját valamint kevésbé részletesen
megnéztük a Szilvás-kő /628,1/ bazaltgerincét és a Baglyas-kő
/01/ nekjét. /Kipreparált kürtő kitöltődés./

A Kis-kő alacsonyabb átvizsgálása során dolgoztunk a Kis-kői-
bazaltbarlangban, kataszterileg felmértük a Kis-kői-albarlangot
és találtunk e vulkáni kúp déli oldalában két bányászati mester-
séggel kinajtott tárót. Ezekről e dolgozat további részeiben
fogunk részletesen beszámolni. A Kis-kőtől délnyugat felé, az
előbbitől alacsonyabb, kisebb két vulkáni kúp van, melyeket az
1 : 25000 lépték terkép sem jelöl névvel /1 : 10000-es térkép-
ről nem jutottunk hozzá/. így mi csak Mélylapai-kúpoknak emlí-
tik. A kis-kőhöz közelebbi kúp szabályos, tetőrégiején nyílt
erdős vegetáció, oldalán és törmelékleitőjén ritka tölgyes lát-
szik, barlangnak semmi nyoma nem látszik rajta. A Kis-kőtől
távolabbi /Mélylapahoz közelebb eső/még alacsonyabb kúp nyugati
oldalán felhagyott kőbánya van, többi részét ritka tölgyerdő
borítja, barlangot vagy annak nyomát e kúpon sem észleltük. A
Nagy-kő homokkőre települt sztratő kúp. Törmelékes lejtőjét

lyerdő boritja, csucsrégiojan csak foltokban fordul elő a
er növenyzet a bazaltsziklak között . Barlangot , vagy annak
radvanyat a Nagy-kőn sem találtunk. A Szilvas-kőt csak futó-
g neztük at, végigmentunk a hasadékrendszer peremén, beeresz-
tunk a hasadek déli részébe, valamint az északi részből nyiló
ilvas-kői-barlang elejébe. Kollektivank a helyszinen ugy vele-
ett, hogy időhianyában e szpeleologiailag jelentős neggyel
ak egy kesobbi tabor keretei között tudunk erdemben foglalkoz-
. A Baglyas-kőt és barlangjat csak tanulmanyi turakent ke-
tuk fel, bemutatva azon társainknak,akik meg nem ismerték .

Szlovakiai terepbejarasaink soran végigjartuk a Borkúti-tetőt
Vodokas -427 /, a Ragacsot / Ragac -537/, az ajnácskői Var-he-
st / Hajnacky hrad -335/, a Medves-fennsik északi részét /Med-
dia -550/ a Medves magasaval / Medvedia vysina -671/ a Kopasz-
val /Duniva hora -607/, a Somos-kőt / Somoska -526/, Fogányvár
Pohanszky hrad /-578/ déli részét és a fülek Var-hegyet / Fil'
ovsky hrad -243/ .

A felsorolt hegyek közul csak a Ragacson és a Fogányvaron
altunk barlangokat. Egyreszt a mar korabban is ismert uregeket
ESZTERHAS 1987-b, JUGOVICS 1944, LAZNOSKY 1933, NYARY 1870,
LOUS 1982, STARKA 1967/ kerestük fel további vizsgalódás cél-
ból, masreszt a Fogányvár déli peremén sikerult 13 ujabb bar-
ngot is találni - igy a Fogányvar összes ismert barlangjainak
ma 23 lett. Ezekről a továbbiakban részletesebben szólunk. A
bbi negy szpeleológiai terepbejárása negativ eredményt nozott,
a vulkáni formak lepusztulásának megszemléléséhez igen tanul-
ges volt.

88-ban KATASZTERILEG ÁTVIZSGÁLT BARLANGOK

Kis-kői-albarlang

A barlang a Medves-Ajnácskői-hegység magyarországi részének
gkeletibb , Szilaspogony területén levő bazaltkupján, a Kis-
on van. A barlangot 1987-ben kollektivank regiszträlta , de
szletesen nem vizsgálta át /ESZTERHAS 1987-b ,1988 / - masok
tal való említéséről nem tudunk. Barlangkataszteri felosztás
erint az 5230 -as tajegységre esik . Tengerszint feletti
gassága 360 m-, a csucstol mintegy 20 m -rel lejjeb,a tér-
lékleji délkeleti oldalanak felső regiojaban van . Megkö-
litheto Szilaspogony felől a mélylapai dozerúton /3,5 km/,
gy Barnarol a Vadicsa-tetőn át leromlott szekérúton és gyalog-
venyen / 3 km/.

A barlang egy nagyméretű , kb. 4x5 m-es legurult sziklatömb
att található.Bejárata kelet felé néző alacsony, széles terge
lás / szélessége 1,5 m,magassága 40 cm /.Belseje délnyugatra

SZILASPOGONY, KIS-KŐ

KIS-KÖI-ÁLBARLANG

Felmérte: Eszterhás István és Szeidl István 1988. VII. 8-án

Hossza: 2,20 m Tengerszint feletti magassága: 360 m

0 1 2 3 m

1:50

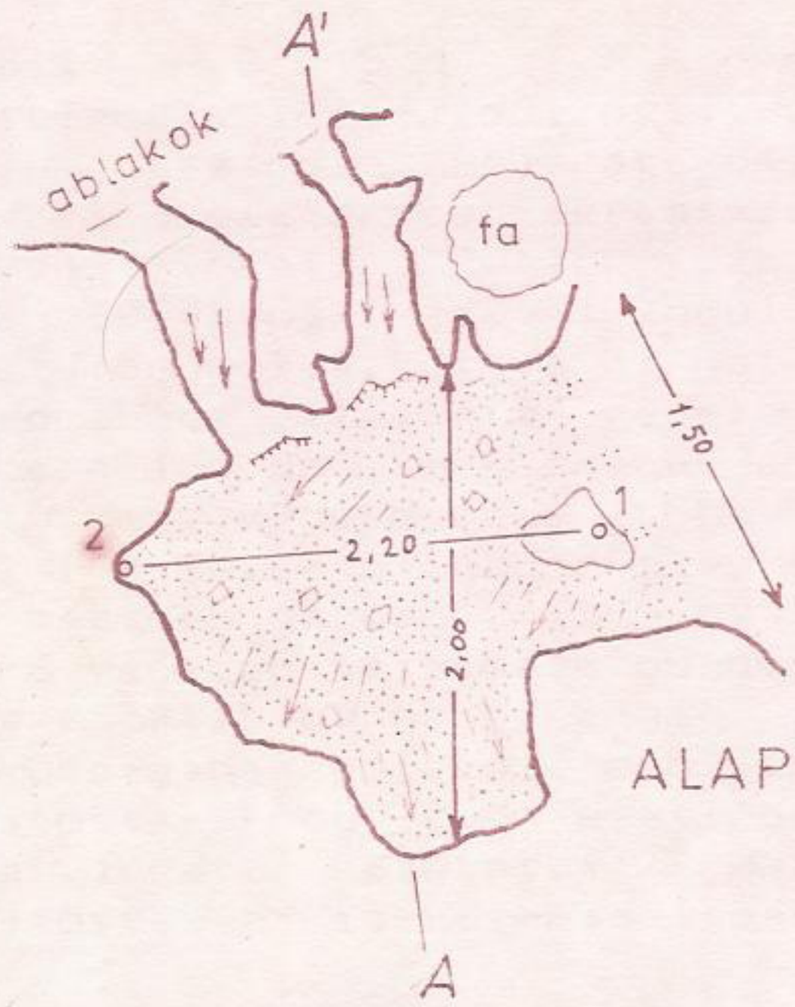

ALAPRAJZ

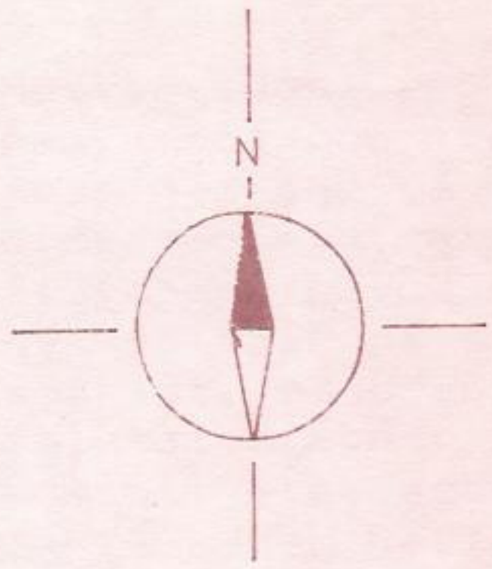

HOSSZMETSZET

KERESZTMETSZET

HELYSZÍNVÁZLAT

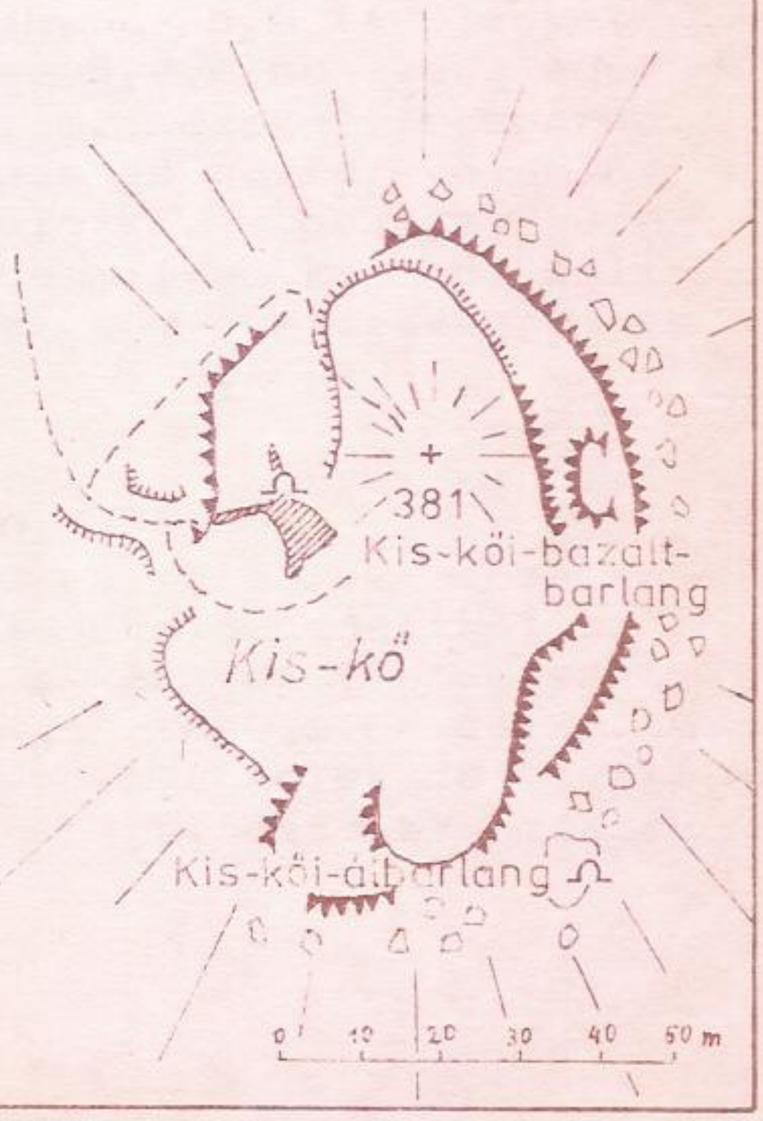

ető lapos kuszajárat. Gyakorlatilag egyetlen lapos fülke/ 2,2
2,0 m , magassága 30-40 cm / , melyből észak felé két
skeny nyílás indul. Ezeken beszürödik a fény. A fülke
ennyezetét egy darabból álló bazaltsziklatömb alkotja , aljat
rmelek és sok szél által besodort avar. Genetikailag nagyme-
etu termelek alatt alakult albarlang , melynek ásványi képzödme-
el nincsenek . Az üreg jol átszellözö száraz, a külső klima-
kus hatásokat jol átvevö képzödmény. Elövilágat rovarok alkot-
k.bar találtunk benne mumifikálódott rágcsálót,rokacsontot és
y elpusztult ályvnek teljes tollazatát. Bejárásához elegendö
y elemlámpa . Helyi jelentöségu kis üreg .

A K I S - K Ő I F E L S Ő T Á R Ó - Mesterséges üreg !
A Kis-kő déli termeléklejtöjéből nyilik, nagyjából 355 m-es
ngerszinfeletti magasságban. Bejárata dél felé néz egy fa gyö-
zete alatt/között/- elöterében teraszszerü meddőhányó találi-
ó.Egyetlen egyenes vonalu, 320 fok irányu 13 m-es folyosó.A
járatot követően 30 fokos lejtövel indul egy felszakadással
mlott 6 m hosszu,guggolva,kúszva járható szakasz, majd egy 7
-es epségben megmaradt vizszintes résszel folytatódik.A tárö-
lessége átlagosan 160 cm , magassága- a beomlott első szakaszt
leve - 160 - 210 cm . Erdekessége , hogy a Kis-kőnek kétféle
zetet tárja fel : a felső oligocén glaukonitos homokkövet és
terre települt mészben gazdag / 8% - os / világosszurke,tömör
altfufát.A tárö végében található guanókupac arról árulkodik,
y denevérek is szoktak benne pihenni . Irodalmi említés és a
zeli falvak lakossagának emlékezete nélkül arra gondoltunk,hogy
tárat azért hajtották, nogy egy esetleges bazaltbánya nyitás
ott megmérjék a várható kőzetet. / Valószinü , ugyanezek a
nyamunkások hajtották a Kis-kői-bazaltbarlangba vezető 9 m-es
rat is . /

A K I S - K Ő A L S Ó T Á R Ó J Á - Mesterséges üreg !
A Kis-kő déli termelék lejtöjén, előbbi tárótól nyugatabbra
lejjebb, kb. 330 m tengerszintfeletti magasságban nyilik.Dél-
nező bejárata és a tárö további része is szabályos trapézmet-
etü .A bejárat előtt teraszszerü meddőhányó van.A tárö egyet-
n egyenesvonalu 330 fok irányu,vizszintes 8,0 m hosszu alagút
lynek alapszélessége 1,5 m, magassága 1,6m. Kőzete vörösbarna,
lakos bazalt.Mivel a tárö viszonylag tágas és rövid, valamint
li tájolásu, falait zöldre szinezik az algák , a bejárat köze-
ben pedig már a mohák is megjelennek. Semmilyen korábbi emlí-
se nem ismert , valószinüleg e tárö is egy esetleges bánya
ítása előtti szondázás eredménye .

S Z I L V Á S - K Ő I B A R L A N G O K
A Szilvás-kő Rónabányától 1 km-re délkelet felé levő bazalt-
l fedett gerinc, melytől kissé elkülönül a vele genetikailag
összefüggő Kis Szilvás-kő bazaltkupja. Ez a környék legmagasabb
gye / 628,1 /,barlangkataszterileg 5230-as területre esik . A
ilvás-kő és a Kis Szilvás-kő közti nyeregből a kelet felé való
után két falvonóval sáncolyat épitettek.A bazaltréteget hasadé-

BAZALTTÁBOR

Küzdelem a Mély-lápa mély sarában... /G/

Tábori hangulat/G/

Kilátás a Nagy-kőről.
Középen a Kis-kő kúpja /G/

BAZALTTÁBOR

Bontás a Kis-kő barlangjában /G/

A Kis -kői-bazaltbarlang
jelenlegi végpontja /G/

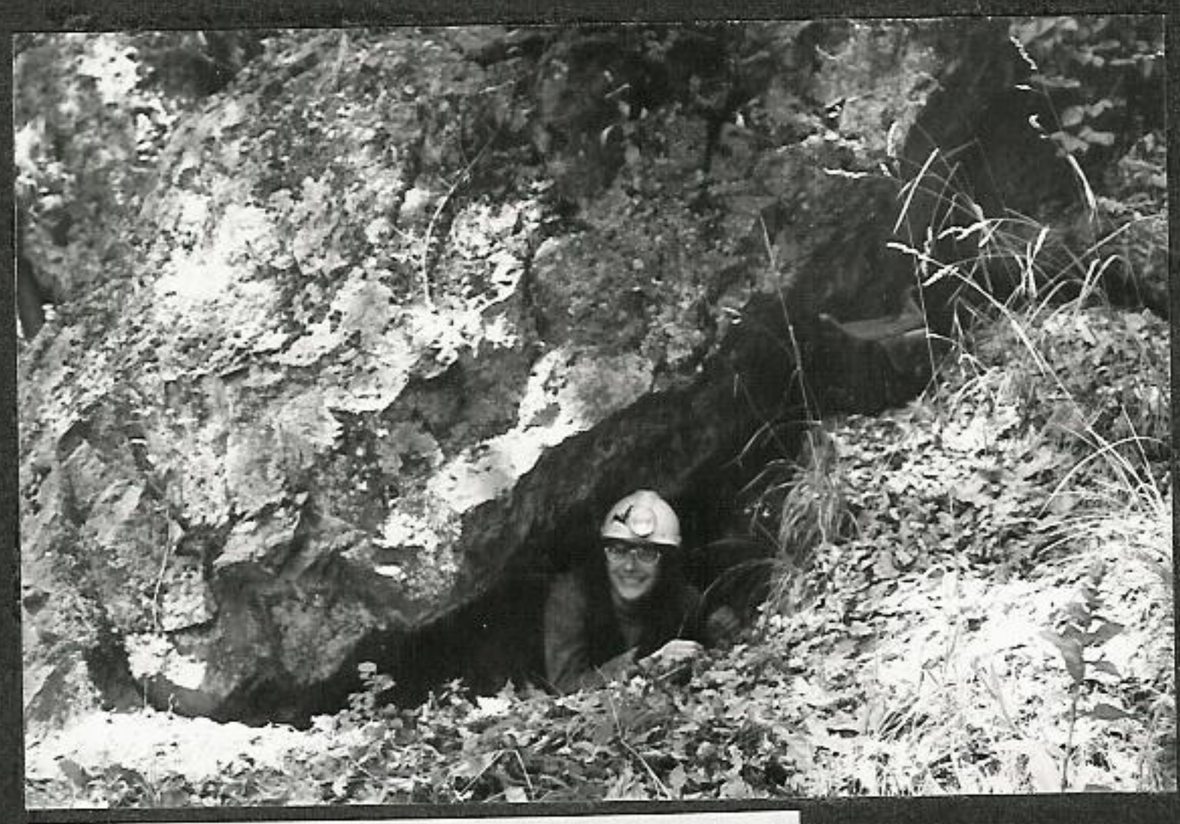

A Kis-kői-álbarlang /G/

A Kis-kő alsó tárója /G/

A

BAZALTTÁBOR

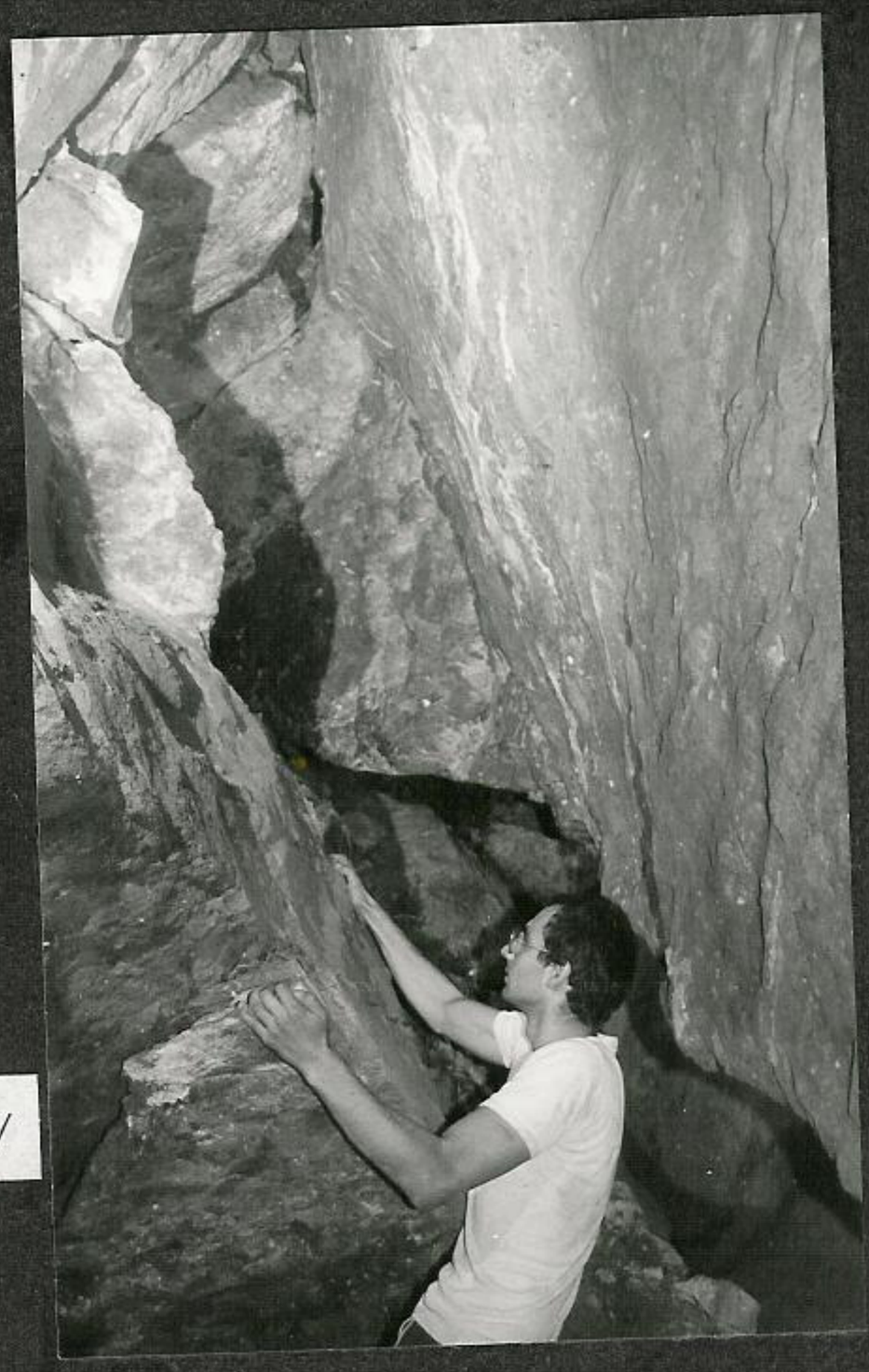

A nagy hasadékban /G/

Fedérités a Szilvás-kőn

A hasadékból nyiló barlang /G/

ja /G/

BAZALTTÁBOR

Ajnácskő /G/

Kilátás a Ragácsról
Háttérben a Pogányvár /G/

Mini kristálykamra a Ragács
bazaltjában /G/

ok járják át. Ezekben felületes szemlélődés után két barlangot
ettünk észre illetve részben be is jártuk azokat / ESZTERHÁS
988 /.Nagy valószínűséggel a hasadékrendszerhez több tektonikus
zaltbarlang is kapcsolódik. Ezek részletes átvizsgálása jövő
vi terveink közt szerepel.

P O G Á N Y V Á R 3. sz. B A R L A N G J A

A Meovess - Ajnácskői-negység szlovákiai részén , a Fogányvár
li peremének 400 m-es szakaszában eddig 23 barlangot ismertünk
eg. NYÁRY Jenő / 1870-ben írt munkájában, bár tételesen nem so-
olja fel, valószínűleg 3 barlangból gyűjtötte archeológiai le-
eteit, DEMkó Károly 1905-ben több pogányvári barlangról tesz em-
ítést, Vladimír STÁRKA 1967 -ben 7 barlang leírását adja. ESZ-
ERHÁS István 1987-es terepbejárása után 10 pogányvári barlang-
ól ad több-kevesebb részletességgel kataszteri leírást.E dolgo-
ában az általunk korábban be nem járt , de ismert barlangokról
Fogányvár 3;5;6;10. sz. barlangokról /.valamint az újonnan ta-
ált 13 barlangról / Pogányvár 11;12;13;14;15;16;17;18;19;20;21;
;23. sz. barlangokról / adunk rövid leírást .

A Fogányvár 3.sz. barlangja a déli fennsíkperem nyugati töre-
nél levő őröegfej-sziklától 200 m -rel északnyugatra, az egyik
ejáratot alkotó sziklarepedéstől néhány m-rel nyugatabbra talál-
ató . A barlangot óbástól 1.5 km-es úttal közelíthetjük meg .
orában STÁRKA / 1967 / írt róla , majd ESZTERHÁS / 1987 - b /
nek alapján tesz róla említést . A barlang a sziklaperem köze-
ben, a peremmel párhuzamos repedésben keletkezett . Bejárata
y 3 m mély aknával kezdődik, majd északkelet felé ívesen hajló
m hosszú folyosóban folytatódik. Oldalfalait szálkás alkotja ,
ennyezete beszorult kőtömbökből áll , aljat foltos bazalttorme-
k tölti ki.Bejárásához elemlámpa és egyszerű túra ruha elegen-
ő. Helyi jelentőségű kisebb tektonikus hasadékbarlang.

P O G Á N Y V Á R 5 . s z . B A R L A N G J A

A Fogányvár Nagy Kőtengere és a Kőutca között un. Háromágú-
sziklatorony nyugati tövében nyíló barlang. STÁRKA /1967/ tesz
ola említést , amit ESZTERHÁS /1987-b/ is ismertet. A háromszög-
letű aknával nyíló barlang 3 m mélységben egy kb 5 m hosszú kő-
tömbök közti résben folytatódik. A járható résből többfelé indul
nak repedés, de ezeken az átjárás lehetetlen. Helyi jelentőségű
őtömbök közötti albarlang .

F O G Á N Y V Á R 6 . s z . B A R L A N G J A

A Háromágú sziklatorony déli tövében két bejárattal nyílik .
intén STÁRKA /1967/ említi röviden, mely információt ESZTERHÁS
1987-b/ is átvett . A lefelé nyíló bejáratok alatt 3 m-rel labi-
ntuszerű kb. 25 m összhosszúságú bonyolult barlang van.E bar-
ang is tömegmozgásos úton keletkezett kőtömbök közötti albar-
ang . A Fogányvár 7. sz. barlangjával összejárható, azzal egy
endszert alkot, de mivel STÁRKA /1967/ önálló barlangnak vélte
s külön sorszámmal látta el, ezen mi nem változtattunk /mert ez

1–II. kötet ára 4995,– Ft áfával

MED … ES– AJNÁCSKÓI – HEGYSÉG, ÓBÁSTA (STARÁ BAŠTA)

A … POGÁNYVÁR BARLANGJAI

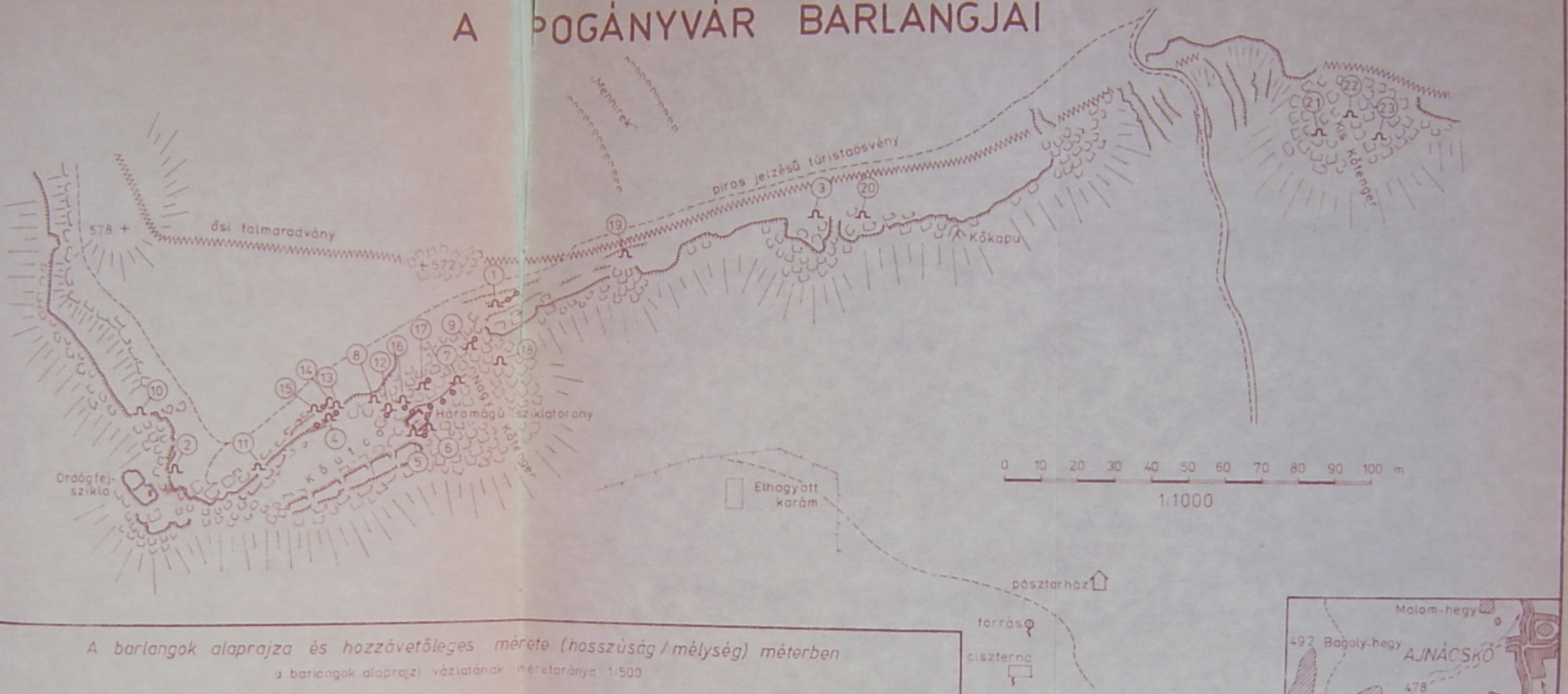

A barlangok alaprajza és hozzávetőleges mérete (hosszúság / mélység) méterben

a barlangok alaprajzi vázlatának méretaránya 1:500

1. Lakó-bg. 25 / -3
2. Ördögfej-bg. 5 / +1
3. 5 / -3
4. Hasadék-bg. 46 / -17
5. 5 / -3
6. 25 / -3
7. Jeget-bg. kb. 130 / -6
8. Háromszögletű-bg. 4 / +3
9. 7 / +1
10. Pogányvári-résbg. 3 / +5
11. 3 / +1
12. 8 / -1
13. 3 / +2
14. 5 / +3
15. 5 / +2
16. 10 / -1
17. 4 / +1
18. 10 / +1
19. 6 / -3
20. 4 / -1
21. 10 / -3
22. Amfiteátrum-bg. 10 / -5
23. 5 / -4

Szerkesztette: Eszterhás István

felhasználva a „Slovenská kartografia n.p." különböző térképeit, Jugovics Lajos és Vladimír Stárka publikált vázlatait, valamint az MKBT IV. Bazalttábora által 1988-ban újonnan végzett felméréseket.

1988

összes további sorszámozásban zavart okozna /. Valószínű.
egy archeológiai leleteket is tartalmaz, mint a 7. sz. barlang.

P O G Á N Y V Á R 10. sz. B A R L A N G J A - P O G Á N Y-
V Á R I - R É S B A R L A N G

A Pogányvar déli peremének nyugati sarkában, szemben az Ördög-
fej - sziklával van a barlang. 1987 - ben lett elöször említve
ESZTERHÁS 1987-b /, de akkor még bejárni nem sikerult, felsze-
relés / kötel és alpintechnikai eszközök / hiányában . A barlang
igen szemléletes példája a peremmel párhuzamos törések mentén ki-
alakuló tektonikus barlangoknak azon tipusára , mely klimatikus
viszonyokra alakult. A peremmel párhuzamos repedés mentén a fagy-
hatás nyomja egyre távolabb a leváló sziklakarélyt a szálban
lévő részétől. Igy a barlang felül a legszélesebb és lefelé egyre
keskenyedő, ívesen repedésre befelé 3 m -ig járható. A bejárat ma-
gassága 5 m, szélessége felül 40 cm, lefelé fokozatosan keske-
nyedő, míg egy 10-15 cm-es törmelektalpat ér. Tetejét a karéjról
begördült sziklatömb alkotja. Megközelitési felülről kötélbiz-
tositással lehet. Kicsiny méretü, de genetikáját kitünően demon-
stráló üreg.

P O G Á N Y V Á R 11. sz. B A R L A N G J A

Az Ördögfej sziklatól kb. 50 m - rel keletre a fennsikperem
közelében egy kétemzs alatti torony közelében. Korabban ismeret-
len barlang volt. 120 cm széles,80 cm magas bejárata délnek néz.
Befelé mintegy 3 m. hosszu , villásan elágazó , emelkedő talp-
szintü alacsony barlang.A fennsikperemre merőleges repedés men-
tén kialakult , erősen feltöltődött tektonikus barlang . Helyi
jelentőségü, kisebb üreg.

P O G Á N Y V Á R 12. sz. B A R L A N G J A

A Pogányvari kőutca keleti részen, közel a Háromágu sziklato-
rnyhoz, a kőutca alját alkotó nagyméretü kőtömbök között talál-
ható / a Háromszögletü - barlangtól 3 m-rel keletre /. Korabban
ismeretlen barlang volt . Nagyobbik bejárata keletre néz, a
kisebbik delre . Mindössze 1 m-rel van a felszin alatt, tetejét
a nagyobb kőtömb alkotja. Guggolva járható fülkéje 6 m hosszu.
Helyi jelentőségü kőtömbök közti albarlang.

P O G Á N Y V Á R 13. sz. B A R L A N G J A

A Pogányvar Kőutcajának északi szikfalában a Hasadék-bar-
lang felett kb. 5 m-es relativ magasságban található a barlang .
Korabban ismeretlen üreg volt. A Pogányvar 4. sz. barlangjától
kb. 6 méterrel északkeletre a bazaltfalat egy lépcsőzetes repe-
dés tári meg, e sziklalépcsőkön felkapaszkodva jobbról találhat-
juk a 35 cm -es keskeny 2 m magas barlangszájat. Karcsu testal-
katuaknak mintegy 3 m -t lehet benátolni a sziklaperemmel párhu-
zamos repedés alkotta tektonikus barlangba . Helyi jelentőségü ,
igen keskeny üreg.

ÓBÁSTA, POGÁNYVÁR (STARÁ BAŠTA, POHANSKÝ HRAD)

HASADÉK-BARLANG

Felmérte Eszterhás István
Dr. Gaál Lajos
Gönczöl Tímea
Gyurman Csaba
Szeidl István
1988. július 15-én

Szerkesztette Eszterhás István

A barlang összhossza 46,50 m.
vertikális kiterjedése 17,30 m.
tengerszint feletti
magassága 555,00 m.
A térkép mértéke 1:100

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 m

alaprajz

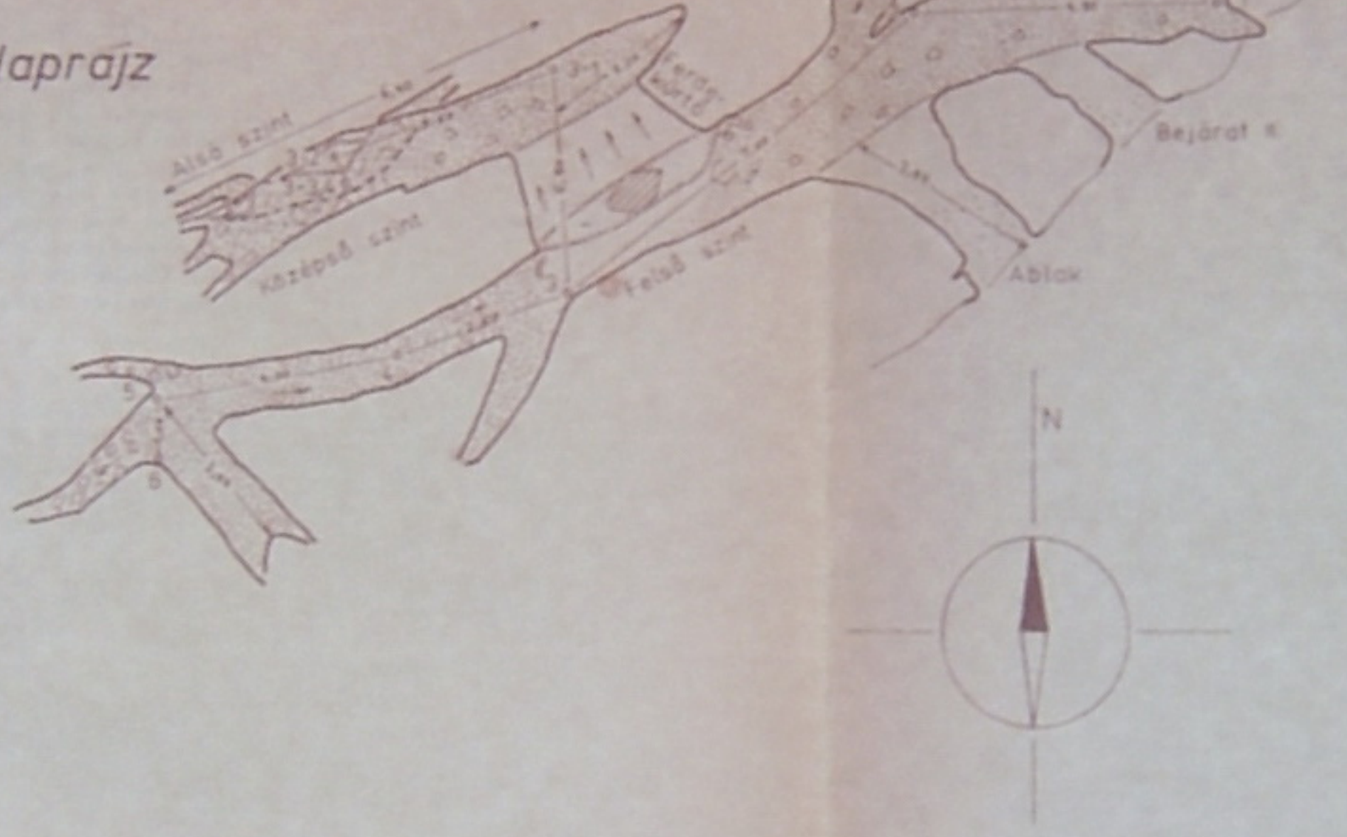

helyszínvázlat

hosszmetszet

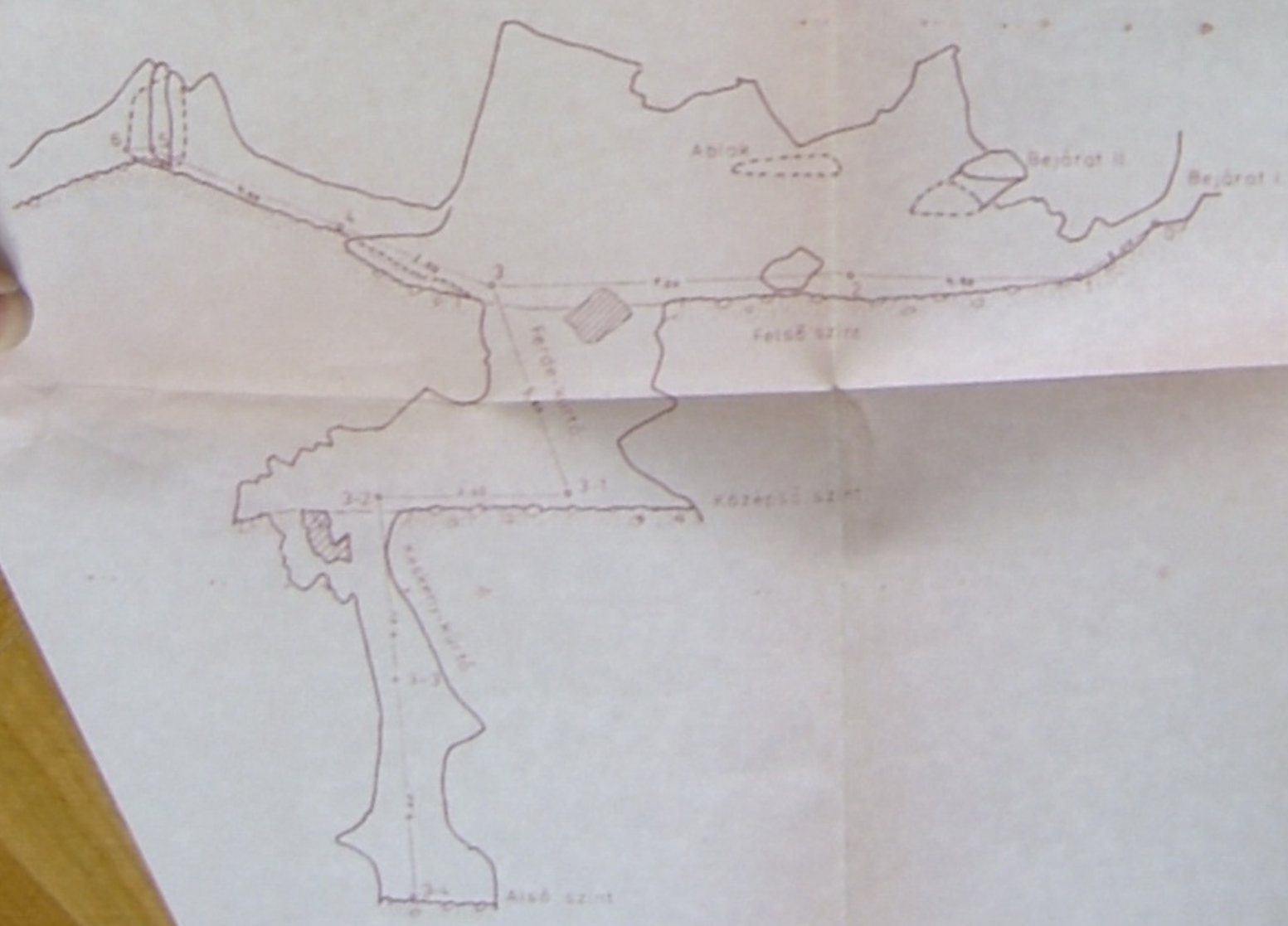

keresztmetszet

P O G Á N Y V Á R 14. sz. B A R L A N G J Á

A Pogányvár Kőutcájának északi szalkáfalában, a Hasadék-bar-
ang felett kb. 7 m -es relatív magasságban található.korábban
ismeretlen barlang volt.Hasonlóan lehet feljutni hozzá mint a
3.sz.barlanghoz.A lépcsőzetes repedés mélyben felkapaszkodtunk.
Alajdonképpen a barlang déli bejáratába torkollik. Maga a bar-
lang egy egyenesvonalú repedésből áll. Beboltozott hossza 5 m.
ajd nyugat felé még 3 m hosszan nyitott sziklarepedésként foly-
atódik. A barlang szélessége mindössze 1 m, magassága változó,
-4 m között. A peremmel párhuzamos tektonikus barlang, mely
gyenlére csak helyi jelentőséggel bír.

P O G Á N Y V Á R 15. sz. B A R L A N G J Á

A Pogányvár Kőutcájának északi szalkáfalában a Hasadék-bar-
ang felett kb. 10 m-es relatív magasságban található. Korábban
ismeretlen barlang volt. Hasonlóan lehet feljutni hozzá mint a
3. és 14. sz. barlangokhoz. Délre néző bejárata derékszögben
illeszkedik az 5 m hosszú, 40 cm széles,2-3 m magas hasadékbar-
angra. Ez is a peremmel párhuzamos törés mentén keletkezett
ektonikus barlang. Valószínű, hogyha átjárhatóan nem is,de ge-
netikailag egy rendszert alkot az előbb felsorolt három barlang
lejebb lévő, jelentős méretű Hasadék-barlanggal.

P O G Á N Y V Á R 16. sz. B A R L A N G J Á

A Pogányvár Kőutcájának keleti részén, közel a Háromágú szik-
atoronyhoz, kicsit magasabban a 12. sz. barlangtól van az üreg.
Kőutca alját alkotó nagyméretű kőtömbök között nyílik két be-
rata. Korábban ismeretlen barlang volt.A barlang mindkét szája
elet felé néz. A sziklafalhoz közelebbi a szélesebb, nagyobb; a
ásik csak kúszva járható. A bejáratokból egy 6 m hosszú,kb. 1 m
agas ívelt alaprajzú fülkébe juthatunk. Alját humuszos termelék
övi, tetejét, oldalfalait pedig kőtömbök. Helyi jelentőségű
arlang.

P O G Á N Y V Á R 17. sz. B A R L A N G J Á

A Pogányvár Nagy kőtengerének felső zónájában-nagyjából egy-
almában a Háromágú sziklatoronnyal-van a barlang.Korábban isme-
etlen volt.Egyetlen 4 m-es rövid folyosószerűen egymásra dolto-
ott kőtömbök alkotta albarlang. Csupán helyi jelentősége van.

P O G Á N Y V Á R 18. sz. B A R L A N G J Á

A Pogányvár Nagy kőtengerének felső, keleti zónájában van a
arlang , nagyjából a Lakó-barlang alatti részen. Korábban ismer-
etlen volt. A lejtő felé néző bejáratán egy görbe folyosószerű
n hosszú fülkébe kúszhatunk. A barlangot a tér minden része
ából egymásra halmozott kőtömbök veszik körül. Genetikailag tér-
i albarlang. Helyi jelentősége van .

P O G A N Y V A R 19. sz. B A R L A N G J A
A Fogányvar déli sziklaperemének tetején, a Nagy kétengertől
1.50 m-rel keletre találnato a barlang.Korabban ismeretlen volt.
gy aknalejárata van, mely 3 m mélyen a sziklaperemmel párhuza-
s repedés alkotta folyosóba vezet, annak közepe tájan.A folyo-
:1 m széles, 6 m hosszu, 1.5 - 2 m magasságu. Aljat humusszal
evert bazaltos törmelék képezi. Genetikailag tektonikus barlang.
gyanarra a repedésre illeszkedik,melyben a tole 40 m-rel nyugat-
levo Lako-barlang is kialakult. Elképzelheto, hogy a két bar-
ang között van összekottetés .

P O G A N Y V A R 20. sz. B A R L A N G J A
A Fogányvar déli sziklaperemének tetején, a Nagy- es Kis ké-
enger között, nagyjából félúton,a 3.sz.barlang szomszédságában
alálható az árok, mely korabban ismeretlen volt. Bejarata egy
eszakadás, melyból 1 m mélyen északkelet felé hasadékalkotta
,0 m hosszu folyosó indul.E folyosó magassága és szélessége is
m-es. A peremmel párhuzamos törés mentén kialakult kisebb
ektonikus barlang.

P O G A N Y V A R 21. sz. B A R L A N G J A
A Fogányvar fennsikperemének déli részén, az árokfejszikla-
l kb. 400 m -rel északkeletre, a kis kötengerben találnató a
arlang. Korabban ismeretlen volt.A kis kötenger nyugati részé-
n kötömbök között zeg-zugos spirálvonalban 3 m -es mélységig,
integy 10 m -es összhosszal vezet le a zsombolyszeru albarlang.
elyi jelentoségu kis árok.

P O G A N Y V A R 22. sz B A R L A N G J A - AMFITEáTRUM -
- BARLANG A Fogányvar Kis kötengerének közepén, délre néző
ajjal nyilik a barlang. Korabban ismeretlen volt. A szélesebb
ejáratot egyre szukuló torok követi. Ha e torkon átpréselte
gát az ember, tágas félkörives, lépcsőzetes terembe jut.A bar-
ang összhossza 10 m , a bejárattól számitott mélysége 5 m.Hátsó
zet egyetlen nagyméretu sziklatömb alkotja,tetejét és az első
zet már kisebbek. / 1-2 m-esek / Kicsi, de mutatós albarlang,
vesek között összuródó fény fáléleggéssé teszi a lámpát.

P O G A N Y V A R 23. sz. B A R L A N G J A
A Fogányvar Kis kötengerének keleti alsó zónájában található
eg-zugos zsombolyszeru albarlang.Nagyjából 5 m a teljes hossz-
s es mintegy 4 m mélységu . Helyi jelentőségu kis albarlang.

AJNÁCSKŐ, RAGÁCS-HEGY (HAJNÁČKA, RAGÁČ VRCH)

A RAGÁCSI-BARLANG
TÉRKÉPE A SZPELEOGENETIKAI FELTÁRÁSRÓL

0 1 2 3 4 5 6 7 m

1:75

ALAPRAJZ

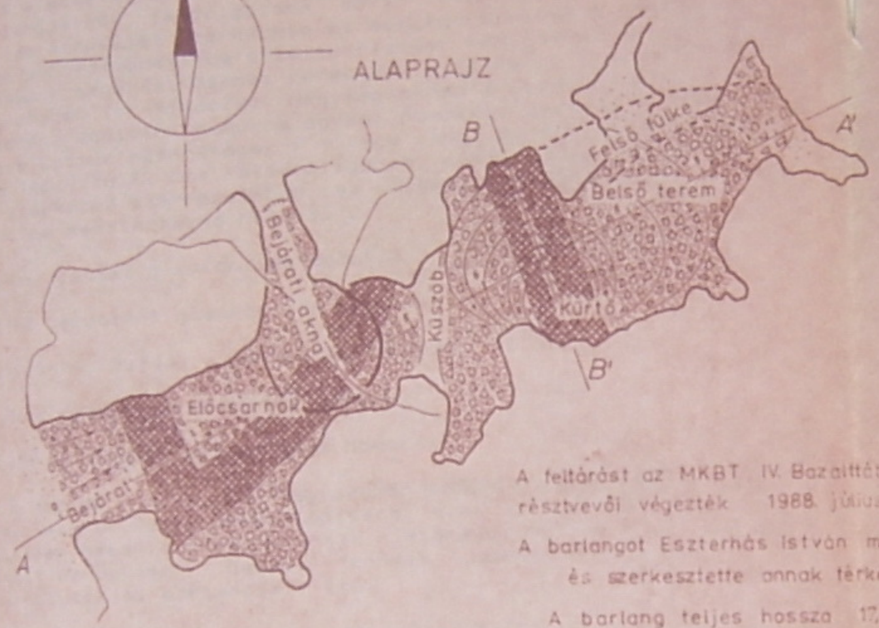

A feltárást az MKBT IV. Bazalttáborának résztvevői végezték 1988. július 12-én.

A barlangot Eszterhás István mérte fel és szerkesztette annak térképét.

A barlang teljes hossza 17,20 m
A főág 10,60 m hosszú, átlagos magassága 1,5 m
A bejárat tengerszint feletti magassága 485 m

HOSSZMETSZET

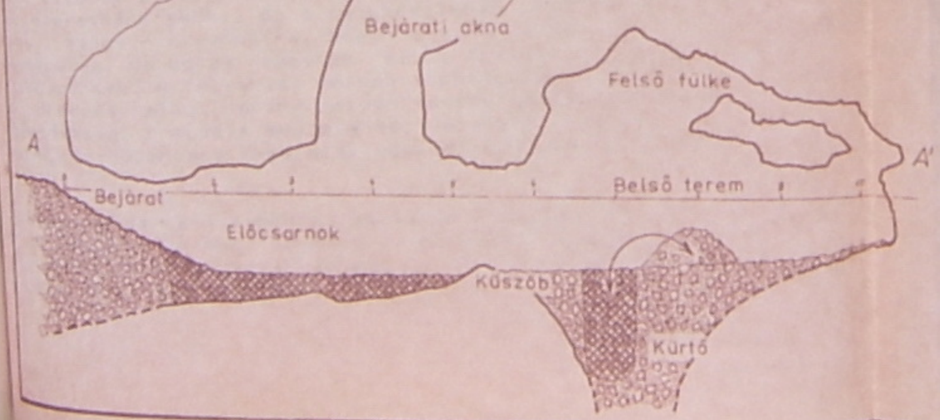

HELYSZÍNVÁZLAT

JELMAGYARÁZAT

- bolygatatlan kitöltés
- ásatási árok
- külszíni sziklafal
- barlangi szálkőfal
- feltételezett szálkőfal
- a kürtő idealizált izobát vonalai

KERESZTMETSZET

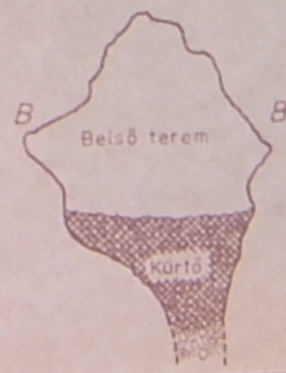

I–II. kötet ára: 4995,– Ft áfával

UDOMÁNYOS MEGISMERÉS

LITOLÓGIAI ÉS MINERALÓGIAI MEGFIGYELÉSEK

Vizsgálódásaink során megkülönböztetett figyelmet szenteltünk
bazalt alatti kőzetek néhány összetevőjére. Mint a Bakony ba-
altbarlangjainak feldolgozása során kimutattuk / ESZTERHÁS
67-b /az alapkőzet szerkezete és mésztartalma jelentősen befo-
solja a posztgenetikus bazaltbarlangok képződését . Ezen meg-
lapitásunk megerősítéséhez kerestünk példákat a Medves-Ajnács-
-negységben is -sikerrel. Hegységünkben a bazalt alatti kőzet
s miocén, aquitani mohkos agyag, homokkő, kavics, riolittufa
illetve kőztük szénrétegek / - vagy ahol ez már a bazaltömlés
elére lepusztult, ott felső oligocén, cattai glaukonitos homok-
. Az alapkőzet szerkezetében itt valamivel tömörebb mint a Ba-
nyban, de mésztartalma hasonló .

Kis-kő	cattai glaukonitos homokkő	45,1 % $CaCO_3$
Kis-kő	aquitani glaukonitos homokkő	4,0 % - " -
Szilvás-kő	cattai glaukonitos homokkő	15,4 % - " -
Ragyolc	cattai glaukonitos homokkő	38,0 % - " -
Fogányvár	cattai glaukonitos homokkő	13,0 % - " -

ehát a Medves - Ajnácskői-hegységben hasonló lehetőségek vannak
bazalt alatti kőzet denudálódására, mint a Bakonyban. Ennek
gfelelően hasonló összeugrókarszt -jelenségekkel is találkozunk:
torokált derogyások / Medves -fennsík /,peremleszakadások / Fo-
nyvár Kőutcája, barlangjai/ stb.

A bazaltos kőzeteknek igen sok változatát figyeltük meg, de
ek többségéről részletes irodalom van / BALOGH 1981. BERNÁTH
67, BUCEK 1954, GÖBL 1866, HERMANN 1941, JUGOVICS 1934, 1935,
42, 1944, 1948-a, 1948-b, KANTOR 1981, RICHERT 1925, 1927,
ZLOZSNIK 1908, 1911, SZABÓ 1863, 1867, 1870, /. Külön említést
ek a Ragács csúcsrégiójában levő felhagyott u.n. Ebeczky-féle
nya, illetve a közvetlen közelében levő Ragácsi-barlang bazalt-
ról szeretnénk tenni. Ez a csúcsrégióban levő kőzet sűrűn lyu-
sos , habos - olyannyira, hogy a vízen úszik. Színe általában
rvesesbarna, de egyes részeken sötét acélkék , illetve zöldes
llogású kék. A feltárási helyek többségében öklömnyi darabokból
lő breccsát alkot,néhány helyen meszes összecementálódással.E
redezettség, breccsás megjelenés, valamint a meszes összecemen-
ződés,gázrobbanásos fumarolák egykori működésére enged követ-
tetni.

A hegység barlangjaiban az ásványos kiválásoknak két csoport-
külömböztetjük meg, úgymint 1. a kőzet kinulése közben kiváló
ványok illetve kőzetszárványok; 2. a kőzet merevedése után a
uletekre kiváló ásványok.

A bazalt mereyedésse kozben kivalo asvanyokkal lenginkabb a
le-kői-bazaltbarlang, illetve a Baglyas-kői-bazaltureg falaban
alkozunk . Fokent augit, olivin kristalyok a szembetunőek.
itkabban es kisebb meretben talalni még amfibólt, kvarcot,
igoklaszt, foldpatot.

A barlangok falára utolag telepult asvanyi kivalasok igen val-
atosak. Viszonylag keveset tudunk roluk. Annyi latszik bizo-
osnak, nogy utovulkani mukodés termékei,fókent forro oldatokból
ltak ki.Ezen asvanymintaknak mi magunk csak néhány összetevőre
lo elemzését tudunk elvégezni, de részletes elemzésre különböző
udományos intézeteknek elkuldtuk azokat / visszajelzésük sajnos
sik /. A Kis-kői-bazaltbarlang és a Baglyas-kői-bazaltureg fa-
anak reszeiben talalt kitoltodes nagyon hasonlit egymásra, sok
eszet /30-38 %/, kvarcot /18-20 % / tartalmaz a további szá-
s vegyuletetlen kivul.A Ragacsi-barlang falat alkotó bazaltbrecs-
t 98 %-os mésztartalmu anyag cementálta össze és ugyanezen
nyag alkotja a finom csipkeszerű borsókábevonatot is. A Ragacsi
urtó élénk sarga asvany kivalásáról mondhatjuk annyit tudunk
g,nogy 2 % meszet tartalmaz . A Foganyvár Jeges-barlangjának
ob kovét a lecsurgó vizből kivalt meszes csikok teszik zebra-
intássá .

G E N E T I K A I M E G F I G Y E L É S E K

Szingenetikus barlangok közul találunk a negységben nyilt
evizkurtókat. Ilyen a Ragacsi-kurtó és a Baglyas-kői-bazaltureg
ndkettőben tetemes a termelékkel való feltöltöttség. A Ragacsi-
rtó jelenleg 3,3 m mély/LÁZNAOSKY 1933-ban 10 m mélynek tudta,
GOVICS 1944-ben 15 m mélynek irta le, PILOUS 1982-ben 4,2 m
lynek adta meg /; a Baglyas-kői-bazaltureg előterének kurtője
ndössze 2 m mély / mely már 1957-ben OZORAY által mérve is
yen volt. korabbi mélységadatot eddig nem ismerunk . E kurtók
ermészetes mélységét sajnos nem ismerjuk,mert az átlag ember
akcióje, na lát egy mélyebb gödröt, lyukat,akkor abba bele-
o valamit és minél mélyebb a lyuk, annál inkább ingerli a do-
ására.

Robbanással keletkezett szingenetikus barlangok a Kis-kői-
azaltbarlang és a Ragacsi-barlang / BERTALAN, 1958, ESZTERHÁS
87-b, JUGOVICS 1944/. A IV. Bazalttábor egyik célja éppen az
it, hogy ásatással is bizonyitsa a barlangok keletkezését. A
gacsi-barlang esetében sikerult is ez, amit annál is inkább
ntosnak tartottunk, mert PILOUS /1982/ véleménye szerint a
gacsi-barlang kimállásos eredetű. Előzetes megfigyelésünk szerint.
a barlang robbanásos eredetű úgy a robbanás anyagát szállító
rtonek meg kell lennie a barlang jelenlegi talpszintje alatt.
bb a nyitott Bejárati-akna alatt kerestük a kürtőt, de itt
-30 cm törmelék kiásása után szalkőfeneket értünk. A Belső-te-
n elso narmadaban keresztirányban mélyített árokkal sikerult
kurtot megtalálni és ezzel ujabb bizonyitékat adni az általunk
ESZTERHÁS 1987-b/korabban is robbanásosnak tartott barlangkelet-
esnek. A Ragacsi-barlangot végül is gőzrobbanásos eredetűnek
rtjuk. A vulkani működés utolsó fazisaként a Ragács csucsrégió-
ra igen hig bazikus , gázoktol erőteljesen átjárt bazaltláva
lott / ESZTERHÁS 1987-b , JUGOVICS 1944 /. A megszilárduló
ában még sokáig bugyogtak gáz- és gőzexhalációk /vö: Ragácsi-

urtó keletkezése /. A felbuggyanó tulhevült oldatok a felszín
közelében a korábbi nyomás alól szabadulva hirtelen váltak gőzzé
s robbanásosan szétfeszítették a már-már megszilárdult helyagos
bazaltot. E robbanások törték össze a kéreget,mely aztán a forró
oldatot felnyomó kürtő közelében az oldatból kiváló meszes anyag-
ól breccsává cementálódott és azáltal beomlani sem engedte a
obbanásos üreget.

A Kis-kő-bazaltbarlang a tömör bazaltból való apofizákkal
tart salakos bazalt alkotta kupban robbanással keletkezett
olyagbarlang / ESZTERHÁS 1987-b, JUGOVICS 1942, OZORAY 1960,
ENTES 1971./, de néhányan tektonikus üregnek tartják /BERTALAN
58, OZORAY 1957./. Az előbbi véleményt támasztják alá a leke-
kített formák, az újraoldásos lávacseppkövek és a hévizes
redetű bekérgeződések; az utóbbi véleményt egy , a barlangban
eszteltalhato határozott / 150-330- fok irányu / tektonikai jel-
ég indokolja. Ez esetben is asatással kívántuk megerősíteni a
obbanásos eredetet valló nézetet. A barlang termének déli
árkából igyekeztünk a törmeléket eltávolítani, ami oly tetemes
ennyiségűnek bizonyult, hogy végül is nem tudtuk befejezni .
zésen mintegy 7-8 köbméter törmeléket termeltünk ki, ami azt
yeményezte, hogy 170 cm-ral mélyebbre jutottunk, mint amilyen-
ek 1987-ben megismertük a barlangot /ESZTERHÁS 1987-b/. Ez ása-
ssal, ha genetika területen nem is sikerült bizonyosságot
erni, de a barlang igen gyors ütemu feltöltődését /szemét-
el,kavekkal, agakkal való teleodbálását / igazoituk. A vagdalt-
os konzervdobozokra irt kereskedelmi ár változása dátumszerűen
eghatározta a feltöltődési ütemet. Az 1987-es talpszint alatt
cm-rel találtuk a 10,40 Ft áru dobozt, 1 m mélyen a 4,10 Ft
u dobozt. A datálható leletek kazul a legrégebbi egy 1960-67
zotti időben irodott ujsagtöredék, mely 150 cm-es mélységből
ult elő. Tehat az általunk 170 cm mélyen feltárt szemét és
rmelékkitöltődés nagyjából 30 év terméke. / és mindez egy ter-
észetvédelmi területen ! / Ha a feltöltődés üteme nem mér-
ődik ugy kb.100 év mulva megszunik a barlang.

A bazaltfennsik peremének leszakadozásával keletkező tektoni-
s barlangokat találtunk a Fogányvár meszének déli részen, il-
etve a Zabodai-kő északi részén. E barlangok a bazaltperem alól
dresedő nomokká helyére való leszakadással /Lakó-barlang,
adék-barlang stb./, illetve a bazaltperem repedésének fagyá-
ással /Fogányvári-résbarlang/keletkeztek. Ezenkívül további
ltozatot jelentenek, hogy egy darabban maradt kőzetkarjuk kö-
ött alakult a barlang /Hasadék-barlang/, vagy szélhuzódó repe-
st részben tömbökre szakadt bazalt boltozza be /Lakó-barlang/;
ábbá, hogy a bazaltperemmel párhuzamos törések mentén alakult
barlang /Fogányvár 19.sz.barlangja/, vagy a peremre merőleges
rés mentén /Zabodai-bazaltbarlang/.

A Medves - Ajnácskői-hegységben igen jelentősek a bazaltfenn
ok peremeről leszakadt kőtömbök alkotta kőtengerek hézagai
ött alakult albarlangok. A legnagyobbakat a Fogányvár déli
eremén találjuk /Jeges-barlang kb. 130 m Amfiteátrum-barlang 10

H I D R O L ó G I A I M E G F I G Y E L É S E K

A hegységben ma is tapasztalható az utóvulkáni tevékenység szénsavas ásványvízfeltöréseiben /JUGOVICS 1948-b/. A legismertebbek a fülek i és vargedei források, melyekre ivócsarnokokat, fürdőházakat építettek egykoron. A legtöbb csavice Sidben található /DD/.

A IV. Bazalttábor ideje alatt két forrással kerültünk kapcsolatba. Táborunk első szakaszában a Mélylapai-forrás vizét ittuk, használtuk tisztálkodásra. Az 5-ö liter/perc hozamu forrás glaukonitos homokkő rétegalapján fakad, melyet annakidején medencésen épitettek / ma meglehetősen elhanyagolt állapotban van/. Vizét nem elemeztuk meg, azt viszont láttuk,hogy a forrásmedencében 15-20 cm hosszu, igen vékony fehér gilisztak élnek.

A Fogányvár déli tarmeléklejtőjén a gyalogösvény mellett bazalttörmelékkel fedett glaukonitos homokkőből fakadó forrás vizét egyében ciszternába gyüjtették és a legelő állatok itatására használták. Ottletunkkor a percenkenti 1 litert sem érte el a hozama. Vizet megelemeztük:

összes keménység	5,60	nk -fok
változó keménység	3,57	- " -
állandó keménység	2,03	- " -
Ca tartalom	23,05	mg/lit
Mg tartalom	10,34	mg/lit
Ca/Mg aránya	2,23	
hidrokarbonat tartalom	77,78	mg/lit
kötött széndioxid	28,05	mg/lit
Cl tartalom	6,91	mg/lit

forrásmedencéből háromféle állatot gyüjtöttünk:
Heteromorus nitidus TEMPL. /fehér,vak, 2,5 mm-es ugróvillás/
Gammarus sp./a G fossarium-hoz hasonló,10 mm-es bolharák-féle/
Acariformes indet. /áttetszö sárgás 0,8 mm-es vizi atka/

K L I M A T O L ó G I A I é S S Z E L E O L ó G I A I

M E G F I G Y E L É S E K

1988.július 8.-10.-e között a felszini 19 C-fokos átlaghömérséklet mellett a Kis-kői-bazaltbarlangban 15,1 C -fok hőmérsékletet mertünk /1987. május 2.-án 7,5 C -fok/. 1988. július 15-én 31 C-fokos kánikula idején a poganyvari Jegés-barlangban 4,3 C fokot regisztráltunk /jeget már nem találtunk/.

Előző évi jelentésünkben /ESZTERHÁS 1987-b; 1987-c./ már megemlitettünk néhany e hegység barlangjaiban előforduló állatfajt. Ezekhez képest ujabbakat nem sikerült észrevennünk, de a korábban ismert fajok több barlangból is előkerültek. Ez a néhány említésre méltó faj a következő:

Lithobius forficatus - barna százlábú
/ Kis-kői-bazaltbarlang, Kis-kői-albarlang/

Inachis io - nappali pávaszem
/Kis-kő-bazaltbarlang,Lakó-barlang,Ragácsi-barlang/
Scoliopteryx libatrix - vörös csipkésbagoly
/Lakó-barlang,Ragácsi-barlang/
Meta menardi - barlangi keresztespók
/Ragácsi-barlang/
Rana dalmatina - erdei béka
/Kis-kő-bazaltbarlang,Ragácsi-kúrtó/
Rhinolophus hipposideros - kis patkósorrú denever
/Kis-kő-bazaltbarlang/
Chiroptera indet. - valamilyen denever
/Kis-kő felső tárója/ guanóból ítélve

Összetult, ma élő fajok tetemeire is rátakadtunk a barlangokban, ezek a következők voltak:

Buteo buteo -egerészölyv
/Kis-kő-albarlang/
Talpa europaea - vakondok
/Kis-kő-bazaltbarlang/
Rodentia indet. - rágcsáló-féle
/Kis-kő-albarlang/
Vulpes vulpes - róka
/Kis-kő-bazaltbarlang,Kis-kő-albarlang/
Ovis aries - házijuh
/Kis-kő-bazaltbarlang/

P A L E N T O L Ó G I A I É S A R C H E O L Ó G I A I

M E G F I G Y E L É S E K

Mind a paleontológiai, mind az archeológiai kutatás régi kelet-
a Mecsek-Ajnácskői-hegységben / BENDEFY 1934, NYÁRY 1870 / .
vessé vált az ajnácskői levantei fauna a Békáskő bazalttufája
ól /Mastodon borsoni, M.arvernensis, Tapirus priscus, T. hunga-
cus, Castor Ebenzky stb./

A Fogányvár Jeges-barlangjában magunk is találtunk 1988.
lius 15-én nagyméretű emlőstől származó csonttöredékeket
végtag- csontokat, állkapcsot fogakkal/, melyek Bos cf. taurus /
típusú szarvasmarha / maradványainak bizonyultak.

Az irodalomból /melyet e dolgozat kapcsán nem sorolunk fel
ismert a neolitikum emberének a jelenléte az egész hegységben.
ként a bazalttetőkön, csúcsokon találhatók archeológiai lele
k. Mi ősi cseréptöredékeket hoztunk fel a Jeges-barlangból
dóvak múzeológusoknak átadva/. A Zabolda-kő bazaltperemének
ojtolsó gyakran találni cserép töredékeket. A Kis-kő-csúcsán és
Kis-kő-albarlangban talált cseréptöredékeket a Veszprémi Mú-
em régésze 13. századból származnak találta. A Fogányvárról
talt cseréptöredékekről sajnos még nincs visszajelzésünk.ezeket
anis a Rimaszombati Múzeumnak / B.Kovács István régésznek /
tuk át.

BAZALTTÁBOR

Feltáró munka a
Ragácsi-barlangban /G/

Ragácsi-barlang.
Borsókövek az erősen égett bazalton /G/

BAZALTTÁBOR

Pogányvár

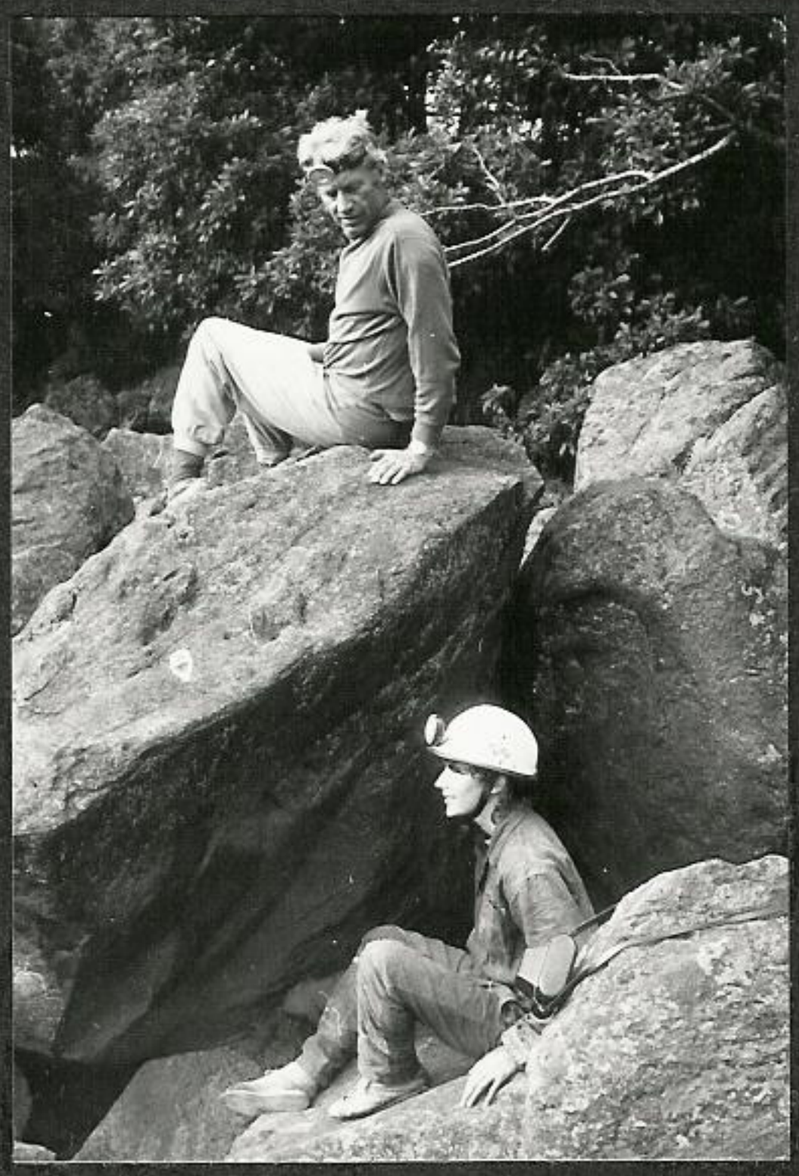

A leszakadozott bazalt-perem részlete /G/

Tájékozódási pontunk:
a "háromágú sziklatorony" /G/

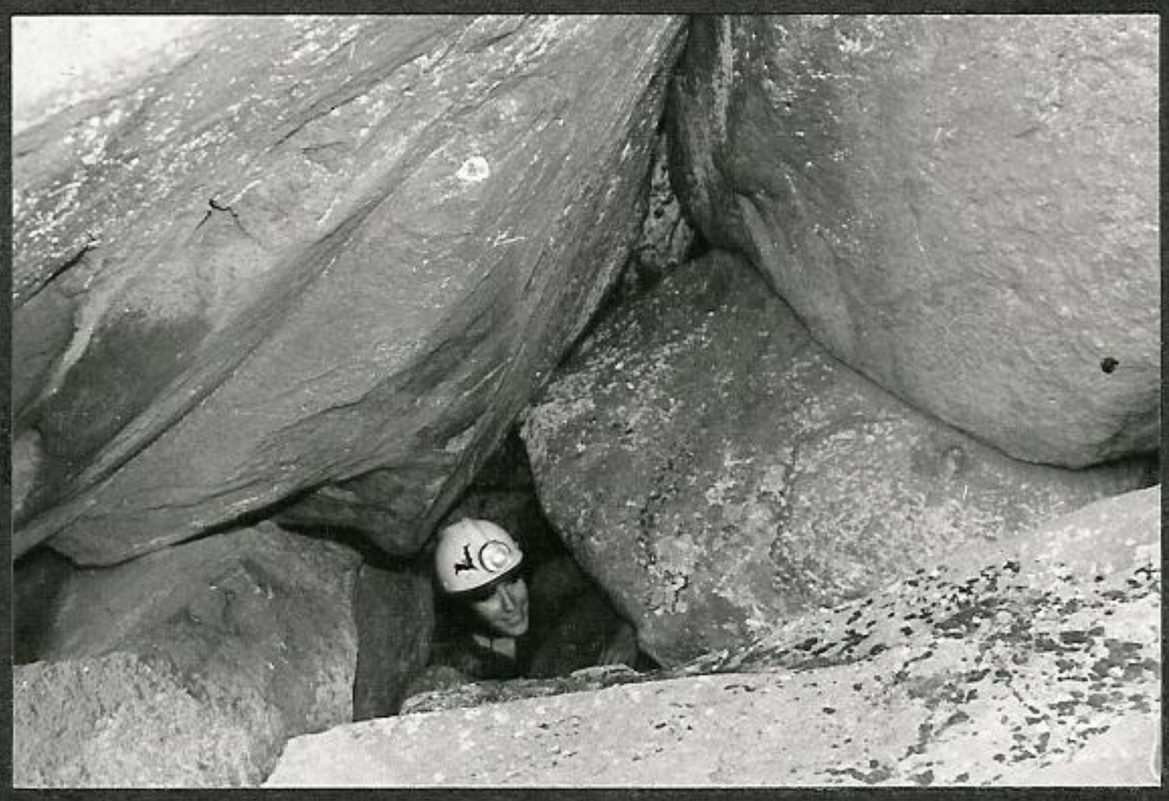

A Jeges-barlang
egyik bejárata /G/

BAZALTTÁBOR

Pogányvár

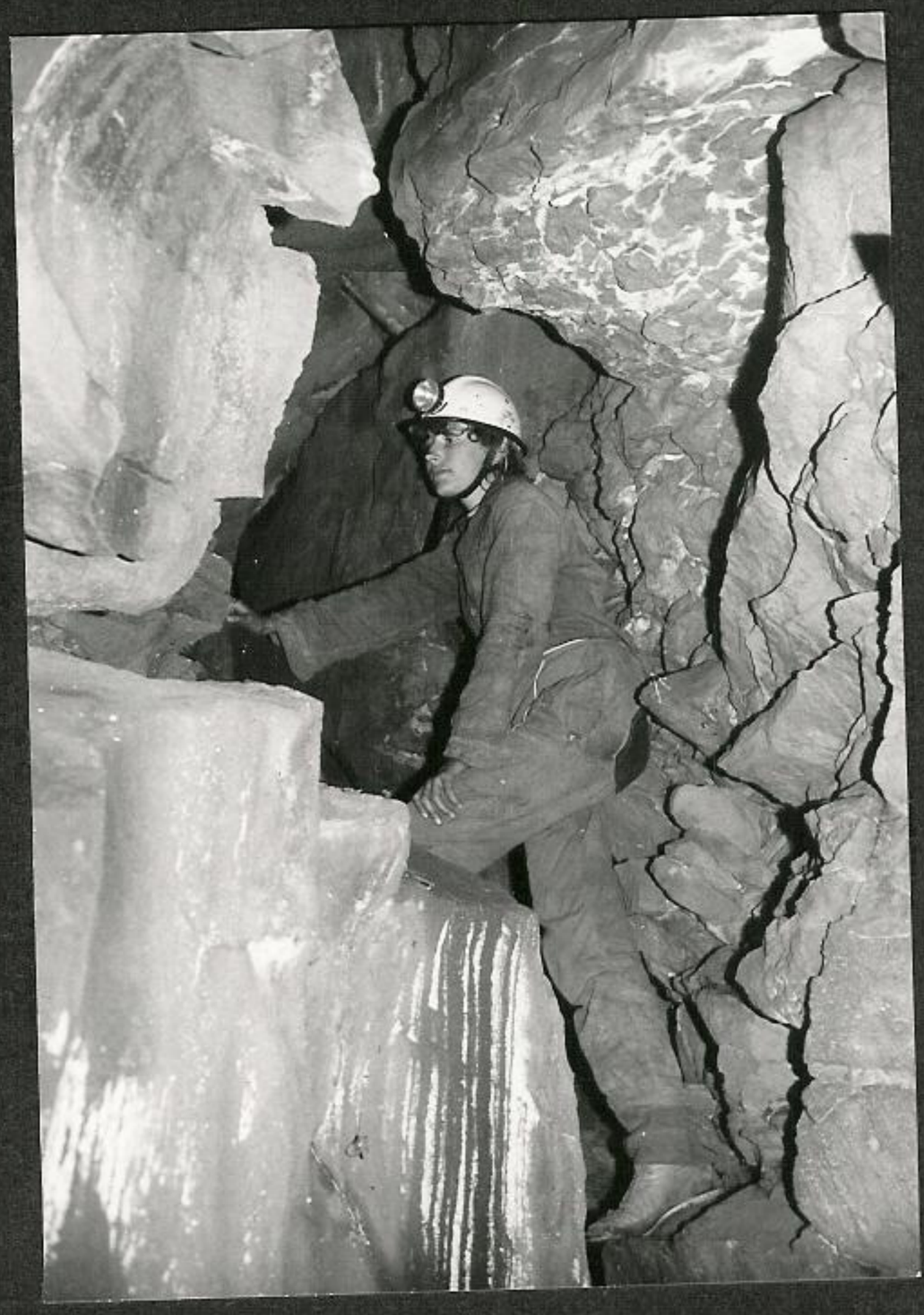

Képek a Jeges-barlangból.
A falakon mészlefolyás látszik. /G/

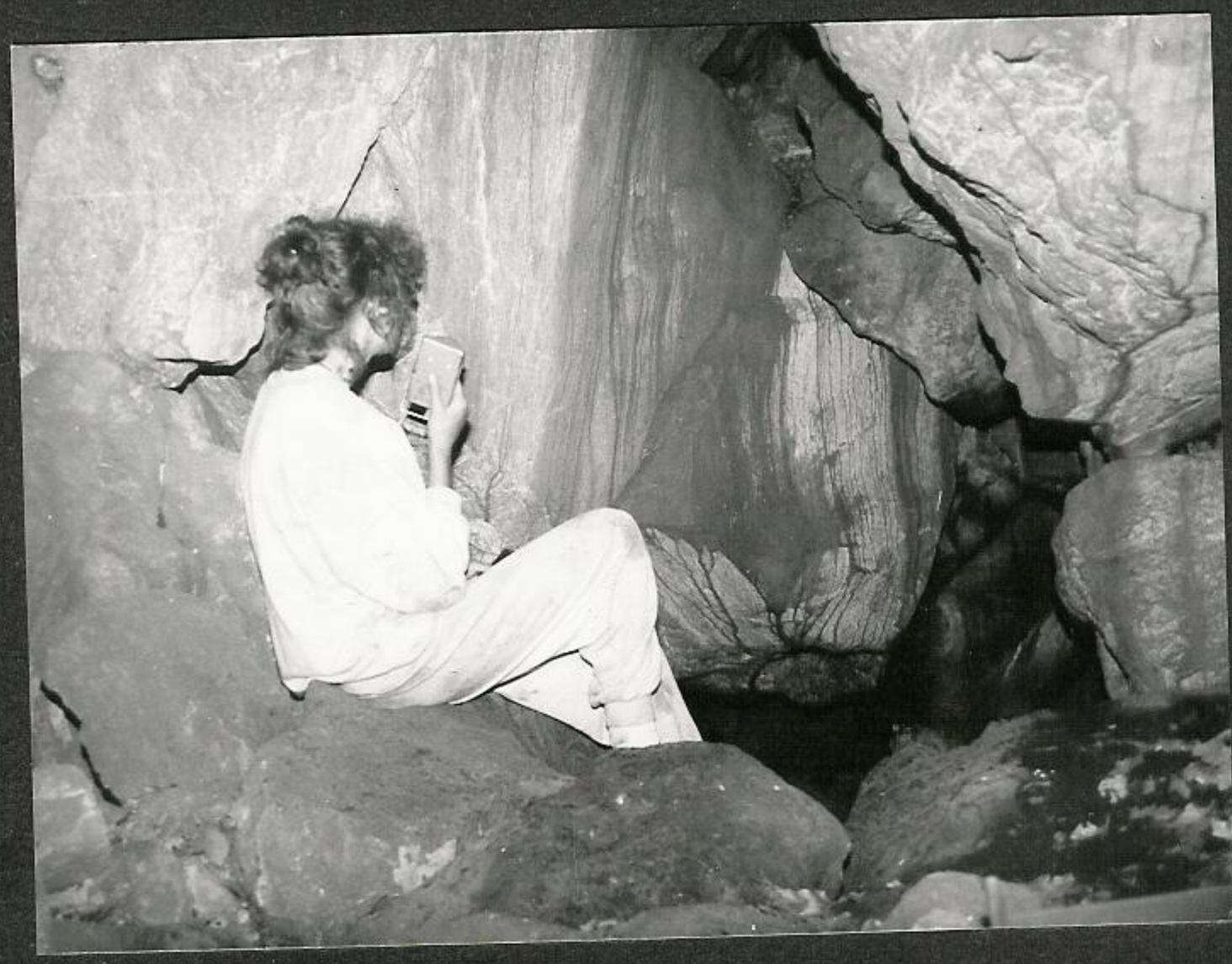

BAZALTTÁBOR

Pogányvár

Részlet a Jeges-barlangból /G/

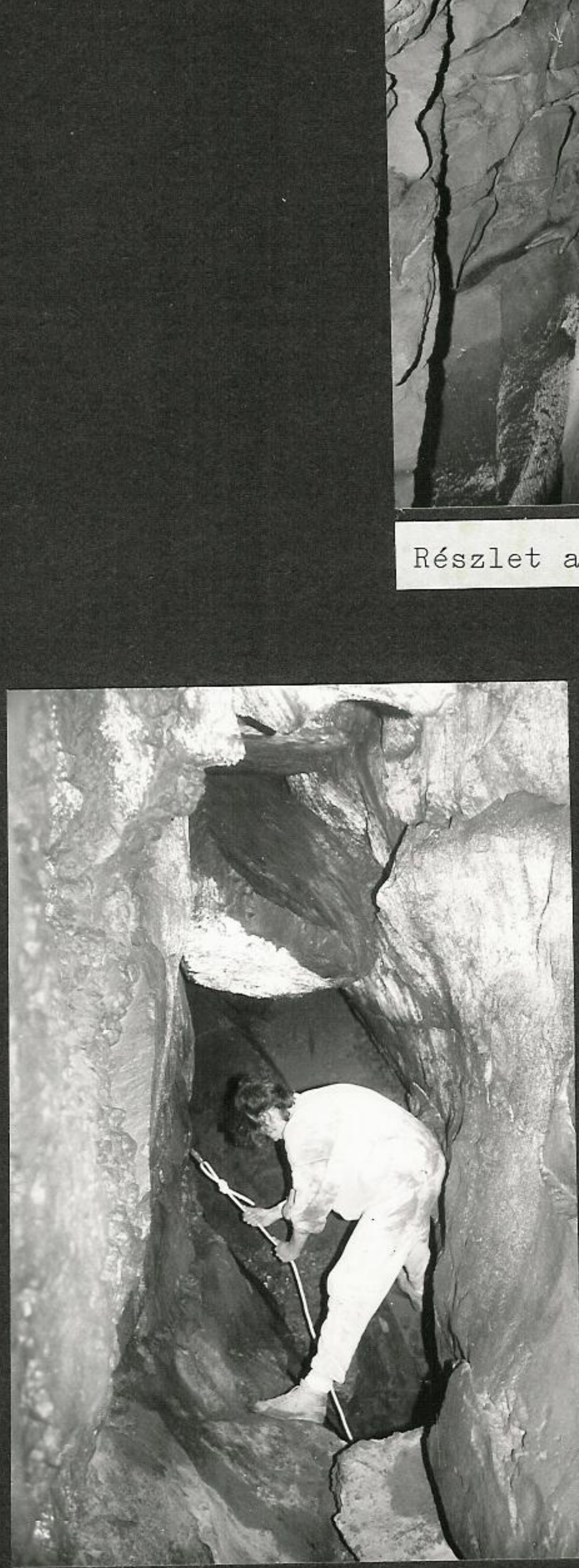

Hasadék-barlang.
A felső szint vége /G/

BAZALTTÁBOR

Pogányvár

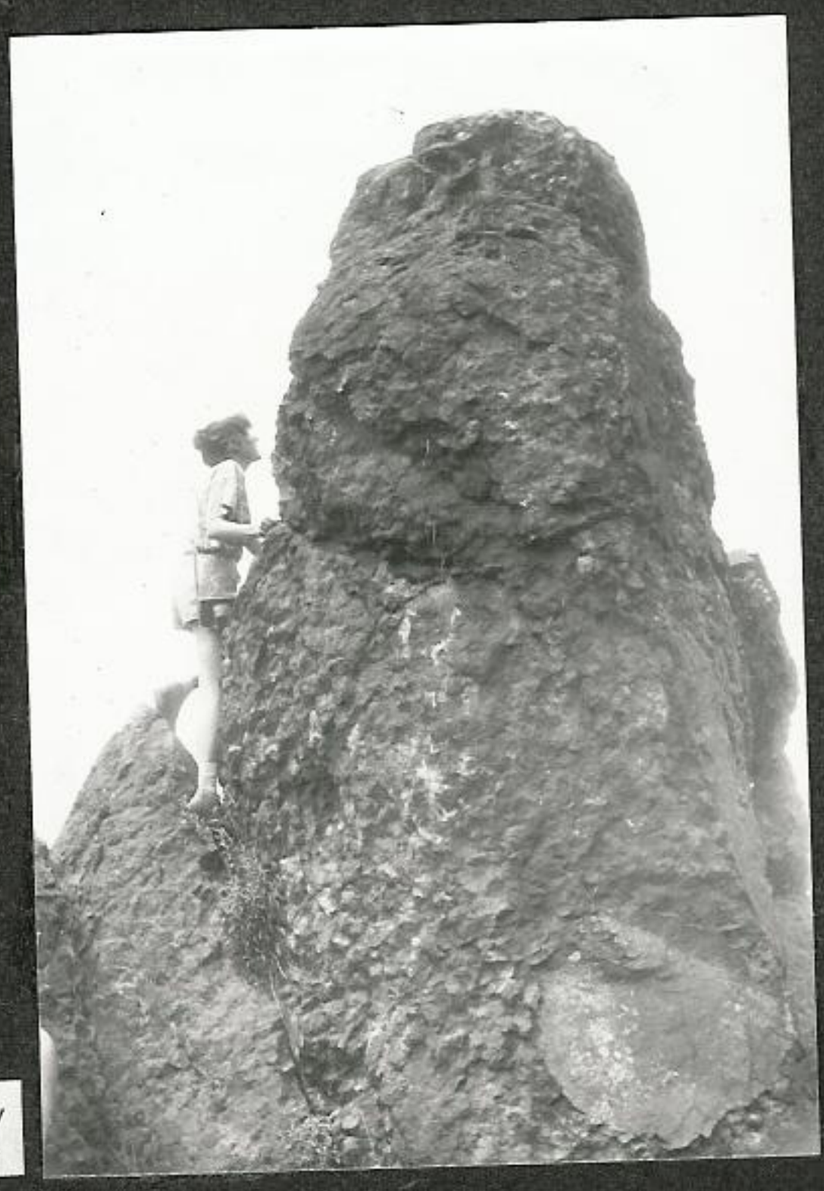

Az Ördögfej /G/

Ereszkedés a
Pogányvári-résbarlanghoz /G/

BAZALTTÁBOR

Pogányvár

A Pogányvár bazaltbarlangjaiban gyakran láthattuk a már eddig is sok fejtörést okozó mészkiválásokat /G/

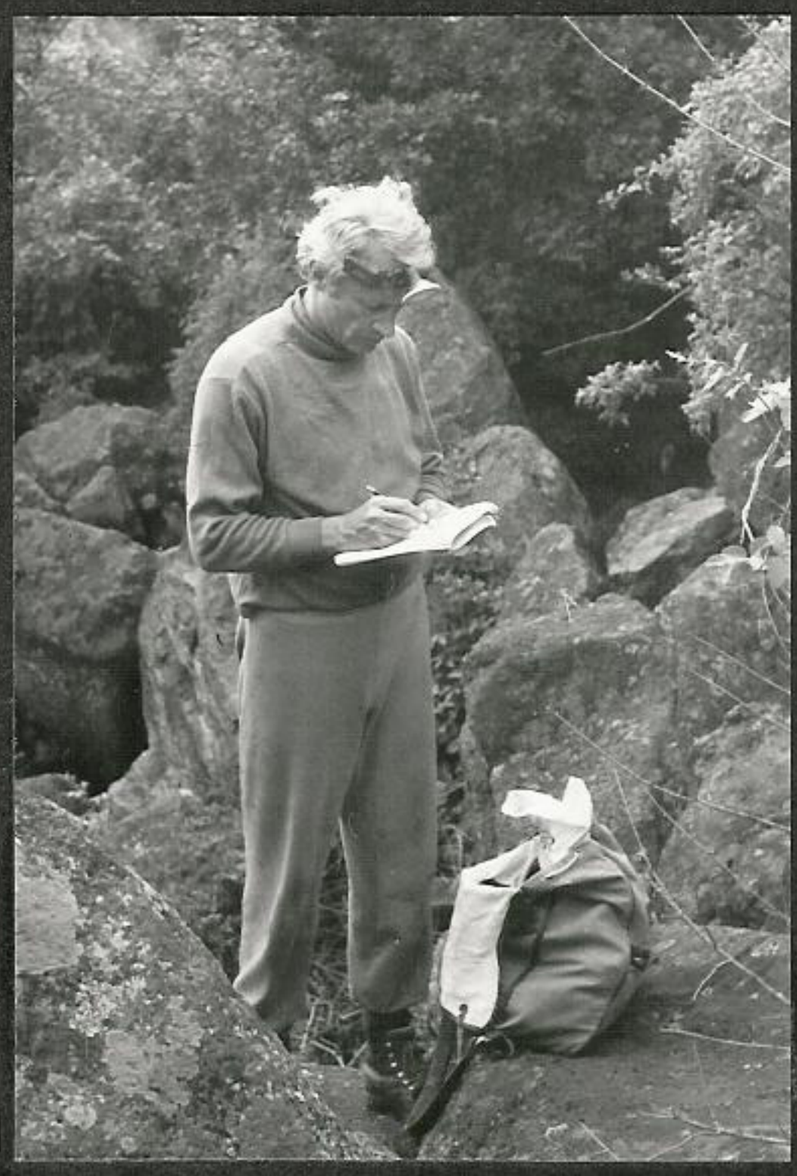

Munkában a táborvezető /G/

FÜGGELÉK

A Medves-Ajnácskői-hegység bazaltbarlangjai

1988.

arországi részen:

ag l y a s - k ő i - b a z a l t u r e g / 5223 / - Salgó-
arján, Baglyas-kő / Bereckí út / -részletesen tanulmányozva.
ovábbi feltárás lehetséges - sötétszürke tömör bazaltban és
steges mályékony bazaltban gázrobbanással alakult üreg rend-
ser - hossza 12.7 m , függőlegges kiterjedése o.4 m.
rodalom: 7;14;16:22:32:40:41:5o.

é c s - k ő i - b a r l a n g / 5223 / - Salgótarján, Fecs-
-kő - megsemmisült - valószínüleg barna salakos bazaltban
smeretlen módon alakult üreg volt -egykori méreteről megbíz-
ató adatunk nincs.
rodalom: 16: illetve Dr Patay Pál szóbeli közlése.

l s - k ő i - b a z a l t b a r l a n g / 5230 / - Szilas-
pogony, Kis-kő - részletesen tanulmányozva, további feltárás
ehetséges - tömör bazaltból való apotozakkal atjárt salakos
azaltban komplikált keletkezésü robbanásos hólyag - hossza
0,2 m, mélysége 15.6 m.
rodalom: 7;14;16;22;32;40;41;54;56.

l s - k ő i - a l b a r l a n g / 5230 / - Szilaspogony,
is-kő- részletesen tanulmányozva - sötétszürke tömöttszövetü
azaltszikla alkotta aibarlang - hossza 2.2 m,magassága 0.4m.
rodalom: 14;16:41.
l s - k ő f e l s ő t á r o j a - Szilaspogony, Kisko -
tyizsgálva - homokkő és bazalttufa egymásratelepülésének
taran bányaszati módszerekkel nyitott szondázó társ - 13 m
osszu, átlagmagassága 1.8 m.
rodalmi említés nincs.
l s - k ő a l s ó t á r o j a - Szilaspogony, Kis-kő - át-
izsgálva - salakos bazaltban szondázás végett nyitott bánya-
árs - hossza 8.0 m, magassága 1.o m.
rodalmi említése nincs.

z i l v a s - k ő i - b a r l a n g / 5230 / - Zagyvarona
Ronabanya/. Szilvas-kő - tanulmányozás alatt áll - szürke
ömött szövetü és barna salakos bazaltban kialakult tektoni-
us barlang - kb. 50 m hosszu, 10 m mély.
rodalom: 16:41.

l s Szilvas-kő - szikla nasadék
5230 / - Zagyvarona /Ronabánya/. Kis Szilvas-kő - tanulma-
yozás alatt áll - szürke tömött szövetü bazaltban kialakult
ektonikus barlang - kb. 15 m hosszu, 5 m mély.

szlovák részen:

R a g á c s i - b a r l a n g - Ajnácskó /Hajnacka/, Ragács-hegy - részletesen tanulmányozva -holyagos bazaltban gázrobamással kelletkezett barlang, melynek falát így oklomnyi - -dionyi rogokból álló mésszel összecementált bazaltbreccsa alkotja - hossza 17,2 m átlagos magassága 1,5 m .
Irodalom: 14;24;42.

R a g á c s i - k u r t á -Ajnácskó /Hajnacka/, Ragács-hegy - tanulmányozás alatt áll, további feltárása lehetséges - vörös - barna porozus bazaltroglavában alakult fumarola kurtá - átmérője átlagosan 1,6 m, jelenlegi mélysége 3,3 m / 1982-ben 4,2 m, 1933-ban kb. 10 m !/.
Irodalom: 14;24;35;42.

P o g á n y v á r l. sz. b a r l a n g j a - L a k ó - b a r l a n g - óbásta /Stara Basta/, Fogányvár - tanulmányozás alatt áll, további feltárás lehetséges -szürke olivinous kompakt bazaltban tektonikus úton alakult barlang -hossza kb. 20 m, magassága 1-2 m.
Irodalom: 10;14;39;50.

P o g á n y v á r 2. sz. b a r l a n g j a - ó r o g - f e j - b a r l a n g - óbásta /Stará Basta/, Fogányvár -részletesen tanulmányozva - szurke olivindus kompakt bazaltban tektonikusan keletkezett barlang - hossza 5,0 m, átlagos magassága 1,0 m .
Irodalom: 14;50.

P o g á n y v á r 3. sz. b a r l a n g j a - óbásta /Stara Basta/, Fogányvár - tanulmanyozás alatt áll - szurke kompakt olivindus bazaltban tektonikus úton keletkezett barlang -hossza 5 m, mélysége 3 m.
Irodalom: 14;50.

P o g á n y v á r 4. sz. b a r l a n g j a - óbásta /Stara Basta/, Fogányvár - tanulmányozás alatt áll, további részek feltárása lehetséges denne - szurke olivindus kompakt bazaltban tektonikus keletkezésü jeges barlang - hossza 46,5 m, mélysége 17,3 m.
Irodalom: 10;14;39;50.

P o g á n y v á r 5. sz. b a r l a n g j a - óbásta /Stara Basta/, tanulmányozás alatt áll, további feltárása lehetséges - szurke olivindus kompakt bazaltból álló nagyméretü kotámbak közötti albarlang, - hossza kb. 5 m, mélysége 3 m .
Irodalom: 14;50.

P o g á n y v á r 6. sz. b a r l a n g j a - óbásta /Stará Basta/, Fogányvár - tanulmányozás alatt áll.további feltárása lehetséges, a 7. sz. barlanggal összejárható - szurke olivindus kompakt bazaltból álló kőbálványok alkotta jeges albarlang -hozzávetőlegés hossza 25 m, mélysége 3m. / a 7.sz. barlang nélkül/.

Irodalom: 14:50.

Fogányvár 7. sz. barlangja - Jegesbarlang - obasta /Stara Basta/. Fogányvár - tanulmányozása alatt áll, feltárása lehetséges -szürke olivindus kompakt bazaltból álló nagyméretű kátomboк között alakult jeges albarlang. Jelenleg ismert hossza kb.130 m, legmélyebb része m. /a 6. sz. barlang nélkül/.
Irodalom: 10;14;39;50.

Fogányvár 8. sz. barlangja - Harom - szögletű - barlang obasta / Stará Basta /, Fogányvár - részletesen tanulmányozva - szürke olivindus kompakt bazaltszikłak alkotta albarlang - hossza 3,5 m, magassága a bejáratnál 3 m, majd egyenletesen alacsonyodik .
Irodalom: 14.

Fogányvár 9. sz. barlangja - obasta /Stará Basta/, Fogányvár tanulmányozás alatt áll, további feltárása lehetséges - szürke olivindus kompakt bazaltból álló nagyméretu kátomboк között kialakult albarlang - hossza 7 m, átlagos magassága 1 m.
Irodalom: 14.

Fogányvár 10. sz. barlangja - Fogányvár 1 - részbarlang -obasta /Stará Basta/,Fogányvár - részletesen tanulmányozva - szürke olivindus kompakt bazaltban tektonikus úton keletkezett barlang - 3 m hosszu és 5 m magas, keskeny üreg.
Irodalom: 14.

Fogányvár 11. sz. barlangja - obasta /Stará Basta/, Fogányvár - tanulmányozás alatt áll - szürke olivindus kompakt bazaltban tektonikus úton létrejött barlang - hossza 3 m, magassága 0,8 m.
Irodalmi említés nincs.

Fogányvár 12. sz. barlangja - obasta /Stará Basta/, Fogányvár - tanulmányozás alatt áll -szürke olivindus kompakt bazaltból álló kátomboк alatti albarlang hossza 8 m, magassága 1 m.
Irodalmi említés nincs.

Fogányvár 13. sz. barlangja - obasta /Stará Basta/, Fogányvár - tanulmányozás alatt áll - szürke kompakt bazaltban tektonikusan keletkezett barlang - hossza 3 m, magassága 2 m.
Irodalmi említése nincs.

Fogányvár 14. sz. barlangja - obasta /Stará Basta/, Fogányvár - tanulmányozás alatt áll - szürke olivindus kompakt bazaltban tektonikus úton keletkezett barlang - elésterében nyitott folyásával - hossza 5 m, magassága 3-4 m.
Irodalmi említése nincs.

Fogányvár 15. sz. barlangja - óbásta /Stara Basta/, Fogányvár - tanulmányozás alatt áll -szürke olivindus kompakt bazaltban tektonikusan keletkezett barlang - 5 m hosszu, 2 m magas, keskeny üreg.
Irodalmi említés nincs.

Fogányvár 16. sz. barlangja - óbásta /Stara Basta/, Fogányvár - tanulmányozás alatt áll -szürke olivindus kompakt bazaltból levő kőtömbök alatt alakult álbarlang -hossza 10 m, átlagmagassága 1 m.
Irodalmi említése nincs.

Fogányvár 17. sz. barlangja - óbásta /Stara Basta/, Fogányvar - tanulmányozás alatt áll -szürke olivindus kompakt bazaltból álló kőtömbök közötti álbarlang hossza 4 m, magassága 1 m.
Irodalmi említés nincs.

Fogányvár 18. sz. barlangja - óbásta /Stara Basta/, Fogányvar - tanulmányozás alatt áll.további feltárása lehetséges - szürke olivindus kompakt bazalt alkotta nagyméretü kőtömbök alatti álbarlang -hossza 10 m, magassága 1 m.
Irodalmi említése nincs.

Fogányvár 19. sz. barlangja - óbásta /Stara Basta/, Fogányvar tanulmányozás alatt áll - szürke olivindus kompakt bazaltban tektonikus uton keletkezett barlang -hossza 6 m, mélysége 3 m.
Irodalmi említése nincs.

Fogányvár 20. sz. barlangja - óbásta /Stara Basta/, Fogányvar - tanulmányozás alatt áll.-szürke olivindus kompakt -bazaltban tektonikusan keletkezett barlang hossza 3,5 m, mélysége 1 m.
Irodalmi említése nincs.

Fogányvár 21. sz. barlangja - óbásta /Stara Basta/, Fogányvar - tanulmányozás alatt áll - szürke olivinous kompakt bazaltból álló nagyméretü kőtömbök közötti álbarlang-hossza 10 m, mélysége 3m. További feltárása lehetséges
Irodalmi említése nincs.

Fogányvár 22. sz. barlangja, Amfiteátrum - barlang - óbásta /Stara Basta/, Fogányvar-tanulmányozás alatt áll-szürke olivindus kompakt bazaltból álló nagy méretü kőtömbök közötti álbarlang-hossza 10m, mélysége 5m.
Irodalmi említése nincs.

Fogányvár 23. sz. barlangja - óbásta /Stara Basta/, Fogányvar - tanulmányozás alatt áll.további feltárása lehetséges - szürke olivindus kompakt bazalt alkotta nagy méretü kőtömbök közötti álbarlang - hossza 5 m, mélysége 4 m.
Irodalmi említése nincs.

Zabodai - bazaltbarlang - Sóreg /Surice/. Zaboda-ká - tanulmányozás alatt áll - sötétszürke kompakt bazaltban keletkezett tektonikus barlang - teljes hossza 9.0 m. magassága 0.6 m.
Irodalom: 14.

Zabodai felsö barlangja - Sóreg /Surice/. Zaboda-ká - tanulmányozás alatt áll - sötétszürke kompakt bazaltban keletkezett tektonikus barlang - hossza 4 m. magassága 0.4 m.
Irodalom: 14.

Zabodai - rész barlang - Sóreg /Surice/. Zaboda-ká - tanulmányozás alatt áll-sötétszürke kompakt bazaltban keletkezett tektonikus barlang - hossza 4 m. magassága 1.5 m.
Irodalom: 14.

Zabodai - omladek barlang - Sóreg /Surice/. Zaboda-ká - tanulmányozás alatt áll - sötétszürke kompakt bazaltban keletkezett tektonikus barlang - hossza 3 m. magassága 1.2 m.
Irodalom: 14.

Fülek i - barlang - Fülek /Fil'akovo/. Wernher leírása szerint a Fülek várától északra található. egyébként azonosítani idáig nem sikerült /némányak téves helymegjelölésü barlangnak minösitik/ - ha valóban bazaltbarlangról van szó. akkor a névizek járták át és az azokból kivált- meszes hidrokvarcit bevonatu falai lehetnek - méretéről adataink nincsenek. de a leírásból nagyobb méretü üregre következtetünk.
Irodalom: 3;4;11;12;28;37;49;57;58.

IRODALOM

BALÁZS D./1974/: Lávaüregek keletkezése és formakincse - Földr. közl. 2. sz. 80. p 135-148

BALOGH-MIHALIKOVá-VASS/1981/: Radiometric dating of basalt in Southeru and Centar Slovákia - Zap.Karpaty,Bratislava Vii.sz. p 113-128

BARBIE L./1941/: A Magyar Barlangkutató Társulat 1941.ápr. 29.-i választmányi ülése -Barlangvilág 11.kot.Bp.p 29-30

BÉL M. /1742/:Notitia novae historico - geographica Wien IV. köt.p 17.

BENDEFY L./1934/:A Magyar föld és története /Levantei emelet/ -A Magyar Etiópiai Expedicio Orsz. Bizotts. kiadása Bp. p 172-175.

BERNATH J./1867/: A pogányvári bazaltok vizsgálata - M.Földt. Társ. Munk. III. köt.Bp.p 102.

BERTALAN K./1958/: Magyarország nemkarsztos eredetű barlangjai - Karszt és Barlangkutatási Tájékoztató Bp. p 18.

BUCEK- KODYM /1954/: Geológia I.Prana p 177-194.

BULLA B./1964/: Magyarország természeti földrajza - Tankönyvkiadó Bp. p 40.

DEMKO K./1905/: északi megyék - in György A : Magyarország - Föld és Népei sorozat Bp. p 435-436.

DENES Gy./1969/: Az Aggteleki-Barlang megjelenése a földrajzi szakirodalomban - karszt és Barlang i. füz. Bp. p 5-8.

ERDÉSI L./1963/: Wernher: De admirandis Hungariae aquis... /Az 1595. évi Boronovius-féle kiadás fakszimiléje és magyar fordítása/- Communicationes ex. Bibliotheca Historiae Medicinae Hungaria 29. köt. p 103-168.

ESZTERHÁS I./1987-a/: összefüggés a bazaltmezák pszeudokarszt - jelenségei és az alapkőzet lepusztulási formái között- Folia Bakonyiensis o. k. Zirc p 67-72.

ESZTERHÁS I./1987-b/: Jelentés a Mecsek- Ajnácskői- hegység bazaltbarlangjainak 1987. évi kutatásáról- kézirat az Alba Regia Barlangkutató Csoport évkönyvében- az MKBT és a KVM Barlangtani Intézetének adattárában p 162-178.

ESZTERHÁS I./1987-c/: Adatok a bazaltbarlangok faunájához - kézirat az Alba Regia Barlangkutató Csoport évkönyvében - az MKBT és a KVM Barlangtani Intézetének adattárában p 102-105.

ESZTERHÁS I./1988 In presse/: A magyarországi bazaltbarlangok kutatásának eredményei - Karszt és Barlang.

FEJFAR-STARKA/1960/: Do slovenské oblasti pravekych sopek - lide a zeme Prana 7 p 145-148.

GÖBL W./1886/: Geol. Aufn . d.Ung.v.Salgótarján - Vernandel. d.k.k.R.-Anst.Wien p 113.

HANGRÁD L./1988/: Bazaltformák Salgótarján környékén- Föld és ég 7. sz. /jul. p 213-217.

HERMANN M./1941/: Daten zur petrographischen Kenntnis des Bagolyvár Berges von Sóreg /in Ungarn/ - Annales Musei Nationalis Hungarici Bp. p 18-20.

JUGOVICS L./1934/: A medvesi bazalttakaró felépítése és kristály tufája- Math. és Termtud. Értesítő Bp. p 443-470.

JUGOVICS L./1942/: Salgótarján és Bárna környékén előforduló bazaltok és bazalttufák - Magy. Kir. Földt. Int. évi jelentése az 1936-38.évekről II. köt.Bp. p 757-769.

JUGOVICS L./1935/: Adatok a Somoskő és Ronabánya környéki bazalt előfordulások ismeretéhez- Magy.Kir.Földt.Int.évi Jelentése.

JUGOVICS L./1944/: Adatok a nógrád-gömöri bazaltterület ismeretéhez - Beszámoló a Magy.Kir.Földt.Int. Vitaüléseinek munkálatairól - A Magy.Kir. Földt. Int. 1944. évi Jelentésének függeléke IV. évf.6.füzet Bp. p 277-325.

JUGOVICS L./1948-a/: Somoskő -Fülek -Ajnácskő között települő bazaltelőfordulások - A MAFI évi Jentése 1939-40.évekről II. köt. Bp. p 643-668.

JUGOVICS L./1948-b/:Vargede és korláti környékének bazalt és bazalttufa - előfordulásai / Gömör és Nógrád vármegye / a MAFI évi Jelentése 1939-40.évekről II.köt.Bp.p 693-716.

KANTOR-WIEGEROVA /1981/: Radiometric ages of some basalts of Slovakia by 40 Ar/ 40 K method -Geol. zborn . Geologica Carpatica 32. Bratislava .

KADIC O./1939/: Mit kell tudni a barlangokról? -Barlangvilág.

KLINDA,J./1976-a/:Cerová vrchorina z hl adika ochrany prody -Ceskoslovenska ochrone prody 17. Bratislava p 195-213.

KLINDA,J./1976-b/: Cerová vrchovina neatraktivna-Krásy Slovenska 53:11:Bratislava p 501-503.

KOCH A./1904/: Bazalt lakkolit az ajnácskái Varmegyben-Földt. Közl.XXXIV. köt.Bp.p 242-244.

KORDOS L./1984/: Magyarország barlangjai- Gondolat Könyvkiadó Bp. p 290.

KUNSKY /1957/: Typy pszeudokrasovych tvaru v Ceskoslovensku -Ceskoslovensy kras 10. Prana p 108-120.

LANG S./1967/: A Cserhát faunrajza - Akadémia kiadó Bp. p 1-376.

LAZNOSKY,B./1933/: Pruvodce po Ceskoslovenské Republice-II. Zeme slovenska a podkarpatoruká. Prana p 691.

MARTON F./1983/: Salgó természetvédelmi terület -korok-Tájak-Muzeumok kiadvány Bp. p 1-16.

MOLNAR Z./1956/: Pohorkotny a nory v nasem muzeum. Filakovo

MOTTL M./1942/: A Magy.Barlangkutató Társulat 1941.máj.27.-en választmányi ülést tartott-Barlang-világ 12.köt.Bp.p 28.

NYARY J./1870/: Az ebasta1 Poganyvar - Szazadok,Pest .

OZORAY GY./1957/: Nagradi bazalturegek-karszt-es Barlangkuta-
to Tajekoztato /jul.-dec./ Bp. p 37-40.

OZORAY GY./1960/: Nemkarsztos uregek genetikaja magyarorszagi
peldak alapjan - Karszt- es Barlangkutatasi Tajekoztato
/ jan.-febr./Bp. p 4-15.

PILOUS.V./1982/: Pseudokrasove dutiny v neovulkanitch jizniko
Slovenska - Ceskoslovensky kras 32. Praha p 73-84.

PRAKFALVI-FANCSIK/1985/: A Boszorkanyko-Buvar II.sz. Bp.

RICHERT R./1925/: Ujabb adatok a salgotarjan kornyeki kozetek
petrokemiai ismeretehez - Foldt. Kozl. L. V. Kot. Bp. p
181-196.

RICHERT R./1927/: Petrografiai megfigyelesek nograomegyei
bazaltokon- Foldt.Kozl.LVII. Kot. Bp.p 201-208.

ROZLOZSNIK-EMSZT/1908/: Elozetes jelentes a Medves-megyseg
amfibol-nefelites bazanitjarol - Foldt.Kozl.XXXVIII.kot.
Bp. p 36-37.

ROZLOZSNIK-EMSZT/1911/: A Medves-megyseg bazaltos kozetei -
Foldt.Kozl.XLI.kot.Bp.p 257-272.

RUBIN-SKRIVANEK/1963/: Ceskoslovenske jeskyne-Praha/STN/p 55.

SCHONWISKY L./1963/: A Karpat-medence legregebben ismert
jegbarlangja- Karszt- es Barlang /I-II.fuzet/Bp.p 11-16.

STARKA,V./1967/: Pseudokrasove sluje v cedicovem prikrovu
Ponanskeho vrchu u Hajnacky-Ceskoslovensky Kras 19.
Praha p 81-86.

SZABO J./1863/: Poganyvari negy Gomorben -Math. es Term.Tud.
Kozl.III.kot.Bp.p 320.

SZABO J./1867/: A bazaltok kvarczarvanyai- Magyarhoni Fold-
tani Tars. Munkalata III.kot. Bp. p 145-146.

SZABO J./1879/: Oligoklas Ajnacskoi videke bazaltjaban-Ibid.V.
K. p 187-191.

SZATMARI T./1982/: Borzsony-Cserhat utikalauz-Sport Konyvkiado
Bp.p 53.

SZENTES F./1942/: Jelentes Petervasara es Salgotarjan kozotti
teruleten vegzett reszletes foldtani felvetelekrol -
- Magy.Kir. Foldt.Int.Evi Jelentese 1936-38. evekrol II.
Kot. Bp. p 949-952.

SZENTES Gy./1971/: Caves Formed in the Vulcanic Rocks of Hun-

gary- karszt- es Barlangkutatas VI. kot.Bp. p 117-129.

WERNHER Gy./1549/: De admirandis Hungariae aquis nypomne mation-Basel.

ZEILLER,M./1646/: Descripto Hungariae oder die Beschreibung des Konigreichs Ungarn-Ulm .

ZIPSER, /1817/: Versuch eines topogr.-miner.- Handbuch von Ungarn p 387.

sztemás István

A MAGYARORSZÁGI BAZALTBARLANGOK KUTATÁSÁNAK EREDMÉNYEI

ÖSSZEFOGLALÁS

A bazaltbarlangok tematikus kutatása három éve kezdődött a KARSZTOS BARLANGOK VIZSGÁLATA cimu hosszutávu program részeként. A program beindulása előtt 27 hazai bazaltbarlangról volt tudomásunk, ennél kevesebb ismeretünk.
Jelenleg már 40 bazaltbarlangról tudunk, melyeknek többségét alaposan átvizsgáltuk. Több ujszerű megállapitást sikerült tennünk a barlangok genetikájáról, hidrológiájáról illetőleg. Érdekesek az ásványtani és biológiai kutatások eddigi eredményei is . A jövőben szeretnénk vizsgálatainkat és ezek érdekében kapcsolatainkat tovább szélesiteni.

A szervezett magyar barlangkutatáson belül a tematikus vulkán - speleológiai program 1985-ben indult, amikor az MKBT Közgyülése /1985.III.22./ elfogadta a hosszutávu tudományos programot és ennek részeként a NEMKARSZTOS BARLANGOK VIZSGÁLATA -nak témakörét.

Természetesen nem előzmények nélkül indult meg a nemkarsztos, ezen belül a bazaltbarlangok kutatása. Bár vitatott az elnevezés helyes használata , de tény , hogy az első hazai tudományos igényes barlangleirás 1549-ből Wernher Györgytől származik és ez a barlangot a nógrád megyei Fuleki - barlangot is tárgyalja azok közt a nógrád megyei Wernher 1549/, ami nyilvánvalóan vulkanikus közegben alakult. 1690-ben Thurzó György nádor meglátogatta a kapolcsi Fekol-lik, mint arról beszámol Pátyi / 1870 /. Bél Mátyás az 1730-as években irta meg a NOTITIA HUNGARIAE NOVAE HISTORICO GEOGRÁFICA -t /Bél 1833-42/, melyben mások mellett igen szemléletesen tárgyalja de a Szentgyörgy-hegyi Sárkány-barlangot.Ezen első említésektől, leirásokat tekintjük a hazai vulkánszpeleológiai előfutárainak.

A XIX. század végén SZABÓ JÓZSEF /1872/ és NYÁRY JENŐ /1870/ ir le néhány vulkanikus eredetű barlangot . Majd az 1930-as években tapasztalható fellendülés a vulkánikus barlangok kutatásában /CHOLNOKY 1934, HOFFER 1934, KADIC' 1938, BÖTTTÁY 1932, SCHÖNVISZKY 1937 stb./ Az 50-es 60-as években ugyan mégint szerény konjunktúrája a nemkarsztos barlangok megis-
merésnek /BERTALAN 1958, LÉÉL-ÖSSY 1959, OZORAY 1957-60,

ENTES 1971/. Szólni illik az alapos vulkanológiai, kőzet- és
anytani kutatásokról /ERDÉLYI 1941, HOFMANN 1975, JUGOVICS
42-67, MAURITZ 1948, SZABÓ 1872, VITÁLIS 1913 stb./, melyek
r nem szpeleológiai vonatkozásúak, de sokban támaszkodhatunk
juk mai vulkánszpeleológiai kutatásaink során.

Az Alba-Regia Barlangkutató Csoport 1982-ben kezdett a vulkán-
peleológiával foglalkozni . Előbb a Bakony néhány bazaltbar-
ngját ismertük meg /ESZTERHÁS 1984/, majd elkészítettük a
HÁNYI-FELSZIGET BARLANGKATASZTERÉT /ESZTERHÁS 1988/, mely 52
emkarsztos eredetű szpeleológiai objektumot tartalmaz és újsze-
en igyekszik tisztázni a gejziritbarlangok kialakulásának
blémáját.

Az 1985-ben beindult nemkarsztos barlangok vizsgálatának
ogramja során igyekszünk megismerkedni az irodalommal és terep-
járásokon, hogy egyáltalán hány barlanggal kellene foglalkoz-
unk. Természetesen az objektumok száma fokozatosan gyarapszik
főként a terepbejárások során való újabb barlangok felfedezésé-
el, de az irodalom minél teljesebb megismerése során is találunk
istromba vésendő újabb barlangokat.

Magyarország nemkarsztos barlangjairól készült leltárak :

BERTALAN /1958/	51	BARLANG
KORDOS /1984/	119	BARLANG
ESZTERHÁS/1985/	186	BARLANG
ESZTERHÁS/1988/	210	BARLANG

Vizsgálódásaink fontos összetevője a bibliográfiai tevékeny-
g. Hiszen a gyakorlati barlangkutatás elsősorban karsztorien-
ságú. Ahhoz, hogy egyre magabiztosabban eligazodhassunk a
rsztidegen barlangok világában egy -másfajta szemléletmódot-
al magunkéva tennünk és ebben sokat segít az irodalom megisme-
se. A hasznosíthatóság szempontjából globálisan három csoport-
sorolnatjuk a vonatkozó irodalmat, úgymint :

1. Az általános és konkrét geológiai,vulkanológiai témájú írásokra.

2. A magyarországi nemkarsztos barlangokat említő és leíró munkákra - amit tevékenységünk kiinduló pontjának tekintünk.

3. A külföldi pszeudokarsztos, vulkánszpeleológiai írásokra - melyekből hasznos összehasonlításokat tehetünk.

szakirodalomhoz való hozzájutás sajnos meglehetősen nehéz. A ezt ilyen jellegű kiadványok általában kispéldányszámúak, ért csak kevés könyvtárban lelhetők fel és csak olvasótermi ználatra. A külföldi irodalomhoz pedig nagyon utánajárással letve csererekkel jutunk. A hozzáférhető irodalomról másolato- t, jegyzeteket készítünk, hogy később a megismerés és publi- lás során felhasználhassuk azt. / Az irodalom 1. csoportjából dig 167, a 2. csoportból 95, a 3. csoportból 20 munkát ismer- nk meg./

Programunk stratégiája szerint kőzetfelékként és nagyságen- t kívánjuk vizsgálni és feldolgozni a magyarországi nemkarsz bariangokat.

Először a bazaltban keletkezett bariangok teljes komplexi- ra törekvő megismerését céloztuk meg. Eleinte úgy gondoltuk, y kb. 2-3 év alatt sikérül is ez. Ma már tudjuk, hogy e munka galább is a részletekét tekintve elhúzódó, mindig újabb prob- mákat felvető tevékenység lesz.

Számba vettük hazánk bazaltelőfordulásait és az irodalomban korábban említett bazaltbariangokat. Elkezdtük a módszeres repdejárásokat és az említett bariangok felkeresését. Eddigi ismereteink szerint Magyarország területén 85 kitörési centrum- l 175 bazalthegy /felszíni bazalt és bazalttufa előfordulás / letkezett, melyek négy területi és egyben genetikai csoportban gyezkednek el :

1.	Kisalföld	15 előfordulás
2.	Bakony /és a Balaton déli part/	97 előfordulás
3.	Mecsek-Ájnácskái-hg magyar része	62 előfordulás
4.	Mecsek /Bár/	1 előfordulás
		175 előfordulás

Munkánk megkezdése előtt összesen 27 hazai bazaltbariang ről volt említés. Ezeket többségében sikerült is megta- lnunk, azonosítanunk. E feltárt bariangokat részletesen, vagy sebb részletességen átvizsgáltuk, feltérképeztük. A terepbeja- rások során az előbbieken túl 19 teljesen új bazaltbariangot is áltunk,melyeket hasonlóan átvizsgáltunk,illetve jelenleg ta- mányozunk.

88. májusáig 46 hazai bazaltbariangról szereztünk tudomást 1 Függelék/, melyek közül :

26-ot	dokumentáltunk
7-et	vázlatosan leírtunk, illetve dokumentálásunk je- lenleg folyik
4-et	még nem találtunk meg
9	megsemmisült
46	bazaltbariang

bazaltbarlangok száma várhatóan még növekedni fog, mert az em-
lett 175 általunk ismert bazalthegyből még csak 52-t sikerult
ológiai szempontok szerint tüzetesen átnézni.

Megjegyzem, hogy a bazaltbarlangok feldolgozása közben az
eb nemkarsztos /gejzirit, andezit, homokkő, konglomerát stb./
langok mellett sem megyunk el. Az elmult három évben 17 más
karsztos barlangot is dokumentáltunk.

A jelentősebb bazaltbarlangok mind teljesebb megismerésére tá-
yokat szervezünk. A program beindulása óta három bazalttáborunk
lt.

1. Fulan 1985.VII. 11-17. 21 fő részvételével / átlag
   létszám 9 fő/. A tábor idején további feltárásokat,
   kőzettani, genetikai, klimatológiai, biológiai vizs-
   gálatokat végeztunk a Fulai-bazaltbarlangban.
2. Kapolcson 1986.VII. 3-8. 20 fő részvételével /átlag
   létszám 8 fő/. A tábor résztvevői a csekély feltárá-
   sokon tul jelentős genetikai, hidrológiai és biológiai
   megállapításokra jutottak a kapolcsi Fekol-lik-
   ban.
3. Sárcsipusztam 1987. VII. 9-19. 32 fő részvételével
   /átlag 20 fő/. Főként bonyolult feltárással, hidroló-
   giai, genetikai és biológiai vizsgálatokkal ismertük
   meg a vízalatti Halász árpád-barlangot.

A feltárási és kataszteri tevékenységen tul foglalkozunk a
karsztos barlangok genetikájával. Bővülő ismereteink alapján
obb-utóbb összeállithatjuk a hazai karsztidegen barlangok ge-
ipusainak rendszerét. Tapasztalataink alapján a korábbi osz-
lyozás /KÁDIC 1938. OZORAY 1960, SZENTES 1971/ csak globáli-
n használható, részleteiben egymásnak is és a valóságnak is
lentmondanak, valamint már szükek is jelenleg - nem sorolható
jó néhány barlang kategóriájukba. Egy precizebb, a külföldi
összehasonlitások próbáját is kiálló osztályozási rendszer osz-
állitását már megkezdtük, csak néhány, a feltárások által
zolható finomitás van hátra.

Genetikai téren a jelentősebb megállapításaink :

1. A bazaltmezák szpeudokarszt-jelenségei/ tektonikus, atekto-
   nikus és felszakadásos barlangok, valamint a bazaltdolinák/
   a bazalttal takart fekükőzet különböző denudációs folyamatai
   /kisajtolódás, lineáris földalatti erózió, karsztos oldó-
   dás, deflácio / útján jönnek létre.

2. A bazalt vertikális töréseinek egymáshoz való hajlásszöge
   /párhuzamos rendszer, lámpaernyő formáció, virágcserép for-
   máció/ határozza meg a lamoák, bazaltdolinák, vagy bazalt-
   viznyelők keletkezését.

3. A hazai szingenetikus bazaltbarlangok igen változatosak ke-
   letkezésűek /gázhólyagok, gáz- vagy gázrobbanással keletke-

zett mofettás, vagy fumarolás utóhatásoknak kitett barlangok/ .

kőzet- és ásványelemző munkánk az általunk szükségesnek tar-
t szintet még messze nem érte el. A kőzet- és ásványmintákat
isztematikusan gyűjtjük, de saját laboratóriumunkban a vulká-
us anyagok elemzésének csak igen kis részét tudjuk elvégezni.
ciatot propalunk kiépiteni a jó műszerparkkal rendelkező
tezményekkel, de ez még idáig igazából nem sikerult.Számottevő
dlogiai megállapitásunk, hogy a legtöbb bazalttakaró alatti
et meglehetősen nagy mésztartalmu homokká, kőzetlisztt stb .
dig 22 különböző helyről származó mintát vizsgáltunk meg mész-
talomra, ami átlagosan mintegy 20-30 %-nak adódott /de elő-
ydult 4o.7 % mésztartalmú homokká a Szebike bazaltja alatt!/.
agas mésztartalmú fekükőzetek karsztosan denudálódnak, ami
issai van a bazalt beszakadásainak kialakulásában is.

A bazaltbarlangok ásványi képződményei között több érdekesség
van, de ezek részletes tanulmányozását sem sikerült még elvé-
munk. Nem ritkák a bazaltbarlangokban a kalcitcseppkövek és
ább mészásvány formációk. Gyakoriak a kvarc, agyagásvány és
likát ásványi kiválások, melyek közül érdekes az általában
en ritka ceolingerit foltos kivirágzása. Két barlangban talál-
nk ujraoldódásos keletkezésü lávacseppköveket, egy barlangban
lfomatos lávaformációt.A bazaltos kőzeteket alkotó ásványok
git, olivin, zeolitok stb./ olykor kiprepalálódott zárványok-
t jelennek meg a barlangfalon.

Némany meglepő dolgot a vulkanikus kőzetek és az ezekben levő
langok hidrológiájával kapcsolatban is észleltünk. A bazalt-
arok felszini vizhálózata a karsztfelszinekétől is szegé-
bb. A repedéseken, viznyelőkön át lejutó csapadék eredetü
k földalatti lineáris vizrendszert hoznak létre. A viz a na-
bb /legalább 50 m-es/ poszigenetikus eredetü vulkáni barlan-
termeszetes vélejárója - ugy mint : intenziv szivárgások, a
earis földalatti vizrendszer átfutó szakaszai, visszaduzzadás-
keletkezett tavacskák. E vulkanikus környezetben levő vizek
tartalma, oldottanyagtartalma lokálisan igen eltérő, melyet
ént a nelyi ásványi környezet és a területet fedő talaj gáz
zetetele határoz meg . A vékonyabb rétegü bazalttakarók fel-
men gyakoriak a bazaltdolinák, melyek tulfejlődött, elisza-
dott állapotukban időszakos, vagy állandó vizü dolina tavak-
alakulnak.

A bazaltbarlangok bioszpeleológiai vizsgálata során eddig 16
lang élővilágáról van több-kevesebb ismeretünk. E barlangokból
erminaltunk 13 növény- és 53 állatfajt. A bazaltbarlangok
ája és faunája nem mutat lényeges eltérést a karsztbarlangok
világától. Inkább csak aránybeli eltolódást vélünk felismerni
igi feldolgozó munkánk alapján. A növényvilágban a penicilli-
arányа, az állatvilágban a lepkék aránya nagyobb a karszt-
langok életkörülményeihez hasonlitva .

A nemkarsztos barlangok kutatásának nagyobb részét az ÁLBA -
EGIA Barlangkutató csoport végezte, de az eltelt három év
tt, néhany szervezetet, csoportot sikerult munkánk támogatá-

a megnyerni.

ai szervezetek közül bekapcsolódtak a programba :

1. az MKBT Karsztnidrológiai - Geológiai Szakcsoportja,

2. a zirci Bakonyi Természettudományi Múzeum,

3. az ajkai Bakony Barlangkutató Csoport,

4. a budapesti Diogenesz Barlangkutató Csoport,

5. a Salgótarjáni Hegymászó Club,

6. és az MKBT hat egyéni tagja.

ulföldi szervezetek közül gyümölcsöző együttműködését alakí-
tunk ki:

1. a Szlovák Barlangkutató Társaság Rimaszombati Területi Csoportjával

2. a spanyol Niphargus Barlangkutató Csoporttal /Burgos/

3. az NDK-beli Német Turista, Hegymászó és Tájfutó Szövetség Drezda Városi Szakbizottságának Barlangkutató Szakegységével,

4. a Kanári-szigeti Természettudományi Múzeummal /Santa Cruz de Tenerife/

5. a szicíliai Etneo Barlangkutató Központtal /Catania/

Végezetül pedig tevékenységünk eredményeinek bemutatásáról anok szólni. A program beindulása óta vulkánszpeleológiai te- an négy önálló előadást tartottunk - három a zirci Ter- ettudományi Múzeum szervezésében, egyet az Oktatási Intéz- yek Karszt- és Barlangkutató Tevékenységének II. Országos ományos Konferenciáján. Továbbá három bővebb témájú előadá- k során pedig vulkánszpeleológiai vizsgálatainkról is szól- nk.

Eddigi tevékenységünket 32 dolgozatban foglalmaztuk meg /ve : gyelék /, összesen 730 oldalon. Ezekből az írásokból 12 nyom- tásban is megjelent /illetve megjelenése alatt van/ - 5 tanul- nyunk a zirci múzeum gondozásában látott napvilágot, 4 az MKBT lönböző kiadványaiban jelent meg, további 3 pedig a miskolci, szombathelyi egyetemi kiadványokban valamint a Föld és Ég fo- lyóiratban lett publikálva. 20 kézirati cikkünk, tanulmányunk ára az Alba-Regia Barlangkutató Csoport évkönyveiben talál- ató.

Tevékenységünk visszhangja felemás. Az általános magyar men- alitásnak megfelelően kevés és óvatos a hazai érdeklődő, vala- nt a partner. Várakozáson felüli számú külföldi intézet, bar- gkutató csoport és egyéni kutató kíváncsi eredményeinkre.

uesztrálásul csak annyit,hogy munkánkat eddig három napilap mu-
ta be - egy csehszlovák,egy német és egy spanyol. Szeretnénk
ani,hogy munkánk eddigi eredményeinek vázlatos bemutatása
ív érdeklődést kelt mind több hazai barlangkutatóban.

FÜGGELÉK

MAGYARORSZÁG BAZALTBARLANGJAI

/1988/

K o v á c s i - h e g y b a z a l t b á n y á j á n a k n a g y b a r l a n g j a - Nagygörbő,kovácsi hegy, Sz bazaltbánya-a barlang a bányászat következtében megsemmisült - szürke,padosan hasadó bazaltban tektonikus eredetu üreg volt-egykori méreteiről megbízható adatunk nincs.

V a d l á n y - l i k - Nagygörbő,kovácsi-hegy Bazaltutcájá-részletesen tanulmányozva -szürke,padosan hasadó bazaltban tektonikus keletkezésü üreg - hossza 24,3 m,mélysége 4,2 m.

K á k a m r a - Nagygörbő,kovácsi-hegy Bazaltutcája -részletesen tanulmányozva - szürke, padosan elváló bazaltban tektonikus keletkezésü üreg -hossza 11,7 m, magassága 4,0 m.

G ö r b ö i-h a s a d é k b a r l a n g-Nagygörbő, Kovácsi--hegy Bazaltutcája - uj barlang, részletesen tanulmányozva --szürke, padosan elváló bazaltban tektonikus keletkezésü barlang - hossza 5,0 m, magassága 4,5 m.

S z á d o k - b a r l a n g - Nagygörbő, Kovácsi-hegy Bazaltutcája - uj barlang, részletesen tanulmányozva - szürke, padosan elváló bazaltban atektonikus keletkezésü barlang -hossza 5,2 m, mélysége 1,0 m.

K á j t o s - b a r l a n g - Nagygörbő,kovácsi-hegy Bazaltutcája - uj barlang, részletesen tanulmányozva - szürke, padosan elváló bazaltban atektonikus keletkezésü barlang -hossza 6,3 m, mélysége 1,1 m.

K é t l y u k u - b a r l a n g - Nagygörbő , Kovácsi- hegy Bazaltutcája -uj barlang, részletesen tanulmányozva - szürke, padosan elváló bazaltban atektonikus keletkezésü barlang - hossza 4,5 m , mélysége 1,1 m.

L e p k é s - b a r l a n g - Nagygörbő, Kovácsi-hegy Bazaltutcája - uj barlang, részletesen tanulmányozva - szürke padosan elváló bazaltban atektonikus uton keletkezett barlang

hossza 5,1 m, mélysége 2,5m

B a z a l t u t c a i – k á ť u l k e – Nagygérbé, Kovácsi-
-hegy Bazaltucája – új barlang, részletesen tanulmányozva
-szürke, padosan elváló bazaltban' atektonikus keletkezésu
üreg hossza 7,3 m, mélysége 2,0 m.

R e m e t e – b a r l a n g – Zalaszántó, Alsó-Tátika – rész-
letesen tanulmányozva – fekete, oszlopos elválásu bazaltban
tektonikus úton keletkezett barlang – hossza 39,2 m,függőleges
kiterjedése 20,4 m.

T á t i k a i – h a s a d é k b a r l a n g – Zalaszántó, Al-
só – Tátika – részletesen tanulmányozva – fekete, oszlopos
elválásu bazaltban tektonikus úton keletkezett barlang-hossza
2,5 m, magassága 3,5 m.

F e k e t e – o s z l o p o s – b a r l a n g – Zalaszántó,
Alsó-Tátika – új barlang részletesen tanulmányozva – fekete,
oszloposan elváló bazaltban atektonikus keletkezésu barlang
hossza 4,3 m, függőleges kiterjedése 2,8 m.

M á g n e s e s – b a r l a n g – Zalaszántó, Alsó-Tátika új
barlang, részletesen tanulmányozva –fekete, oszlopos elválásu
bazaltban atektonikusan keletkezett barlang – hossza 3,0 m,
függőleges kiterjedése 1,5 m.

K á u d v a r f e l s ó b a r l a n g j a –Zalaszántó,
Alsó-Tátika-új barlang, részletesen tanulmányozva-fekete,osz-
lopos elválásu bazaltban tektonikus úton keletkezett barlang-
-hossza 4,0 m, mélysége 1,0 m.

K á u d v a r a l s ó b a r l a n g j a – Zalaszántó,
Alsó-Tátika-új barlang, részletesen tanumányozva-fekete,osz-
lopos elválásu bazaltban tektonikus úton keletkezett barlang-
-hossza 5,1 m, magassága 1,0 m.

V a s k a p u i – b a r l a n g – Zalaszántó, Alsó-Tátika-új
barlang, részletesen tanulmányozva-fekete, oszlopos elválásu
bazaltban atektonikusan keletkezett barlang-hossza 2,0 m,
magassága 1,0 m.

V a s P á l – l y u k a – Celldömölk, Ság-hegy – 1914-ben
lefejtették – szürke, padoss elválásu bazaltban valószínűleg
tektonikus eredetű üreg volt – egykori méretéről megbízható
adatok nincsenek.

Szigligeti Vár-hegy Explozios
uregc - Szigliget, Vár-hegy - részletesen tanulmányozva-
-fekete, oszlopos elválasu bazaltdejkben keletkezett hólyag.
hossza 2,1 m, magassága 0,6 m.

Szigligeti Vár-hegy elpusztult
explozios uregc - Szigliget Vár-hegy meg-
semmisult, csak nyomai látszanak -feket, oszlopos elválasu
bazaltdejkben keletkezett hólyag-egykori méretéről megbizha-
tó adatok nincsenek.

Szikla komyha -Somlóvásárhely,Somló - részletesen
tanulmányozva - szürke, padosan elváló és kokkolitosan omló
bazaltban kimalliással keletkezett barlang - hossza 8,2 m,
magassága 4,5 m

Sarkany-barlang - Tapolca, Szentgyörgy-hegy
-tanulmányozás alatt áll-szürke, padosan elváló bazaltban
tektonikusan keletkezett barlang - a barlang eleje beomlott
jelenleg csak 2,5 m hosszban es 1,3 m mélységig járható.

Szentgyörgy-hegyi-barlang - Tapolca,
Szentgyörgy-hegy -nem sikerult még megtalálni-valószinuleg
szürke, padosan elváló bazaltban keletkezett üreg-méretéről
megbizható adat nincs.

Rodostó-barlang - Badacsonytördemic, Badacsony
- részletesen tanulmányozva - szürke, padosan elváló és kok-
kolitosan omló bazaltban kimalliással keletkezett barlang
-hossza 4,0 m, magassága 1,2 m

Badacsonyi bazaltbánya - barlangja
-Badacsonytomaj, Badacsony- részletesen tanulmanyozva -szür
ke, padosan elváló bazaltban felszakadással keletkezett üreg
- hossza 2,9 m, magassága 1,4 m

Halápi-bazaltlyuk-Zalaháp Halap-hegy uj bar-
lang, nem kerestük még fel-valószinuleg szürke , tömör ba-
zaltban alakult üreg -mérete az informator szerint nehany
méter

Halápi bánya üregc - Zalaháp,-Halap-hegy
- uj barlang, nem kerestük még fel - valószinuleg szürke, tö-
mör bazaltban alakult üreg - mérete az informator szerint
nehany méter

H e g y e s d i Ö r d ö g - l i k - Hegyesd, Var-hegy- alapos helyszini bejárás után úgy véljuk , nem is létezett ez a barlang - szürke tamzsásen elváló bazaltban csupán járhatatlanul szuk néhány méteres rés van.

Á g o - f e n n s i k i - b a r l a n g - Monostorapáti, Ágár-tető. Ágo-fennsik - nem sikerult még megtalálni - állitólag bazalttufában van, de az Ágár-tetőn sehol nem fordul elő tufa! - A barlangot 8-10 m hosszu lejtés üregként emlitik.

K e c s k e - h e g y i s z i k l a ü r e g - Kapolcs, kecske-hegy-taboszori terep bejárás során sem sikerult megtalálni,csak néhany barlangméreten aluli üreget leltunk a kecske-hegy bazalttufajában - feltételezhető, hogy barlangméretu üreg nem is volt, vagy megsemmisult.

K i r á l y - k ő - b a r l a n g j a - Kapolcs, Király-kő - részletesen tanulmanyozva - szürke, padosan elváló és kokkolitosan omló bazaltban kimalással kialakult barlang - hossza 3,3 m , magassága 4,5 m.

P o k o l-l i k - Kapolcs, Bondoró-hegy - részletesen tanulmanyozva - szürke, tamzsásen elváló bazaltban alakult tektonikus barlang - hossza 51,0 m , magassága 4,5 m.

P u l a i - b a z a l t b a r l a n g - Pula,Kab-hegy,Pulai-árok - részletesen tanulmányozva - szürke padosan elváló és barna hólyagos bazaltban kialakult felszakadásos labirintus barlang - hossza 150,7 m , mélysége 21,8 m.

N é g y s z ö g - a k n a - Nagyvázsony, Kab-hegy, Pallaghidy felhagyott bazaltbánya - uj barlang, tanulmányozás és feltárás alatt - szürke kompakt bazaltban kialakult felszakadás - szélessége 2,6 m , mélysége 3,5 m.

H a l á s z Á r p á d - b a r l a n g -Nagyvázsony,Kab-hegy, Pallaghidy felhagyott bazaltbánya - részletesen tanulmanyozva - szürke kompakt bazaltrétegek közé zárt barna sziliitos hólyagos bazaltban kialakult gázholyag sorozat, melyet bányászati módszerekkel egybe nyitottak - hossza 71,9 m , mélysége 5,9 m - vizzel kitöltött üreg.

G ö d r ö s i E x p l o z i ó s - b a r l a n g - Tihany /Gödrös/, jegenyesor 2. - részletesen tanulmanyozva - bazalttufitban gázrobbanással kialakult barlang - hossza 15,8 m, mélysége 6,5 m.

K i s s - b a r l a n g - Tihany / Gedres / , jegenyesor 2. - a barlang a nyerale épületének alapozása közben megsemmisült - bazalttufitban gázrobbanással keletkezett üreg -egykori méretéről megbízható adat nincs.

(s i m á r - b a r l a n g - Tihany /Gedrés/ - a barlangot törmelékkel feltöltöttek - bazalttufitban gázrobbanással keletkezett üreg - szük bejáratu 2-3 m-es barlang volt.

D i ó s i - S a r e s - b a r l a n g - Tihany/Diós/,Diós-tetői-nyereg - bányatörmelékkel betömtek - bazalttufitban gázrobbanással keletkezett üreg volt - egykori méretéről annyit tudunk, hogy " mély csatorna ".

ó v á r i - b a r l a n g - Tihany, óvar. Oroszkó - új barlang, részletesen tanulmányozva - bazalttufitból alakult altektonikus barlang - hossza 2,5 m, magassága 1,2 m.

N y e r e g - h e g y i - e r e s z - Tihany, Nyereg-hegy - részletesen tanulmányozva - bazalttufit és gejzirit határán defláció val, málással/a gejzíritben oldással/kialakult üreg - szélessége 22,6 m, hossza 3,0 m, magassága 3,6 m .

B a g l y a s - k á i - b a z a l t u r e g - Salgótarján, Baglyas-ká /Bereczki ut/ - tanulmányozás alatt áll - sötétszürke, tömör bazaltban és rétegés mállékony bazaltban gázrobbanással alakult üregrendszer - hossza 12,7 m, függőleges kiterjedése 6,4 m.

K i s - k á i - b a z a l t b a r l a n g - Szilaspogony, Kis-ká -tanulmányozás alatt áll - tömör bazaltból való apófizákkal átjárt salakos bazaltban komplikált keletkezésü robbanásos gázhólyag -hossza 27,9 m, mélysége 13,7 m.

K i s - k á i - a l b a r l a n g - Szilaspogony,Kis-ká -új barlang, tanulmányozás alatt áll - sötétszürke tömött szövetü bazaltszikla alkotta albarlang - kb. 2-3 m hosszú, 0,4 m magas.

P e c s e - k á i - b a r l a n g - Salgótarján, Pécs-ká-megsemmisült - valószinüleg barna salakos bazaltban ismeretlen módon alakult üreg volt - egykori méretéről megbízható adatunk nincs.

S z i l v á s-k á i -b a r l a n g-Zagyvarona, Szilvás-ká-új barlang, tanulmányozás alatt áll - szürke tömött szövetü és

barna salakos bazaltban kialakult tektonikus barlang - kb.
50 m hosszu, 10 m mély

,K i s - S z i l v á s - k ő i - s z i k l a n a s a d é k -
-Zagyvaróna, Kis Szilvás - kő - új barlang , tanulmányozás
alatt áll - szurke, tömött szövetü bazaltban kialakult tek-
tonikus barlang - kb. 15 m hosszu, 5 m mély

A 'NEMKARSZTOS BARLANGOK VIZSGÁLATA' PROGRAM

IRODALMI TEVÉKENYSÉGE

ESZTERHÁS I./1983/: Jelentés a Tinanyi - félszigetet szeleo-grafiai terepbejárásáról - MKBT Beszámoló Bp.p.ól.-64

ESZTERHÁS I./1984/: Király-kő barlangja-kézirat Alba Regia Barlangkutató Csoport évkönyvében

ESZTERHÁS I./1984/: A Fulai - bazaltbarlang - kézirat az Alba Regia Barlangkutató Csoport évkönyvében

ESZTERHÁS I./1984/: A Somlói Sziklakonyha - kézirat az Alba Regia Barlangkutató Csoport évkönyvében

ESZTERHÁS I./1985/: A Kapolcsi Fokol-lik -Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis IV. kötet, Zirc p.39-42

ESZTERHÁS I./1985/: A Fulai-bazaltbarlang -MKBT Musorfüzet /maj-jun/ Bp. p.12-13

ESZTERHÁS I./1985/: Jelentés az Alba Regia Barlangkutató Csoport 'Fulai Barlangkutató Munkatáboráról - kézirat az MKBT adattárában

ESZTERHÁS I./1985/: A nemkarsztos barlangok vizsgálata-MKBT musorfüzet /nov-dec/ Bp. p. 11

ESZTERHÁS I./1985/: Jelentés a Nemkarsztos barlangok vizsgálata cimü hosszutávu tudományos program beindulásáról, terveiről-kézirat az MKBT Adattárában és az Alba Regia Barlangkutató Csoport évkönyvében

ESZTERHÁS I./1985/: Explózios-üreg a Szigligeti Vár-hegyen - kézirat az Alba Regia Barlangkutató Csoport évkönyvében

ESZTERHÁS I./1985/: A Fulai-bazaltbarlangban és a környékén végzett kutatások - kézirat az Alba Regia Barlangkutató Csoport évkönyvében

ESZTERHÁS I./1985/: A gaderesi Explózióss-barlang kitisztítása - kézirat az OKTH Adattárában és az ALBA REGIA BARLANGKUTATÓ CSOPORT évkönyvében

ESZTERHÁS I./1985/: Az Ajka-hegy konglomerátum - barlangjai - kézirat az Alba Regia Barlangkutató Csoport évkönyvében

ESZTERHÁS-KOCSIS/1985/: A Fulai-bazaltbarlang mikroszkópikus gombainak izolálassa - kézirat az Alba Regia Barlangkutató Csoport évkönyvében

ESZTERHÁS I./1986/: Barlangkeletkezés lúgos oldódással -Nehézipari Egyetem Közleményei/I.sorozat.Bányászat 33.kötet 1-4. füzet / Miskolc p. 139-148

ESZTERHÁS I./1986/: A Fulai-bazaltbarlang és környéke-Karszt és Barlang 1. füzet Bp. p. 23-32

ESZTERHÁS I./1986/: A Bakony nemkarsztos barlangjainak genotipusai és kataszteri jegyzéke - kézirat, szerződéses munka az OKTH számára

ESZTERHÁS I./1986/: A bakonyi bazaltbarlangok feldolgozásának 1986. évi eredményei - kézirat az Alba Regia Barlangkutató Csoport évkönyvében

ESZTERHÁS I./1986/: A Kapolcsi Barlangkutató Tábor eredményei - kézirat az Alba Regia Barlangkutató Csoport évkönyvében

ESZTERHÁS - KOCSIS /1986/: A Kapolcsi Fokoi-lik mikroszkópikus gombainak vizsgálata-kézirat az Alba Regia Barlangkutató Csoport évkönyvében

ESZTERHÁS I./1987/: A Bakony bazaltbarlangjai - Föld és Ég Bp. /12. szám/ p. 360-364

ESZTERHÁS I./1987/: összefüggés a bazaltmezők pszeudokarsztjelenségei és az alapkészet lepusztulási formái között - - Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis VI. kötet Zirc p. 67-72

ESZTERHÁS I./1987/: A nemkarsztos barlangokkal kapcsolatos kifejezések magyarázata - kézirat az Alba Regia Barlangkutató Csoport évkönyvében és 25 példányos sokszorosításban

ESZTERHÁS I./1987/: Bazaltmezők pszeudokarszt - jelenségei -Oktatási Intézmények Karszt- és Barlangkutató Tevékenységének II. Országos Tudományos konferenciája, Szombathely p. 37-41

ESZTERHÁS I./1987/: Bazaltfennsíkok lepusztulása a Bakonyban -kézirat, szakdolgozat az ELTE Földrajzi Tanszéke számára

ESZTERHAS - GYURMAN /1987/: Tabor a Halász árpád - barlang megismeréséhez - kézirat az Alba Regia Barlangkutató Csoport évkönyvében és a Bakony Barlangkutató Csoport évi jelentésében

ESZTERHAS I./1987/: Adatok a bazaltbarlangok faunájához-kézirat az Alba Regia Barlangkutató Csoport évkönyvében

ESZTERHAS I./1987/: A szentbékkállai Kő-hegy homokkőbarlangjai - kézirat az Alba Regia Barlangkutató Csoport évkönyvében

ESZTERHAS I./1987/: Jelentés a Medves-Ajnácskői-hegység bazaltbarlangjainak 1987. évi kutatásáról - kézirat az Alba Regia Barlangkutató Csoport évkönyvében

ESZTERHAS I./1988 in press/: A Tihanyi - félsziget barlangkatasztere -A Bakony Természettudományi Kutatásainak eredményei. Zirc

ESZTERHAS I./1988 in press/: A Kovácsi-hegy bazaltbarlangjai - Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis VIII.kötet Zirc

ESZTERHAS I./1988 in press/: A Tátika bazaltbarlangjai-Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis VIII.kötet Zirc

VÁLOGATOTT IRODALOM

M. /1735-42/: Notitia Hungariae novae historico geographica -Wien, illetve kéziratban az OSzK-ban

RTALAN K. /1958/: Magyarország nem karsztos eredetű barlangjai -karszt- és Barlangkutatási Tájékoztató Bp. p. 13-21

OLNOKY J. /1934/: A Karpátoktól az Adriáig - Nagy - Magyarország' irásban és képekben - Somló Béla kiadása Bp. p.1-275

DELYI I. /1941/: A balatoni bazaltnegyek asványai-Földt.értesítő Bp.p.60-82

FER Á. /1934/: Diatrémák és explozíós tölcsérek a Tihanyi -félszigeten - Földt. Közl.73.kötet Bp. p.151-158

MANN K. /1975-78/: A déli Bakony bazaltkőzetei -MáFI évkönyve 3. kötet 3. füzet Bp. p.337-530

GVICS L. /1942/: Salgótarján és Barna Környéken elterülő bazaltok és bazalttufák - MÁFI évi Jelentése 1936-38 -ról II. kötet Bp. p. 957-969

GVICS L. /1967/: A dunántúli bazalt és bazalttufa területek -MÁFI évi Jelentése Bp. p. 75-82

IC O. /1938/: Mit kell tudni a barlangokról - Barlangvilág VIII. kötet 3-4. füzet Bp. p.48-67

OS L. /1984/: Magyarország barlangjai - Gondolat Kiadó Bp. p. 271-309

S-OSSY S. /1959/: Jelentés az 1959. évi karszt- és barlang- kutatásaimról - Karszt- és Barlangkutatási Tájékoztató Bp. /dec/ p. 29-31

RAY GY. /1957/: Két mátrai sziklaürege - Karszt- és Barlang- kutatási Tájékoztató Bp./jún-júl/ p.43

RAY GY. /1957/: Nógrádi bazaltüregek- Karszt és Barlangkuta- tási Tájékoztató Bp. /júl-dec/p. 37-40

RAY Gy. /1960/: A nemkarsztos üregek genetikája magyarországi példák alapján - Karszt- és Barlangkutatási Tájékoztató Bp. /jan-febr/ p. 4-15

SITTAY R. /1932/: A Balaton vidékének barlangjai - Barlang- világ XII. kötet 3-4. füzet Bp. p. 76-80

RITZ B. /1948/: A dunántúli bazaltok kőzettani vizsgálata -Földt.Közl. 78.kötet Bp. p.134-169

AY J. /1870/: Az ébasti Pogányvár - Századok - Pest

YI L. /1870/: Kapolcs és vidéke Zala megyében - Hazánk és a külföld VI. évf. 15.szám /ápr.14/ Pest p.226

ONVISZKY L. /1937/: A Pilis-hegység barlangjai - Turisták lapja 49. évf. Bp. p. 148-151

BO J. /1871/: Az ágasvári barlang a Mátrában - Földt. Közl. 1. évf.Pest p. 11-12

NTES GY. /1971/: Caves Formed in the Volcanic Rocks of Hun- gary - Karszt- és Barlangkutatás Bp. p.117-129

ALIS I. /1913/: A balatonvidéki bazaltok - A Balaton Tud. Tanulm. Eredményei I. kötet Bp. p. 1-169

NHER GY. /1549/: De admirandes hungariae aqiee hypomnemation -Basel

ENTAI FERENC

EMUTATOM A KUTATÓÁLLOMÁST

Immár több mint 22 esztendeje, hogy az Alba Regia barlangkutató csoport Cseszpusztán megkezdte kutatóbázisának kialakítását.Mivel vendégeink,látogatóink,sőt ifjabb kutatótársaink gyakran igen félreinformáltaknak tunnek a kutatóállomás létesítésének tekintetében - szükségét érezzük, hogy kézre adjuk - ból indult - miként és mivé lett az elmult időszak alatt - tevékenységünk, amelllyel kutatóbázist kívántunk létrehozni...

A REGMULT...

53. Székesfehérvártól Varpalotáig vonattal viszük a kalcsomkért szerszámokat; onnan a vállunkon - gyalog - Cseszpusztára - bontani és vissza! Hej ! - csak legalább zsírnatá fészerünk lett volna ! Ugyanis megpróbáltuk 'maszek' házinál nagyni a cuccot de egy hétmúlva már csak a tele volt meg!...

54. Ebben az évben 5 kutatótábort szerveztünk , - ekkor legalább nem kellett a szerszámokat hazacipelni ! Beindítottuk viszont a forrásméréseket, így a ' nevezhető ' kézzelvényu bukót, gyalogsági asztalt, nemérőt, konduktométert kell a hátizsákban ' megosztaltatni ' a mintegy 3é km -nyi útvonalon - a források mentén - havonta többször is ...

55. A nyári tábort az akkor még mukodő cseszpusztai általános iskola Wc -it magába foglaló fészer padlásam taltottuk. A kornadt oeszkök egy álló ember sulyát sem birták ki, ezért ' kuszva ' kellett kézlekednunk , - nehogy valamelyik Wc-ben kössunk ki ... /azért erre is sor kerult.../ kozben levelet juttattunk el a Tesi Tanácshoz, hogy a terpeviznu létrehozása előtt dokutat kellene épiteni - a forrásvizek fertőzödési veszélyeinek csokkentésére. / KÖJÁL-vizvizsgálatok alapjan !/

A KÖZELMULT...

56. Az év elején megüresedett a cseszpusztai erdészlakás , szemrevételeztük, lezartuk. - és jelentettük a Tesi Tanácsnak , hogy ' szocialista megőrzésre ' átvesszük. /ez abban az időben kb. annyit jelentett, hogy vállaljuk, hogy ottlétunk alatt az épületben állagromlás nem következik be !/ A Tanács ezt tudomásul vette.s igy már a tavaszi szunet előtt ' nagy erőkkel ' tatarozásba kezdtünk. /Udvarrendezés, kerités foltozás , kiskapu javitás, ajtók - ablakok üvegezése, meszelés, padlás és lenti helységek takaritása, stb./ Ámi a lényeg : hasznalhattuk az udvart /-1-/; a fedett előteret /-2-/; az előszobát /-3-/; és mienk lett

egy konyhának és hálószobának kinevezett /-4-/: helyiség: valamint a kémény nélküli,tehát nem fűthető helyiség /-5-/: - amelyben kezdetlegesen laborunk és eszközraktárunk kapott helyet .
/Megjegyzés:a zárójelben levő számok a mellékelt térkép segítségével a helyiségek azonosítására szolgálnak !/
A laborba már ez évben tényleg világítást szereltünk, de villanyvilágítás került a padlásterbe is, ahol hálóhelyeket rendeztünk be, / szalmateritéssel ! / és nem akartuk, hogy az akkor még egyáramkörön használt karbidlámpáktól tűz keletkezhessen .
A /-7-/ és /-8-/ számu helyiségeket a Tesi Tanács lezáratta, s még az év folyamán ide társbérlőket kaptunk.

7. A /-7-/szobából az áprilisi elköltözött , s mi azonnal lefoglaltuk magunknak a megüresedett padlás helyiséget. Ide költöztettük a hálót - vakolás, meszelés és padlólakkozás után. Az így felszabadult hely lehetővé tette, hogy elkülönítsük a hidrológiai és kőzettani, - valamint a technikai eszköztárat. Az időközben szépen gyarapodó butoraimkat is átfestettük .
// -Tésen már asszak az árkot a vízvezetékcsőnek ... //

8. A Tési Tanács az általunk egykor forszírozott dögkút építés apropójából cementraktárnak használja a lakozott deszkaju szobankat. Ha nemszen is - de elértünk a cementes zsákok között ! - s előbb-utóbb megépült a dögkút !

R. . . . csak használtuk a kutatóházat . . .

10. A forrásmozgás távméréséhez átalakítjuk a labort. A padlásvilágítás szabad vezetékeit csőbe húzzuk és a szabványnak megfelelő szerelvényekkel látjuk el. Kis házi telefon központot hozunk létre és minden helyiségünkbe telefon kerül. A mechanikai és villamos laborok feszültségstabilizátort és satupadot helyezünk el . Hozzá kezdtünk a meteorológiai kert kialakításához.

11-13. A közepső szoba /-8-/ lakával - saját kérésükre szobat cseréltünk. A rendkívüli módon leromlott állapotú helyiség rendbehozása ismét igen sok munkát adott. A vakolatot kb. 10 m magasan levertük, vakoltuk, - meszeltünk, ajtót, ablakot javítottunk és üvegeztük, - a padlót fertőtlenítettük, villanyt szereltünk stb. A csere ennek ellenére nekünk is hasznos volt, hisz így az összes helyiségeink egy blokkba kerültek .

14. A 9-10-11 sz. helyiségekbe újabb cigányok jöttek, akik hétközben mi leckeritésünkből gyujtották be a tüzelőt . Hogy az eseményeket megállítsuk - a maradékot leszedtük - és kerítésdrótfonatot , szegeltünk fel helyette.Kitisztítottuk a kutatóház hátsó falának vízelvezető árkát,megmetszettük az udvari körtefákat, új zárat raktunk a feljavított padlás ajtóra, - a labor ablak fölé egy hajólámpából udvarvilágitást csinaltunk.s a szobába az eddigi villany-

rezes helyett petroleumfázót helyeztunk üzembe, - szellőzését a kémény felé biztosítva.

15. Ismét tatarozó ev. A Várpalotai Jószerencsét MGTSz birkaőrző szakember részére el akarja tolunk venni a kutatóházat.megkaptuk az azonnali kipakolási felszólítást! Kérésünkre az OTVH és a Tési Tanács is ottmaradásunkat támogató véleményezést ad. Ekkor a TSz a jóért cserébe felajánlja a műhelyük melletti romos épületet amely ezt követően összedőlt! Maradni akartunk, és maradtunk is!Megkezdtük az épület TMK munkálatait. Kicseréltünk néhány megóvrbult tetőlécet, megtoldottuk a kornadt végű szalufákat, 40 db új cserepet tettünk fel, kifugáztuk a csúcsfalat és a kéményt, a kidőléssel fenyegető padlásfeljárót /-6-/ félig lebontottuk, majd újra építettük. Megemeltük a földbesüllyedt előtéri fészerkazettet /-2-/ és kijavítottuk. Vakoltuk és meszeltük a halat /-8-/ kifoltoztuk a kornadt padlórészeket és lefestettük a nyílászárókat. A régi két ágysorunkat háromra bővitettük , kiírtottuk a kerítés mellleti bozótot, és levágtuk a kerítés szíráz ágait .

16. Az előtér /-2-/ szedett-vedett cserepeit ujakra cseréltuk.

17. Az évsorán 2130 órát fordítottunk az épületre és környezetének rendezésére, hogy a XXII. Vándorgyülés résztvevőit méltó környezetben fogadhassuk, s mindamellett bepillantást nyerhessenek a kutatóállomáson folyó munkába is .Csak ízelítőul az elvégzet munkából ...
- teljesen lebontottuk a padlásfeljárat /-6-/-stabil alapra építettük és vasajtóval lezártuk.
- felujítottuk a villamos hálózatot, s több helyen célszerűen átépítettük, ill. bővitettük.
- külső és belső falak vakolatjavitása, a mosdó és fázórész csempézése , meszelés .
- összes butoraink mázolása .
- kézet és műszertárolók készitése belső világitással.
- egyéb berendezési tárgyak, eszközök TMK-ja .
A belső munkákkal párhuzamosan végeztuk a külsőket is :
- 80 m hosszan 20 köbméter dolomitmurva és 2 köbméter bazaltzuzalék felhasználásával felújitottuk a kutatóházhoz vezető bekötő utat .
- a kutatóház udvarát elegyengettük, füvesítettük, betonjárót raktunk le és a maradék régi léckerítést drótfonatra cseréltuk .
- drótfonatos vas nagykaput és kiskaput készitettünk , majd a kerítéssel együtt lefestettük őket.
- kijavitottuk a tetőt, esőcsatornát szereltünk fel.
- a kerekeskút mögötti terület egyrészét elegyengettük, és betonoszlopokra feszitett drótkerítéssel meteorológiai kertet alakitottunk ki.
- a rossz higiéniai körülmények miatt a pusztába egy új lezárható Wc-t épitettünk.
- a hajdani hüsfustölőnek használt udvari kőépületet /12/ kitakaritottuk, lezártuk, s itt tároljuk tüzveszélyes anyagainkat/karbid, gázolaj, festékek,higitók,benzin stb./

Megatte egy 5x3 m-es fedett szint alakítottunk ki az acsolattak, deszkak es a tuzifa raktarozasara.
- kiastunk egy 110 m hosszu arkot a vizvezetekcso reszere...es lakascsere utjan birtokba vettuk regi nagyszobankat /7/
- a vizvezeték szerelés eve.A katrannyal korrozio-vedett 3/4-es fővezetéket lefektettuk,-az arkot betemettuk. Kozben kiastuk es kifalaztuk az 1,6 kobmeteres csatlakozo aknat, valamint egy 8 kobmeteres /13/ es egy 1 kobmeteres /14/ szennyvizt.rozat./ A karsztszennyezes veszelye kizart.mert a loss itt vizzaro muniériás agyagmargara telepult!/
Ezt követően elvégeztuk a belső csőszerelést és szerelvényezést. Villamoshálózatunk kissé ismét módosult,es az összes kötést- a halózati zavarok csokkentésse erdekeben - megtorrasztottuk s a rendszerbe fokapcsolót épitettunk. E munkakat a vakolatjavitás és meszelés ill.festés követte. Fapadlós szobainkban /7 es 8/ kicseréltuk a hibás - korhadt padlószerkezeteket, es zomancfestékkel lefestettuk a teljes felületet.
- az udvari kikaput zárhatóva tettuk.
- az előtérbe /2/ falikutat szereltunk
- a bejárati ajtóra jelzőcsengőt szereltunk.
- az előszobában /3/ az ajtok felett magassagban, teljesen karben 40 cm széles polcot szereltunk fel az egyéni felszerelések célszerű tarolasara. A polcokhoz természetesen egy mozgó fellépő is készult.
- a regi halószoba /7/ funkciót valtott. Itt kapott helyet a TMK muhely, az öltöző, fürdő /7 a/ WC/7 b/ és tukorrel, piperepolccal, világitótesstel és atfolyó vizmelegitővel ellatott mosdó.
- a külső labort /4/ olajkályhával lengőcsapos mosogatóval, valamint a vizsgalatokhoz szukseges felszereléssel lattuk el, s egyben gondoskodtunk a munkahelyek jó meg világitásáról s a szükséges 220 V-os csatlakozóhelyekről is.
- a belső labort /5/leszartuk - itt van a kézettár,a muszeraroló szekrény, a vegyszerek és az esetenként használt eszkozok, tartalék anyagok,zárolt készletek.
- a hálo és ebédlő /6/. Csempézett falfelületen helyeztuk el a ketmedenyes keverőcsapos mosogatót. A sarokba olajkályhát telepitettünk, az agyakra huzatokat varrtunk, s a fészekrok kiegészult egy hűtőszekrennyel.
- megjavitottuk a mellagozó tűzfalat, az épület mögött drótkerítéssel körülvett konyhakertet alakitottunk ki.
- lebontottuk a fustelő /12/ belsejében omlásnak indult kemencét és kéményt,- tetejét megjavitottuk, az előtte levő területet elegyengettük és kőzuzalékkal betéritettük.
- a kutatóház használatáról 1986. jan.1-ig jogi szerződést kötöttünk a Varpalotai Jo szerencsét Mg Tsz-el. Mivel igy biztositottnak látszott néhány évre a nyugodt munkavégzéshez a lehetőség ismét fejlesztésbe kezdtünk.
- a laborban /4/ az ablak alá csempézett falu üvegpolcos plexiajtós, gumiajtu és üvegfedelu - elszivóval ellátott

savazatulkat epitettunk. A mosogato fole - az uvegesz-
kazok reszere egy csepegteto-szarito tablat szereltunk.
- TMK muhelyunkbe /7/ - a rend konnyebb fenntarthatosaga
eroseben csavar - furo es szerszamtarolo polcot ill.
tablakat keszitettunk.
- konyhankban /8/ - az eddig petrofort gaztuzhelyre cse-
reltuk.
- a raktarkent uzemeltetett /5/ helyisegbe ideiglenes
polcot epitettunk a konyhakerti termes telire eltett
befottjei reszere.
- konyhakertunkbe gyumolcsfacsemeteket ultettunk.
- szukosnek bizonyulo fatarolo helyunket kibovitettuk.
Kezdunk attermi a karbidlamparol az akkumulatoros
lampakra.Ezekhez elkeszitettunk 2 db 5 lampahelyes
tablat ,e a fekete oltozo /7/ falara felszereltuk.
- ajandekozas revén gyarapodtunk egy megeszto transzfor-
matorral amelyet zarhato szekrényben helyeztunk el az
eloszobaban /3/ a bejarati ajtoval szemben.
- lefestettuk az ajtokat,ablakokat, sot az udvari keritest
es a kiskaput is.
- az eloszobe /3/ natizsak tartokat es runafogasokat sze-
reltunk az egyeni felszereles esszerubb tarolhatosaga
erdekeben.
- uj tipusu kutatasi jelenteseink tarolasara a szoba-
ajtora szerelt plexi tarto szolgal.
- a meteorologiai kertre uj nagykaput szereltunk, s
ismet meghosszabbitottuk a fatarolot egy ajandek oldal-
kocsis motorkerekpar tarolasa erdekeben.
- a padlasteren muszerek, tartalekanyagok reszere polcsoro-
rokat keszitettunk. Ugyanitt ujabb öt fekvohelyet alaki-
tottunk ki.
- felszereltuk a haz hatso ereszcsatornajat
- a laborba /4/ ujabb eszkozok es muszerek kerultek.
A szaritoszekrényeket automata hofokszabalyozokkal lat-
tuk el, csuklosan emelheto burettaallvanyt keszitettunk
es szereltunk fel.
- a halloszoba /8/ ablakaira elhuzhato szetetito fuggenye-
ket szereltunk.
- konyhakertunk is bemozta a raforditott munkat, a fries
zalosegeken es gyumolcsokon kivul 200 uveg befottre is
futotta a termesbol.
- kutatomunkank gyakorlatilag egy ujabb helyisseggel bovult,
ugyanis a homlokzati fooszlopos kiugrot/2/ beepitettuk ,
ajtoval es ablakokkal lattuk el.Itt kapott helyet az
aramellatast biztosito es ellenorzo egyseg,valamint
a tavmero rendszer visszajelzo muszerei. Az ablakokra
racsot szereltunk, s az eddig bent levo falikutat
a kulso falra szereltuk.
- a kutatohaz teljes homlokzatat kijavitottuk es vizallo
bevonattal kentuk le, mig a hatso falat koporos cementtel
becsapkodtuk.
- az udvarban egy zarhato, falazott pincet alakitottunk ki
/15/ amelybe vilagitast, fagyas elleni futest es polco-
kat epitettunk.
- az eloter /2/ es a meteorologiai kert kozott kb 30 m-es

szakaszon erős és gyengeáramu földkábeleket fektettunk le a muszerkert sarnelátása - és a mérésadat továbbitás céljára.Egyuttal felsállitottunk és bekötöttunk egy szélirány és szélerősség tavadat tartalmazó szélárbócot - valamint talajnedvességérzékelő szondacsopartot is telepitettünk.

- Butoraink átfestettük, s egy frissen festett szakrenyben hozzálattunk a ' speleó könyvtárunk ' kialakitásához az 5.sz. helyiségben.
- a folyosóra /3/ szenzoros szükségvilágitást,a laborfalra /4/ ioncserélőt szereltünk.
- A szinte evenként cserélődő ' kerítéstuzelő ' D-i szomszédaink egy ideje nem jelentkeztek. Az egyik pusztai lakó ugyan bekáltóztette néhány cuccát, de mivel csak nagyritkán lakott ott a nyitott ajtók miatt - a két helyiség annyira kiurult, hogy a maradékot meg vettük tőle, s igy miénk lett ez a lakrész is.Ezzel lehetőségünk nyilt végre arra, hogy a cserőhlanyos tetőt megjavitva, megszuntessuk a már-már a falak leomlásához vezető siralmas állapotot.
Fobb felujitó munkáink a következők voltak:
- ajtók, ablakok javitása, ill.pótlása,uvegezése, festése.
- a zárak felszerelése, a villamos hálózat felujitása,célszeru kialakitása - igényeink szerint.
- kéménycsatlakozások beépitése, betonpadló és hajópadló javitása.
- régi mészrétegek eltavolitása, glettelés, meszelés,helyenként ujra vakolással.
- mázolási munkák elvégzése
- kulső feljavitás, meszelés
- eresz csatorna felszerelés az uj tetőreszre
- ablakracsok készitése és felszerelése stb.

Ezt követően uj helyiségeinket az alábbiak szerint rendeztük be :
- a legnagyobb hajópadlós szoba /10 / elsősegélynyujtó-gyengélkedő,valamint oktatási célokat szolgál, egyben vendégszoba is.Itt kaptak helyet többek között a diavetitő, irásvetitő, vetitőgyengyvásszon, irógép, kiállitási tábla falitábla, oklevéleink és evkönyveink,továbbá a csoport szakkönyvtára és egyéb dokumentumok is.
- a kisebbik helyiség /9/ polcokkal muszer és eszköztároló, - munkaasztalokkal és gépekkel felszerelve a TMK muhely.

A legkisebb emelkedő zárható részt /11/ raktárnak rendeztük be, ahol zárral tartalékanyagokat , zárolt felszereléseket, értékesebb eszközeinket tartjuk! Igy a ' régi ' kutatóházban felszabadult az egyik laborhelyiség / 5/ amelynek betonpadlóját lecsománcoztuk, kimeszeltük, és a mikrobiológiai munkáknak megfelelően alakitottuk ki.
A régi TMK muhely /7/ ezután teljes egészében /eltérő/, hőgcso és kéttárolo, lámpatérlő, fürdő, WC, stb./ a barlangba való leszállás, illetve a ' kimosakodást ' szolgálja.

- természetesen konyhakerunket is bővitettük az uj lakrész

mega ess területtel.kerítést és oszlopokat cseréltünk
és a mult telelí végen kétszárnyas vaskaput épitettünk be.
- elkészültek az uj udvari bejáratok is.A csatornákat kija-
vitottuk - tisztitottuk és lefestettük. Ugyancsak atnéztük
s kijavitottuk a teljes tetét, s tuzfalakat, kémányeket is.
- A pinceleljárat téglafalait belul hungarocellel hászigetel-
tuk.
hászigeteléssel es futóelektronikával láttuk el a met.
kerti csapadékrogiesztralónkat is.
- A laborban /4/ a savazófülke ventillatorához automata
idókapcsolót szereltunk
- A muhely részére felujitottunk egy régi asztali furógépet.
- Tovabb korszerusitettuk a halá és a TMK muhely villamos
hálózatát. átrendeztuk a meteorológiai kert anyagtaroló
részet. rendbetettuk a fatároló szint, s a hatsó kertbe
egy 3 tagu teleszkópos antennat állitottunk fel.
- egyik kiszáradt udvari kertefánk helyett egy szelidgeszte-
nyet ültettunk.
- mikrobiológiai laborunkat továbbfejlesztettuk,- készitettünk
egy LAMINÁRIS BOx-ot, egy 50 l-es thermosztátot a gom-
bák tenyésztéséhez és egy sor egyéb a munkát megkönnyitó
eszközt.

- A karbidos /12/ raktár évye nem felejthetó vil-
lanyvilágitást kapott egy a kikapcsolási szandékot elóre-
jelzó elektronika segitségével
- Az előszoba /3/ bejáratára automatikusan csukodo kétszár-
nyu lengoajtót tettunk
- Az előtér /2/ déli fala mellé egy csizmamoso betonvályut
készitettünk.
- WC-nket automatizáltuk /automata világitás kapcsolás,fog-
laltságjelzés, ajtózárás, oblitás, buzelészivás,ajtónyitás/
- TMK bázisunkat korfürészszel, elektromos malterkeverővel,
hegesztó-vágó /PB gázos/készlettel gyarapitottuk.
- A mikrobiológiai labor /5/ fütését PB gázpalackra szerelnets
hósugárzóval idoiglenesen megoldottuk.
- Halószobánkba /8/ gyakorlókotelet szereltunk, s visszatér-
tünk az olajáremelés miatt a fatüzelésre.

A kutatóállomáson hetvégenként vöröskereszetes tanfolyamon
vettünk részt.A sikeres vizsga után a Vöröskereszttól kapott
pénzból a mentésnéz szükséges felszereléseket vettünk.
Ezek tárolására az előtérben /2/ egy zárható vasszekrényt
helyeztünk el .
- kertünk ismét sikeresen mukodött,- elószór virágzott
a kártefánk , de laska gombáink is szépen teremtek.
- klubszobánkban /10/ átrendeztük és gyarapitottuk készletü-
runkat.
- Textil TMK részére villanyvarrógépet sikerult roncsból
feljavitani.
- A mikrobiológiai laborban /5/ némi átrendezéssel egy
polarográfot helyeztünk uzembe.

Április 23-án betörő járt a kutatóházban.Ezt követően zár-
csere, ablakuvegezés és racsok felszerelése következett.

- Készitettünk egy kézi hajtasu 'háromvedres' betonkeverőt.
- Teljesen uj tetőszerkezetet készitettünk a 'karoidosra' /12/
- A leégett hegesztőtranszformator helyett egy ujat tekercseltünk e epitettünk be a padlásfeljáróba /e/
- A TSZ-el sikerult ismét megegyeznünk, hogy állagmegovás fejében továbbra is ingyen használhatjuk az épületkomplexumot .
- Az agyon toldozott-foltozott, dulepezé fatárolónkat lebontottuk, e helyette egy uj , acélszerkezetes raktárkomplexumot epitettünk a karbidos folytatásaként. Ebben helyet kapott egy nagyméretu raktár /16/ egy majdani garázs /17/ és egy fatároló /18/ Idójárásérzékeny épitőanyagaink tarolására epitettünk még egy fuggetlen raktárt /19/ is amely teljes mértékben fémszerkezetu.Hogy a raktárak tehergépkocsival is megközelithetők legyenek a hozzájuk vezető utakat dolomitzuzalékkal felszórtuk, s uj kétszárnyu zárható szélés vaskaput készitettünk a bejárathoz.

- A tavaly bővitett raktárkertet kőzuzalékkal részben feltöltöttük, vizelvezető árkot, hidat alakitottunk ki. Végre végleges helyre válogattuk szét tartalék épitő - és biztositó-, valamint egyéb anyagainkat.A 'Plén-ház' /19/ mögött rendezett hasznova telepet alakitottunk ki.
- A raktárkomplexum folytatásában /a tési ut felé/ 47 x 19 m-es területen kiirtottuk a bozótot, kiszedtük a tuskókat /a gyumölcsfákat megnagyva/ és felszantottuk a talajt: - egy szem előtt levő, jövőbeni táborhely kialakitásának első lépéseként ./Vandorgyulés, kongresszus résztvevői számára/.Megkezdtük a bekerités munkáit is.
- Véde festék bevonatot kaptak a met.kerti ajtó és kapu, a vasbetes anyagtároló /19/ és tetője, keritése, stb.
- kupcserepeket raktunk fel a karbidtároló tetejére az eddigi lemezek helyett.
- A házunk udvarán levő pince beszakadással fenyegető idejétlenes födémjét elbontottuk, majd körben kb. 0,5 m-t megásitottuk a falakat, és uj idetálló vasbeton födémmel láttuk el.
- A kutatóház öltöző /7/ -mosdó stb. szociális helyiségét a falak alsó harmadában teljesen körbecsempéztük. / igy a sáros barlangos runa nyomok könnyen lemoshatók/
- Kimeszeltük a halőszobát /8/, az öltözőt /7/ es bevakoltuk a külső falak hibás részeit.
- A ház padlásán felhalmozott tartalék készülékeket, anyagokat stb.az uj raktárakban rendszeresze helyeztük el.
- Tovább muveltük a ház konyhakertjét, ahol a nétvégek es a táborok nyersanyagát is megtermeljük mellékmunkaként.
- Készetttárunkba egy lezárt - fényvédvilágitással ellátott uvegvitrint készitettünk értékesebb asványaink védelmére.
- Ujabb eszközökkel gyarapitottuk a labort is /sztereó mikroszkóp, autoklav, termograf, polarimeter, stb./

No ee ezzel tulajdonképpen elérkeztünk a MULTBÓL a

vakoltuk,meszeltük a labort /4/ , parmentesitettük a padlast,kulturalt feknelyek kialakitasanak elsó lépésként. Az elószoba /3/ falat alul körulszegóztük, utat javitottunk, villanyt szereltunk stb...
de ezekról a munkakról az evkónyv mas részeiból bóvebben informálódhat a kedves olvasó...

Mindezek után belatható, hogy a csoportunk altal birtokolt terulet raktári és lakrészei gyakran funkciot cserélnek a pillanatnyi igényeknek megfelelóen, s igy elnevezésuk is idórol-idóre megvaltozhat. Ugyanakkor bizonyara az is felvetódik, hogy a fenntartasi munkak igen sok energiat elvonnak a csoporttol. Ez igy igaz, de mivel még mindig helyiség hiánnyal kuzdunk, s meglévó minden négyzetmóterunk a barlangkutatast szolgálja, - s a látszolag elvont energiak a kutatómunka soran tobbszörösen megterulnek - ezért nem sajnáljuk a befektetett munkat.
Végezetul nézzuk, hogy 1988 végén mely helyiség,raktar vagy terulet milyen funkcionalis célokat szolgál - természetesen ahogy mar azt szoktak mondani: a teljesség igénye nélkul!

U D V A R

Mérete : 19x5,5 m
4 fő számra bonthato, ugymint:

a/ a keritées melletti mintegy egy m-es virágos kert
b/ a fuvesitett napozo ill. sátorhely, ennek légterében feszülnek a ruhaszárito drótok
c/ oltozó udvar a csizmamosóval, s a muhely elótti resz /asztal es satu/ mint kulsó muhely
d/ a pince altal lefoglalt terulet

E L Ő T É R

Mérete: 2,5 x 2 m . Itt kapott helyet a Vöröskeresztes mentofelszerelés, a kutatóház fókapcsolója,a meteorologiai kerti távmérés kijelzói, egy 20000/perc max.fordulatu centrifuga, valamint az I.-43 viznyelő nozamtávedójának regisztrálója.

E L Ő S Z O B A

Mérete: 6 x 1,3 m .Ennek bejáratában tároljuk a kutatóház összes kulcsait, hogy bármikor,bárki, bármova bejuthasson, ha végzendó munkaja ugy kivanja. Az ajtók feletti zónát bepólcoztuk az egyeni felszerelések tárolasára.A falakon fogas, nótiszák akasztók, térképek és a padlasvilágitas vészjelzése található.

K Ü L S Ő L A B O R

/vegyi labor/
Mérete: 3 x 3 m . Pillanatnyilag viz és kózetkémiai

elemzésekhez van berendezve /szárítószekrény, titrálóasztal, mérleg, savazófülke, ioncserélő, vízmelegítő boyler, mosogató, desztillált vizes edénytároló,polcok, olajkályha stb. a főbb tartozékai ./

B E L S Ő L Á B O R
/mikrobiológiai labor/

Mérete: 3,5 x 3 m . Főbb funkciói:
- a kert műveléséhez szükséges mérgek tárolása
- kényesebb műszereink tárolása
- vegyszereink tárolása
- polarográfos vizsgálatok végzése
- mikroszkópos gombák tenyésztése, vizsgálata

Főbb berendezési tárgyak:
műszerszekrény, mérlegfiók, polcok,polarográf,PB gázos hősugárzó, /egyéb fűtési lehetőség nincs, mivel kémény sincs!/ laminária box, analitikai mérleg, germicid fülke, mikroszkópok, fotofelvételek és fotogép,gáz-és szárazlégsterilizátor, inkubátor,stb.

P A D L Á S F E L J Á R Ó

Ennek belső falára szereltük az ívhegesztő transzformátort, kettős kábeleit. Egyik az udvaron, a másik a műhelyben /9/ történő hegesztési munkák céljára. Itt tároljuk a locsolótömlőt,valamint a ránghegesztő berendezés tartozékait is.

F E K E T E Ö L T Ö Z Ő
/egyúttal kőzetcsiszoló műhely is!/

Mérete: 4 x 4 m ,de ennez még hozzá jön a /7 a/ jelzésű függönnyel levválasztott 1.5 x 3 m -es fürdőszoba, és a /7 b/ jelzésű 1 x 1.5 m -es WC helyiség is.
A falakon fogasok vannak a berlangos ruhák tárolására, szegek a kobakoknak, és a lámpatáltők is a falon nyertek elhelyezést. A mosdótól az ajtóig terjedő szakaszon van a csizmatároló.Az ajtón lógnak a nadrágszíjak, s a kőzetcsiszolócsészéknek az ablak alatti bemélyedésben csináltunk polcokat.

S Z O B A
/hálo/

Mérete: 4 x 4,5 m . Szintén sokfunkciós helyiség.Jobb hátsó sarkában találjuk a vízvezeték fő elzáró csapját.Ugyanitt az ablakon keresztül lehet a konyhakertbe kijutni egy külön lezárt nyitható ablakrácsos ajtó. A falak felül keramoplaszt lemezekkel vannak takarva.A két ablak közötti falgerincen vannak éves munkatervünk.Egy lefüggönyözött polcrendszer és egy szekrény szolgál a konyhaeszközök tárolására. Itt van a hűtőszekrény és a PB gáztűzhely is.Az ajtó mögött van a mosogató és a pohárpolc. A sarokban egy fatüzelésű kályha. A legnagyobb helyet a 3 x 3 szintes

agysor foglalja el.étkezésre 2 db asztal és 2 pad szolgál
butorként. A berendezésből látható, nagy konyha - étkező,
hálószoba és klubszoba is ez a helyiség.
A TV és rádió szintén ebben a helyiségben kapott helyet.

M O H E L Y

Mérete: 2,5 x 5,5 m . Berendezése: satupad, turógépasztal
a kéziszerrel, muszerészasztal, csavartároló polc, és körben
a falon az ajtók feletti zónában a muszerpolc.Itt elektromos,
geodéziai és egyéb muszereink, eszközeink vannak.
A szabad falfelületeken furó,villáskulcs és kéziszerszám-
tároló deszkáink vannak .Itt tároljuk még a negesztőasztalt
és a PB gázos kis negesztőkészülékünket is.

K L U B S Z O B A
/vendegszoba, könyvtárszoba, kiállitóterem/

Mérete: 3,5 x 3,5 m .Mint az elnevezések is elárulják, ez
is több funkciós. A falon itt is okleveleink sorakoznak.
alattuk a különböző kőzetek,ásványok és kövületek tárolására
szolgáló üveg és deszkapolcok.Értékesebb ásványainkat zárható
fénycsővilágitású üvegvitrinben helyeztük el. E helyiségben
van a villanyirógépunk, villanyvarrogépünk,irásvetitő,
16 mm-es mozgófilm vetitő, diavetitők, vetitővászon, egy asztal
és egy rajzasztal padokkal,irattároló szekrény, térképtároló
polc, könyvtárpolc, egy és egy fatüzelésü kályha.

K I S R A K T Á R

Mérete: 2,5 x 1,5 m. Tartalék anyagaink zárt tároló helye.
Itt ruhák, cipzmák, muszerek, szerszámok, agregátor, útvo-
turók, csizolókövek, turésztárcsák.munkavédelmi kesztyük
lámpajavito készlet, kenőanyagok stb.stb. található.Az egyik
szekrényben tartalék kötszereink és gyógyszereink vannak.

K Á R B I D O S

A kutatóház külső udvarában található kőépület.
Mérete: 4 x 4,5 m . Körbe polcozva raktárként üzemeltetjük.
Bontópesszkőzeink és tüzveszélyes anyagaink tárolóhelye.

és 14/ Kifalazott és lefedett szennyvíztárolók.

P I N C E

Mérete: 5 x 2 m.Fagyveszélyes epitőanyagainkat, zöldséget.,
burgonyát tárolunk benne.

H Á N G Á R R A K T Á R

Nevét még az epitésse során kapta.
Mérete: 5 x 6 m . Körben és középen is szekrények, polcok
találhatók. Szerszámok, gépészek, faanyagok, barlangi sile-
ém függőlétrák stb.tároló helye.

G A R Á Z S

Mérete:5 x 3 m . Majdani jármuparkunk javítása és tárolása céljából készült. Jelenleg faanyagtároló, motorkerékpárszín és favágóműhely. / itt van a tűzifa feltüreszelésére rendszeresített kerfürészünk./

F A T Á R O L Ó

Felaprított tűzifánkat tároljuk benne.
Mérete: 5 x 1.5 m.

P L É H H Á Z

Bordázott vaslemezekből készült. építőanyagaink.kábeleink rozsdától védendő fémalkáltreszeink és anyagaink.kerti szerszámaink stb.tárolóhelye.
Mérete: 8 x 3.5 m.

P A D L Á S

A rajzon nincs jelölve!
Mérete: 20 x 8 m . Jelenleg folyamatban van kulturált és hőszigetelt hálóhelyé való kialakítása.Innen lelakatolt ajtón át juthatunk a műszerpadlásra , ahol labor üvegeszközeink, műszereink , villanyszerelő anyagaink tárolónak fészerkezetű polcokon.

K O N Y H A K E R T

A kutatóház mögött található. /A szobaablakon keresztül lehet megközelíteni/
Mérete: 30 x 8.5 m. A művelt terület mellett zuzalékozott utat építettünk ki / 27 x 3.5 m / és az út végére egy két szárnyú vaskaput tettünk, így a kutatóházhoz gépkocsival a másik felől is be lehet jönni./Télen nagy hó esetén használják az autósok!/

M E T E O R O L Ó G I A I K E R T
/műszerkert/

Mérete a raktárépítések és utak miatt összezsugorodott kb. 8 x 10 m -nyire. Itt találjuk az antennaárbócra szerelt szélerősség és szélirány távadót, Angol -házikót a hőmérők és regisztrálók részére, valamint a csapadékmérőt.
A talajhőmérséklet és talajnedvesség érzékelő szondák sajnos az építkezéskor megsemmisültek, újra telepítésükre lesz szükség.

S Á T O R O Z Ó K E R T

Kialakítása jelenleg is folyik.
Mérete: 19 x 47 m. - A téli országutig lett lekerítve.
Célunk egy őrizetlenül nagyobb táborhely létrehozása volt.

1988-ban karulbelul 1/4-ét krumpliskertnek használtuk,-
annak is jó volt!

ezetül az adatokat rendezve a következőket kapjuk:
összes fedett lakóterünk kb.110 négyzetméter
összes fedett raktárterünk kb.270 négyzetméter
kertek, udvar, utak kb 1500 négyzetméter
uletet tesznek ki.

tenat az a kutatóbázis, ahonnan az Alba Regia barlangkutató
ort tagjai hétről-hétre utnak indulnak föld felett és föld
rt

a T é s i - f e n n s i k k a r s z t j á n a k

k u t a t á s á r a .

AZ ALBA REGIA BARLANGKUTATÓ CSOPORT KUTATÓÁLLOMÁSA CSŐSZPUSZTÁN 1988-BAN

M=1:100

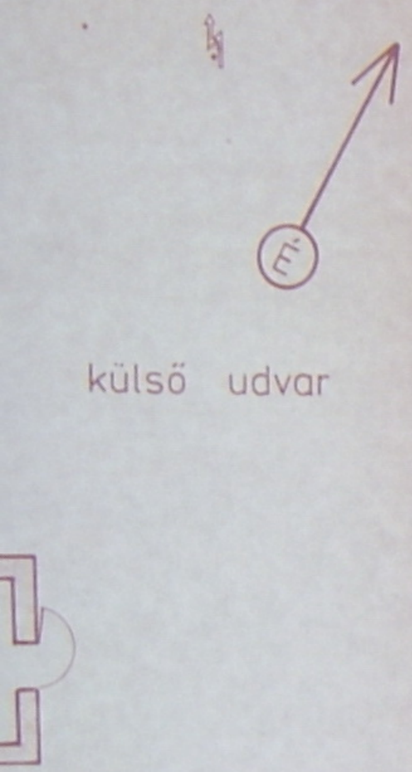

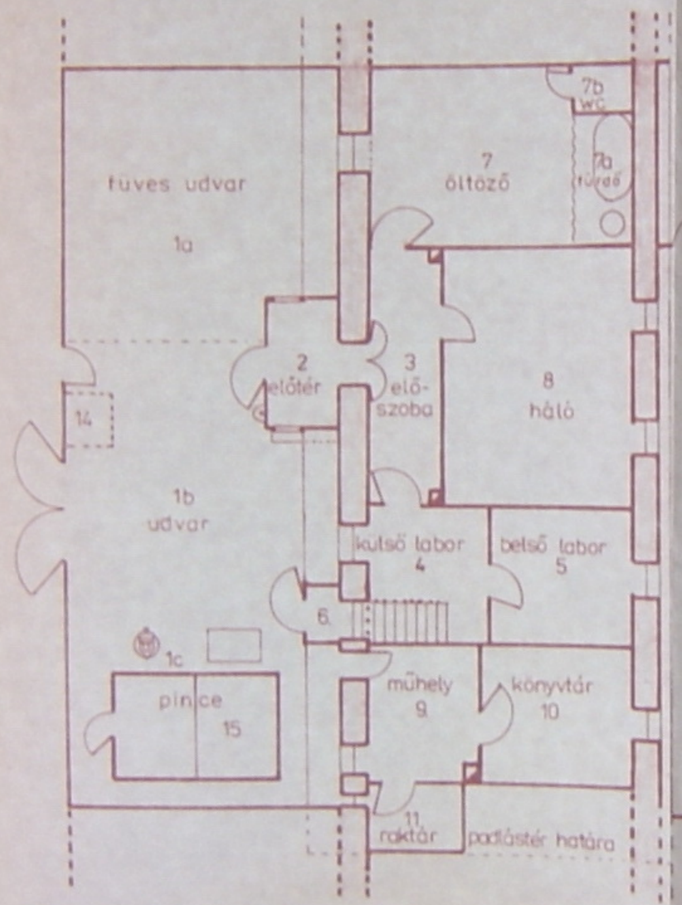

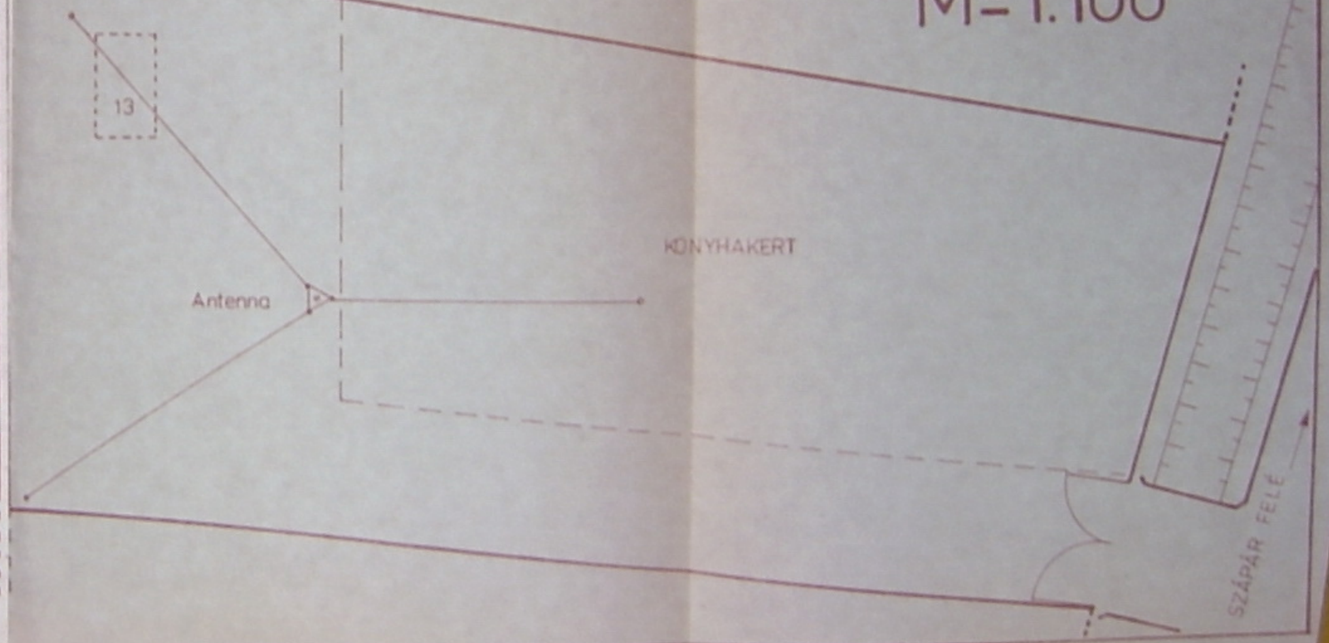

SÁTORKERT

MŰSZERKERT

külső udvar

SZÁLLÍTÓÚT

Fás 18

Garázs 17

Hangár raktár 16

Karbidos 17

VI.

CSOPORTÉLET

ÓNCZÖL IMRE

CSOPORTÉLET

Kapcsolataink

Csoportunk fenntartó szerve - mint ''jogi személy' -a Kincsesnyai Művelődési Ház .
Barlangjaink állagmegóvásához, biztosításához, a kutatóház karbantartásához valamint a laboratóriumi munkákhoz jelentős anyagi segítséget ad a KDT Vizügyi Igazgatósága . A Fejér Megyei Bauxitbányák Vállalat fénymásolási lehetőség biztosításával, a térképtári helyiség rendelkezésünkre bocsátásával segiti munkánkat. Az idei barlangnapi tábor kiépítését anyagok , eszközök kölcsönzésével segítette a Bauxitbányák Vállalat .
A Veszprém Megyei Tanács Ifjusági és Sportosztálya ebben az évben 20.000 Ft.-tal járult hozzá a kutatóház fenntartásához , kiegészítve a szálláshelyek bővítéséhez. Ugyanerre a célra az Alumiumipari, Vegyipari és Hiradásipari Szakközépiskolától / Veszprém/ 5.000 Ft-ot kaptunk .Gazdasági bajokkal kinlódó korunkban különösen értékesek ezek a segítségek. Köszönjük!
A Magyar Karszt - és Barlangkutató Tarsulattal is hagyományosan jó a kapcsolatunk :
- Szolga Ferenc elnökségi tag, Eszterhás István és Zentai Ferenc pedig választmányi tagok.
- az MKBT ez évi- immár XXXIII. - Vándorgyülését csoportunk rendezte.
- IV.Bazalttáborunk társulati kutatótáborként lett elismerve.
- a Társulat részéről Szunyogh Gábor meglátogatta a nyári táborunkat .
- a 03. 26. -ai küldött-közgyülésen heten vettek részt csoportunkból. A közgyülésen Vaskor János jutalmat kapott .
- a Barlangi idegenvezetői tanfolyamon Gönczöl Timea sikeres vizsgát tett.
- jelenleg is folyik nálunk az alapfokú barlangkutatói tanfolyam Eszterhás István vezetésével . Ezen más csoportok tagjai is részt vesznek .

A zirci Bakonyi Természettudományi múzeummal is már hagyományosnak mondható az együttmüködésünk . A Múzeum kiadványaiban gyakran szerepelnek Eszterhás István cikkei .
A Fejér Megyei István király Múzeummal fennálló jó kapcsolatunk az utóbbi két évben gyakorlati együttmüködést is jelentett, amikor a Múzeum - csoportunk szorgalmazására-Dr.Jungbert Béla régész vezetésével feltárta a Csőszpusztai halomsirt . Végig aktivan közreműködtünk a feltárásba és a leletek mosásában, osztályozásában, csomagolásában . A ''feldolgozás' , kiértékelés még jövő feledata .
A Fejér Megyei Természetbarát Szövetség túrázói ez évben is eltöltottak hozzánk.Közülük többen az Alba Regia-bg.legmélyebb pontján is jártak./Sajnos,mi ez évben egyik felszíni túrájukon sem

dtunk résztvenni./Kocsis Antal csoportársunk viszont tagja lett Társadalmi Erdei Szolgálatnak. A barlangkutató csoportok közül tajkai Bakony csoporttal van szorosabb kapcsolatunk.Kölcsönösen gítettünk egymásnak a feltáró kutatásoknál. Eszközzel, géppel, berrel segítettük az öreg-köves - viznyelőbarlang feltárását . Bakony csoporttól Gyurman Csaba és Klinger László sok segítsé- t nyújtott a Barlangnap előkészitésénél és lebonyolításánál. urman Csaba a Bazalt-táborban is velünk volt . A Bazalt-program vén ismerkedtünk össze a Salgótarjáni Hegymászó Egyesület tag- ival,akik közül egy fő résztvett a Bazaltáborban, ketten pedig jöttek a nyári táborunkba . / Szeidl István azóta is el-eljön észpusztára, a jelenleg folyó alapfokú tanfolyamon is részt sz. A Hegymászó Egyesület tagjai kalauzolták Eszterhás Istvánt rilisban az Ágasvári-Csörgő-lyukban.

, R E N D E Z V É N Y E K , T Á B O R O K , T U R Á K

Legjelentősebb ez évi rendezvényünk az MKBT XXXIII.Vándorgyü- se volt. /leirását l.külön cikkben./

A Bazalt-táborok sorában immár a negyediket tartottuk ez évben. elyszíne egyrészt a Szilaspogony közelében lévő Kis-kői-bar ng és környéke, másrészt a szlovákiai Ajnácskői-hegység volt. jelentős eredménnyel zárult táborról részletes leirás Eszter- s István cikkében található ./

A Süni Magazin - népszerű tudományos gyermek folyóirat - gyományos Süni-táborát ez évben Cseszpusztán,csoportunk szak- i segitségével tartotta. / 07.03.-09./ A 18 , 9 - 14 éves korú erek és két kisérőjük - Bársony Katalin újságiró és Gorcza dit tanárnő - élvezetes felszini és barlangi /!/ turák során merkedtek a barlangkutatással és a Tési fennsikkal . A ''bar- ngász'' Süni-tábort szeretnék rendszeressé tenni .....

Nyári táborunkat hagyományosan 08. 06. -21.között tartottuk. gjelentősebb munkánk a Dobos-hegyi-barlang /I.-43./ jelenlegi gpontjára lyukasztott új bejárati akna kihajtása, betongyürük- el való biztositása és lezárása volt.

4.03.-05. Eszterhás István a Szilvás-kővel és az Ágasvári-Csör- ö-lyukkal ismerkedett .

05.14.-15.-én Gánczöl Imre , Gánczöl Timea , Gazdag Edit és ováts Árpád fotóturán voltak az Edericsi-barlangban. Az Oriás- terem aljáról kb. 5 m mély és kb. 20 m hosszú új szakaszt is ikerült feltárni. A többszörösen iránytváltó keserves kuszoda égén lévő kis teremben - egy kis cseppkőoszlop áll az agyagon.

08. 19.-21. Eszterhás István és Gánczöl Imre a nemkarsztos arlangok kutatási programjának keretében kataszterezési célú erepbejárást végeztek a Cserhátban . Hazafelé - némi kitérővel- útbaejtették Ipolytarnócot. A mintaszerűen kialakitott föld- ani - őslénytani bemutatóhely megnézése igen nagy élmény volt !

09. 23.- 10. 02. Németh Tibor , Gánczöl Imre és Dezső József t NDK -ban turáztak. Jártak Szász-Svájc homokkő-barlangjaiban, Kyffhauser - hegységben, a Barbarossa - barlangban. Christel ölker kalauzolásával ismerkedtek a Dél-Harz gipszkarsztjával. égigjárták a Heimkehlét,csónakáztak a rendkivül érdekes Qesten- hle jókora földalatti taván,ámultak a gipszkartszt produkcióin Bauerngraben karszt vándorútján, és megilletődötten álltak a nor Dinsterbach beomlott barlangja előtt....

anhard Völker bemutatta a Karsztmúzeumot, a mintaszerűen
zelt barlangkatasztert , és a kutatóállomást.Frofi szinvonal!
járták a Bode folyó szurdokát, Rübellandban jártak a Hermanns-
hlében, és az ottani csoport viszonylag uj , nagyon féltett,
mulatosan szép barlangjában: a Kameruner-háhlében.

N á l u n k j á r t a k:

Villi Repis és felesége /Ausztria/ 07. 28.
Hazájában sok barlangot kutatott, és irt le.Kutatóházunkról
elragadtatással beszélt .
Höhlenforschergruppe Dresden 14 tagja Roland Winkelhäter
vezetésével. / 07.27 - 30. / Jártak az Alba Regia -bg.-ban,
a kapolcsi Pokol-likban és a Pulai bazaltbarlangban .
Két hamburgi turistát kalauzoltunk - véletlen találkozás után
a Pokol-likhoz ./ 07.28./

01. 15.-16. Thyring Gusztáv S. E. Szombathely. Rendszeresen
eljönnek hozzánk, nagyon lelkes természetjárók.
04. 15. Az ESC 9 tagja turázott barlangjainkaban .
06. 03.-05. Kiskunfélegyházáról a 608. sz. Ipari Szakmunkás-
képző Isk.ODK 14 turázója járt nálunk.Az Alba Regia-barlan-
got keresték fel.
07. 02. Székesfehérvári természetjárók / Sudy Péter és 12
társa / az Alba Regia -bg. -ban turáztak. Közülük áten a
Jobboldali-végpontig mentek.
07. 05. A Szent István Emléktura résztvevői ezen a napon értek
Császpusztára . Megtekintették a kutatóházat, alkalmi bé-
lyegzőlenyomattal diszitették a Vendégkönyvünkbe tett be-
jegyzésüket. Mészáros István turavezető kicserélte a megko-
pott kék-tura bélyegzőnket.
08. 07.-10. A ''Szabó család'' visszatért , hogy a I. ól.sz.
viznyelőben folytassák a Barlagnap bontóversenyén elkezdett
munkát. Végül is egy ''alattomos'' szükület miatt a munka-
hely feladására kényszerültek./Reméljük,csak átmenetileg.../
08. 13.-16. Tatabányai barlangászok segitettek a nyári tabor
munkáiban.
08. 14. öt fő errejáró debreceni kék-turázó töltött nálunk
egy napot. Barlangban is jártak .
10. 07.-09. A külker S.C.Barlangkutató csoport 6 tagja, vala-
mint a Jászberényi Tanárképző Főiskola 12 turázója járt
Császpusztán. A Bertalan-ágban turáztak.
Ugyanekkor a Munkásőr c. folyóirat Szerkesztőségétől Rácz
György ujságiró és Horvath Gy. Gábor fotóriporter - Gönczöl
Imrével készülő riport kapcsán - az Alba Regia -bg. -ban
turáztak. Élményeikről a folyóirat decemberi számában három
oldalas képes tudósitásban számoltak be.
Az Acheron csoport néhány tagja - Som-hegyre menet ill. onnan
jövet-többször betért kutatóházunkba.Munkájukat esetenként
szerszámok , müszerek kölcsönzésével segitettük .

3., B a r l a n g i m e n t ő s z o l g á l a t

02. 13.-án 18 óra 45 perc Molnár László/Balatonalmádi/jelen-
tette, hogy három társa már 3 órája lement egy barlangba,

azzal,hogy rövidesen kijönnek . Azóta semmi hir róluk. Zseb lámpáikkal már a leszálláskor gondok voltak... A barlang azonositása után - Jubileumi-zsomboly /!/- a riasztott mentőcsapat /Vaskor János,Wiedermann Tibor és Gyebnár János / 19 óra 00 perckor elindultak gépkocsival a barlanghoz.Rövidesen követte őkat a felszini biztositás két tagja, teával és ennivalóval. Konkrét mentésre végül is nem volt szükség; a számukra ismeretlen sziklalabirintusban rendkivül nehezen tájékozódó fiúk végülis önerőből kijöttek . A zsomboly felemélységéig sem jutottak el... / A dolog folytatása: a fiúk vissza-vissza járnak Csészpusztára , és közülük az egyik a Barlangnapon már turát is vezetett - ugyanabban a zsomboly-ban ./

Több alkalommal be kellett áltázni és ki kellett menni a mentő csapatnak turáról késve érkezők miatt.Bevatkozni egyszer sem kellett. Elfáradás,a turaidő helytelen felmérése , no meg az erdőben való eltévedés volt általában a késés oka.

4., P u b l i k á c i ó k

/ a korábbi kiadási évűnek jelzett munkak is - 1988-ban jelentek meg./

szterhás István /1987/ A Tihany-félsziget barlangkataszterе
-A Bakony természettudományi kutatásának eredményei 18. kötet. Zirc. p. 1-84.

szterhás István /1987/ Bazaltmezák pszeudokarszt - jelenségei
-Oktatási Intézmények Karszt-és Barlangkutató Tevékenységének II. Országos Tudományos Konferenciája. Szombathely. p.39-41.

szterhás István /1987/ Die Basalthöhlen der Tátika-und Kovácsi-Berge /Ungarn/ - Arbeitmaterial der Höhlenforscher 19. Jahrgang . Drésden .p.11.

szterhás István /1988/ A Tési - fennsik barlangi turakaláuza
-MKBT kiadvány. Budapest. p. 1-18.

szterhás István /1988/ Az MKBT XXXIII. Vándorgyülésének programja - MKBT Műsorfüzet / május-június /. Bp. p. 10-16.

nczál Imre /1986/A Vértes-hegység barlangkataszteri felmérése
-Karszt-és Barlang, 1986. II. Bp. p. 115-118.

nczál Imre /1986/ Az Edericsi-barlang és környékének kutatása
-Karszt-és Barlang, 1986. II. Bp.p. 146-147.

nczál Imre /1988/ Barlangkutatók országos találkozója Csészpusztán - Napló, 06. 24. Veszprém. p.8.

nczál Imre /1988/ Suni-tábor Csészpusztán
-Napló, 07.12. Veszprém.p.4.

cz György /1988/ Barlangászok
-Munkásőr, 12.Bp. p.39-41.

5., K i á l l í t á s , e l ő a d á s o k

Az Aluminiumipari, Vegyipari és Hiradástipari Szakközépiskoban /Veszprém/ barlangi fotó-eszköz- és dokumentáció kiállitást rendeztünk. A kiállitáson Gánczöl Imre képei szerepeltek. kiállitást Kaposvári József, Gánczöl Imréné, Gánczöl Timea Gánczöl Imre állitották össze. Az április 14-17. között thető kiállitást Veszprém több középiskolájának tanulói néz-

x meg.
A Süni-tábor résztvevőinek Gánczöl Imre két alkalommal tart-
tt diavetitéses előadást. / Barlangok világa ; a Bakony bar-
ngjai ./
Kaposvári József rendszeresen vetiti Gánczöl I.diáit az Alu-
niumipari , Vegyipari és Hiradásipari Szakközépiskola/ Veszp-
m/ tanulóinak/ A lelkes fiatal tanárnak nagy szerepe van ab-
n, hogy csoportunk utánpótlása jórészt ebből az iskolából
n./

6., P á l y á z a t

A Cholnoky -pályázaton ismét első dijat kapott 94 pontot el-
t jelentésünk. /Az Acheron Barlangkutató Szakosztály szintén
lső dijas lett, 91 ponttal./
Idézet az MKBT Műsorfüzetből/júl.-szept. p. 10./ :
A megszokott igen magas átlagszinvonalú,sokszerzős kollek-
v munka, számottevő új eredményekkel...Komplexitásra törekvő,
en gazdagon illusztrált, terjedelmes jelentés."

7., M i n ő s í t é s , t a n f o l y a m

Eszterhás István MTSZ szakértői minősitést szerzett a
rszt-és barlangtan területére./a minősités száma:003-17/1988/
Eszterhás István és Németh Tibor kutatásvezetői engedélye a
rsulati táboroak elismert IV.Bazalt-táborban való aktiv részt-
telük alapján meg lett hosszabbitva.
Gánczöl Timea a Barlangi idegenvezetői tanfolyamon sikeres
zsgát tett./XI. 19./
Alapfokú barlangkutató tanfolyam / Barlangjáró I. / folyik
ségszpusztán 10. 22. óta/ A tanfolyam befejezése 1989. tavaszán
esz./ Vezetője :Eszterhás István. A tanfolyam előadásain, fog-
akozásain az Alba Regia csoport tagjai mellett a TANEP Heliktit
soport és a Salgótarjáni Hegymászó Egyesület tagjai is részt
esznek.

8., K u t a t ó á l l o m á s f e j l e s z t é s e ,
k a r b a n t a r t á s

Tavasszal a laborunk falát 1 m magasságig csempeburkolattal
áttuk el. Emiatt át kellett szerelni az elektromos csatlakozó
ljazatokat is , egyúttal azok számát is megnöveltük. A csempé-
és után a labor újra festése is elkészult.
Az előszobában -körben a fal tövében-szegélykövezés készült.
A műhely külső fala új, erős mészhabarcs vakolatot kapott.
A karbidosban elkészült az új vakolás egy része .
A pince betonmenyezete Hungarocell hőszigeteléssel lett el-
átva.
A műhely melletti kis raktár világitása célszerűbbre lett
lakitva, a klubszobában csillárt szereltünk fel a régi belóga-
ott fénycső helyett .
A "pléh-házba" be lett vezetve kábelon a villamos energia.
csatlakozó szekrény kialakitása lehetővé teszi , hogy onnan a
bel tovább haladjon a bekeritett új kertbe, onnan pedig az
,43. sz. viznyelőház.

A karbidos,a garázs és a fatároló világitásszerelését is be-
jeztük.
A fekete öltöző ablaka alá vasvázas, polcos szekrény készult
közetcsiszoló felszerelés számára.
A ''pléh-ház'' rozsdagátló külső festése is befejeződött.
A padláson kialakitott szálláshely felújitására,átalakitására
igen sok időt - és erőt - forditottunk. Az ott lévő tartalék
yagokat, felszereléseket lehordtuk, osztályoztuk és a megfe-
lő raktárakba helyeztük. Ezután a régi agyagtapasztást fel-
edtük és csúzdán lejuttattuk a padlásról./ Ezzel az anyaggal
kut és a ház közötti-járműparkolóként igénybe vett - mélyebb
rület feltöltését oldottuk meg./A padlás szabaddá vált deszka
dozatát Quencs-olajjal kezeltük. Szükségessé vált a villamos
zetékek áthelyezése is. Az újonnan kialakitott fekhelyekhez
gyméretű szivacsmatracokat szereztünk be . A pormentes ''pad-
s-szálló'' még nincs teljesen készen,a jövő évben is lesz még
ie munka bőven.
A meteorológiai kertet gyomtalanitottuk és vastag murva borí-
ssal láttuk el .
Tovább folyt a kertek művelése. A régi kertben a hagyományos
nyhakerti művelés folyt ez évben is.Az új kert ill. táborhely
rületéről kétszeri felásás során rengeteg gyökeret és követ
volitottunk el. A terület felét krumplival ültettük be.
A megtermett zöldségfélékből,gyümölcsökből ez évben is jelen-
s mennyiségű lekvár, kompót és savanyúság készült. Az önellá-
s,a téli tartalékolás eddig is jól jött, de a jövőben egyene-
n szükségszerű lesz! A lekvárfőzést nagyon megkönnyitette az
-duplafalú-lekvárfőző fazekunk.A két fal közötti vizréteg nem
ngedi \leégni még az erre különösen hajlamos szilvalekvárt sem.
A zöldségféléket a krumplit és a téli kórtét a pincében tá-
ljuk, a kórtéket egyesével becsomagolva .
összességében elmondható , hogy kutatóházunk és a környezeté-
k állaga, funkcióképessége az év során a ráforditott sok mun-
a eredményeként tovább javult .

_ . _

Mozgalmas, nehéz év áll mögöttünk. A mozgalmasság nem baj, a
ehézség igen, mert főleg az okozza , hogy az emberek a puszta
egélhetés miatti hajsza és a más elkötelezettségekre forditott
dő miatt fáradtak.Fogytán a szabadidő és fogytán a lelkesedés.
égis felkészültünk a Vándorgyülésre és azt sikeresen le is bo-
yolitottuk. Ez volt az év legjelentősebb munkája.Számottevően
ovább léptünk a nem karsztos barlangok kutatása terén.
A jövő év sem lesz'' üdülés'' !Erőteljesen lépni kell a Dobos
egyi-barlang ügyében.Fel kell vennünk a Csengő-zsomboly által
elénk dobott kesztyut.Sok tennivalónk lesz a kutatóház körül is
... és vár ránk egy nagy erőpróba : a Világkongresszus !
Ehhez kivánok minden csoporttársamnak , a velünk együttmükö-
söknek, a minket segitőknek kitartást, egészséget és

JÓ SZERENCSÉT!

Szavazunk a küldött-közgyülésen /Z/

Vaskor J.átveszi a jutalmat /Z/

Ereszkedni tanulnak a
Süni-tábor gyerekei /D/

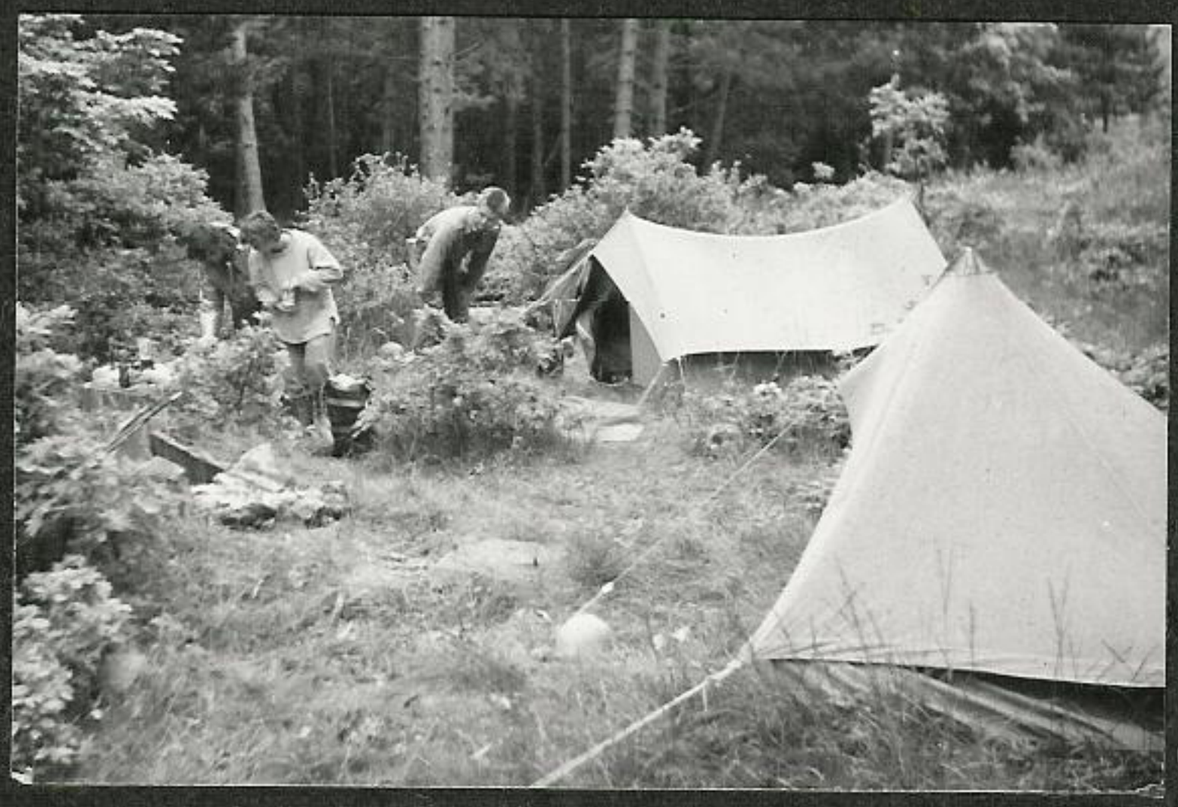

Edericsi
táborunk /G/

...egy vidám társaság! /G/

Legszebb erdő a bükk!
Terepbejárás a fenn-
sik É-i peremén./G/

Csak nem esem bele!

Átkelés a Gaján. /G/

Barlangtúra előtt /Z/

A Topográfus ágban jártunk ! /Z/

Vendégünk az Év-könyvünket nézi /Z/

Barlangtúra után /G/

Pihenés a kutatóház előtt /G/

Készül a veszprémi kiállitásunk /G/

Ki
tú

Kijavitjuk a hibásan fűzött túrakalauzokat /Z/

Tesztlapokat töltenek ki a Barlangjáró I. tanfolyam hallgatói /Z/

Rendet rakunk a klubszobában /Z/

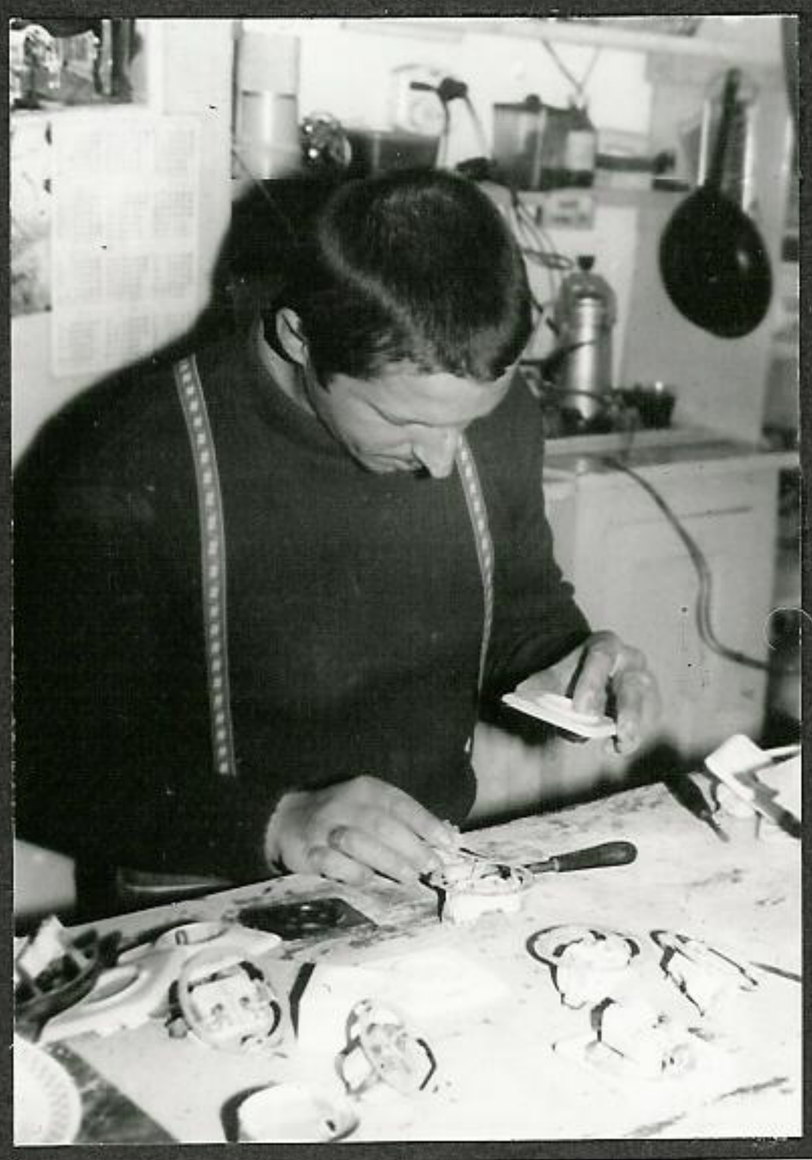

Szerelvények javitása /Z/

Csempézés után villanyt szerelünk a laborba /Z/

A szerzett paplanok feljavitása /Z/

A tető örökös karbantartója: Szarka Gyula /Z/

Felszántjuk az új bekeritett kertünket /Z/

A tűzifát már a télre készitjük /Z/

Erős mészhabarcs vakolatot kap
a műhely külső fala /Z/

Labor meszelés /Z/

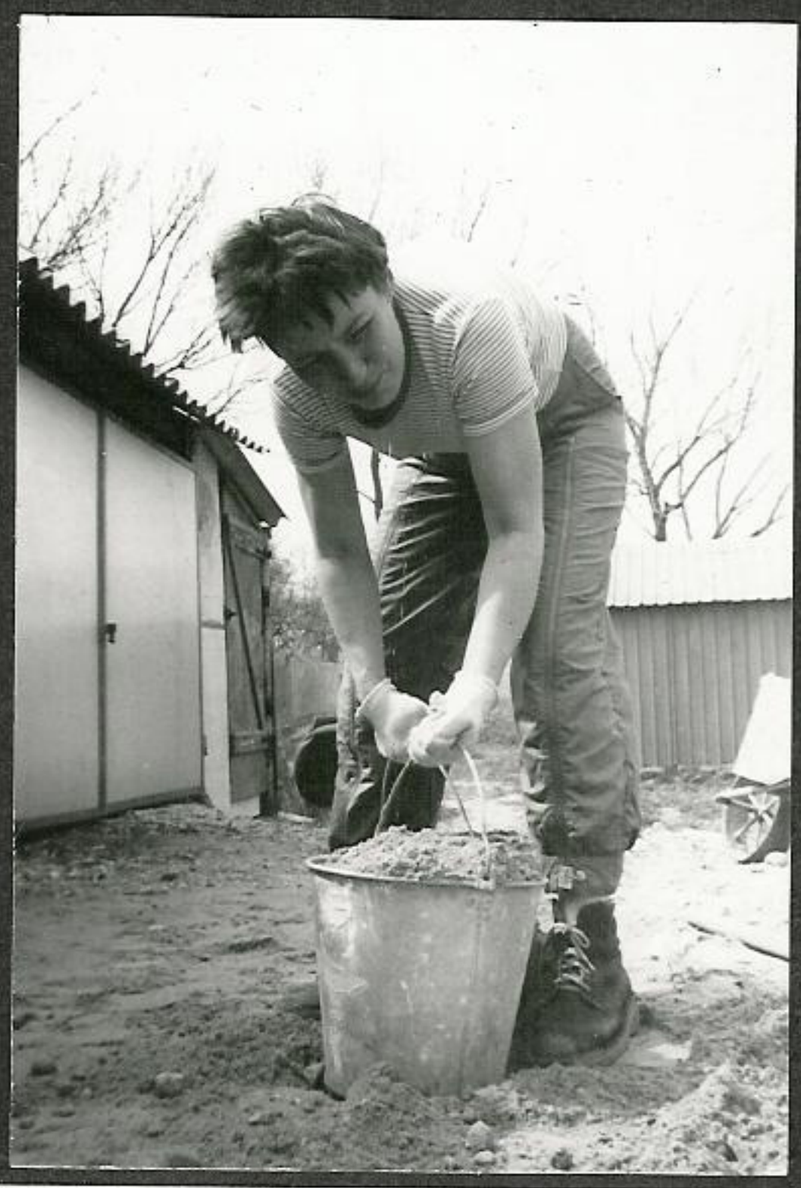

Éva kőzuzalékot szállit /Z/

Készül a barlangajtó a
Háromkürtő-zs.lezárásához /Z/

Kerti munkák /Z/

A krumpli a mi kertünkben termett. /Z/

Készül az ebéd Csőszpusztán /Z/

Az új duplafalú fazekunkban
nem ég le a lekvár /Z/

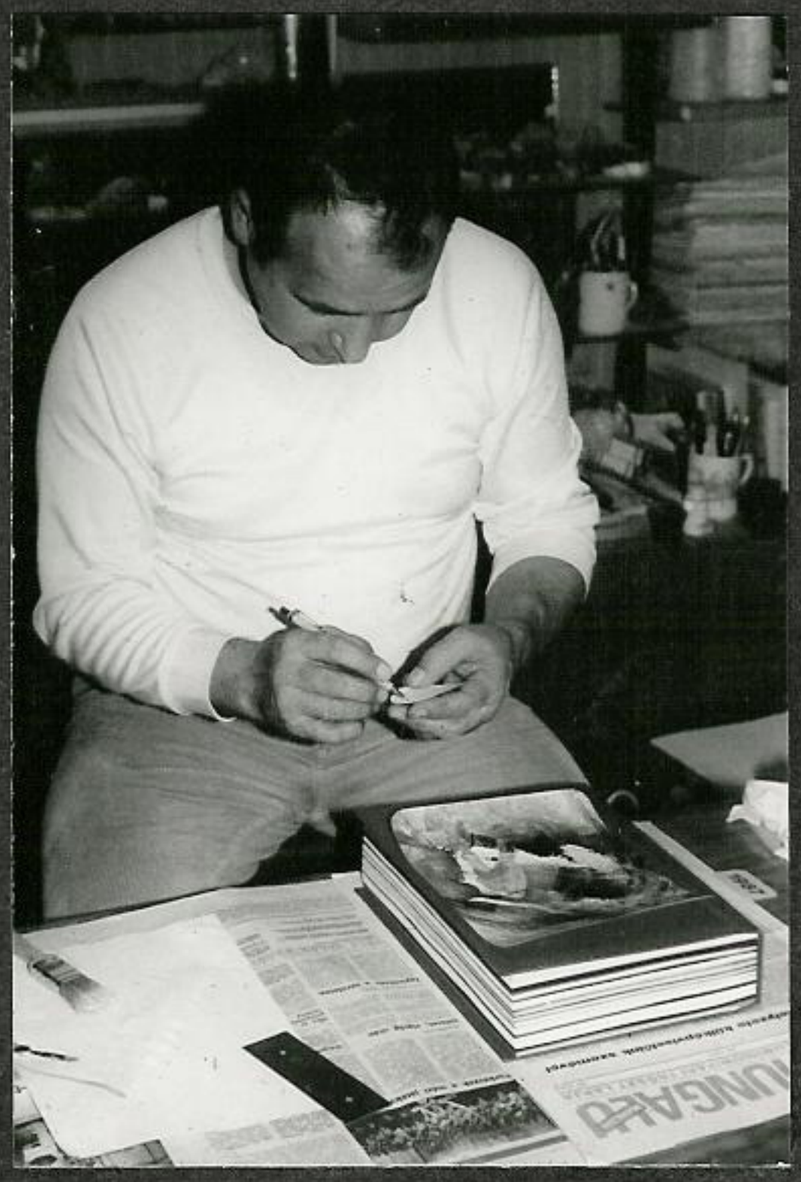

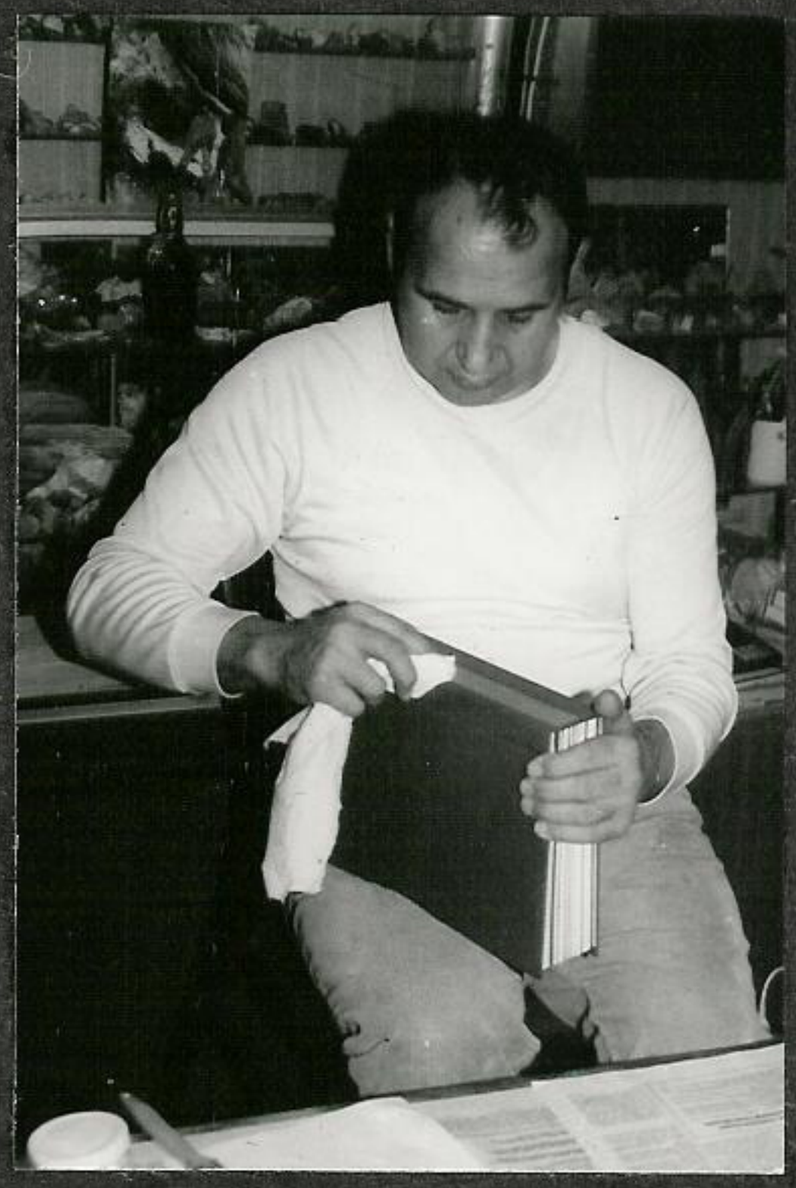

A Jelentés készitésének utolsó mozzanatai /Z/

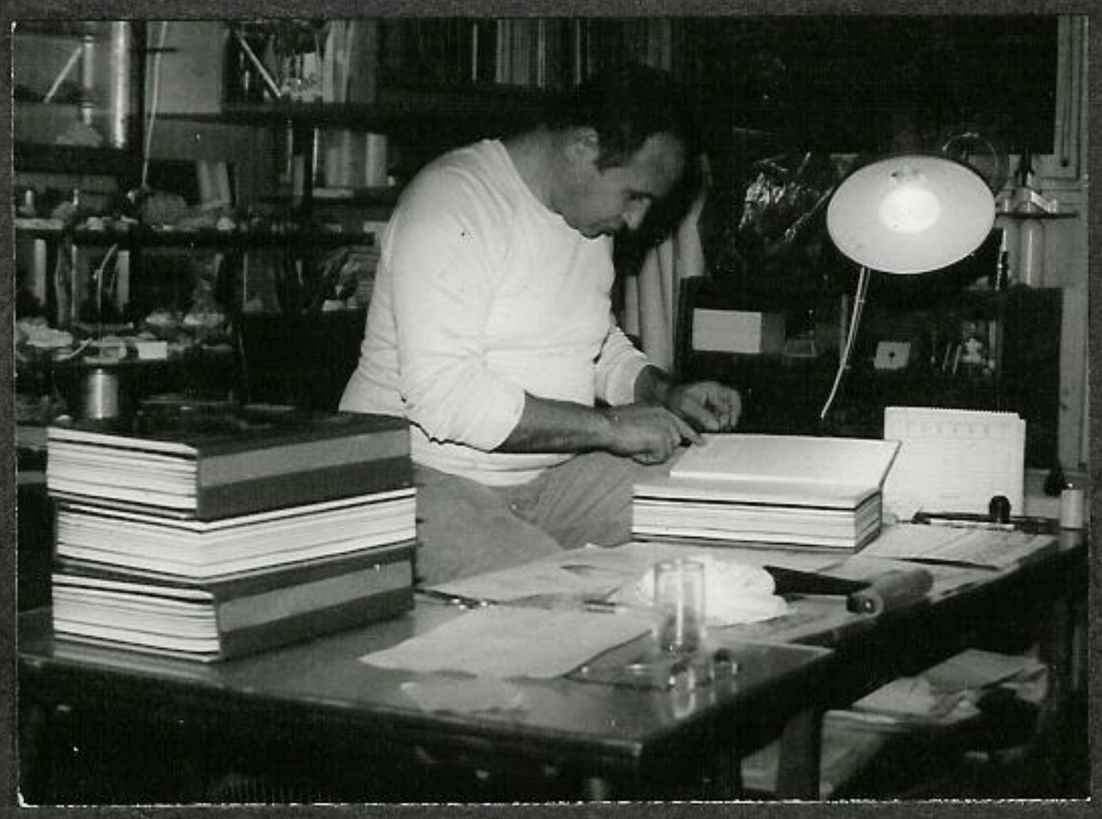

A kész Évkönyek /G/

Csőszpusztai tél /Z/

Szilveszter a kutatóházban /G/

Az évek elszállnak Csoportunk felett is,
de a Gaja csak folyik tovább. /G/

GÖNCZÖL IMRE

AZ MKBT XXXIII. VÁNDORGYŰLÉSE

Csőszpuszta, 1988. június 24—26.

Barlangnap Csőszpusztan! ... volt már egy ilyen,11 évvel ezelőtt. Az-akkor hosszú évekig beszédtéma, szép emlék-és követendő minta volt. Tudunk-e még egyszer valami hasonlót rendezni ? Megváltoztunk mi is, és megváltozott a világ is körülöttünk. Egyik sem előnyére...

A tervezés már februárban elkezdődött, hogy a Műsorfüzetben időben meg tudjuk jelentetni a kiírást. Már ekkor dönteni kellett a részletes programról, a turákról,és a versenyekről. A Műsorfüzetben nem sok örömünk telt : egyes példányok összekevert lapokkal, hiányosan kerültek ki; a ''jó'' példányokban is, ha a kezdő lapunk oda kerül , ahová szántuk, akkor a befejező térképvázlat sem árválkodna úgy a füzetben, mint aminek semmi köze sincs a barlangnap kiírásához.

Az előkészítés gyakorlati munkái május közepétől vettek komoly lendületet. Ebbe a szükséges engedélyek beszerzése éppúgy beletartozott, mint a táborhely előkészítése a kutatóház renbetételé, a barlangok átvizsgálása, no meg a büfé ellátásának biztosítása.

Elkészült 400 példányban a Tési-fennsík barlangi túrakalauza. /Ezt a túraleírásokat és térképvázlatokat tartalmazó kis füzetet minden regisztrált résztvevő megkapta./

Öt hétvégét igénybe vevő konok munkával végre elkészült a Háromkúrtó-zsomboly új-lezárt bejárata.A munka nagyságára jellemző,hogy a vaslétrával ellátott új bejárati aknában 6 kutgyűrű van egymás alatt! Ugyanebben a barlangban az igen kínos Kutyaszorító helyett egy új átjárót nyitottunk a Háromkúrtó-terembe. A zsomboly leromlott állapotú vasléträit kiszereltük,a szükséges helyekre nitteket furtunk be.Ez az egyébként is igényes zsomboly ezentúl csak kötéltechnikával járható .

A Bongó-zsomboly bejárat alatti szakaszát kitakarítottuk, és helyenként a járhatóságot javító tágítást is végeztünk.

A Gubanc bejárati szakaszán több helyen is betonidomkő falazattal stabilizáltuk az omladékot , és megszüntettünk egy ''időtlen'' szűkületet is. Az Alba-Regia-bg. Fő-ágában újra járhatóvá tettük a már két éve egyre súlyosabb gondokat okozó U-szifont. Rendeződött az ügyességi verseny tervezett útvonala, és a Gubanc bejárati szakasza is alkalmassá vált a várhatóan nagyszámú túrázó biztonságos átbocsájtására.

A Csengő-zsomboly új szakasza/ -100 m alatt/egy súlyos omlás miatt nozzáférhetetlenné vált,ezért a Vető alján tiltó keresztet helyeztünk el. A Csengő-turák - sajnos - csak idáig menettek .

A barlangok átvizsgálásával és a járhatóság, biztonság javítására tett munkákkal egyidejűleg folyt a turavezetők kiképzése, begyakoroltatása.5 barlangba 8 féle túrát terveztünk ennek megfelelően nagyszámú turavezető biztosítására kellett felkészülnünk

Az Alba-Regia-bg.felé vezető út egy nagyszabású fakitermelés

áldozatául esett. Előfordult,hogy kedves éjszaka csak ügyel-bajjal találtunk vissza a házhoz a feldúlt erdőben. Ennek elkerülésére Kaposvári Jóska és tanulói új nyomvonalon utat nyitottak , és ''kék omega'' turista jelzéssel azt végig is jelöltek.

Június közepére kijelöltük és átvizsgáltuk a bontóverseny lehetséges helyszíneit, valamint összeállítottuk a szerszámkészleteket . Eddigre elkészultek a díjazásra szánt eszközök is.

A Vándorgyulést megelőző napokban a táborhely előkészítése folyt. Elektromos kábelt, telefonkábelt , és vízvezetéket fektettünk a kutatóháztól a táborig . Felállítottuk az elemekből összerakható tábori WC-t, és elkészult a tábori mosdó is . Felállítottuk az információs sátrat , büfé sátrat,valamint egy raktársátrat.A tábor és a ház között távbeszélő kapcsolat létesult. / Ez igen hasznosnak bizonyult, sok fölösleges mászkálástól mentett meg bennunket./ Az információs közlemények továbbítására , valamint szórakoztató zene szolgáltatására erősitőt és hangszórókat telepitettünk. A tábor éjszakai világitását fényszórókkal oldottuk meg. A barlangos ruhák száritását a tábor területén elhelyezett ágas-bogas fakkal könnyitettük meg. Az előkészületeket a Tési-fennsik barlangjaiból izelitőt adó fotókiállitás, valamint a térképet, menetrendeket és a programot tartalmazó információs tábla, és a tájékozódást elősegitő irányjelző táblák felszerelése tette teljessé.

A kutatóházban barlangi müszerkiállitást állitottunk össze . Tizenegy éve egy ilyennek nagy sikere volt.

Péntek dél körül beindult a ''nagyüzem''! Egyre inkább benépesült a tábor,szólt a zene, müködött a büfé- és már péntek délután 6 barlangi túra indult,közülük kettő a Jobboldali-végpontra, amely maga a pokol ''/-200 m/.Három uj túravezetőnk/Gazdag Edit, Bönczöl Timea, Klinger László/is ezúttal debütált, - sikerrel.

Szombaton reggel a bontóversenyre nevezett csapatok sorsolással kiválasztották a munkahelyeket, és megkezdődött a munka.Négy csapat indult, de az egyik- szerszámokkal felszerelkezve,bontásra beöltözve- csak a Tési kocsmáig jutott el /!/ Mi pedig csalódottan szemléltük az elükészitett bontószerszámkészleteket sokkal nagyobb érdeklődésre számitottunk ...

A szombati nap legnagyobb eseménye a Marcel Loubens kupáért folyó barlangi ügyességi verseny volt. A két fordulós verseny elődöntőjében elöször- még a táborban- tesztlapokat töltöttek ki a csapatok, majd kőzeteket, karsztvidékeink jellegzetes fáit, valamint ácsolatfa anyagokat kellet felismerniük.Ezután el kellett jutniuk az Alba Regia-bg. erdei bejáratáig-ez nem minden csapatnak ment bonyodalom nélkül ! - és a barlangban a Gubanc- Kupola-terem- Fő-ágon kivezető vonalon,az elhelyezett jelzéseket követve kellett végig menni, - időre. /A későbbiekben nyertesnek bizonyuló csapatok 18-25 perces ideje a rendezőket is meglepte. ...én azóta sem értem,hogy lehet ezen az útvonalon ennyi idő- alatt végigmenni ?/

Az elődöntőn legjobbnak bizonyuló három csapat a döntőben az előbbi utat járta végig,de most már az ellenkező irányból,jelzések nélkül, emlékezetből. Egy külön mért gyorsasági szakasz is be lett iktatva: a Cseppkövés-kuszodában lekapcsolt lámpával,sötétben kellett átjutni.

A versenyek mellett még 16 barlangi és két felszini túra is lebonyolitásra kerult a nap során. Este csoportbeszámolókat hallgathattak meg az érdeklődők,majd a tábortűz mellett sor kerult az ügyességi verseny eredményhirdetésére:

a Marcel Loubens kupat a 34 pontot elért Rózsadombi Kinizsi csapata nyerte meg. Második helyezést ért el a BEAC csapata 32 ponttal, és a Marcel Loubens csoport I. csapata lett a harmadik, 26 ponttal.

Vasárnap is 14 barlangi és egy felszini túra indult. Az Alba Regia-barlangra ekkor igen nagy nyomás nehezedett: 10 különféle túra résztvevőjeként egyidőben 80 fő tartozkodott a barlangban!

Délelőtt az Inotai Erőmű hétvégi házában az előadások előtt megtörtent a bontóverseny dijainak átadása.Az első helyezettnek járó oklevelet és a barlangi hangostelefont a Szolnoki Hegymászó Szakosztály csapata vehette át. Második lett az Acheron csoport csapata, harmadik pedig a Papp Ferenc csoport ''Szabó családja''. Mind két csapat barlangi huzatmérőt kapott az oklevél mellé . /a Szabó család 1977-ben is dijazott volt a bontóversenyen:akkor is egy huzatmérőt nyertek!/

Szolga Ferenc a Tési-fennsik barlangkutatásának eredményeit nehézségeit ismertette előadásában,Gyurman Csaba a Kab-hegy geológiai viszonyairól, kutatástörténetéről beszélt. Eszterhás István a nemkarsztos barlangok kutatásának programjáról, az eddigi eredményekről, érdekességekről adott egy szinvonalas összefoglalót ,amelyet Gönczöl Imre vetitett diaképekkel illusztrált. /Eszterhás Pista nagy gonddal készitett szemléletes rajzait-sajnos- nem sikerult bemutatni, mivel, hogy az irásvetitő égője az első bekapcsoláskor kiégett... /A kevés számú érdeklődő szerencsére tényleg ''barlangkutató'' volt, igy az előadásokat jó kis vita követte .

Sajnálatosnak tartom, hogy a barlangkutatás tudományos oldala- az előadások, a müszerkiállitás- ugyszólván nem érdekelte a Vándorgyülés résztvevőit...

Nincs mód ebben a cikkben felsorolni mindazokat akik segitettek a Vandorgyülés jó lebonyolitásában , hiszen sokan voltak ilyenek. Mégis megemlitem Kaposvári Jóskát és tanulóit,akik az előkészitésben, Vaskor Janost aki az ügyességi verseny technikai lebonyolitásában, Balogh Évát, aki a túrák szervezésében, inditásában,dokumentálásában,Szászné Zsuzsát,Szász Noémit és Wiedermann-né Molnár Zsuzsát, akik a büfé zavartalan működtetésében és Zentai Ferencet, aki az egész rendezvény lebonyolitásának ''rugójaként'' különösen sokat tettek a sikerért.

Összességében a Vándorgyülés jól sikerult, annak ellenére is, hogy néhány előzetes elképzelésünket az előkészités során nem, vagy csak részben tudtuk megvalósitani.Ahhoz a régi csőszpusztai Barlangnaphoz képest sok újat tudtunk megmutatni, hiszen akkor még nem volt meg a Bertalan-ág , a Gubanc, a Csengő- Bongó- és Jubileumi- zsombolyok. Zavartalanul peregtek a programok, nem kellett az előzetes kiirástól eltérni.36 barlangi túrát vezettünk,összesen 337 résztvevővel,akik a túrákkal elégedettek voltak. Sérülés , baleset nem volt. Végig jó volt a tájékoztatás,és jól működött a büfé. Vasárnap délután a várpalotai VOLÁN különbuszt küldött a hazautazás megkönnyitésére.

Még csak az időjárásra sem lehetett panaszunk.A vasárnapi búcsuzáskor nagyon sokan elmondták, hogy jól érezték magukat , és köszönnek mindent.
... és amikor már csak mi maradtunk,akik közülünk itt voltak már az 1977-es Barlangnapon is,lassan azokban megfogalmazódott: nagy rendezvény volt ez,igazán jól is ment minden, - de annak a régi Barlangnapnak a lelkesedése, hangulata - az hiányzott. Amikor még tényleg egy család voltunk mi, magyar barlangászok...

VÁNDORGYÜLÉS

Készül az üdvözlő felirat /Z/

Előkészitjük a táborhelyet /Z/

A tábori studió,
és a világitás kap-
csoló berendezése /G/

VÁNDORGYÜLÉS

Tábor-
részlet /G/

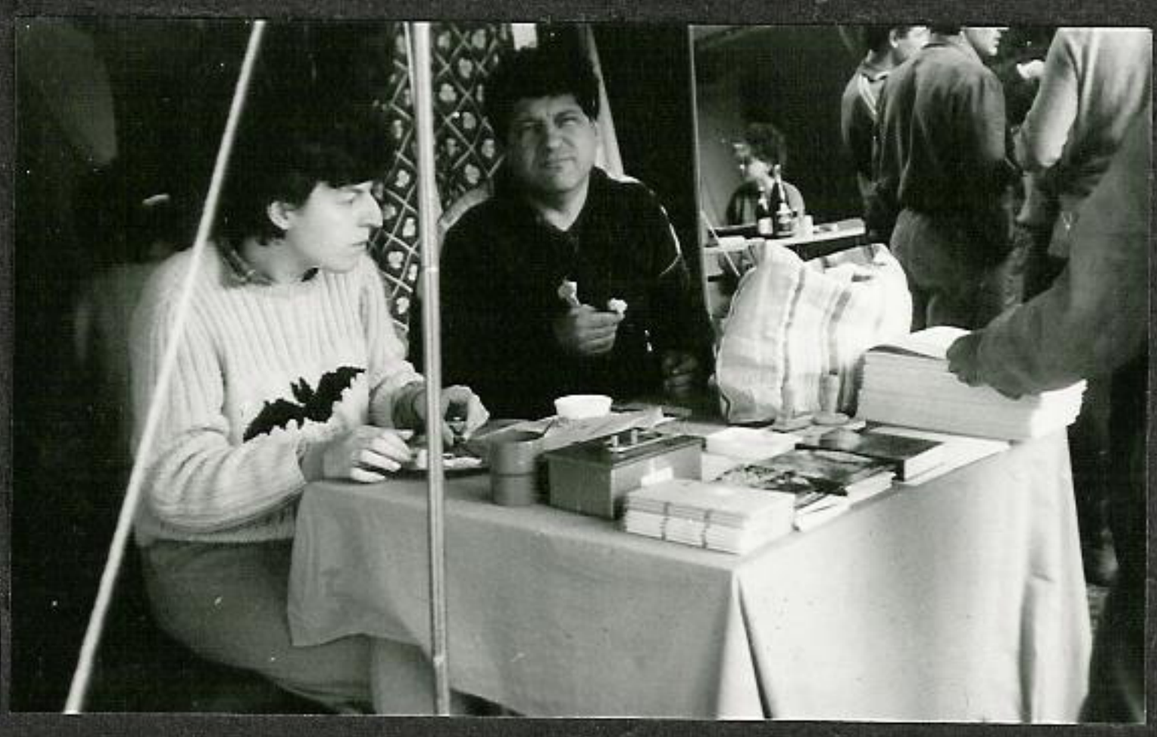

Munkában az
Információ /Z/

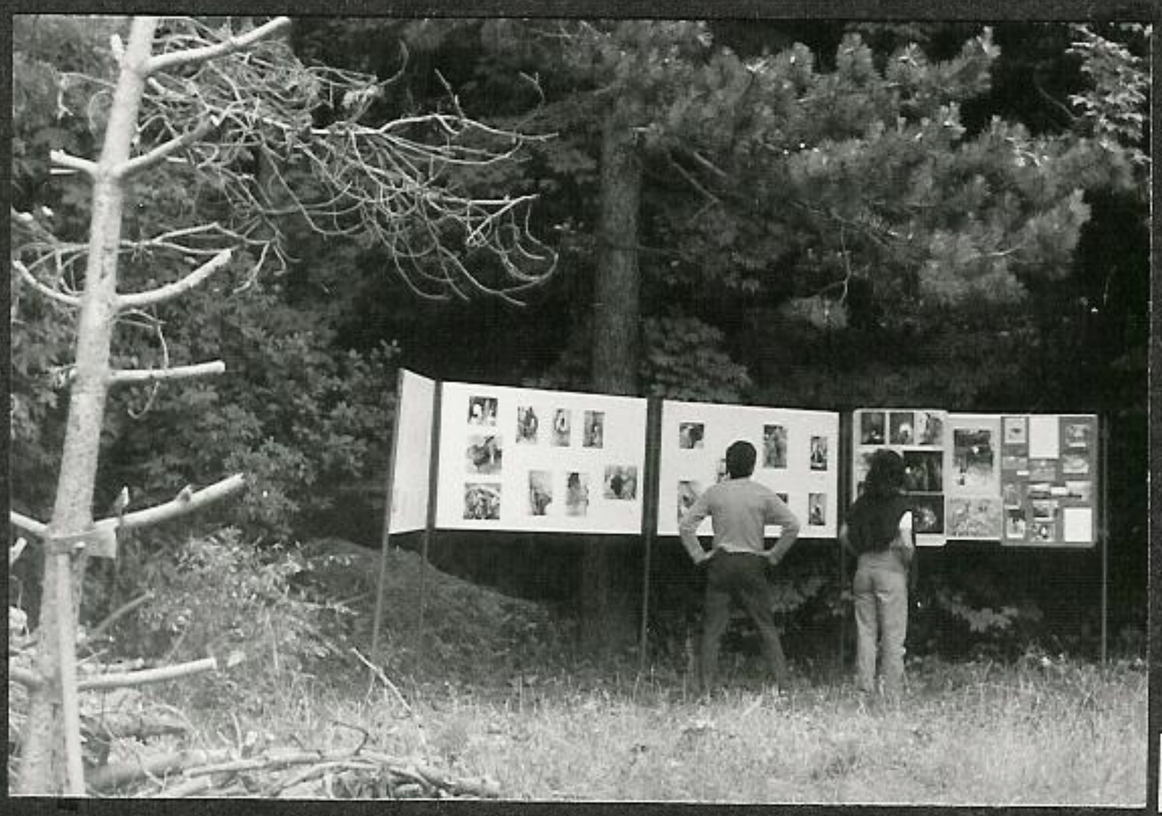

Erdőszéli galéria /G/

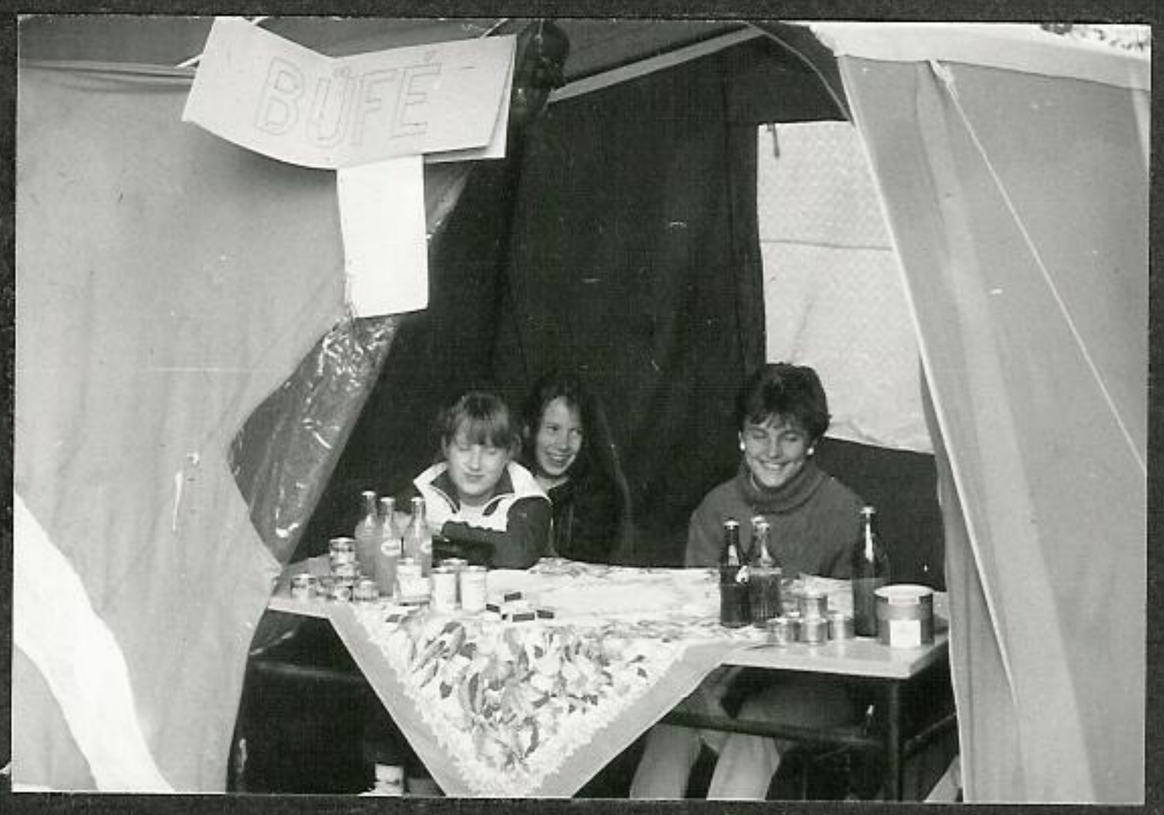

Tábori büfé
..és vidám kezelői /G/

VÁNDORGYÜLÉS

Főtitkárunk üdvözli a résztvevőket /Z/

Csoportbeszámoló /Z/

A Cholnoky-pályázat dijátadása /Z/

VÁNDORGYÜLÉS

Kőzetfelismerési feladat /G/

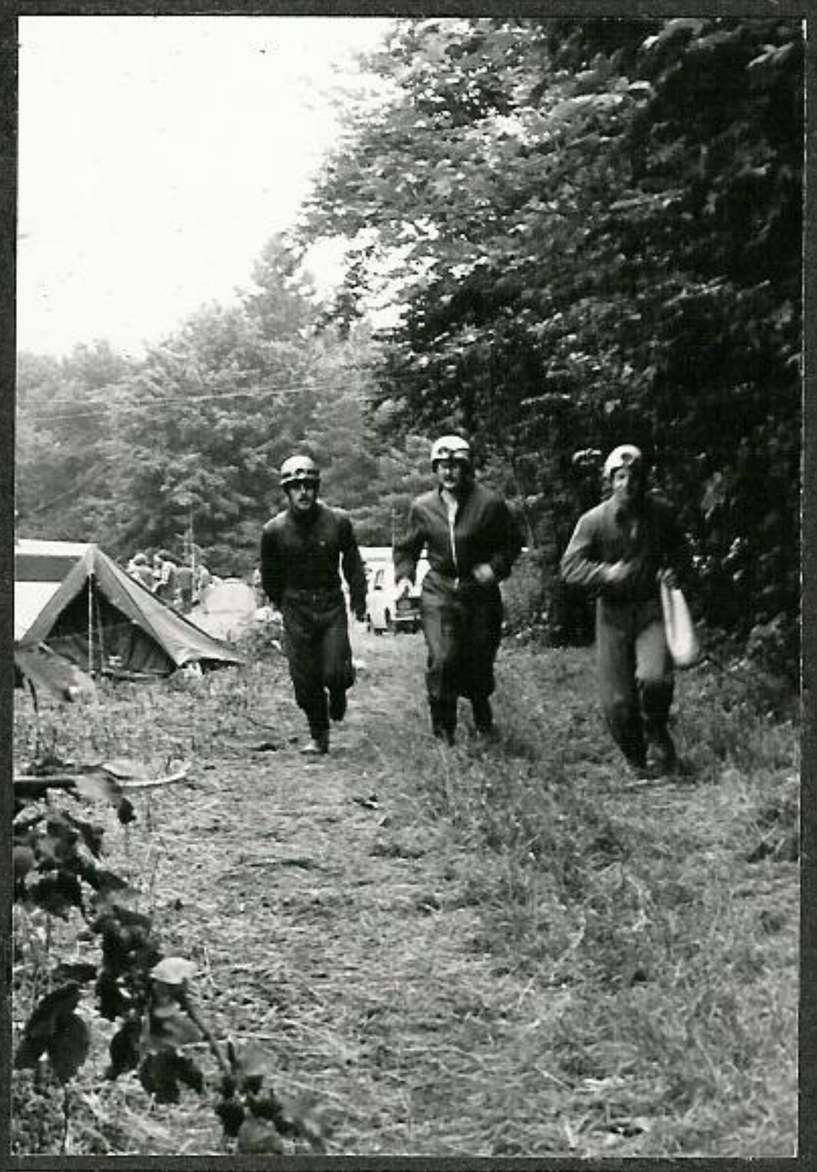

Marcel Loubens-
kupa

Irány a barlang! /G/

Innen már minden
másodperc számit! /G/

Marcel Loubens-kupa

VÁNDORGYÜLÉS

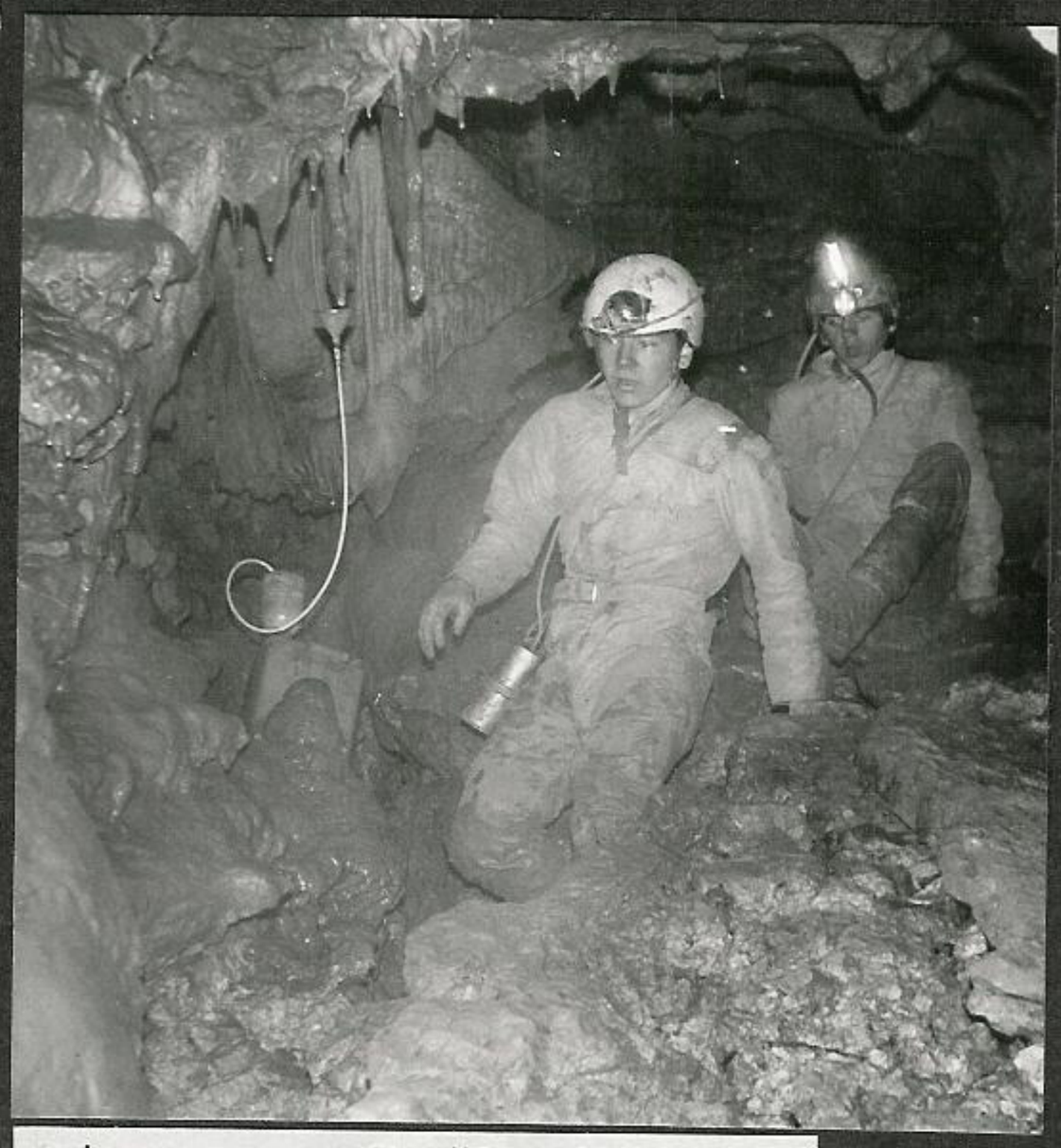

A versenyzők "lezúdulnak"
Cseppkő-folyosóban /G/

Siess, még megy a stopper! /G/

VÁNDORGYÜLÉS

A "Szabó család" 11 év után ismét dijazott a bontóversenyünkön /G/

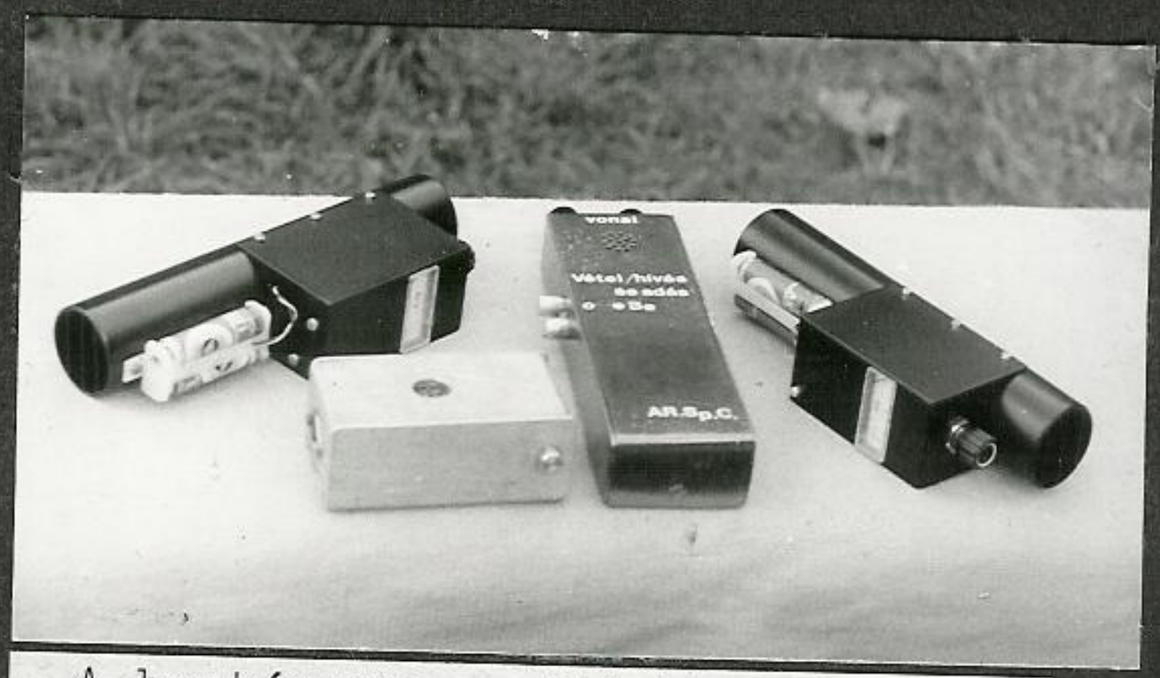

A bontóverseny dijai: huzatmérők és hangostelefon /G/

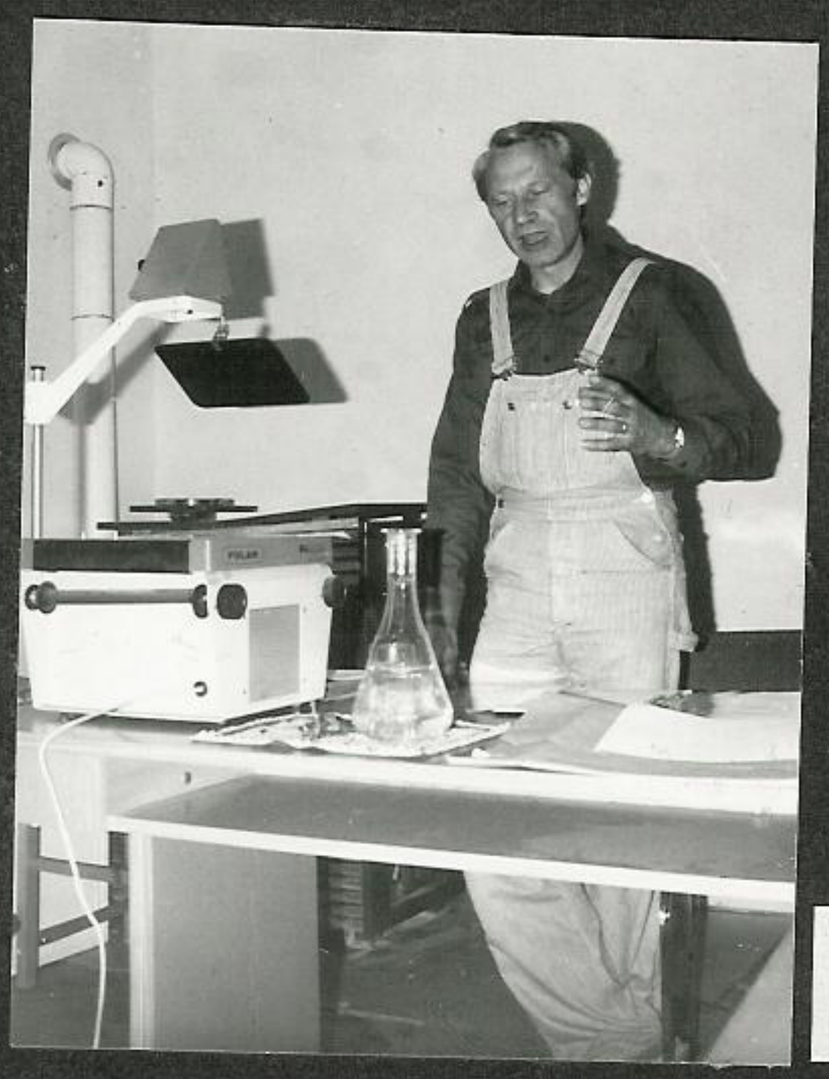

Eszterhás István a bazalt-programról beszél /G/

Az előadások hallgatói /G/

G Ó N C Z Ö L I M R É N É

Á S A T Á S I A D O M A

Kisebb megszakitásokkal már közel két hónapja folyt az ásatás a Tési-fennsik egyetlen halomsirján,melyet 1987 őszén a zord időjárás miatt halasztottunk 88-ra. Régészünk sok éve kipróbalt, a régészeti munka iránt fogékony érzékkel dolgozni tudó, és érdeklődő bányász nyugdijasokkal vette körül magát. Igy nyugodtan fotózhatott, vagy készithette a rajzait a megásott területről, eszközökről, a munka megy és egyetlen csereptöredék sem távozik a gödörből mert ásatási embereink éles látással kiszürnek minden apróságot, és helyén hagynak minden fontos dolgot. Ilyenkor csak szólnak: - Béla, vagy - Marika! - és mi eldöntjük, hogy mi legyen az előkandikáló kincs sorsa. Ezen az ásatáson is sokszor pendült a csákány, de fém kincsünk '87-ben került csak elő, egy gyér kis tű képében. Nem is számitottunk többre.
A kép békés volt. Misi bácsi, Joe bácsi ásták az egyik szelvényben. Béla a régész, a másik szelvényt merte, rajzolta, én pedig egy harmadik szelvényben tártam fel a föld takarásából épp csak elősejlő kerámia halmazt, mikor a következő párbeszédre lettünk figyelmesek:

Álljunk még! - itt valami van: mondja Misi bácsi.
Joe bácsi - majd én megnézem és már fogta is ''látó eszközét'', egy spaklit és ecsetet, aztan kapart.
A csodát! -csak egy kés. De má' agyonette a rozsda. E van ez már gyenguve!- és már hajlitgatták, egymásnak adogatva.
mire felfigyeltünk és Bélával szinte az utólsó pillanatokban mentettük ki kezükből azt a felbecsülhetetlen értékü bronz kést, melynek rajza, itt az évkönyvben látható. Bár az idő vasfoga nagyokat harapott belé többezer év alatt, mégis ez a legfontosabb, és legértékesebb leletünk.

és,hogy régi, jól bevált segitőtársaink is tévedhetnek, mi sem bizonyithatja jobban, mint ez a rövid kis történet...

N é M E T H T I B O R

P i l l a n t á s a z E l b a i — h o m o k k ő — h e g y s é g b a r l a n g v i l á g á r a

1988. szeptember végén kirándulást tettünk a címben jelzett terület németországi részében . Drezdai barlangosok kíséretében jártuk be az Affensteine és Friensteín homokkő masszívumait.

A felsőkréta,-néhol már durvaszemcsés homokkő itt is vízszintes településsel bír, mint általában az egész hegységben. Kötőanyaga finom agyag,kevés mésztartalommal, de ez rétegenként és területenként eltérő lehet.Ritkán igen erős vasoxidos feldúsulások figyelhetők meg a kőzet felszínén. A kőzettömeget a tektonikai erők függőlegesen dolgozták meg, s a litkázisokat a csapadékvíz erősen kitágította . Így keletkezhettek a hegymászók kedvenceivé vált sziklatűk,tornyok. Főként erdős területek alacsony sziklatornyain, tömbjein figyelhetők meg, hullámkagylóra emlékeztető,de nagyobb átmérőjű lepusztulási formák. Ugyanezen helyeken jellegzetesek a réteglapokkal párhuzamos, szépen lekerekített bordák is. A felszín lepusztulása láthatóan gyorsabban megy végbe itt,mint a mészkő térszíneken . A meredekebb lejtőkön fenyőgallyakból álló kévékkel próbálják e folyamatot lelassítani. Vezetőnk Berndt Wutzig szerint az elmúlt három évben az Affensteine északi falának lábától 1,3m magas lejtőtörmelék, /homok/távozott el.

A bejárt területeken a legnagyobb számban az általektonikus barlangok vannak jelen. Barlangászok életét keseríti el,a szinte "kőzetalkotó mennyiségű", omladék kövek között keletkezett üreg. A néhol ház nagyságú kövekből álló omladékhegyek megoldhatatlan feladat elé állították a helyi csoportot, akik le is mondtak egy részletes kataszter elkészítéséről . Kevesebb számú az a tipikus forma , amikor a "V" alakú hasadék omladék kövek által boltozódik be.Nagyon szép példa ez utóbbira a Kirnitzschvölgybeli műútra szinte rátelepülő átjáró barlang a "Beuthen" ház mellett. Bétáink során találkoztunk számos hasadékbarlanggal is.E tektonikus eredetű üregek kivétel nélkül függőleges irányúak, max. 1-2 m szélesek, hosszúságuk több tízméterig terjedhet,ugyanúgy mint a magasságuk. Ezek az objektumok természetszerűleg a meredek sziklafalhoz kötődnek.Nagyobb számban az Affensteine é-i részében , a létrás lejáró környékén találhatók. Vannak olyan üregek is azonban , amelyek nem tektonikai irányítottsággal fejlődtek. Mind az Affensteine-ben,mind a Friensteín-ben előfordulnak,bár inkább a környező alacsonyabb térszinteken jellemzőek. Ezek kb. a fák magasságáig terjedő magányos sziklatornyok,kőtömbök alján,ill. feljebb fekvő réteghatárok mentén kialakult vízszintes kiterjedésű, lapos üregek. Hegymászók és turisták kedvenc bivakhelyei./ A vadkemping az NDK-ban szigorúan tiltott!/ A helyenként az egész kőtömböt körülölelő üregek genetikáját nem sikerült megértenem.
Engem az ingó' kövekre emlékeztetnek.

Három jelentősebb barlangot jártunk be . Ezek közül a legim-

pozánsabb a Friensteín csúcsa/455m tszf/alatt található Idagrotte. Egy hatalmas függőleges nyitott hasadékból, indul, lapos, ivelt fésléju 8-10m széles járat.Magassága kb.1,5m.150-200m magassan,egy függőlegesen letörő sziklafalra fut ki.Valószínüen az eltérő keménységü réteglapok mentén, hajdan primér vízáramlás indulhatott meg. A víz utánpótlást a belső nagy hasadék biztositotta.Az üreg további bővulését már korrózív hatások okozták és okozzák . A kőzetben levő aluminium vegyuletek és kevés andhidrit Al-sókká ill. gipsszé alakul át, ami térfogat növekedéssel jár. Emiatt a barlang fala morzsalékosan 'vedlik'. Izelésre kesernyés-sós a kőzet.

Tipikus karsztos barlang benyomását kelti a 'Kluftnohle im Langen Horn'. Mint a nevéből is kiderul,függőleges kiterjedésü. Az egyik bejárat a kb.80 m magas sziklafal beszögelésében 10-12m magasan nyilik. Csak negymászó módszerekkel közelitheto meg. A második bejárat a hegy belseje felöl, az előzőnél 5-ö m -rel magasabban nyilik , a barlangot alkoto hasadék másik végében. Itt az erős esőzések hatására időszakos vízfolyások alakulnak ki. Ezen az uton növényi hulladék is bekerul a barlangba. Mi a talpszinten, az első bejárat alatti lapos kuszodán mentünk be. A bg. alapterülete 1,5x5-ömlehet.A homok eróziósan tágult,tulajdonképpen zsomboly falát,az eső után még szivárgo és csepegő vizek korróziója is tágitja . Azon a ponton ahol a lezuduló vizek a talpat elérik a visszafröccsenő víz, harngszerü kiöblösödést oldott. Az elfolyó víz, néhány méter,-közel vízszintes ut után eléri a külszini omladék vonalát és meredeken eltünik a kövek között.Az akna felső részében sok a pók, alul szünyogok tanyáznak, fehérszinü micélium kötegeken.

Az előző barlangból kapja a vizét valószinüleg a 'Friensteinkeller'. Lejtös , 15-20 m hosszu, omladéktömbök között fekvő üreg. A Kluftnohle-től alig néhany méterrel lejebb és távolabb. Tátongó, mohás, páfrányos bejárata van . A ferde, sikos nagy lapos kövön át nehéz a bejutás . Az időszakos patak,homokos medrében félútig állva járható.

Az Elbai-homokkőhegységre jellemző, de egyben ritkasága is a 'Wurzelstalagmit'. Omladékkövek kis üregeiben él. Ez a 'biocseppkő' kizárólag nyirfa és vörösfenyő gyökereire telepszik és fejlődik, a rácsepegő vizek hatására. Német területen eddig mintegy 35 db.-ot ismernek. Max.méretük: 7-8 cm széles,35 cm magas. Cseh területen hat éve folynak kutatások, de 1985 óta közös munkabrigád kutatja genetikájukat. Eddig kevés sikerrel.

S Z O L G A F E R E N C

Z Á R S Z Ó

Csoportunk néhány "tájékozodó tura" után, negyed századdal ezelött, 1963-ban kezdte meg a Tési-fennsík rendszeres karszt- és barlangkutatását.

Az akkori kutatók közül már csak néhányan vannak közöttünk, de talán még kevesebben hittek abban, hogy ezen a vidéken egyszer országos jelentőségü barlangok "lesznek". Arra pedig végleg senki nem mert gondolni, hogy több sikeres országos szintü rendezvény után, 1989-ben a 10. Nemzetközi Szpeleológiai Kongresszus részesei leszünk és az általunk feltárt barlangokban "nemzetközi brigádok" túráznak majd.

Eredményeink az évek során egy céltudatos és következetes tevékenység nyomán, nehéz körülmények között születtek meg és most nemzetközi mércével "mérettetek meg".

Mi igyekszünk erőnk szerint helytállni, hogy tovább öregbitsük a barlangkutatásban hazánk eddigi jó hírnevét.

E gondolatokkal zárjuk évkönyvünket és bizakodással nézünk a jövő elé.

Végezetül - de nem utólsó sorban- szeretnénk köszönetet mondani mindazoknak az intézményeknek, vállalatoknak és "magányos" segitőinknek,akik egy-egy problémánk megoldásához szakmai,erkölcsi és anyagi segitséget nyujtottak.

Nekik és barlangkutató társainknak is sikerekben gazdag, boldog új esztendőt,földalatti útjaik során pedig

Jó szerencsét!- kiván az

Alba Regia Barlangkutató Csoport